

Bundel - Beeldvormende bijeenkomst algemeen bestuur van 4 juni 2025

- 0.1 13.00 - 15.30u: Werkbezoek onderhoud Riool-Zuid - investeringsprogramma waterketen en professionalisering assetmanagement
Presentatie - 250604 - AB gecombineerde presentatie - investeringsagenda - asset management Itap pilot
- 0.2 13.00 - 15.30u: Werkbezoek transitiegewassen
- 1 16.00 - 17.00u: Bestuursrapportage (Burap) 2025-1 en wijziging Beleidsbegroting 2025 i.v.m. pilot herwaardering beekdalgronden - Voorzitter Veerle Slegers
AB-voorstel Bestuursrapportage (Burap) 2025-1 en wijziging Beleidsbegroting 2025 i.v.m. pilot herwaardering beekdalgronden
Bijlage 1 - Bestuursrapportage (Burap) 2025-1
Bijlage 2 - Notitie pilot herwaardering beekdalgronden
Presentatie - 040625 burap 2025-1 en begrotingswijziging pilot herwaardering beekdalgronden
- 2 17.30 - 19.30u: Voorjaarsnota 2026-2030 - Voorzitter Veerle Slegers
AB-voorstel Voorjaarsnota-1.1
Voorjaarsnota 2026-2032-1
Link naar filmpje Voorjaarsnota
- 3 19.45 - 20.15u: SNB Investeringsvoorstel upgrade lijn 1 + 4 - Voorzitter Brigide Kisters
AB-voorstel Investeringsvoorstel SNB Upgrade lijn 1 + 4 t.b.v. commissie
Oplegnotitie speerpuntproject upgrade lijn 1 en 4
R.25.001.rev3. investeringsvoorstel upgrade lijn 1 en 4
250502 SNB beoordeling business case lijn 1+4 Definitief
(Concept-)Brief aan SNB inzake besluit agiostorting Upgrade lijn 1 en 4
Presentatie - 2025 06 04 SNB Investeringsvoorstel speerpuntproject Upgrade lijn 1 + 4
- 4 20.15 - 20.45u: 1e wijziging GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant - Voorzitter Gerrit Verhoeven
AB-voorstel 321607 1e wijziging GR Muskusrattenbestrijding
Bijlage 1 Gewijzigde GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant
Bijlage 2 Gewijzigde GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant (met zichtbare wijzigingen)
Bijlage 3 Brief zienswijze 1e wijziging GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant
Presentatie - GR Muskusrattenbestrijding

Investeringsprogramma waterketen & Professionaliseren assetmanagement

Beeldvormende bijeenkomst
algemeen bestuur 4 juni 2025

Jeroen de Geus
Jan-Evert van Veldhoven

Doel en context

Informeren over het investeringsprogramma waterketen

- Invulling bestuurlijke toezegging aan algemeen bestuur
 - Investeringsprogramma 2025-2030: in beeld brengen van de assets waterketen
 - Inkijk hoe kostenbeheersing in projecten wordt toegepast
 - Inzicht in investeringsvolume per cluster
- Inzicht geven in de professionalisering van assetmanagement, met uitgelicht de pilot project Riool-zuid

Investeringsprogramma waterketen

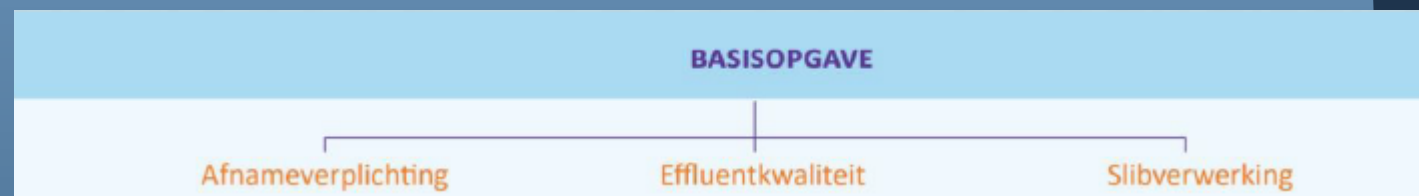
4 juni 2025

Jan-Evert van Veldhoven

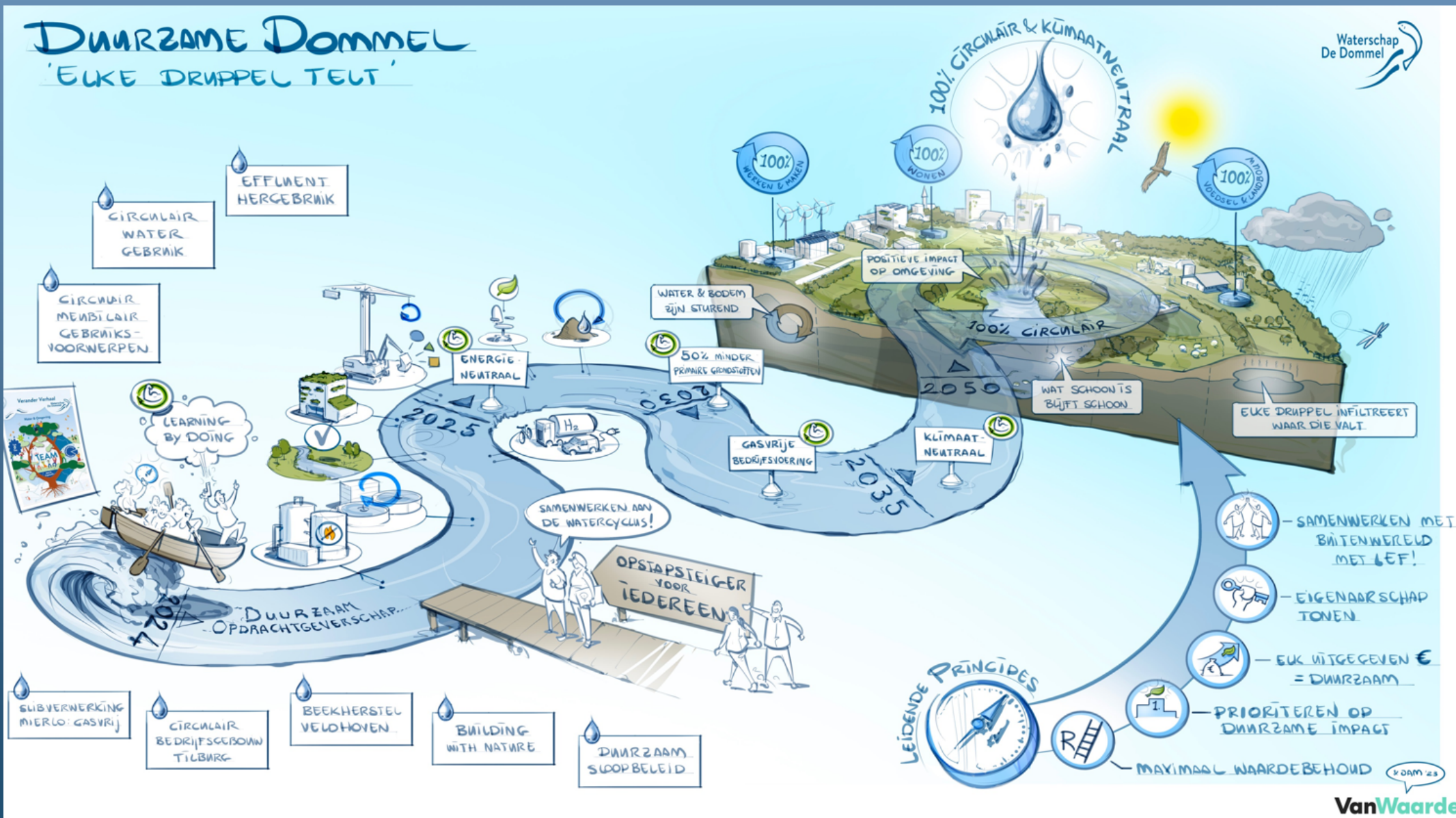

Opgave

- **Instandhoudingstaak borgen**
(primair)
- **Verbeteropgave**
 - ❖ Wet- en regelgeving (KRW, herziene richtlijn stedelijk afvalwater)
 - ❖ Invulling geven aan WBP5
 - ❖ Bestuurlijke ambities (energie, circulariteit, klimaat, biodiversiteit)

Duurzame Dommel – bestuurlijke uitgangspunten

Taken en verantwoordelijkheden

Algemeen bestuur stuurt aan de hand van:

- ❖ Voorjaarsnota
- ❖ Beleidsbegroting
- ❖ BURAP's, inclusief jaarrekening

Dagelijks bestuur besluit over:

- ❖ Kredietvoorstellen van projecten (voorbereiding- en uitvoeringskrediet)
- ❖ Afwijkingen in projecten

Portefeuillehouder:

- ❖ Bespreekt kredietvoorstellen
- ❖ Wordt geïnformeerd over afwijkingen bij projecten

Intern opdrachtgever + projectleider/projectteam:

- ❖ Levert met gewenste projectresultaat een bijdrage aan realisatie van de vastgestelde doelen.
- ❖ Stuurt met projectleider op GOKIT (geld, organisatie, kwaliteit, informatie, tijd)
- ❖ Geeft invulling aan duurzaam opdrachtgeverschap
- ❖ Rapporteert over afwijkingen aan portefeuillehouder

Onder de motorkap.....

1. Projectkosten (€)

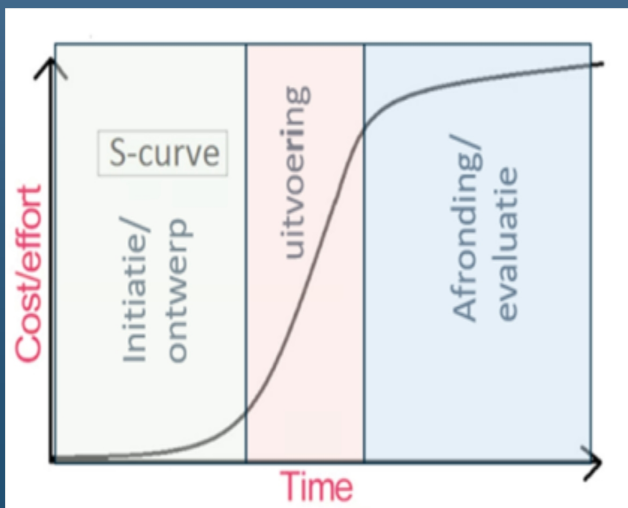
2. Control

- ❖ Beheren
- ❖ Beheersen
- ❖ Bijsturen

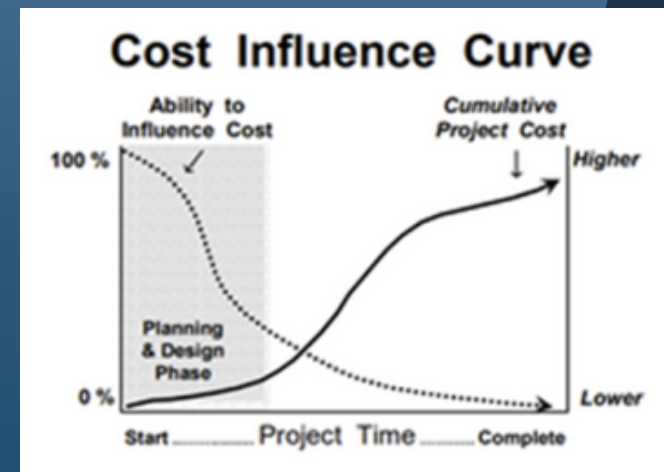
Ontwikkelingen materiaalprijzen

Ontwikkelingen markt

Ontwikkeling regelgeving / eisen

- ❖ Beheren – in goede toestand houden
- ❖ Beheersen – in de hand houden / in goede banen leiden
- ❖ Bijsturen – vereiste wijziging/richting aanbrengen

Ontwikkeling bouwkosten: metafoor Volkswagen Golf

VW Golf 1
(1974)

VW Golf 2

VW Golf 3

VW Golf 4

VW Golf 5

VW Golf 6

VW Golf 7

VW Golf 8

Golf 9 (2028)

Historie van afvalwaterzuivering

Rijksproefinstallatie in Tilburg (1904)

Rijksinstituut voor Zuivering van Afvalwater
HET ONSCHADELYK MAKEN VAN HET
RIOOLWATER DER GEMEENTE
TILBURG (LEYGEBIED)
Januari 1939

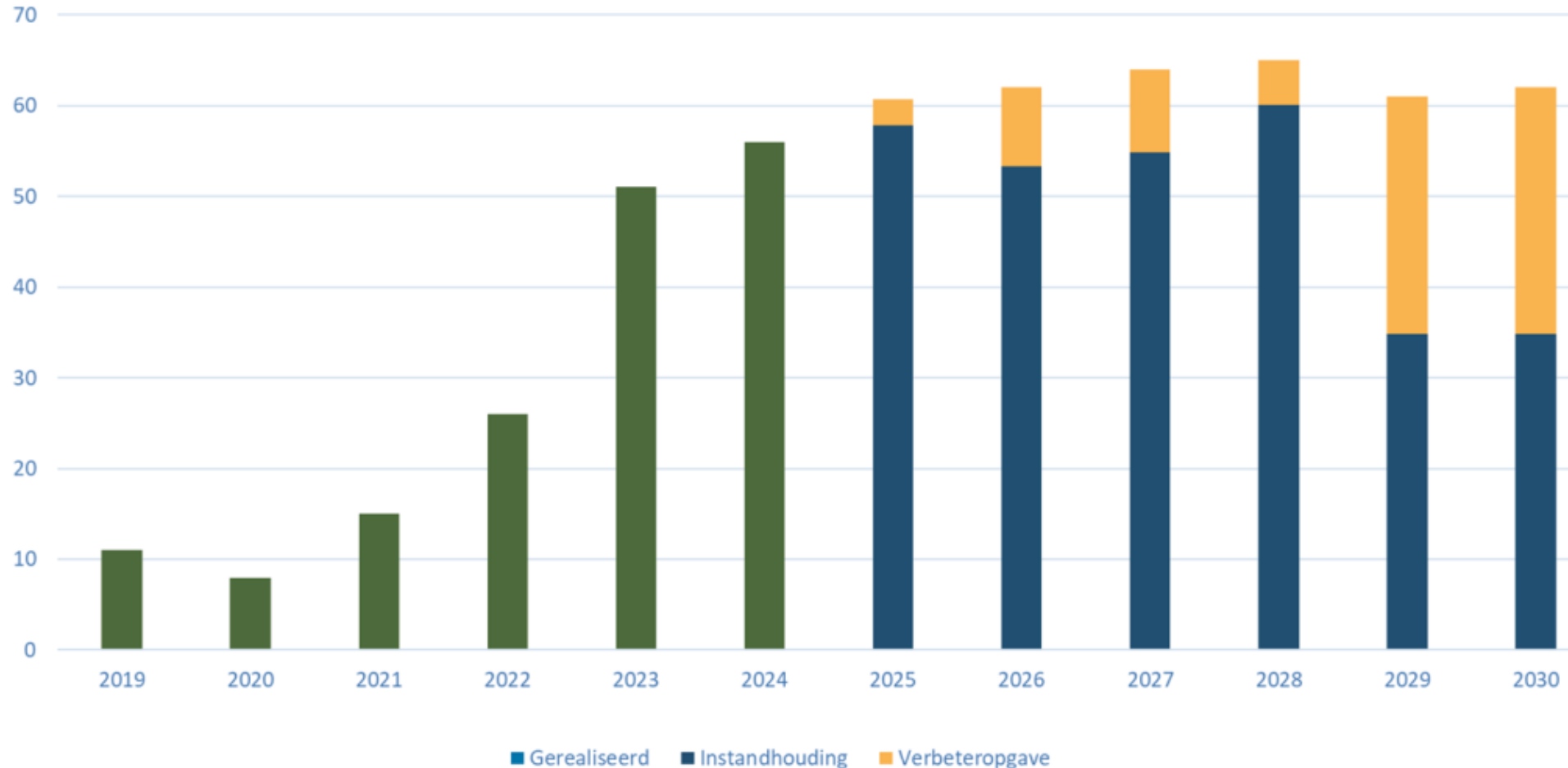

De Drietschar oxidatiesloot (1960)

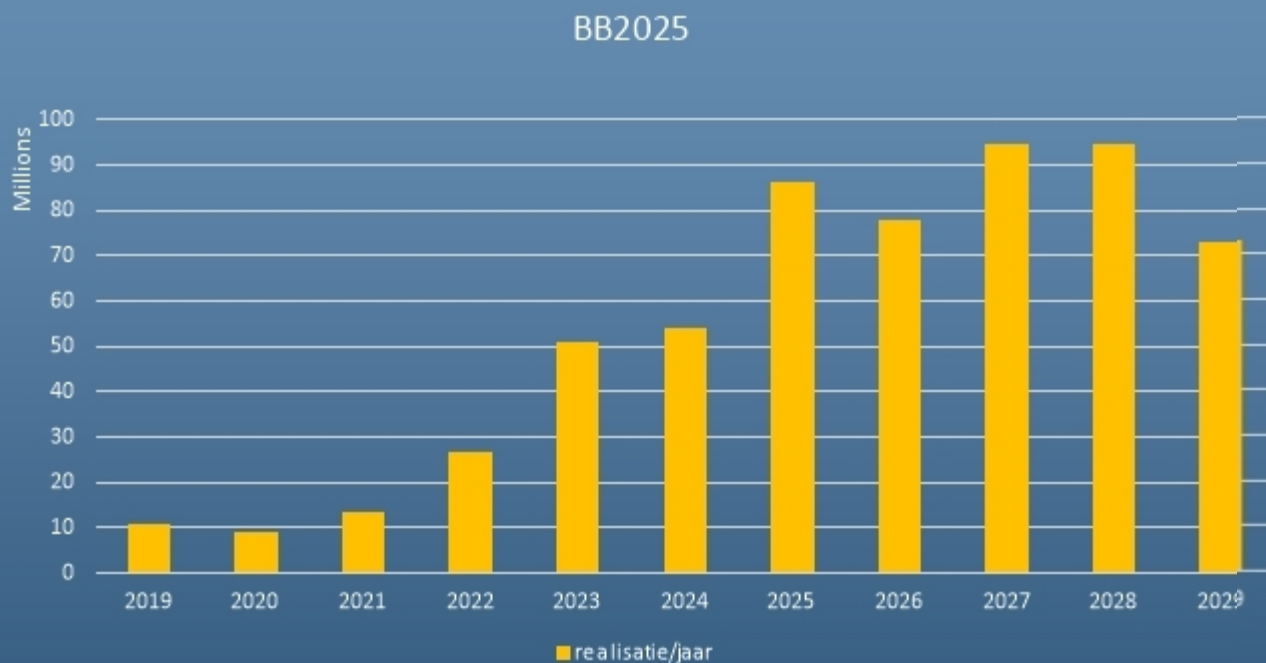

Voorjaarsnota 2026

Inzicht in instandhouding en verbeteropgave

Vershil beleidsbegroting 2025 en voorjaarsnota 2026

Voorjaarsnota 2026:

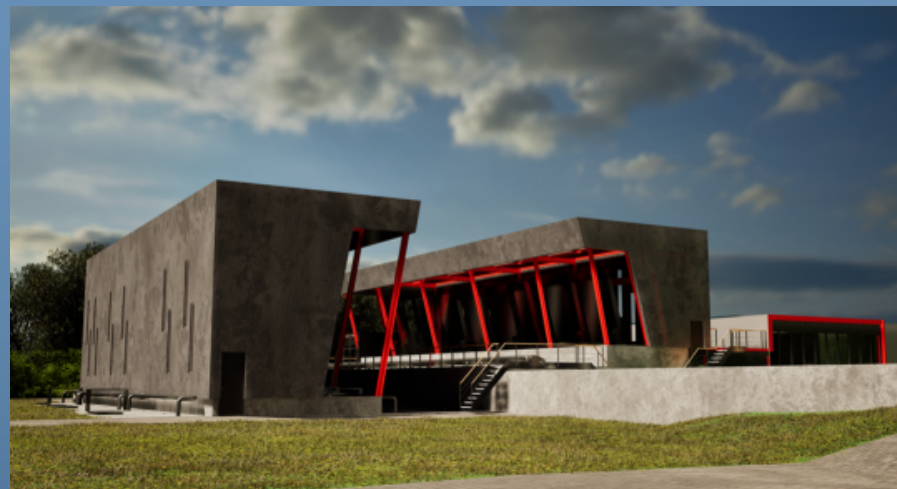
- ❖ Rekening gehouden met haalbaarheid (realiteitszin)
- ❖ GEEN verschuiving van doelen en ambities
- ❖ WEL verschuiving van risico's assets

Projecten

Cluster 1 Eindhoven en Mierlo

- Groot onderhoud voorbezinktanks RWZI Eindhoven
- Influentgebouw RWZI Eindhoven
- Renovatie en uitbreiding Slibverwerkingsinstallatie Mierlo

2025 t/m 2030:
€ 115 mln.

Artist impression influentgebouw

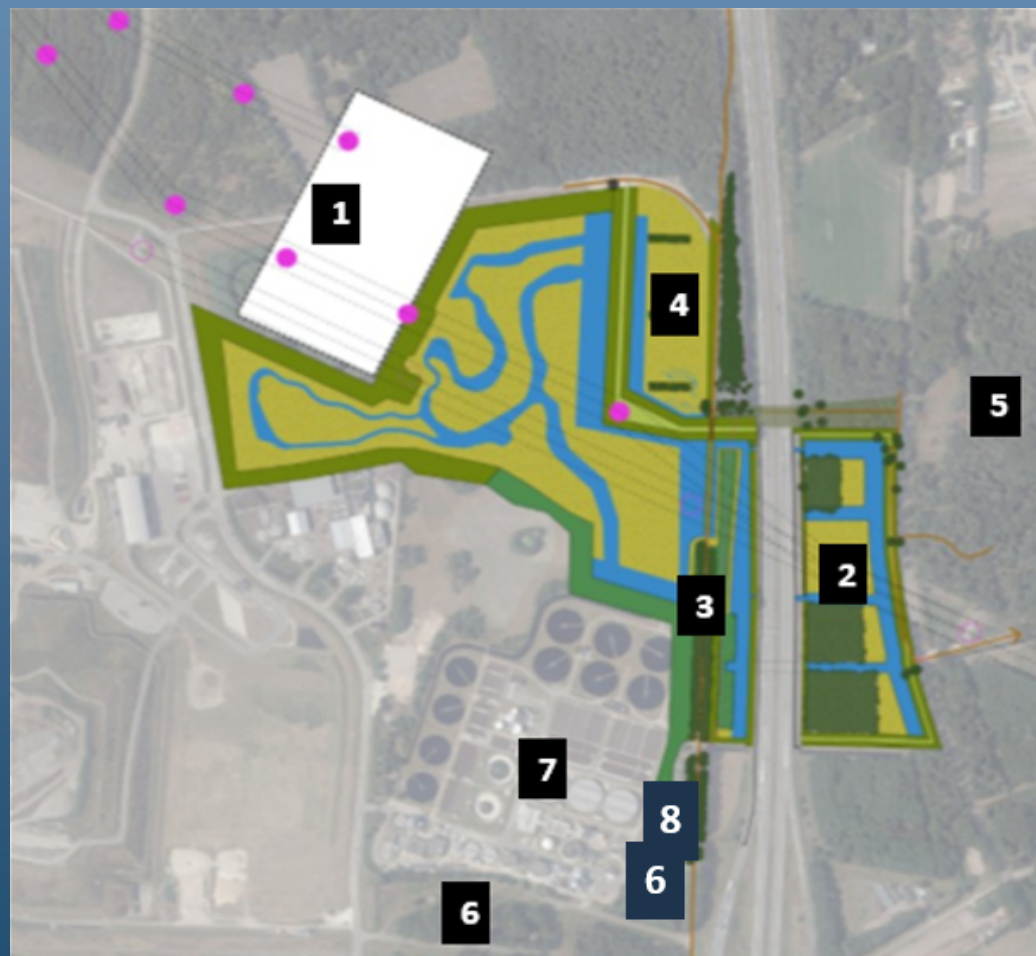
Visualisatie slibverwerkingsinstallatie Mierlo

Projecten

Cluster 2 Tilburg

- Aeratie en chemicaliën
- Mechanische zuivering
- Effluent debietmeter
- Nieuw stoffen

2025 t/m 2030:
€ 190 mln.

GEBIEDSOPGAVE

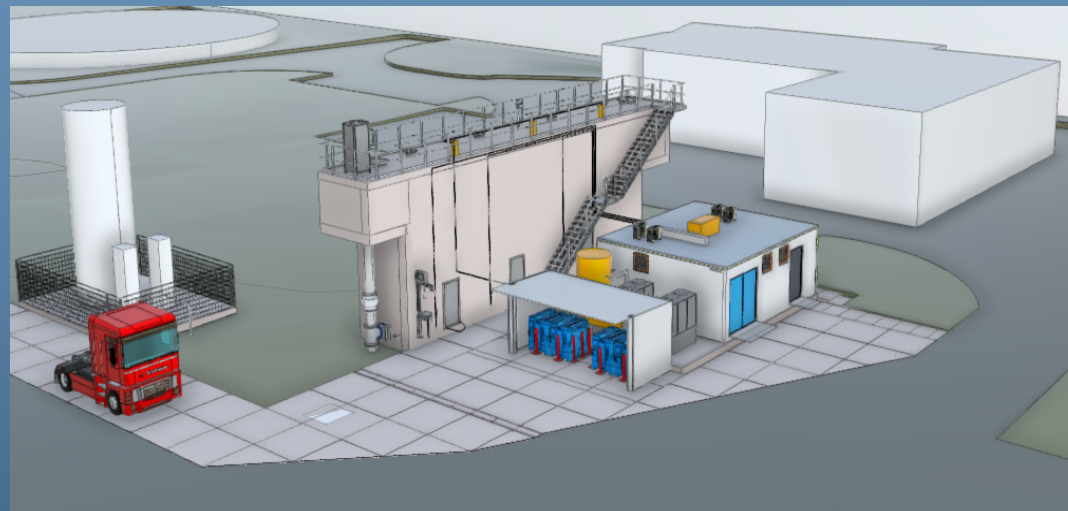
- 1 = 380kV Tennet
- 2 = Compensatieberging
- 3 = Effluentpunt
- 4 = EVZ
- 5 = Landschapspark
Pauwels
- 6 = Noodberging/Nooduitlaat
- 7 = RWZI Tilburg
- 8 = MZ

Projecten

Cluster 3 Middelgrote objecten

- RWZI Boxtel
- Renovatie RWZI Haaren
- Nieuw stoffen Hapert
- Gebouwrenovatie Hapert
- Bedrijfsgebouw RWZI Boxtel

2025 t/m 2030:
€ 85 mln.

Visualisatie installatie medicijnrestenverwijdering Hapert

Visualisatie bedrijfsgebouw Boxtel

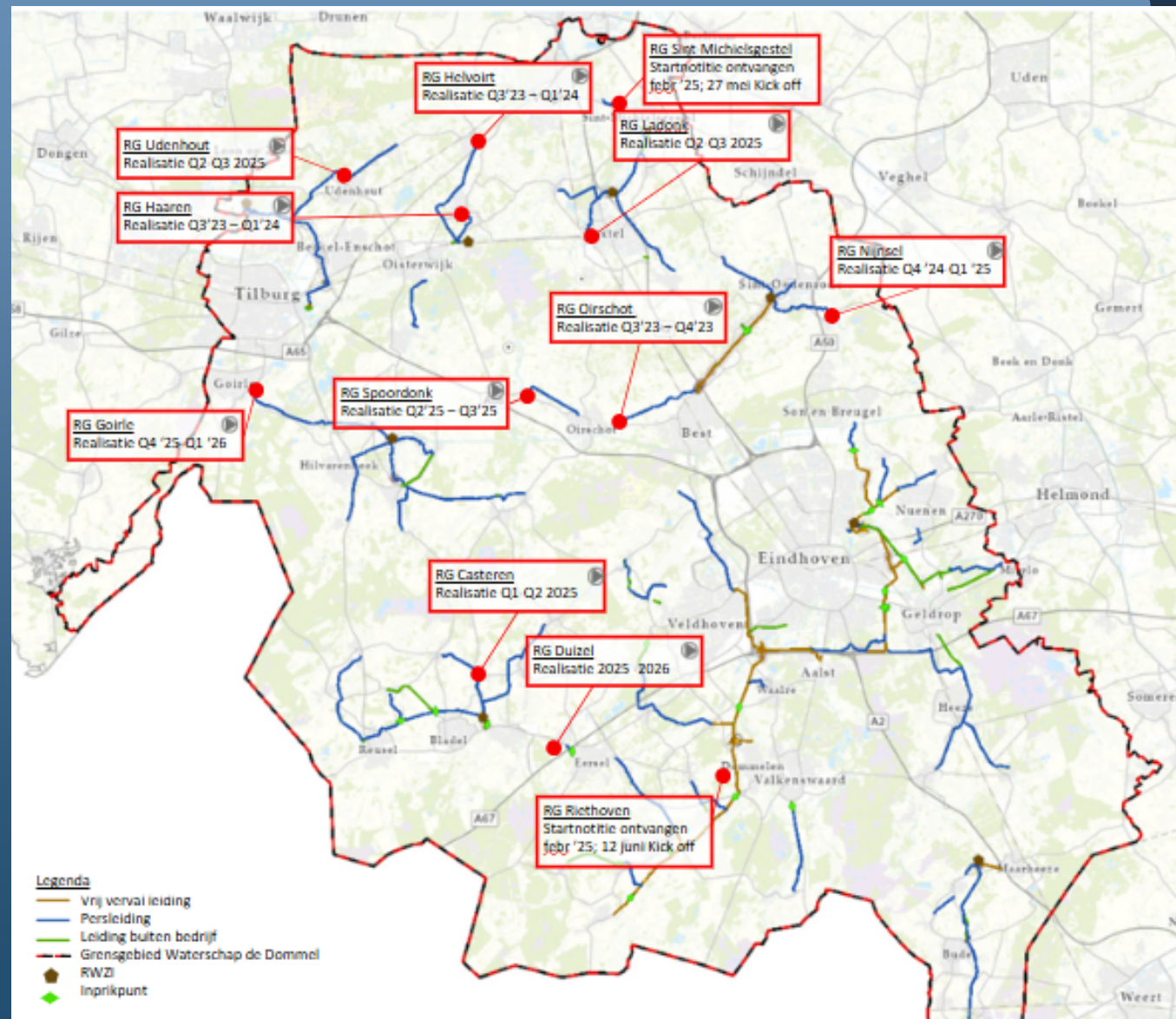
Projecten

Cluster 4 Rioolgemalen

Totaal 64 rioolgemalen in stroomgebied

Jaarlijks renovatie van 4 á 5 gemalen, zodat alle gemalen eens per 15 jaar aan de beurt zijn (conform Wtb-standaard)

2025 t/m 2030:
€ 24 mln.

Projecten

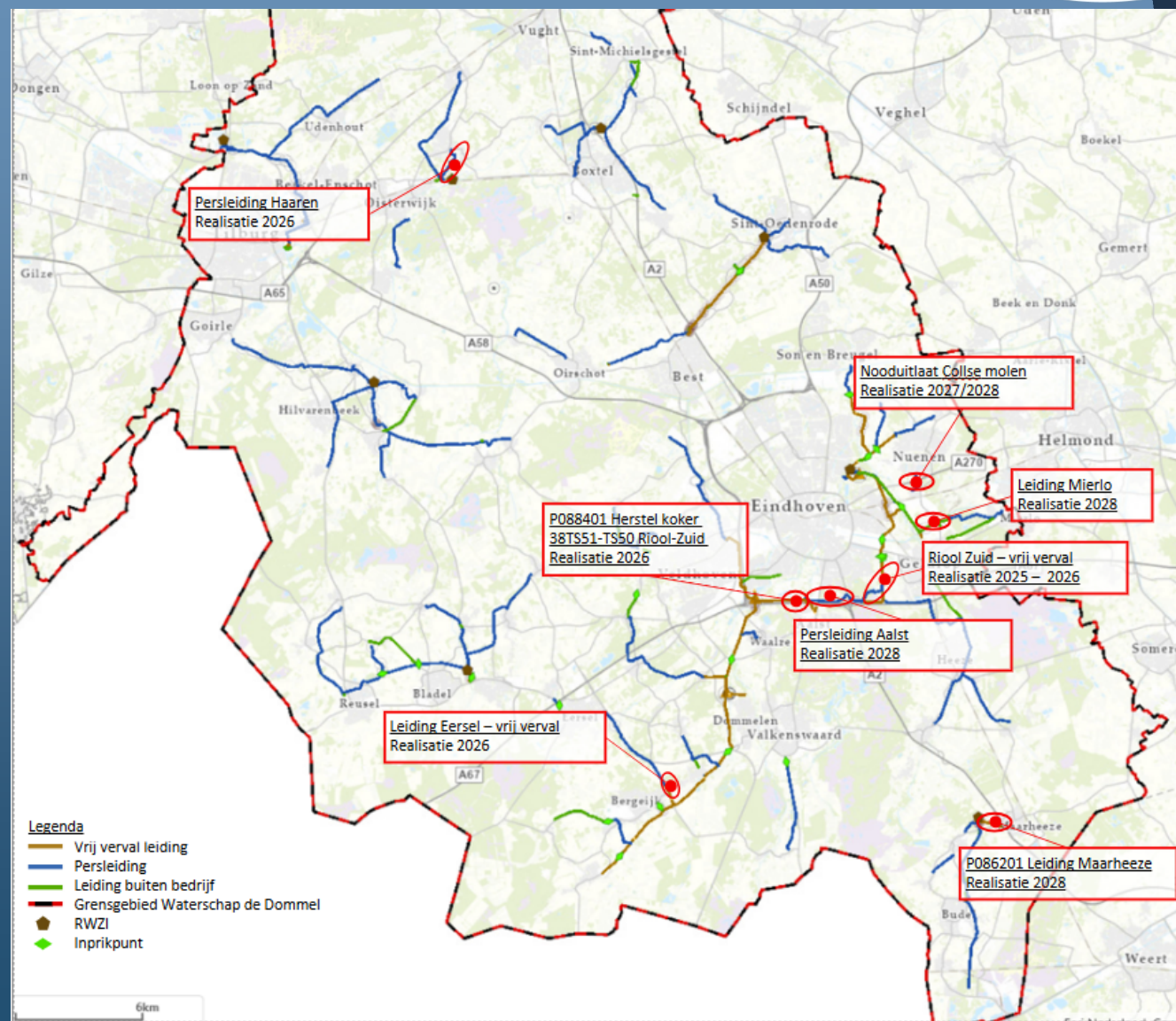
Cluster 5

Ondergrondse infrastructuur

Uitdagingen:

- Omgevingsmanagement
- Leeftijd: 50-60 jaar oud
- Data over toestand en doorlooptijden
- Assetmanagement

2025 t/m 2030:
€ 89 mln.

Professionaliseren assetmanagement

4 juni 2025

Jeroen de Geus

Doel

Informeren om u een beeld te geven van het werken volgens assetmanagement

Agenda

01

Historie

Hoe is het project verlopen sinds het onderzoek van de Rekenkamercommissie.

02

Aanpak Pilot

Hoe hebben we de pilot voor het maken van een Lange Termijn Asset Plan voor Riool Zuid aangepakt.

03

Tussenstand

Wat zijn de tussentijdse resultaten van de pilot. Inhoudelijke, échte, resultaten.

04

Verder

Hoe gaan we verder met de professionalisering van assetmanagement bij de Dommel.

Werken volgens AM

Ambtelijk is het doel gesteld om met waterketen te komen op certificeerbaar niveau. De eerste resultaten uit de nieuwe aanpak zijn positief en delen we vandaag. Dit sterkt ons in deze aanpak. Vanuit deze resultaten zullen we verbreden in de organisatie en de gewenste producten leveren.

Waakvlam

Na oplevering van het verbeterplan in het voorjaar duurt het tot september voordat er een projectleider kan starten. Deze stopt alweer in november. In de tussentijd zijn veel AM-producten in concept geschreven.

Rekenkamer

November 2021, de Rekenkamercommissie adviseert:
“Pas bewuster de methodes van assetmanagement toe, met daarbij een specificering voor: Integraal Strategisch Asset Management Plan Waterketen; Pas de bedrijfswaardenmatrix toe; Verrijk het lange termijn asset plan; Verrijk management- en bestuursrapportages.”

Doorstart

In oktober start nieuwe projectleider voor de professionalisering van asset management. Eind van het jaar volgt een koerswijziging die de focus legt op inhoudelijke resultaten in plaats van op producten.

Kwartiermakersfase

In juli start de samenwerking met bureau Delta-Pi. Na een kick off met de managers Waterketen vindt eind het jaar een scan van de huidige situatie plaats.

Ontwikkeling van assetmanagement

2. Werken vanuit één integraal beeld

Wanneer er één integraal beeld is gecreëerd gaan we vanuit daar werken. Het beeld is nu scherp genoeg om concrete scenario's op te kunnen stellen en besluiten te kunnen nemen.

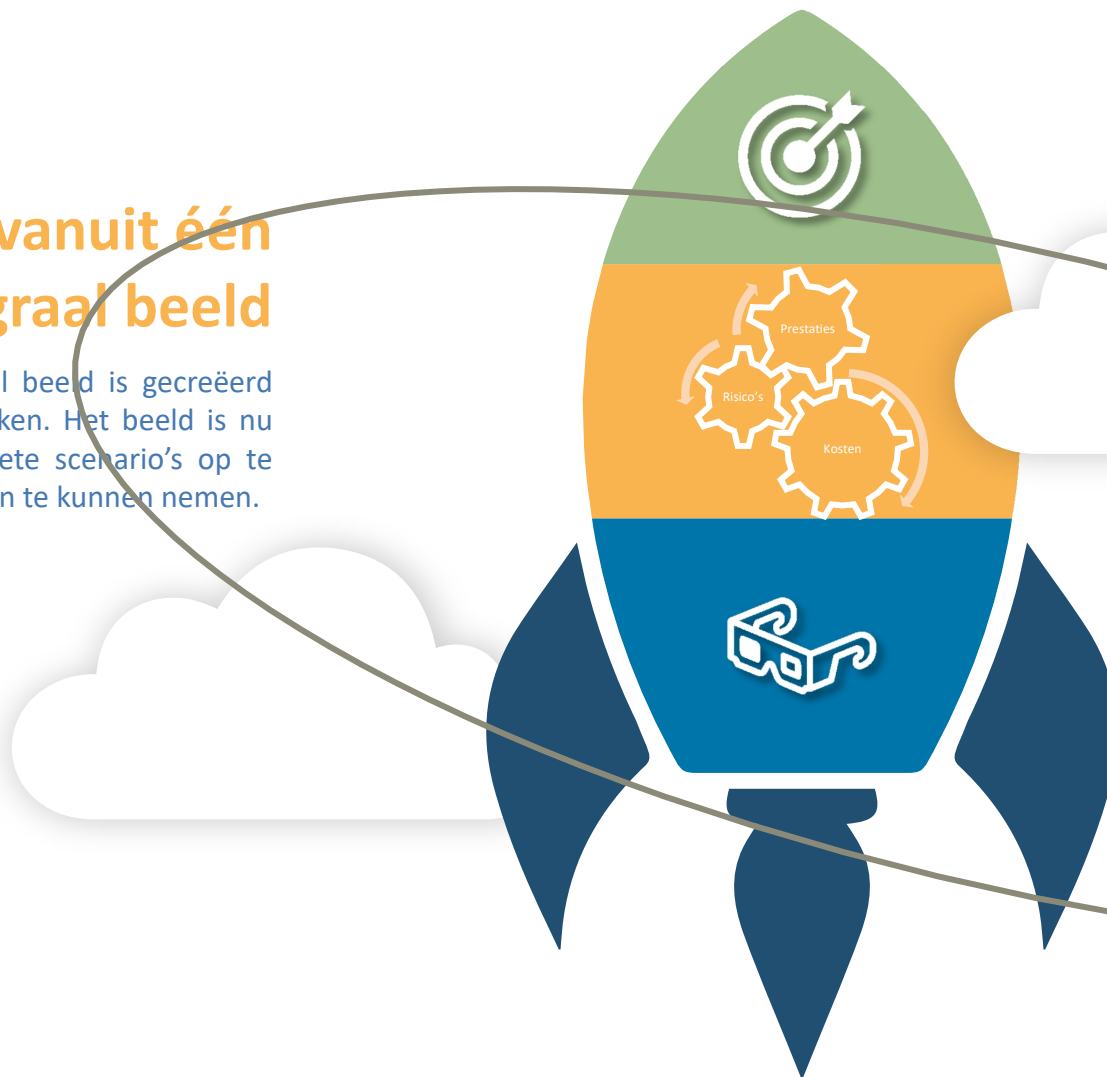
3. Doelbereik

Door besluitvorming op integrale scenario's weten we hoe en wanneer we onze doelen gaan bereiken. De realiteit is dat we werken in de publieke ruimte en doorlooptijden jaren kunnen beslaan.

1. Integraal beeld creëren

In de eerste fase wordt er samengewerkt om één integraal beeld te creëren. Dit beeld bestaat uit wat we samen al wel en nog niet weten. Het is duidelijk geworden welke vragen nog beantwoord moeten worden om een beter beeld te creëren.

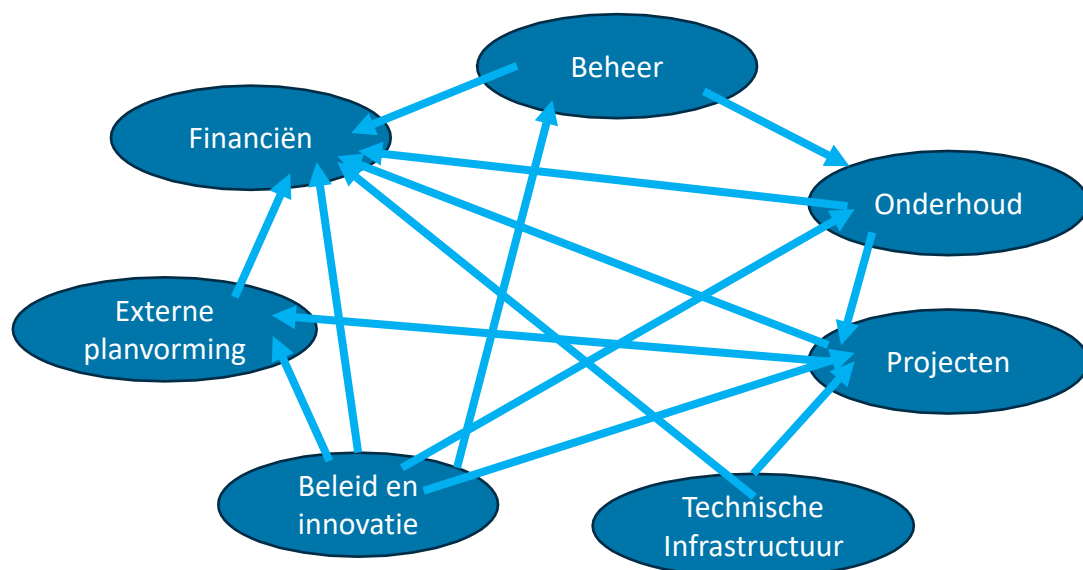
Pilot

Huidig systeem

Ervaring huidige werkwijze op hoofdlijnen:

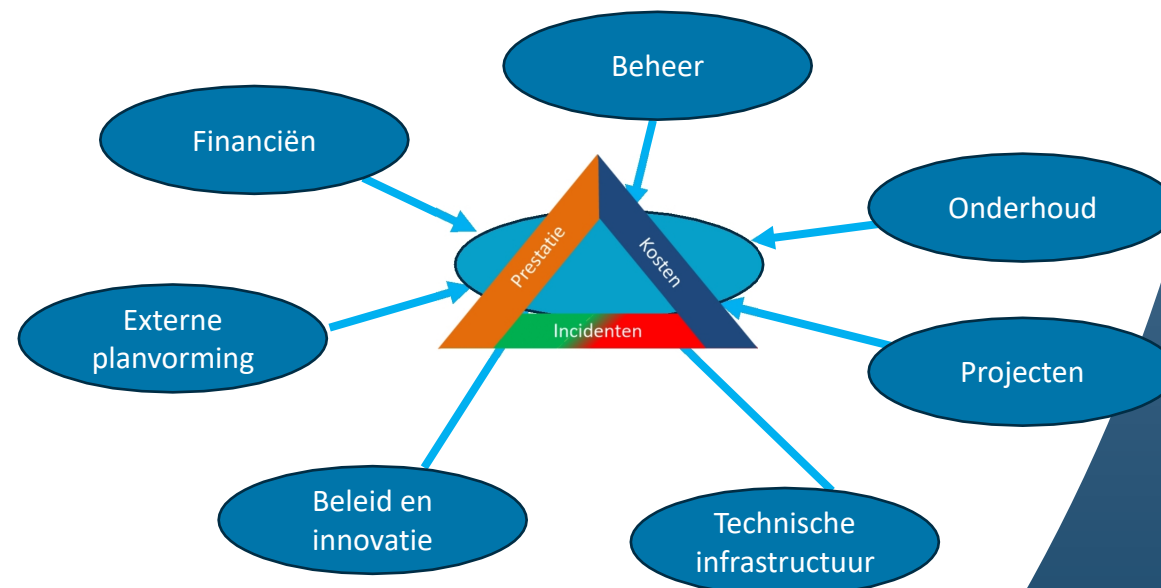
- Diverse processen zetten een raming op de investeringsbegroting
- De horizon is maximaal 5 jaar vooruit
- Bij de uitvoering is voor elk project afstemming nodig om de scope helder te krijgen en daarmee de definitieve projectsom
- Er zit een (groot) verschil tussen raming en realisatie (financiële realisatiegraad = 65%)

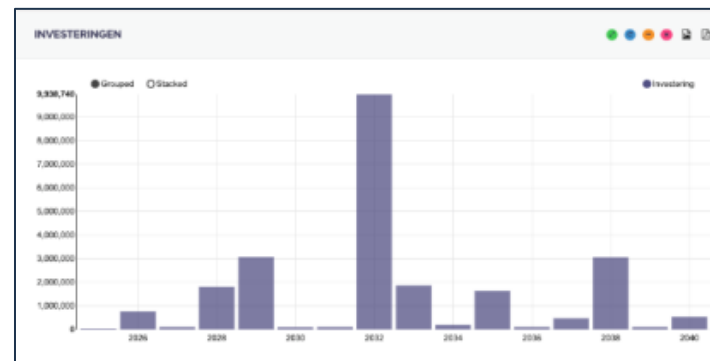
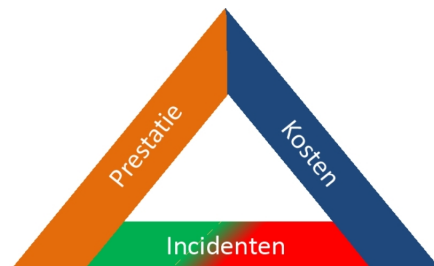
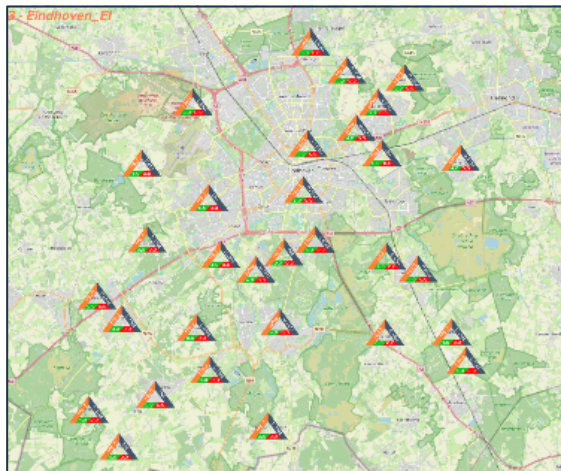
Aanpak pilot

Werkwijze op hoofdlijnen om integraal beeld te creëren:

- De korte en lange termijn qua instandhouding in beeld brengen
- Qua prestatie/ doelen weten wat je moet realiseren op de korte en lange termijn
- Risico's in kaart brengen en maatregelen om te mitigeren

Riool Zuid – Creëren Integraal beeld

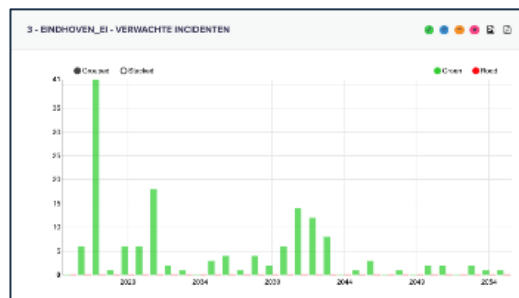

Beeld krijgen van de instandhoudingsopgave:

- Wanneer moeten we wat vervangen?
- Wat zijn de kosten hiervan?

Beeld krijgen van de huidige en toekomstige prestaties:

- Wat zijn de huidige en toekomstige afnameafspraken? (ivm woningbouw, klimaat..)
- Welke andere doelen/ ambities hebben invloed op Riool-Zuid?
- Kan Riool-Zuid dit aan, op dit moment en in de toekomst?

Beeld krijgen van de risico's:

- Welke risico's zijn er?
- Wat moeten we doen om deze te mitigeren?

Wat weten we al wel?

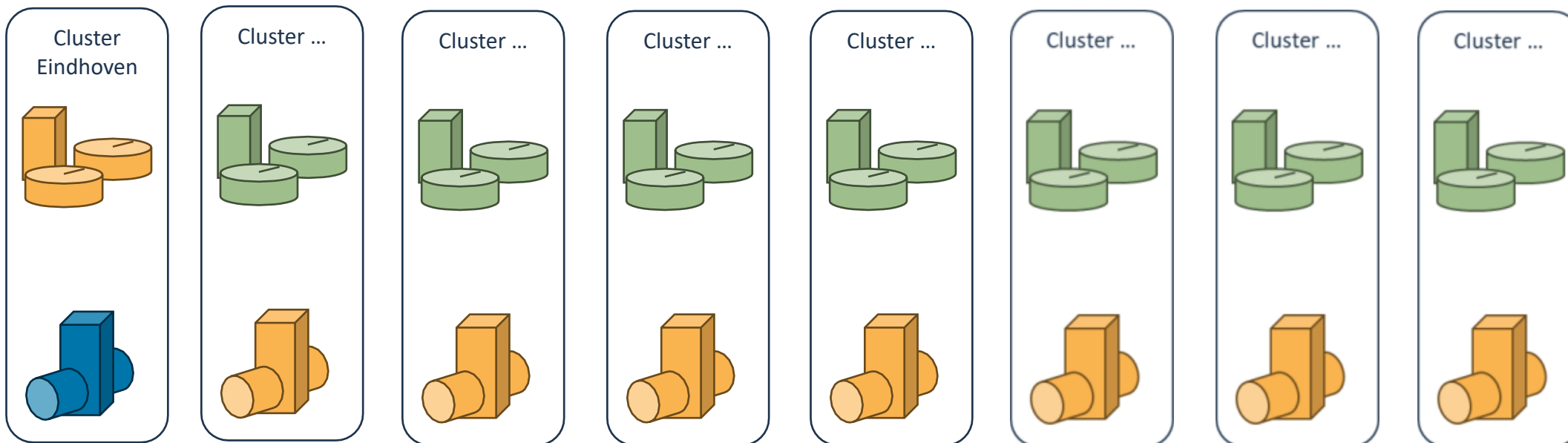
Wat weten we nog niet?

Verbreiding integrale werkwijze assetmanagement

Pilot LTAP Riool Zuid

Fase 1

Fase 2

Roadmap

Projectdoel

Waterketen in 2027 op certificeerbaar niveau volgens de ISO55001. Het gaat niet om het papiertje, maar om het meetbaar maken van de kwaliteitssprong.

Voor watersysteem is geen helder doel voor implementatie AM geformuleerd.

Aanpak

Professionaliseren van assetmanagement is geen recht pad van A naar B. Het is een verandering in cultuur en werkwijze. Dat kunnen we realiseren door het gewoon te gaan doen.

Werken vanuit één integraal beeld staat centraal. Vanuit daar ontstaat de behoefte in de organisatie om ondersteunende producten te ontwikkelen.

Door vanuit een vraag te werken maken we producten die direct bijdragen aan de effectiviteit van Waterschap de Dommel.

Waar nodig initiëren we vanuit het projectteam acties om te garanderen dat we het gewenste niveau halen. Dit monitoren we met thermometer-momenten.

Kenmerk: 323471 / 323474

Aan het algemeen bestuur

Datum: 2 juli 2025

Bestuursrapportage (Burap) 2025-1 en wijziging Beleidsbegroting 2025 i.v.m. pilot herwaardering beekdalgronden

Voorstel

1. In te stemmen met de kostenoverschrijdingen per beleidsveld zoals deze blijkt uit de opgenomen Jaareindeverwachting (JEV) in de Bestuursrapportage 2025-1.
2. Bestuursrapportage 2025-1 vast te stellen (bijlage 1).
3. In te stemmen met de pilot herwaardering beekdalgronden en de daarvoor benodigde wijziging van de Beleidsbegroting 2025 (bijlage 2).

0. Korte samenvatting

Het dagelijks bestuur rapporteert drie keer per jaar aan het algemeen bestuur in de bestuursrapportage (Burap) over de voortgang van de doelen, prestaties en middeleninzet ten opzichte van de Beleidsbegroting en de (in geval van afwijkingen van de planning) getroffen maatregelen. De vraag aan het algemeen bestuur is om de bestuursrapportage vast te stellen. Daarnaast wordt gevraagd om in te stemmen met een begrotingswijziging ten behoeve van de pilot herwaardering beekdalgronden.

Vanuit het oogpunt van transparantie en gezien de onderlinge financiële samenhang, worden de Bestuursrapportage 2025-1 en de begrotingswijziging in verband met de pilot herwaardering beekdalgronden in een integraal voorstel voorgelegd.

Bestuursrapportage 2025-1

Totaal Exploitatie (bedragen * € 1.000)	Begroting 2025 na wijziging	Realisatie + verplichtingen t/m 30-4-2025	JEV 2025-1	JEV 2025-1 -/- Begroting 2025 na wijziging
Lasten	187.346	73.501	188.254	909
Baten	19.127	1.798	18.760	-368
Nettolasten incl correctie onzekerheden 4%	-168.218	-71.703	-169.495	-1.277
Waterschapsbelastingen	160.869	53.631	163.441	2.572
Saldo	-7.349	-18.072	-6.053	1.296

De verwachting op basis van de realisatie van de maanden januari-april 2025 is dat het saldo van baten en lasten eind 2025 ca. € 1 mln. voordeliger uitkomt dan begroot (is een "minder nadelig" resultaat), met name veroorzaakt door lagere kwijtschelding, dit wordt nader toegelicht in de Burap 2025-1.

Net als in de Beleidsbegroting 2025 is in de JEV rekening gehouden met een correctie (lagere realisatie) van 4% minder nettolasten. In overeenstemming met de trend van de afgelopen jaren (realisatie in jaarrekening versus verwachtingen in Buraps) is het een verantwoorde keuze om deze correctie van 4% te handhaven.

Het verschil tussen begroting en realisatie laat zich in belangrijke mate verklaren door externe invloeden (o.a. leveranciersmarkt, arbeidsmarkt, ontwikkelingen in extern beleid en regelgeving).

De netto investeringen komen naar verwachting ca. € 34 mln. lager uit dan begroot, met name veroorzaakt door vertragingen en uitstel van projecten. Zie paragraaf 3.1 en de bestuursrapportage 2025-1 voor een nadere toelichting.

Wijziging Beleidsbegroting 2025 i.v.m. pilot herwaardering beekdalgronden

Het initiatief voor de pilot herwaardering beekdalgronden is ontstaan na het vaststellen van de Beleidsbegroting 2025. Hiermee reageren we op recente ontwikkelingen in gesprekken met de provincie rondom de Aanpak Landelijk Gebied (hierna: ALG). Daarnaast geven we hiermee invulling aan de wens van grondeigenaren in lopende gesprekken. Voor een gedetailleerde uitleg en onderbouwing van deze pilot wordt naar bijlage 2 verwezen.

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Deze eerste bestuursrapportage van het jaar omvat de maanden januari tot en met april en kan in de aanloop naar de behandeling in het bestuur eventueel worden aangevuld met actuele ontwikkelingen. In de Bestuursrapportage 2025-1 wordt rekenschap gegeven over doelen en resultaten per beleidsveld, namelijk Watersysteem, Waterketen en Schoon Water en Bestuur en bedrijfsvoering. Per beleidsveld zijn de resultaten conform de Beleidsbegroting 2025 weergegeven met een indicatie of de doelstelling naar verwachting gerealiseerd gaat worden.

Een aangepast grondgebruik in de beekdalen en op de hoge koppen is cruciaal om de doelen uit het WBP5/Watertransitie te behalen. Het waterschap kan dit stimuleren via de herwaardering van landbouwgronden (die wel hun agrarische bestemming behouden) in combinatie met het vastleggen van beperkingen en het dulden van vernatting. In de beekdalen zijn we hierover al met grondeigenaren in gesprek. We willen ondernemers die nu in lijn met de watertransitie willen meewerken aan het realiseren van onze doelen in de beekdalen niet in de wacht houden, maar ondersteunen in onze gezamenlijke transitie. Het is daarnaast wenselijk om via een pilot ervaringen op te doen met het herwaarderen van landbouwgrond. Deze levert belangrijke input op voor het vaststellen van de nieuwe Catalogus Groen-Blauwe Diensten (en later de vertaling ervan in onze Stimuleringsregeling Landelijk Gebied), draagt bij aan de gesprekken met de Provincie over de inzet van ALG-middelen en helpt koplopers in hun aangepaste grondgebruik.

1.2. Beleidscontext/Historie

Op 27 november 2025 is de Beleidsbegroting 2025 vastgesteld door het algemeen bestuur over de plannen en de bijbehorende middelen voor 2025 en de daar uit volgende tarieven.

Opbouw bestuursvoorstel:

- Directieparagraaf;
- Controllersparagraaf;
- Exploitatie en investeringen totaal met toelichting op belangrijkste verschillen tussen begroting 2025 en jaareindeverwachting (JEV) 2025.

Opbouw bestuursrapportage:

- Per beleidsveld opgenomen:
 - Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2025
 - Nadere toelichting
 - Exploitatie en investeringen
 - Kansen/risico's en getroffen beheersmaatregelen
 - Majeure projecten

Het herwaarderen van gronden is als instrument opgenomen in het recent vastgestelde grondbeleid.

2. Doel/meetbaar effect

Met de bestuursrapportage legt het dagelijks bestuur verantwoording af aan het algemeen bestuur over de voortgang van de doelen, prestaties, middeleninzet en de (in gevolg van afwijking van de plannen) getroffen maatregelen, zodat het algemeen bestuur zijn toetsende rol kan vervullen en desgewenst kan (bij)sturen. Het algemeen bestuur wordt vervolgens gevraagd om de bestuursrapportage vast te stellen.

Door de pilot herwaardering beekdalgronden wordt er een bijdrage geleverd aan de doelen uit de watertransitie, KRW en wordt er 'ruimte voor water' gecreëerd. Door het aangepaste gebruik (met opgelegde beperkingen) wordt uitspoeling van bestrijdingsmiddelen en mest naar oppervlakte- en grondwater verminderd.

3. Uitwerking van het voorstel

3.1.1 Inhoud en argumenten

Voorstel 1: In te stemmen met de kostenoverschrijdingen per beleidsveld zoals deze blijkt uit de opgenomen Jaareindeverwachting (JEV) in de Bestuursrapportage 2025.

Hiervoor wordt verwezen naar opgenomen tabellen voor wat betreft exploitatie (Waterketen, blz. 48) en investeringen (Watersysteem, blz. 23) zoals opgenomen in de Burap 2025-1.

3.1.2 Inhoud en argumenten

Voorstel 2: Bestuursrapportage 2025-1 vast te stellen.

De bestuursrapportage heeft ten aanzien van de prestaties en in financiële zin betrekking op de maanden januari t/m april van het jaar 2025. Nadrukkelijk is ook stilgestaan bij de doorkijk naar de effecten tot het einde van het jaar (jaareindeverwachting JEV). De verschillen worden hierna in het bestuursvoorstel en bestuursrapportage nader toegelicht.

De stand van zaken van de uitvoering van de werkzaamheden is zo actueel mogelijk weergegeven.

De bestuursrapportage is eerst door de directie aan het DB aangeboden. Het DB biedt deze rapportage vervolgens aan aan het AB. Hierna treft u de reflecties van de directie en concerncontroller aan.

Directieparagraaf

Na een lange periode van regen en hoge grondwaterstanden in 2023 en 2024 laat het eerste kwartaal een ander weerbeeld zien en hebben we te maken gehad met de droogste maand maart ooit. De zorgen om te hoge grondwaterstanden in het voorjaar door de afgelopen jaren en opnieuw te veel neerslag versus de kans op een zeer droge periode maakt dat het peilbeheer en maaien continue zeer zorgvuldig afgewogen moet worden.

In het eerste kwartaal heeft de ecologische gedragscode nog steeds heel veel tijd gekost. De impact op ons onderhoud is groot maar de exacte (financiële) consequenties zullen we de komende periode gaan ervaren. Vanwege de nazorg voor de wateroverlast zijn er enkele projecten niet gestart. Inmiddels blijkt de hydrologische capaciteit extra te knellen en zijn we genooddaakt om aanvullend te prioriteren in interne en externe projecten. Bestuurlijk relevant in deze eerste periode betreft de achterblijvende doelrealisatie van 15% minder aanvoer naar de zuiveringen door afkoppelen en het herwaarderen van de gronden. Voorstellen zijn voorbereid voor bestuurlijke besluitvorming.

De zuiveringen presteren goed binnen de wettelijke eisen en onze eigen streefwaarden voor de KRW. We hebben voor de investeringen in de waterketen extra kritisch gekeken naar de data van ingebruikname. Daarbij gaan we uit van een investeringsvolume dat realistisch jaarlijks kan worden omgezet, zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de doelstellingen van instandhouding en schoon water. De lopende pilot assetmanagement laat goede kansen zien om verbeteringen door te voeren op het gebied van kosten, risico's en uitvoering in de tijd.

De watertransitie biedt onze organisatie kansen en uitdagingen op verschillende fronten. De directie heeft in het eerste kwartaal van dit jaar een richtinggevend kader vastgesteld voor de toekomstige inrichting van de organisatie, met een verdere uitwerking gepland in het tweede kwartaal van 2025. Tegen het einde van het jaar wordt het besluitvormingsproces hierover afgerond, waarna de implementatiefase van start gaat. Hiermee investeren we in een toekomstbestendige organisatie die fit is voor de toekomst.

Strategische personeelsplanning en een dynamisch leerplan creëren mogelijkheden om nieuwe competenties te ontwikkelen en eigenaarschap bij medewerkers te bevorderen. Tegen de achtergrond van huidige krappe en meer dynamische arbeidsmarkt lukt het ons nog steeds om vacatures in te vullen maar merken wel dat de doorlooptijden van wervingsprocedures langer zijn en dat het invullen enkele specifieke functies zoals bij hydrologie lastiger is geworden. We volgen ontwikkelingen kort cyclisch en zorgen binnen de ruimte van ons p-budget voor tijdelijke oplossingen om zo doelrealisatie op niveau te houden.

Controllersparagraaf

De focus in de rapportages vanuit de Doelen Inspanningen Netwerken (DIN's) ligt voorsnog op de realisatie van de doelen en effecten. De relatie tussen de geplande doelen en effecten (Beleidsbegroting) en de inzet van de middelen (uren en €) voor zowel planning als realisatie verdienen meer aandacht.

In de bestuursrapportage ligt de focus op de beschrijving van de stand van zaken. Er wordt (te) weinig aandacht geschonken aan de vertaling vanuit de beschreven stand van zaken naar de consequenties voor de verwachte realisatie van doelen en prestaties en de te nemen acties om de verwachte afwijkingen te beperken c.q. te voorkomen.

Aan de hand van de voorstellen om de doelrealisatie te verbeteren kan de bijsturing door directie en dagelijks bestuur plaatsvinden en zichtbaar gemaakt worden voor het lopende boekjaar en kunnen de effecten naar de toekomst worden vertaald naar de op te stellen Voorjaarsnota en Beleidsbegroting.

Door deze focus wordt het algemeen bestuur ondersteund in de controlerende rol passend bij het verantwoordings- en sturend karakter van de bestuursrapportages. Tevens wordt voorkomen dat het algemeen bestuur op basis van de gedetailleerde beschrijvingen van de uitgevoerde acties overgaat tot stellen van verduidelijkende vragen over de beschreven details van de uitvoering. Het algemeen bestuur kan vanuit een soort "helicopterview" kijken naar de bestuursrapportages en de wijze waarop het dagelijks bestuur en de directie invulling geven aan de (bij)sturing op de wijze waarop de doelen en prestaties.

Ook in deze eerste Burap van 2025 lijkt het beeld dat de exploitatielasten qua jaareindeverwachting niet of nauwelijks zijn aangepast ten opzichte van de begrote bedragen. Voor de investeringen (bruto investeringen en te ontvangen subsidies op investeringen) geldt dat deze wel fors zijn bijgesteld. Het doorschuiven van investeringen naar latere jaren zal zeker effect hebben op de realisatie van doelen van de huidige geplande investeringen of de planning van toekomstige investeringen. Immers de inzet van uren voor de voorbereiding en realisatie van investeringen kan maar eenmaal plaatsvinden.

Om de verantwoordingsgesprekken te kunnen voeren, dient er bij alle betrokkenen ook tijd en ruimte te zijn om de stukken op te stellen, te beoordelen en te bespreken. Het uitgangspunt van deze gesprek is om naast de doelen en effecten ook te kijken naar de mens, de capaciteit en het geld.

Het voeren van integrale “goede gesprekken” en het beschouwen van “Waterschap De Dommel” zullen bijdragen aan het verbeteren van de realisatiegraad van de doelen en effecten, het inzichtelijk maken van de inspanningen van het waterschap en de trots van de medewerkers op het waterschap.

Tabellen en toelichting

Omschrijving	Begroting 2025 na wijziging	Realisatie + verplichtingen t/m 30-4-2025	JEV 2025-1	JEV 2025-1 -/- Begroting 2025 na wijziging
Lasten				
Rentelasten	10.673	2.143	10.714	41
Afschrijvingen	24.836	5.684	25.035	200
Personeelslasten	60.300	21.500	60.331	31
Goederen en diensten	90.560	44.174	91.196	637
Toevoeging aan voorziening	174	0	174	0
Totaal Lasten	186.542	73.501	187.450	909
Baten				
Baten ivm salarissen/soc.lst	785	97	785	0
Opbrengsten van derden	9.196	-927	9.029	-167
Bijdragen	1.731	155	1.741	10
Geactiveerde lasten	5.437	1.403	5.437	0
Onttrekking aan voorziening	0	0	0	0
Totaal Baten	17.149	728	16.993	-157
Totaal Nettolasten (inclusief correctie onzekerheden 4%)	-169.392	-72.773	-170.458	-1.065
Waterschapsbelastingen	164.285	53.679	164.882	597
Kwijtschelding / oninbaar	-3.416	-48	-1.440	1.976
Totaal Baten Belastingheffing (netto)	160.869	53.631	163.441	2.572
Dividend	765	765	765	0
Saldo van de financieringsfunctie	1.213	305	1.002	-211
Totaal Dekingsmiddelen	162.847	54.701	165.208	2.361
Onvoorzien	804	0	804	0
Nagekomen posten	0	0	0	0
Totaal	-7.349	-18.072	-6.053	1.296

De nettolasten (na correctie voor onzekerheden) komen naar verwachting ca. € 1,1 mln. hoger uit. De waterschapsbelastingen zijn ca. € 2,6 mln. hoger dan begroot. Per saldo komt de Jaareindeverwachting ca. € 1,3 mln. lager uit (minder nadelig resultaat) dan de Beleidsbegroting 2025.

De belangrijkste verklaringen tussen de Jaareindeverwachting 2025-1 en de Beleidsbegroting 2025 zijn:

- Hogere goederen en diensten (ca. € 0,6 mln.), dit wordt met name veroorzaakt door onvoorziene extra inkoop van grondstoffen voor RWZI Tilburg
- Hogere waterschapsbelastingen (ca. € 0,6 mln.), dit wordt met name veroorzaakt door hogere eenheden zuiveringsheffing nuts € 0,7 mln. en anderzijds een daling in de eenheden watersysteemheffing ingezetene € 0,2 mln.
- Lagere kwijtschelding (ca. € 2 mln.) Op basis van de informatie van de gemeenten in ons werkgebied over de omvang van het aantal kwijtscheldingsgerechtigden in de gemeenten en het effect op de verwachte omvang van de kwijtscheldingen is er bij de raming van de omvang van het effect op de kwijtscheldingen uitgegaan dat aanpassing van de norm naar 100% zou leiden tot een aanzienlijke toename van het kwijtscheldingsbedrag.

De werkwijze van De Dommel is echter dat kwijtschelding op verzoek van de belastingplichtige wordt verleend en dus niet automatisch vanuit de informatie van de gemeenten van de kwijtscheldingsgerechtigden. Vanaf 2026 gaan we over naar BSOB en de werkwijze van BSOB is dat zij voor kwijtschelding de lijn van de informatie vanuit de gemeenten volgen.

Zoals we bij de jaarrekening 2024 reeds hebben geconstateerd en gemeld blijft de verwachte groei in aantallen verzoeken en toekenningen kwijtschelding (automatisch of via aanvraag) als gevolg van wijziging 95% naar 100% is echter kleiner dan gedacht

Totaal investeringen (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Realisatie t/m 30-04-2025	JEV 2025-1	JEV 2025-1 minus Begroting 2025
Bruto investeringen	152.644	15.340	107.615	-45.029
Inkomsten	-24.510	-650	-13.823	10.687
Netto investeringen	128.134	14.690	93.792	-34.342

Het saldo tussen Jaareindeverwachting 2025-1 en Beleidsbegroting 2025 bedraagt totaal € 93 mln. -/- € 128 mln. = € 35 mln. minder netto investeringen.

De verschillen per beleidsveld zijn als volgt:

- Beleidsveld watersysteem ca. € 1,6 mln. minder (door lagere uitgaven portfolio Hoogwaterbescherming wordt veroorzaakt door versnelde uitvoering in 2024 (i.v.m. EU-POP subsidie St. Oedenrode). Lagere uitgaven portfolio Watersysteem Realiseren Inrichtingsopgave wordt veroorzaakt door versnelde uitvoering in 2024 (i.v.m. EU-POP subsidie) alsmede vertraging door beroepsprocedures.
- Beleidsveld Waterketen ca. € 30 mln. minder (door vertraging diverse projecten, maar ook verhogen raming bij een project en aanpassen onzekerheidsmarge).
- Beleidsveld bestuur en bedrijfsvoering ca. € 2,4 mln. minder (door vertraging van diverse projecten).

3.1.3 Inhoud en argumenten

Voorstel 3: In te stemmen met de pilot herwaardering beekdalgronden en de daarvoor benodigde wijziging van de Beleidsbegroting 2025.

Voorgesteld wordt om in de vorm van een pilot in 2025 voor maximaal 25ha van de ca. 100ha ruilgrond 'met beperkingen' uit te ruilen. Daarnaast wordt voorgesteld om tevens als pilot maximaal 25ha eigendom van agrariërs vrijwillig te herwaarderen. Voor een nadere uitwerking van het voorstel en de beperkingen wordt naar bijlage 2 verwezen. De afspraken worden met de grondeigenaar vastgelegd in een Kwalitatieve Verplichting.

De belangrijkste argumenten voor deze pilot zijn:

- Bijdrage aan watertransitie;
- Het waterschap doet ervaring op met het herwaarderen van landbouwgrond met een blijvende landbouwbestemming;
- We bieden een reikende hand naar de koplopers;
- Het levert een bijdrage aan de gesprekken met de provincie over de ALG-middelen;
- De kosten zijn proportioneel ten opzicht van het resultaat;
- Het instrument is in lijn met het grondbeleid.

3.2.1 Risico's

Voorstel 1: In te stemmen met de kostenoverschrijdingen per beleidsveld zoals deze blijkt uit de opgenomen Jaareindeverwachting (JEV) in de Bestuursrapportage 2025-1.

De risico's zijn in de bestuursrapportage (bijlage 1) nader toegelicht.

3.2.2 Risico's

Voorstel 2: Bestuursrapportage 2025-1 vast te stellen.

De risico's zijn in de bestuursrapportage (bijlage 1) nader toegelicht.

3.2.3 Risico's

Voorstel 3: In te stemmen met de pilot herwaardering beekdalgronden en de daarvoor benodigde wijziging van de Beleidsbegroting 2025.

De risico's bij de pilot zijn:

- De ruilgronden zijn voor een kleinere doelgroep interessant;
- Opname van het herwaarderen in de Groen Blauwe Catalogus (verwacht eind 2025/begin 2026) geeft de zekerheid dat er geen sprake is van staatssteun. Hier wordt op geanticipeerd omdat het risico op staatssteun klein wordt geacht;
- Het handhaven van de voorwaarden/beperkingen is niet voor alle bepalingen even makkelijk;
- De kosten zijn ingeschat op basis van eerste ervaringen.

Deze risico's zijn in bijlage 2 nader toegelicht.

4. Financiën

Zie paragraaf 3 en Burap 2025-1 (bijlage 1).

De pilot kosten voor het herwaarderen van 50ha beekdalgronden worden geschat op € 2,7 mln. De impact hiervan op de Beleidsbegroting 2025 en het eigen vermogen is weergegeven in bijlage 2. In de Beleidsbegroting 2025 is uitgegaan van een negatief resultaat van 7,3 mln.

Door de voorgestelde begrotingswijziging ad 2,7 mln. wordt dit een negatief resultaat van 10,0 miljoen voor 2025.

De jaareindeverwachting in de Burap 2025-1 geeft aan dat voor 2025 een negatief resultaat wordt verwacht van 6,0 mln., 1,3 mln. minder negatief dan de Beleidsbegroting 2025. Wanneer hier de herwaardering van de gronden in meegenomen wordt, wordt het negatieve resultaat naar verwachting 8,7 mln. Per saldo een verslechtering van 1,4 mln. ten opzichte van de beleidsbegroting 2025. Aangezien het boekjaar 2025 nog niet is afgelopen, heeft de komende maanden een afwijking van de realisatie ten opzichte van de begroting een verder effect op het uiteindelijke resultaat 2025. Het uiteindelijke resultaat 2025 wordt aan het eigen vermogen toegevoegd (positief resultaat) dan wel onttrokken (negatief resultaat).

In de beleidsbegroting 2025 werd verwacht dat het eigen vermogen eind 2025 op 18,6 mln. uit zou komen. Door het minder negatieve resultaat dan verwacht in 2024 en rekening houdend met de jaareindeverwachting 2025 inclusief herwaardering beekdalgronden wordt nu eind 2025 een eigen vermogen van 23,8 mln. verwacht.

5. Uitvoering en evaluatie

5.1 Bestuurlijke vervolgstappen:

Het DB en AB zullen bij de behandeling van de stimuleringsregeling geïnformeerd worden over de opgedane ervaringen met de pilot herwaardering beekdalgronden.

5.2 Externe communicatie:

Geen.

5.3 Bestuurlijke evaluatie:

Niet van toepassing.

Besluit

Bestuursrapportage (Burap) 2025-1 en wijziging Beleidsbegroting 2025 i.v.m. pilot herwaardering beekdalgronden

Voorstel

1. In te stemmen met de kostenoverschrijdingen per beleidsveld zoals deze blijkt uit de opgenomen Jaareindeverwachting (JEV) in de Bestuursrapportage 2025-1.
2. Bestuursrapportage 2025-1 vast te stellen (bijlage 1).
3. In te stemmen met de pilot herwaardering beekdalgronden en de daarvoor benodigde wijziging van de Beleidsbegroting 2025 (bijlage 2).

Aldus vastgesteld in de vergadering van 2 juli 2025.

het algemeen bestuur,

E. de Ridder
watergraaf

H.J. Kielenstijn
secretaris

WATERSCHAP DE DOMMEL

Bestuursrapportage (Burap) 2025-1

Januari – april 2025

Inhoudsopgave

1. Beleidsveld Watersysteem:	3
1.1. Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2024 voor Voldoende Water	3
1.2. Nadere toelichting bij Voldoende Water	7
1.3. Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2024 voor Droge Voeten	15
1.4. Nadere toelichting bij Droge Voeten	20
1.5. Exploitatie en investeringen beleidsveld Watersysteem	23
1.6. Kansen/risico's en getroffen beheersmaatregelen	27
1.7. Majeure projecten	28
2. Beleidsveld Waterketen:	31
2.1. Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2024 voor Schoon Water	31
2.2. Nadere toelichting bij Schoon Water	43
2.3. Exploitatie en investeringen beleidsveld Waterketen	48
2.4. Kansen/risico's en getroffen beheersmaatregelen	51
2.5. Majeure projecten	52
3. Beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering:	56
3.1. Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2024	56
3.2. Nadere toelichting beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering	65
3.3. Exploitatie en investeringen beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering	69
3.4. Kansen/risico's en getroffen beheersmaatregelen	73
4. Exploitatie en investeringen TOTAAL	74

De resultaten waarover gerapporteerd wordt zijn afkomstig uit de Beleidsbegroting 2025.

Tekst in Begroting 2025	Burap 2025-1	Toelichting
Voor 2025 staan de volgende hoofdonderwerpen centraal, welke ook om bestuurlijke besluiten vragen: Beïnvloeding beleid en dossiers extern, Achteruitgang grondwaterstanden voorkomen, Nieuw beleid voor (grond)water, Schoon en gezond water op korte en lange termijn, Water en ruimte, Toekomstbestendige waterschap en maatschappelijke vraagstukken, Innovatie		

Tekst in Begroting 2025	Burap 2025-1	Toelichting
De programmering bij nieuwe initiatieven: Dat betekent dat wij, in lijn met eerdere DB besluiten, op dit moment aanvullend onderzoek doen naar de effectiviteit van bypasses in de getroffen gebieden. Ook onderzoeken wij of het mogelijk en wenselijk is om in de toekomst rekening te houden met (nog) extremere situaties in onze projecten. Deze onderzoeken geven ons mogelijk nieuwe inzichten in de wijze waarop de watertransitie succesvol kan zijn. Daarom nemen wij deze onderzoeken serieus en besteden wij hier in 2024 (en doorlopend in 2025) extra capaciteit en middelen aan.		

Tekst in Begroting 2025	Burap 2025-1	Toelichting
Daarnaast nemen wij geuite zorgen uit ons gebied serieus. Wij besteden daarom aandacht aan de specifieke acties, zoals beschreven in het nazorgplan, te weten (niet limitatief): a. Organiseren extra bijeenkomsten/bewonersavonden; b. Onderzoek naar het treffen van extra maatregelen in getroffen gebieden; c. Wij voegen B watergangen toe aan de schouw.		
De voortgang van de nazorg wateroverlast wordt gerapporteerd in de Burap en zodra nieuwe beekherstelprojecten opgestart worden, wordt het algemeen bestuur geïnformeerd.		

1. Beleidsveld Watersysteem

Het beleidsveld Watersysteem omvat de inrichting, beheer en onderhoud van watersystemen, vergunningverlening en handhaving, Keur en beleid, innovatie en strategie met betrekking tot watersysteembeheer.

De JEV bruto investeringen (uitgaven) is 22% lager dan de begroting. Het gaat om verschuivingen in realisatie rond het einde van het jaar en een aantal lopende beroepsprocedures. Het eerder geschetste beeld van de verwachte realisatie van KRW maatregelen in 2027 verandert daarmee niet wezenlijk.

Inrichten watergangen	70% in 2027, pessimistisch 60%.
Vismigratie	73% in 2027, pessimistisch 70%
Herstel NNP's	64% in 2027, pessimistisch 60%

De implementatie van de ecologische gedragscode in 2025 vergt veel energie, met name voor omzetten van de maaiplanning. De exacte (financiële) impact op maaiwerkzaamheden en onderhoud watersysteem zijn nog niet te duiden. In de VJN zal met de Gedragscode rekening gehouden worden maar dit jaar zullen er ook kosten gemaakt moeten worden. Bij Burap 2 zal er meer bekend zijn over aard en omvang.

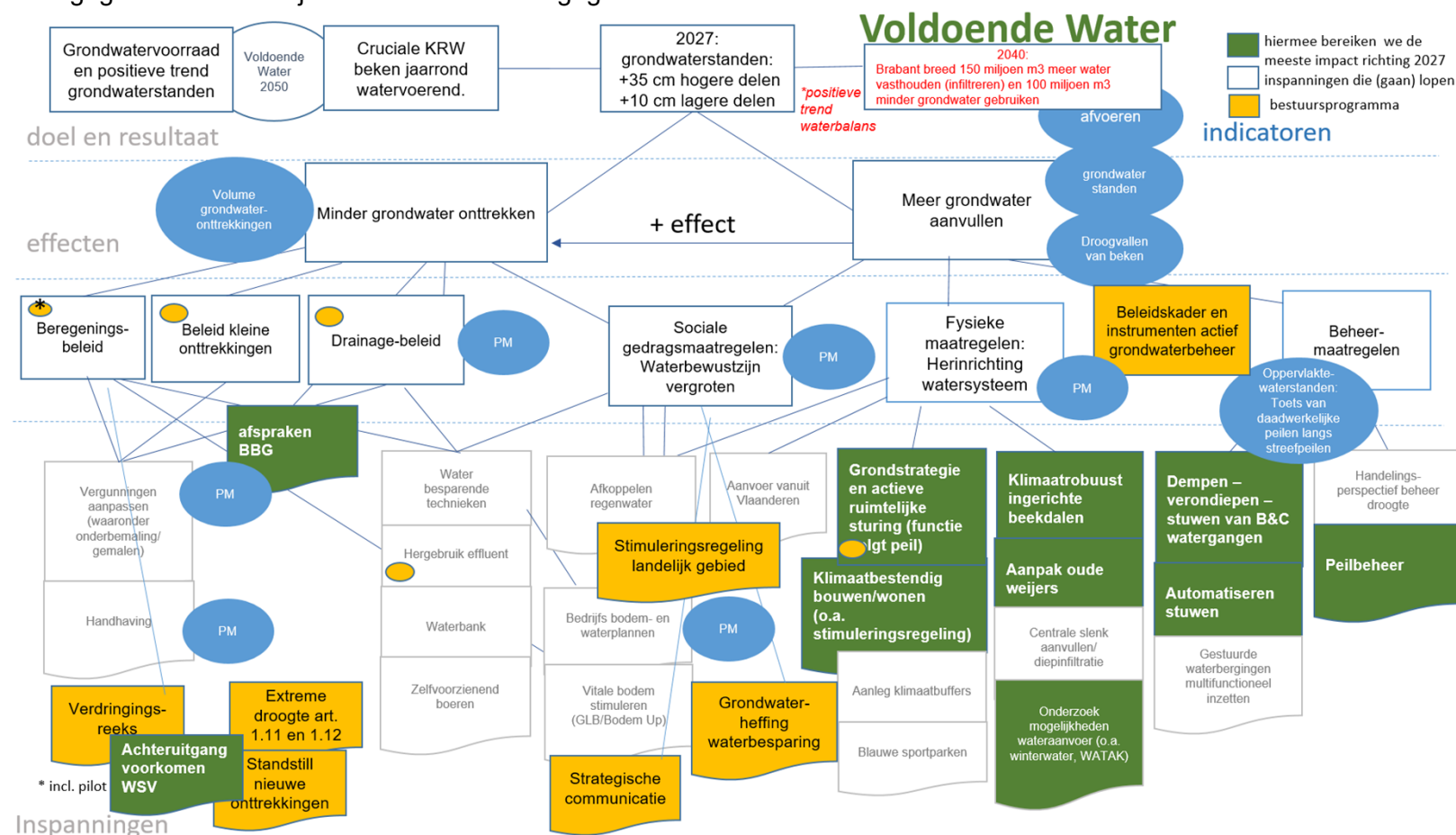
De hydrologische capaciteit is al langere tijd een knelpunt. Het is moeilijk om vacatures in te vullen en de wateroverlast en afhandeling daarvan gebruikt veel van de beschikbare capaciteit. In de begroting is aangekondigd dat er daarom geen nieuwe (beekherstel)projecten opgestart zullen worden. Tegelijk zal er een herprioritering in de totale portefeuille voor watersysteem moeten plaatsvinden. Dit wordt momenteel voorbereid.

Vanaf 2023 t/m 2027 reserveren we jaarlijks € 4 mln. (totaal € 20 mln.) voor de Stimuleringsregeling gemeentelijke uitvoeringsagenda klimaatadaptatie. Per ultimo 2024 was hiervan reeds € 12 mln. beschikt/toegezegd. De aanvraag voor de overige € 8 mln. wordt uiterlijk 31 juli 2026 ingediend. De projecten zijn dan uiterlijk 31 december 2027 afgerond. Het risico bestaat dat niet alle door de gemeenten uit te voeren projecten tijdig aangevraagd en gerealiseerd worden. Tegelijk zal het doel van de regeling, te weten 15% minder aanvoer naar de RWZI's, ook met volledige inzet van middelen zeker niet gehaald worden. Er wordt een voorstel met keuzes voor vervolgacties voorbereid zodat doelrealisatie mogelijk wordt.

In het eerste kwartaal zou een pilot gestart worden voor het herwaarderen van agrarische gronden. Herwaarderen van gronden biedt veel kansen voor de omgeving en voor de transitie. Op dit moment biedt de Catalogus Groen Blauwe diensten nog geen ruimte waardoor deze herwaardering niet via een Stimuleringsregeling kan worden uitgevoerd. Een pilot is wel mogelijk. Het doel van de pilot is om ervaring op te doen over de aanpak en in hoeverre er draagvlak voor is. De afwaardering van de grondwaarde van deze pilot komt ten laste komt van de exploitatie terwijl eerder werd uitgegaan van afwaardering via de projecten. Deze afwaardering was niet voorzien in de exploitatiebegroting en wordt momenteel middels een voorstel voor begrotingswijziging voorgelegd aan het bestuur.

1.1. Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2025 voor Voldoende Water

In het doelen inspanningen netwerk (DIN) zijn de doelen, het resultaat en de effecten in relatie tot de geplande activiteiten en inspanningen weergegeven. Tevens zijn de indicatoren weergegeven in blauwe bollen.

1.2. Nadere toelichting bij Voldoende Water

Grondwaterstanden

We begonnen 2025 nat tot erg nat. Het overheersende beeld op 1 januari was dat de grondwaterstanden over het gehele gebied hoog waren voor het tijd van het jaar. Vanaf februari werd het droger, de gevallen neerslag zat onder het gemiddelde. Vooral in maart bleef de neerslag uit en is maart 2025 een van de droogste maanden maart sinds het begin van de metingen, vergelijkbaar met 2022.

Aangezien er vorig jaar ook veel meer water is afgevoerd dan normaal heeft de grote hoeveelheid neerslag niet bijgedragen aan de grondwateraanvulling. De grondwaterstanden laten een dalend beeld zien.

Voor onze waterbeheerders betekent deze omslag dat er per locatie voor maatwerk moet worden gekozen: kortdurend water afvoeren waar het nog erg nat is. En water vasthouden waar mogelijk. Dat is balanceren tussen 2 uitersten.

Ontwikkelingen grondvoorraad

Stand van zaken voorraadrekening (VRR) waterschap

De voorraadrekening toont de oppervlakte van grond die het waterschap in eigendom heeft. Dit zijn de gronden op plekken waar projecten gepland zijn en gronden die als ruilgrond kunnen worden ingezet voor projecten om grond op de juiste plek te krijgen. De voorraadrekening mag conform AB-besluit van 13 juli 2022 maximaal 600 hectare groot zijn. In onderstaande tabel zijn de ontwikkelingen van de voorraadrekening voor 2025 opgenomen.

	BB2025		JEV-1	
	Grondvoorraad in ha.	Waarde grondvoorraad in €	Grondvoorraad in ha.	Waarde grondvoorraad in €
Saldo grondvoorraad op 01-01-2025	369	€ 29.506.243,30	351	€ 28.794.386,22
Aankoop (gerealiseerd)			40	€ 3.842.815,75
Aankoop (verwacht)			98 ¹	€ 11.137.758
Verkoop (gerealiseerd)			-3	-€ 208.511,20
Verkoop (verwacht)			-30	-€ 2.405.101
Projectmutaties (gerealiseerd)			0	0
Projectmutaties (verwacht)			-52	-€ 4.212.685
Saldo grondvoorraad 31-12-2025	403	€ 32.964.261,84	404	€ 36.948.662,94
<i>Te verwachte rente</i>				<i>€ 904.000</i>

Saldo meerjarig

	Grondvoorraad in ha per 1-1	Boekwaarde VRR in €
2025	351	€ 28.794.386,22
2026	404	€ 36.948.662,94
2027	463	€ 45.836.636,36
2028	394	€ 41.422.502,82

¹ Er wordt rekening gehouden met een realisatiepercentage van 50%. Vanaf de BB2026 wordt een realiteitspercentage per transactie opgenomen, waardoor tot realistischere aannames gekomen kan worden.

2029	401	€ 43.360.008,32
2030	381	€ 39.991.734,56
2031	404	€ 43.286.734,56

Er is altijd onzekerheid over de te realiseren aankopen en verkopen gedurende een jaar (zeker in Q1 en Q2). Dat geldt ook voor 2025. Voor de overige te verwachte transacties is een slagingskans opgenomen van 50%.

Binnen de gebiedsgerichte aanpakgebieden (GGA's) wordt hard gewerkt aan grondstrategieplannen om meer zekerheid te krijgen op grondbeschikbaarheid. Bovendien heeft het waterschap zich actiever op de grondmarkt begeven, met name ook waar het gaat om de aankoop van bedrijven. Hier zijn de eerste successen inmiddels geboekt waardoor het waterschap een betere grondpositie verkrijgt en de verkoper/grondeigenaar een totaaloplossing geboden wordt. Desondanks blijft de huidige onzekerheid waarmee grondeigenaren te maken hebben, het behalen van succes erg moeilijk maken.

Voldoende Water

Droogteagenda: meer grondwateraanvulling

Resultaten 2027-2050	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
2040 - Brabantbreed 150 miljoen m³ meer grondwateraanvulling Is voor Waterschap De Dommel gelijk aan: 50 miljoen m³ meer grondwateraanvulling Wat op basis van de voorjaarsgrondwaterstand gelijk is aan: 35 cm verhoging op de hoge gronden 20cm op de flanken 10 cm op de lage gronden	- In de Voorjaarsnota 2026-2030 zal op basis van de actualiteit een algemeen beschouwend beeld met maatregelen water vasthouden gegeven worden. - Er wordt een keuze gemaakt in de vorm van presenteren van de voortgang in de tijd op de doelen. - De voortgang in de tijd op de doelen is op hoofdlijnen inzichtelijk en gekoppeld aan effectiviteit van maatregelen en besluiten.		Er is een algemeen beeld op hoofdlijnen en daarin zit nog geen vertaling naar de tijd. Er wordt blijvend gewerkt aan het weergeven van een concreter beeld. Door de werkzaamheden ten gevolge van de wateroverlast heeft dit vertraging opgelopen. Ingezet wordt om dit jaar inzicht te geven over het effect van de huidige inspanningen.
	Eind 2025 beschikken we over een jaarlijkse Brabant brede toestandrapportage en een operationeel Brabant breed Grondwater Informatie Platform. In aanvulling op deze jaarlijkse rapportage wordt 6-jaarlijks een rapportage opgesteld die ontwikkelingen en trends inzichtelijk maakt.		Dit resultaat is benoemd in het Plan van Aanpak bij speerpunt 6 van de Droogteagenda. Voor de ontwikkeling van de toestandrapportage is er een brabantbrede werkgroep onder leiding van waterschap Aa en Maas. Er zal ambtelijk en mogelijk daarna bestuurlijk gestuurd worden op het activeren van deze werkgroep.

Kleine onttrekkingen

Resultaten 2027-2050	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
Kleine onttrekkingen	- Aantal meldingen zit op ruim 24.000. Melden kon tot 1 oktober 2024. Alle niet gemelde kleine onttrekkingen en meldingen na 1 oktober worden gezien als illegaal. - Er wordt een nieuwe analyse gemaakt op basis van alle meldingen. Deze analyse zal begin 2025 worden opgeleverd. Deze analyse vormt de basis om te bepalen hoe om te gaan met het toekomstig beleid. Dit zal ter besluitvorming worden voorgelegd aan het DB in Q2 van 2025.		

Dempen, verondiepen, stuwen van B/C watergangen en aanpak oude weijers

Resultaten 2027	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
In het kader van het Grondwaterconvenant verkennen we met de partners waar de grootste kansen en mogelijkheden liggen en geven we uitvoering aan maatregelen die bijdragen aan het aanvullen van meer grondwater. Uitvoering van projecten vindt plaats vanuit de GGA's, waterschapsprojecten, TBO's (terrein beherende organisaties) en gemeenten. Ontwikkelen van instrumenten o.a. het aanpassen van wet- en regelgeving.	Het team voor waterconserverende maatregelen is omgevormd naar klimaatrobuuste maatregelen om ook werkzaamheden te verrichten voor acties wateroverlast.		Het team klimaatrobuust heeft ten gevolge van de wateroverlast minder infiltratie maatregelen kunnen uitvoeren. Er waren ruim 50 maatregelen gepland en daar werkt het team aan maar realisatie zal naar verwachting lager zijn.

Optimalisatie bestaande aanvoer en extra winteraanvoer

Resultaten 2027	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
- In theorie zou het mogelijk zijn om extra water te infiltreren door de aanvoer van Maaswater te optimaliseren. We onderzoeken of dit daadwerkelijk mogelijk is rekening houdende met de waterkwaliteitsaspecten, ruimtevraag, beschikbaarheid van water en technische haalbaarheid. - Vasthouden winterwater in beken - Doel is om de winteraanvoer te vergroten via het bestaande aanvoersysteem van Lommel op de Beekloop. - Kunstmatige infiltratie	In 2025 willen we uit laten zoeken welke keuzes er voorliggen (o.a. op technisch vlak, kwalitatieve haalbaarheid en beleidsvragen) om een concreet plan van aanpak te kunnen maken.		

Oppervlaktewatergestuurd peilbeheer in A wateren en klimaatrobuust ingerichte beekdalen

Resultaten 2027	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
- Spoor 1: Het vastleggen en up to date houden van de streefpeilen in de datasystemen en beheren op basis van deze streefpeilen. - Spoor 2: Klimaatrobuust ingericht beekdalen in combinatie met systeemherstel door anders inrichten en beheren van de B en C watergangen en infiltratie in oude weijers op de koppen en flanken (zie hierboven). - Gemiddeld streven we hierbij naar een peilstijging van 20 cm in de beken en A-watergangen.	- Spoor 1 was eind 2024 gereed. - Continuering van de ingezette middelen spoor 2: stimuleringsregeling landelijk gebied uitdragen en werken met de watervisie Aangepaste beheerbeleid voor de B en C watergangen Met realisatie- en GGA projecten versterken we de inrichting van robuuste beekdalen gericht op systeemherstel. - Na de onderzoeken en leerpunten vanuit de wateroverlast volgt besluitvorming voor koers en tempo watertransitie en tempo voor dit onderdeel. - Zie evaluatie wateroverlast	 	

Infiltreren stedelijk gebied (afkoppelen/stimuleringsregeling)

Resultaten 2027	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
In 2027 stroomt 15% minder water af dan in 2022 naar de zuivering, waardoor lokaal wordt vastgehouden en geïnfiltrerd.	- Overzicht van de voortgang tot en met 2024. - Scenario's voor het versterken en versnellen van doelrealisatie. - Haalbaarheidscheck op de ambitie. - Gepland voor Q1 2025.		

Droogteagenda: vermindering van de grondwateronttrekking vanuit drinkwater, landbouw en industrie in Brabant

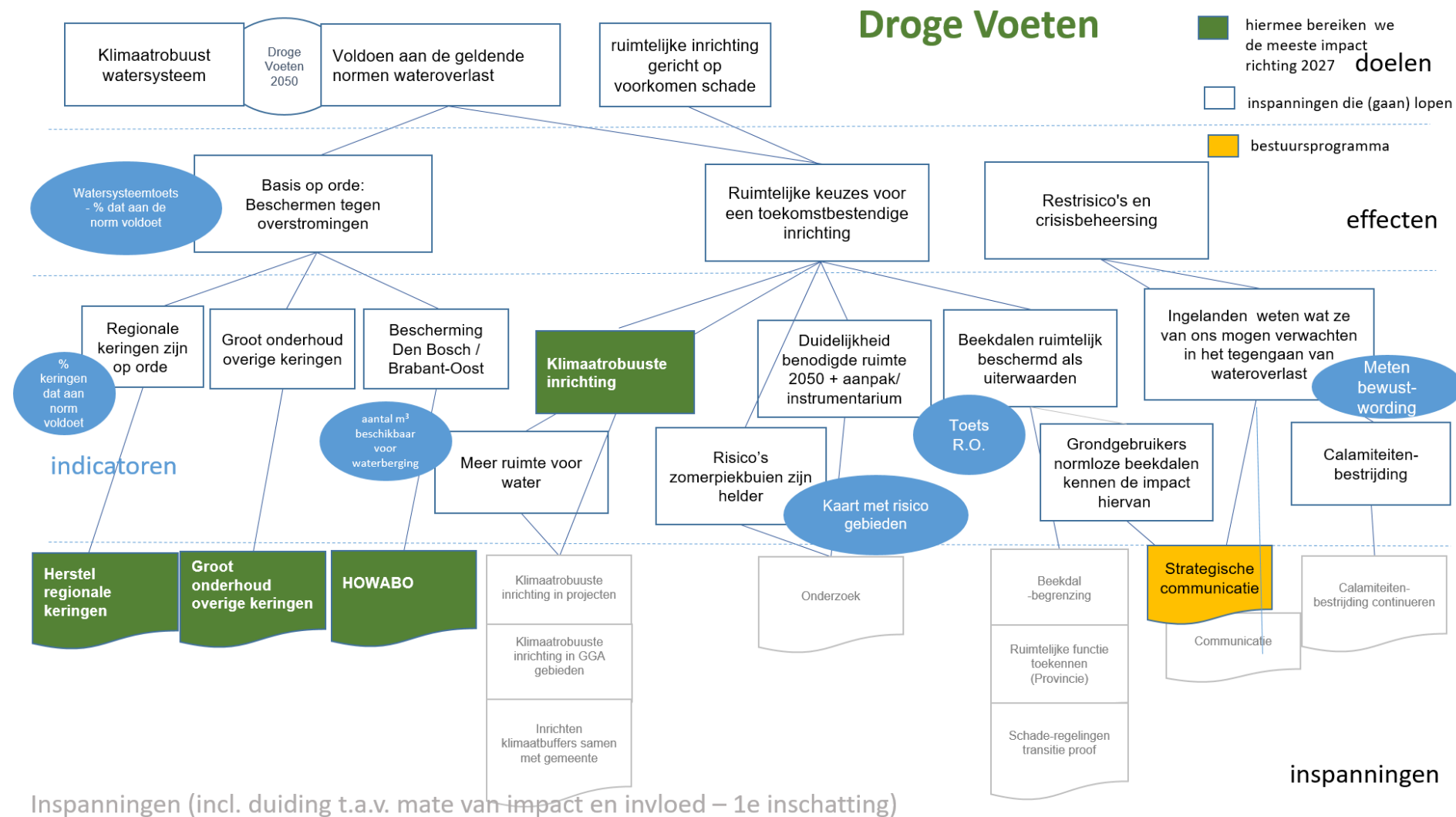
Resultaten 2027	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
- We werken aan deze doelen door vernieuwing van het beleid voor beregening, pilots golf- en sportterreinen en het beleid voor de kleine grondwateronttrekkingen. - Vanuit een Brabant brede werkgroep wordt gewerkt aan nieuw beregeningsbeleid met als reductiedoel een vermindering van de grondwateronttrekking voor beregening met 20-40% ten opzichte van 100 mln. m3/jaar Brabant breed (2040), reductie ca. 5-10 mln. m3/jaar voor Waterschap De Dommel (indicatieve berekening op basis van opgegeven onttrokken m3).	Eind 2025 zal het beregeningsbeleid in ontwerp klaar moeten zijn om de inspraak in te gaan. De verwachte invoerdatum is 1 januari 2027.		Er is eind 2024 een systematiek afgesproken voor nieuw beregeningsbeleid door de stuurgroep. Deze wordt nu verder uitgewerkt. De infiltratiepilots met golfterreinen staan op losse schroeven door onvoldoende kwaliteit van het te infiltreren water.
Bijdrageregelingen - Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie (aanvragen t/m 31 juli 2026, uitvoering t/m 31 december 2027) - Subsidie klimaatbuffers (aanvragen t/m 2026, uitvoering binnen 3 jaar) - Stimuleringsregeling landelijk gebied (aanvragen n.t.b., uitvoering n.t.b.) In 2026 evalueren we de regelingen en worden besluiten voorgelegd voor de periode 2027-2030	- De Stimuleringsregeling Landelijk Gebied is van kracht, verwachting maart/april 2025. - Uitvoeren van de regelingen en voortgang rapporteren via de Burap.		

Overige resultaten

Onderwerp	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
Verordening in combinatie met aanpassen beleidsregels	Geen achteruitgang is gepland voor eerste behandeling in DB in Q1 2025. Stand still (grote) onttrekkingen DB Q1 2025.		Loopt, maar vertraagd
Verordening Brabantbreed Beleidsrijk	De organisatie hiervan is in opbouw. Concept planning: beregeningsbeleid (Q1), drainagebeleid (afhankelijk van vaststelling verordening geen achteruitgang), grondwatergestuurd peilbeheer (Q4, is afhankelijk van lopende verkenning).		Loopt, maar vertraagd
Artikel 1.11 en 1.12 (wsv)	Definitieve aanbieding beleidsregel wordt verwacht in Q2 2025.		Door het vertrek van de behandelend collega heeft het dossier Q1 stilgelegen. Inmiddels is het traject weer opgestart.

1.3. Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2025 voor Droge Voeten

In het doelen inspanningen netwerk (DIN) zijn de doelen, het resultaat en de effecten in relatie tot de geplande activiteiten en inspanningen weergegeven. Tevens zijn de indicatoren weergegeven in blauwe bollen.

De resultaten waarover gerapporteerd wordt zijn afkomstig uit de Beleidsbegroting 2025.

Tekst in Begroting 2025	Burap 2025-1	Toelichting
<i>Ontwikkelingen / bijsturing naar aanleiding van evaluatie wateroverlast</i> De vastgestelde impactweergave en daaraan gekoppelde prioritering moet worden aangevuld (aangescherpt), mede naar aanleiding van de natte winter. Uitvoeren vraagstukken droge voeten/wateroverlast (in Q1 en Q2 2025): - Klimaatscenario's en gebruik modellen voor neerslagsituaties - Het onderzoek naar Bypasses voor sturing in extreme neerslag- / grondwatersituaties - Normen/kaders voor extreme grondwatersituaties bij projecten - Evaluatie tijdelijke afvoermaatregelen in overlast-gebieden (nat de winter in) - Watersysteemanalyse en regionale stresstesten - Tussenevaluatie WBP5 Naar aanleiding van uitkomsten en samenhang van bovengenoemde onderdelen volgt het bestuurlijk gesprek over (bij)sturing van de koers en tempo van de watertransitie in het 3e kwartaal.		
Zoals ook voor de andere DIN's geldt, wordt ook op dit thema de strategische communicatie omvangrijker; de urgentie en impact ervan wordt groter.		
Opgaven als de schaderegelingen transitieproof maken, de onderzoeksvragen hoogwater en de nazorg en herstelwerk hoog water (afkalving oevers, aanzanding) vragen om extra tijd en aandacht. Dit heeft hoge prioriteit, waardoor overige (extra) inspanningen op dit onderdeel nog niet volledig in beeld zijn.		Loopt. April 2025 heeft de manager JZ de opdracht gekregen om te zoeken naar alternatieve afhandeling schadeclaims. Dit onderzoek is in gang gezet dmv een BOT sessie met DB en brainstorm met managers. Het bepalen van de gewenste oplossingsrichting voor oeverafkalving per probleemlocatie vertraging opgelopen, met name doordat

		de Gedragscode aanzienlijk veel tijd heeft gekost (en nog steeds). Acute knelpunten, bijvoorbeeld waar de oeverafkalving dicht bij (bij)bebouwing plaats vindt, worden binnen begroting met prioriteit opgelost, meestal door het plaatsen van beschoeiing.
--	--	---

Het herstel van de keringen (regionale en overige)

Resultaten 2027	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
De basis op orde: “Beschermen tegen wateroverlast”. De opgave kent twee deelopgaven: 1. Het herstellen van de ‘normatieve toestand’ door uitvoeren van groot onderhoud en/of; 2. Het versterken van keringen als gevolg van herijking van het beoogde beschermingsniveau. Met betrekking tot de opgave herstel overige keringen zien we dat er voor planperiode WBP5 een aanvullende versterkingsopgave voor de regionale keringen is ontstaan. Door meevallers bij de overige keringen in de periode tot 2027 kan de aanvullende opgave binnen het bestaande programma opgevangen worden. De aanvullende versterkingsopgaven voor planperiode WBP5 zijn: • Dijkversterking regionale waterkeringen Klotputten te Eindhoven;	• Herstelopgave Vaantjesdijk gereed in 2024. In 2025 verkeert dit project in de nazorgfase; • In 2025 is het project herstel Dommeldijken aan gestuurde waterberging Bossche Broek Noord in uitvoering. Oplevering van het project is voorzien Q4 2025; • Herstelopgave keringen rondom gestuurde waterberging Logtse Baan / Logtse Velden gereed in 2024. In 2025 verkeert dit project in de nazorgfase. • In 2025 is het project Dijkversterking regionale waterkeringen Klotputten in uitvoering. Oplevering van het project is voorzien Q4 2025; • Dijkversterking (regionaal) keringenstelsel Esch – Vught – Sint-Michielsgestel – ’s-Hertogenbosch. Dit project beoogt de realisatie van een gesloten stelsel van regionale waterkeringen voor hoogwaterbescherming van de		

• Dijkversterking (regionaal) keringenstelsel Esch – Vught – Sint-Michielsgestel – • 's-Hertogenbosch.	dorpen Esch, Vught, Sint-Michielsgestel en de stad 's-Hertogenbosch (HOWABO, zie onder). In 2025 doorloopt dit project een m.e.r.-procedure als (wettelijk verplicht) onderdeel van de verkenningsfase. De verkenning resulteert in een voorkeursalternatief en voorbereidingsbesluit.		
---	--	--	--

HOWABO (Hoogwaterbescherming Den Bosch en omstreken)

Resultaten 2027	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
Een vastgesteld programma HoWaBO (Hoogwateraanpak Brabant Oost).	• De verkenning (periode 2024-2025) resulteert in een voorkeursbeslissing en een kaderstellend besluit = vastgesteld Omgevingsprogramma Hoogwateraanpak Brabant Oost. Deze beleidsontwikkeling doorloopt een wettelijk verplichte plan-m.e.r.-procedure via de route: NRD->PlanMER->VKA. NRD: Notitie Reikwijdte en Detailniveau PlanMER: Milieu-effectrapportage VKA: Voorkeursalternatief (resultaten 2025) In de voorkeursbeslissing geven de bevoegd gezagen waterschappen Aa en Maas en De Dommel en Provincie Noord-Brabant aan wat de resultaten zijn van de uitgevoerde verkenning en welke oplossing de voorkeur heeft. Ook staat erin hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen zijn betrokken.		

Watersysteemtoets

Resultaten 2027	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
- Watersysteemtoets uitgevoerd (2024 - 2025) - Opgave en maatregelen volgend uit watersysteemtoets bepaald en programma bestuurlijk vastgesteld.	- Een nieuw hydrologisch model wordt nu gemaakt. - Oplevering Watersysteemtoets is voorzien in 2025 en vervolgens behandeling in DB. - Daarna, dat wordt dan eind 2025, aanbieden aan de Provincie Noord-Brabant. Afhankelijk van het resultaat de eventuele consequenties doorvertalen in beleid, zowel in de Ruimtelijke Ordening (provincie) als op Beleid Droge Voeten (waterschap).		

1.4. Nadere toelichting bij Droge Voeten

Stand van zaken nazorg hoogwater 2024

Dit jaar hadden we tot in februari op veel plekken langdurig hoge grondwaterstanden na de lange natte periode. In januari viel er nog veel regen, in februari wat minder dan gemiddeld. Sinds eind februari van dit jaar is er nauwelijks regen gevallen in het Dommelgebied. Overal in het stroomgebied zien we de afgelopen maand de grondwaterstanden dalen. Op dit moment is het grondwater gezakt tot normaal peil of zelfs laag voor de tijd van het jaar. Er zijn echter ook plekken, met name in natuurgebieden en op percelen met leemlagen, waar het nog nat is voor deze periode.

In 2024 heeft het AB, met name in de periode juni/juli, debat gevoerd over de situatie en zijn er afspraken gemaakt. In deze paragraaf wordt u meegenomen in de stavaza van deze acties en planning voor het bespreken van de inzichten en de resultaten van de onderzoeken.

Stand van zaken afspraken

Extra maatregelen en inspanningen De Kempen

Afgelopen herfst en winter was ons beheer gericht op overtollig water afvoeren. Stuwen stonden laag. Het was nat en de bodem was verzadigd door de vele regen. In De Kempen zijn extra maatregelen genomen na een lange periode van grote wateroverlast in dat gebied. Eén van die maatregelen was intensiever maaien waar dat volgens wet en regels mag. En het laag laten staan van de stuwen in beken en sloten op plekken waar dat nodig was. Inmiddels wordt weer regulier beheerd.

Er zijn met de gemeente Reusel-De Mierden afspraken gemaakt over de brug Buitenman. De gemeente weegt af hoe zij maatregelen willen nemen met de brug. Het waterschap is in afwachting van het resultaat.

In het Kempengebied maar ook daarbuiten zijn diverse bijeenkomsten geweest met hoog water als thema. Dit zijn uiteenlopende bijeenkomsten zoals klankbordgroepen, bestuurlijke overleggen, bedrijfsbezoeken etc. Er is ruimhartig ingegaan op verzoeken om over het onderwerp met het waterschap in gesprek te gaan. Daarin hebben de bestuurders en de ambtenaren samen opgetrokken.

Verzoeken om schadevergoeding

- Schadeclaims onrechtmatige daad

We hebben in totaal 54 meldingen gekregen nav de wateroverlast in mei / juni 2024. (Het totale aantal zaken onrechtmatige daad ligt hoger).

Op dit moment hebben we nog 15 openstaande zaken en zijn 9 schadeclaims nog in behandeling bij verzekeraar Centraal beheer Achmea.

- Schadeclaims nadeelcompensatie_

We hebben 35 meldingen (nadeelcompensatie) geregistreerd waarin een verband wordt gelegd met een project of waterconserveringsmaatregel. Daarvan staan 23 zaken nog open.

Het vaststellen of er sprake is van causaal verband tussen genomen maatregelen en de gestelde geleden schade is zeer complex.

Onderzoeken

Er worden verschillende onderzoeken uitgevoerd waarvan de resultaten als input dienen om in te spelen op de koers van het waterschap en de watertransitie.

- Er wordt door een onafhankelijk adviesbureau onderzoek uitgevoerd naar de effectiviteit van hoogwaterbypasses in het verminderen van wateroverlast in delen van de beekdalen bij extreme neerslag en grondwatersituaties. Het resultaat wordt na de zomer verwacht.
- Dit jaar wordt er een watersysteemtoets en stresstesten uitgevoerd met een geactualiseerd model en de laatste klimaatscenario's van het KNMI (2023).
- In 2024 is gestart met een bovenregionale stresstest die samen met waterschap Aa en Maas wordt uitgevoerd. Dit jaar worden waterbeelden en een impactanalyse uitgevoerd. In 2026 volgen risicodialogen en een uitvoeringsagenda.
- Een evaluatie van het effect van de afvoermaatregelen in overlast gebieden (nat de winter in)
- Overzicht van de normen en kaders waar het waterschap aan gehouden is bij extreme grondwatersituaties bij o.a. beheer en ontwerp bij projecten.

In contact met de omgeving

Het doel is om in gesprek te gaan met de omgeving om:

- meer begrip te krijgen voor elkaar;
- de responsiviteit van het waterschap te versterken waarbij de organisatie zich enerzijds ontwikkelt tot een activerende overheid en anderzijds actief feedback ophaalt op het eigen functioneren en uitleg geeft wat ze hiermee doet.

In de tweede helft van 2025 worden hiervoor twee pilot-bijeenkomsten georganiseerd: één in het stedelijk gebied en één in het landelijk gebied.

Op 12 maart 2025 heeft het dagelijks bestuur de aanpak voor in contact met de omgeving gedeeld in een beeldvormende bijeenkomst met het algemeen bestuur.

Vervolg

Over het hoogwater volgt nog een waterbrief naar het algemeen bestuur vóór de zomervakantie.

De inzichten die vanuit de bovenstaande genoemde punten worden opgedaan samen met de tussenevaluatie WBP-5 worden integraal behandeld in het algemeen bestuur.

De planning is dat op 27 augustus 2025 het in de beeldvormende bijeenkomst wordt behandeld en op 3 september 2025 oordeelsvormende in de commissie.

Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)

De waterveiligheidsopgaven worden groter, waardoor kosten om te komen tot het borgen van de waterveiligheid in 2050 in de toekomst verder dreigen op te lopen. De signalen voor het ontoereikend zijn van de budgetten voor de periode 2030-2036 voor het behalen van de

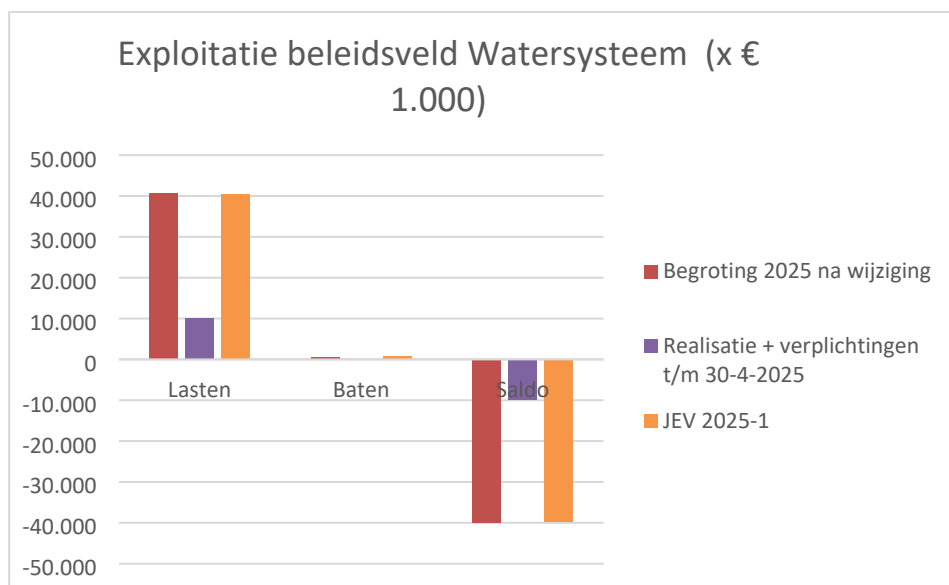
doelen in 2050 hebben vorig jaar geleid tot de nodige bestuurlijke drukte. Waterschap De Dommel heeft middels een brief aan de programmadirectie HWBP en de uniecommissie Waterkeringen (CWK) ambtelijk en bestuurlijk aandacht gevraagd door het stellen van aanvullende voorwaarden aan de aanvullende financiering. Deze voorwaarden hebben onder andere betrekking op het concretiseren van de afspraken over het realiseren van de 10% projectgebonden eigen bijdragen over de werkelijke uitgaven en de haalbaarheid, uitvoerbaarheid en realiteitswaarde van de planningen. In de Algemene Ledenvergadering van de Unie van Waterschappen zijn deze voorwaarden bekrachtigd en vormen daarmee onderdeel van de opdracht voor het proces van herijking HWBP.

Dit proces van herijking HWBP is in volle gang en is gericht op besluitvorming in de Algemene Ledenvergadering van de Unie van Waterschappen van december 2025. De conceptversie zal naar verwachting medio 2025 beschikbaar komen voor een eerste behandeling in de commissie Waterveiligheid van de UvW. Aan de hand van deze conceptversies zal het bestuur van het waterschap worden geïnformeerd en meegenomen in het bestuurlijke besluitvormingsproces.

1.5. Exploitatie en investeringen beleidsveld Watersysteem

Exploitatie:

Omschrijving	Begroting 2025 na wijziging	Realisatie + verplichtingen t/m 30-4-2025	JEV 2025-1
Lasten			
Rentelasten	3.424	604	3.269
Afschrijvingen	6.210	1.392	5.852
Personeelslasten	77	38	77
Goederen en diensten	29.618	8.036	29.866
Totaal Lasten	39.329	10.070	39.064
Baten			
Opbrengsten van derden	483	64	548
Bijdragen	178	17	178
Totaal Baten	661	81	726
Totaal Nettolasten (inclusief correctie onzekerheden 4%)	-38.668	-9.989	-38.338
Nagekomen posten	0	0	0
Totaal	-38.668	-9.989	-38.338

Toelichting van de belangrijkste afwijkingen

Kapitaallasten

De kapitaallasten (rentelasten en afschrijvingen) zijn ca. € 0,5 mln. lager dan de begroting 2025. Dit wordt met name veroorzaakt door vertragingen bij diverse projecten.

Goederen en diensten

De stijging ten opzichte van de begroting van € 0,3 mln. wordt met name veroorzaakt door:

- Klimaatbuffers is verlaagd. -/- € 0,2 mln.
- Realisatie watersystemen is hoger, met name veroorzaakt door de verhoging van advisering door derden en

resultaat grondbank.

+ € 0,5 mln.

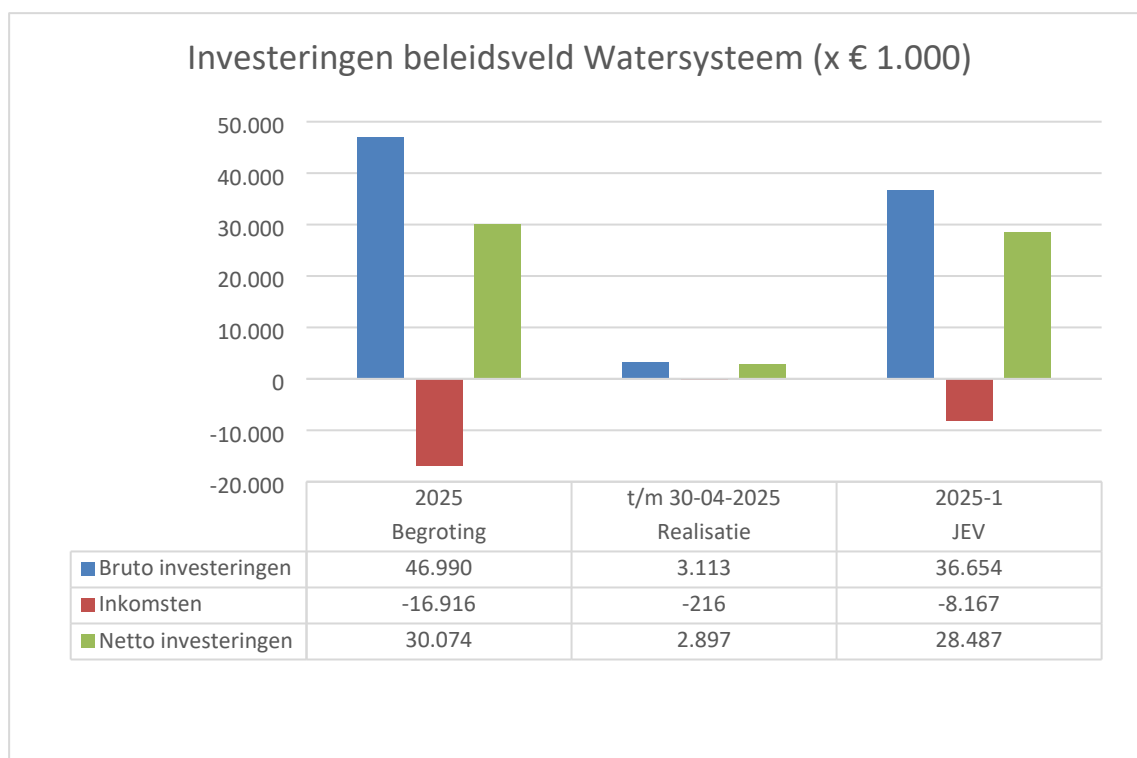
Investerings:

Beleidsveld Watersysteem overig (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Realisatie t/m 30-04-2025	JEV 2025-1
Bruto investeringen	12.750	1.218	13.580
Inkomsten	-1.360	0	-1.172
Netto investeringen	11.390	1.218	12.408

Beleidsveld Watersysteem Hoogwaterbescherming (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Realisatie t/m 30-04-2025	JEV 2025-1
Bruto investeringen	11.243	1.612	8.601
Inkomsten	-2.330	0	-82
Netto investeringen	8.913	1.612	8.519

Beleidsveld Watersysteem inrichtingsdoelen (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Realisatie t/m 30-04-2025	JEV 2025-1
Bruto investeringen	22.997	283	14.473
Inkomsten	-13.226	-216	-6.913
Netto investeringen	9.771	67	7.560

Totaal Watersysteem (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Realisatie t/m 30-04-2025	JEV 2025-1
Bruto investeringen	46.990	3.113	36.654
Inkomsten	-16.916	-216	-8.167
Netto investeringen	30.074	2.897	28.487

Toelichting van de belangrijkste afwijkingen:

Watersysteem overig

De jaareindeverwachting is circa € 1,0 mln. hoger dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- Latere levering investeringen onderhoud (vrachtwagen en tractoren) van ca. € 1 mln.
- Vervanging stuw afwatering Boxtel: verhoging raming voor 2025 met € 2 mln.

Hoogwaterbescherming

De jaareindeverwachting is ca. € 0,4 mln. lager dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door een aantal zaken zoals hieronder benoemd:

- Hoogwatermaatregelen St. Oedenrode: in verband met POP-subsidie is er veel energie gezet op het tijdig realiseren (en factureren) van werkzaamheden van het bestek. Hierdoor zijn zowel meer uitgaven als inkomsten geboekt in 2024.
- Herstel overige keringen Halder-Volmeer: gaat eerder naar realisatie dan gepland, waardoor kosten naar voren zijn gehaald.
- Herstel overige keringen Bossche Broek Noord: gaat eerder naar realisatie dan gepland, waardoor kosten naar voren zijn gehaald.
- RK Klotputten: vanwege een nog te doorlopen procedure is de uitvoering van het project met een half jaar vertraagd. Dat betekent dat de uitvoering niet in 2025 gerealiseerd is, maar pas in 2026 wordt opgeleverd.
- Hoogwaterbescherming Vught: er is extra voortgang geboekt binnen dit project.

Watersysteem Realiseren Inrichtingsdoelen

De jaareindeverwachting is ca. € 2,2 mln. lager dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door een aantal zaken zoals hieronder benoemd:

- Programmasturing: door te investeren in realistischere ramingen op projectniveau is de programmacorrectie een stuk lager dan in voorgaande jaren.
- Essche Stroom Bruggelaar: er is sprake van een versnelde uitvoering door de aannemer.
- Beekherstel Groote Beerze traject 2: voor dit project loopt op dit moment een beroepszaak, wat voor enige vertraging heeft gezorgd. Een deel van de uitvoering vindt daardoor plaats in 2026.
- BHS Run Schaiksedijk/Stevert: voor dit project loopt op dit moment een beroepszaak, wat voor vertraging heeft gezorgd. Een significant deel van de uitvoering vindt daardoor plaats in 2026.
- Beeksche waterloop: dit project is getemporiseerd vanwege het verschuiven van extra hydrologische capaciteit naar de nazorg van de wateroverlast in 2023/2024
- GGA Grenscorridor: het opgenomen budget was te optimistisch, omdat het langer duurde om projectteams te formeren.

1.6. Kansen/risico's en getroffen beheersmaatregelen

Tekst in Begroting 2025	Burap 2025-1	Toelichting
Het risico op extreme en steeds extremere weersituaties, nat en/of droog, is waar we ons continu op richten met het WBP5 doel van een robuust en toekomstbestendig watersysteem. Specifiek voor 2025 speelt het risico op wateroverlast doordat de grondwaterpeilen hoog staan bij het ingaan van de winterperiode. Op de locaties die veel overlast hebben en hebben gehad worden tijdelijk extra maatregelen voor afvoer genomen. Begin 2025 wordt geëvalueerd of de maatregelen doorgezet moeten worden.		
Gevolgen van de ecologische gedragscode. Grote kans dat er begin 2025 geen gedragscode is en we voor elke maaiactiviteit een vergunning aan moeten vragen, waardoor we wellicht extra maatregelen moeten nemen.		
Vervangen stuwen Afwatering Boxtel, Nemelaer, St. Michielsgestel en Vughterstuw; totaal investeringsvolume opgenomen in Beleidsbegroting 2025 € 7,6 mln. Onzekerheid van circa € 10 mln. of het opgenomen investeringsvolume voldoende is. Momenteel wordt nader onderzoek verricht.	 	Op dit moment zijn de resultaten van het onderzoek nog niet bekend.

1.7. Majeure projecten

Onderstaande projecten zijn in de Beleidsbegroting 2025 als majeur aangemerkt

Majeure projecten	Totaal projectresultaat	Burap 2025-1	Toelichting
Hoogwaterbescherming Vught	Herstel 25 km kering		Geld: In de VJN2026 wordt voorgesteld om circa 25 miljoen uit de reserves HOWABO over te hevelen naar het project P068714 Hoogwaterbescherming Vught, zoals ook opgenomen in het daaraan ten grondslag liggende kredietvoorstel. De kosten zijn hoger dan eerder geraamd omdat op dit moment beter zicht is op de scope van het project en daarmee een betrouwbaardere raming gemaakt kon worden. Tijd: In 2025 doorloopt dit project een m.e.r.-procedure als (wettelijk verplicht). De verkenning (2025 en 2026) resulteert in een voorkeursalternatief en projectbesluit. De planuitwerking is gereed in 2027. Realisatie vindt plaats in meerdere deelprojecten en is gereed in WBP6. Doelen: Herstel 25 km kering
Inrichting beekdal Run Heers – Dommel (P034007)	Klimaatrobuuste inrichting Run • 2,1 km beekherstel • 10 ha NNP		Geld: Tijd: Doelen:
Beekherstel Poppelsche Leij (Natura 2000) (P086401)	Klimaatrobuuste inrichting Poppelsche Leij • Hydrologische randvoorwaarden voor instandhouding N2000 • 2,6 km beekherstel • 71 ha OGOR • Watersysteemherstel		Geld: Tijd: Doelen:
Gebiedsgerichte aanpak GGA Grenscorridor (P089401)	Uitwerken 10 ruimtelijke verankerde deelgebiedsvision inclusief uitvoeringsstrategie.		Geld: Tijd: Doelen:

Zandleij, brede aanpak			Verschillende onderzoeken zijn uitgevoerd in de riolering, op rwzi Tilburg en in de Zandleij. Een onderdeel is de pilot Bronaanpak rwzi Tilburg vanuit de Schone Maaswaterketen. De stand van zaken van deze onderzoeken zijn in december 2024 tijdens de Zandleijdag gedeeld met bestuurders van waterschap en gemeenten, professionals op het gebied van water en met de aanwonenden van de Zandleij. De resultaten van de onderzoeken verwachten we in april compleet te hebben. Van deze deelonderzoeken wordt een samenvattend rapport geschreven. Daarnaast wordt geïnvesteerd in het testen van twee innovaties (Nanobubbels en Instream river training). In 2025 zullen we ook weer verder investeren in de samenwerking met de inwoners van het stroomgebied, dit in afstemming met de reeds lopende gebiedsprocessen zoals Landschapspark Pauwels. Evenals versterking van de bestuurlijke samenwerking middels een intentieverklaring.
------------------------	--	--	--

2. Beleidsveld Waterketen

Het beleidsveld Waterketen omvat de bouw, beheer en onderhoud van de zuiveringstechnische werken, de beheersing van lozingen en beleid, innovatie en strategie m.b.t. zuiveringsbeheer.

De zuiveringen presteren onverminderd goed. De wettelijke eisen vanuit het Activiteitenbesluit worden overal gehaald. Om vanuit de zuiveringen niet belemmerend te zijn voor de KRW kent het waterschap eigen streefwaarden voor alle RWZI's die strenger zijn dan de wettelijke normen. Voor 6 van de 8 zuiveringen worden die normen sowieso gehaald en voor 2 zuiveringen worden alle zeilen bijgezet om dat ook te realiseren.

Er loopt een pilot Assemanagement om planning en risico's beter te beheersen. Deze pilot betreft in eerste instantie de ondergrondse infrastructuur richting de RWZI Eindhoven. Vóór de zomer 2025 worden de uitkomsten gepresenteerd. De verwachting is dat er vanuit extra inspecties beter inzicht is wat en wanneer moet worden geprogrammeerd. De vervolgstap is dat wordt ingezet op verbreding naar alle ondergronds infrastructuur en alle bovengrondse installaties.

De JEV voor investeringen is bijgesteld op nieuwe ingeschatte data voor ingebruikname. Risico bij realisatie blijft de inzet van externe inzet als aanvulling op de interne capaciteit. De beschikbaarheid van externe inhuur sluit niet altijd bij onze vraag. We zetten in op een stabiele investeringsomvang Waterketen tussen € 60 en € 65 mln. per jaar. Met deze lijn doen we geen afbreuk aan de doelstellingen van instandhouding en schoon water. De ambitie blijft gelijk, wel met hier en daar een latere ingebruiknamedatum.

Bovendien bieden de voortgang in veiligheidscultuur en de focus op duurzame inkoop- en aanbestedingsprocessen positieve vooruitzichten. Innovaties zoals AI en datamanagement dragen bij aan verbeterde processen en een scherpere besluitvorming.

Compliance en veiligheid blijft een belangrijk aandachtspunt. Er lopen diverse trajecten om de risico's te verminderen en invulling te geven aan onze ambities om een trede hoger te komen op de veiligheidsladder.

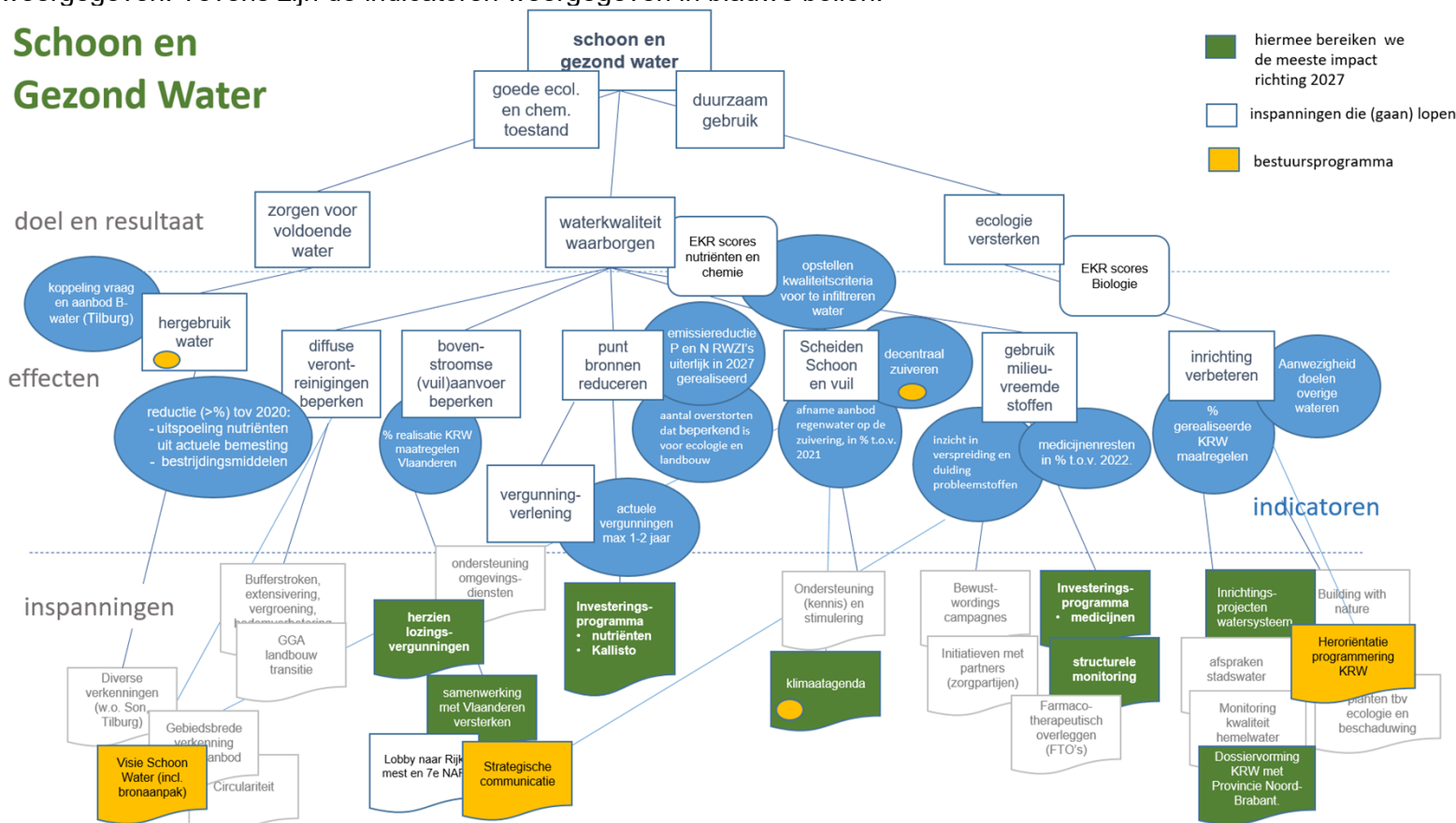
De afhandeling van schadeclaims door hoogwater in 2023 en 2024 vraagt om zorgvuldig onderzoek per perceel, wat resulteert in een langere doorlooptijd. Dit heeft de volle aandacht van de organisatie, met oog voor de begrijpelijke wens van claimanten om snel duidelijkheid te krijgen. Om hieraan tegemoet te komen, worden alternatieve processen onderzocht en wordt het huidige systeem geëvalueerd middels een klantreis. Alles is erop gericht om de dienstverlening op dit punt verder te optimaliseren.

De komende periode wordt dit project "herijking Financiële sturing & verantwoording" waaronder de herijking van de P&C cyclus en producten verder uitgewerkt en opgepakt. De interne rapportages worden aangescherpt op doelrealisatie (DIN's) en daarbij behorende risico's, benodigde bijstellingsacties en hun (financiële) impact. De P&C producten worden gaandeweg het proces hierop aangepast. Naar verwachting is dit project met het doorlopen van de P&C cyclus van één jaar afgerond.

2.1. Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2025 voor Schoon Water

In het doelen inspanningen netwerk (DIN) zijn de doelen, het resultaat en de effecten in relatie tot de geplande activiteiten en inspanningen weergegeven. Tevens zijn de indicatoren weergegeven in blauwe bollen.

Schoon en Gezond Water

De resultaten waarover gerapporteerd wordt zijn afkomstig uit de Beleidsbegroting 2025.

Schoon Water

Visie Schoon Water

Resultaten 2027	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
De integrale visie Schoon water is bestuurlijk vastgesteld en geïmplementeerd in meerjarenplannen, financiering en uitvoering, integraal opgesteld vanuit Watersysteem en Afvalwaterketen. Gericht op Oppervlaktewater én Grondwaterkwaliteit. De ambitie is opgenomen als verantwoordelijk Waterkwaliteitsbeheerder: Hoe ver wil Waterschap De Dommel gaan en welke rollen horen daarbij.	- De leidende principes voor de visie worden met input vanuit onze partners in ons gebied aangescherpt en ter oordeels- en besluitvorming voorgelegd aan het AB in de eerste cyclus in 2025. - De leidende principes, en daarmee de visie zijn breed geformuleerd en omvatten zonder dat ze specifiek benoemd zijn ook PFAS en glyfosaat. - De eerste helft van 2025 wordt een nadere concretisering gegeven in de aanpak/strategie voor vervolg: welke initiatieven en maatregelen worden samen met onze partners opgepakt en wat zijn de financiële consequenties. Dat wordt opnieuw in het BOB traject voorgelegd aan het bestuur (ook ten behoeve van Voorjaarsnota 2026-2030/Beleidsbegroting 2026).		

Kader Richtlijn Water

Resultaten 2027	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
In het AB van 28 februari 2024 zijn de kaders voor het bijstellen van het KRW maatregelenpakket vastgesteld. Er zijn 3 uitgangspunten geformuleerd: 1. De projecten die reeds in uitvoering zijn, maken we af. 2. Programmering bij nieuwe initiatieven (of initiatieven die in voorbereiding zijn) is gericht op het behalen van lange termijn doelen: (grond)watersysteemherstel (breder dan enkel een bijdrage aan de ambitie van de KRW). 3. Uitzondering hierop zijn enkele kleinschalige, sectorale maatregelen die bijdragen aan de ambitie van de KRW. We blijven ons onverminderd inzetten voor een goede waterkwaliteit en watersysteemherstel om te komen tot een klimaatrobust en toekomstbestendig watersysteem.	• In aanvulling op het landelijke Impulsprogramma KRW is door de Provincie Noord Brabant en de Brabantse waterschappen besloten een KRW Impuls Brabant op te zetten om zaken concreet te maken. Uit de KRW Impuls volgt onder andere de resterende opgave voor Brabant en de handelingsopties voor de verschillende partijen. Begin 2025 komen de resultaten van de KRW Impuls Brabant bestuurlijk aan bod. In de periode daarna worden de handelingsopties doorvertaald naar een gezamenlijk werkprogramma.		
KRW maatregelen watersysteem • Uitvoeren KRW maatregelen • Dossiervorming KRW gereed (in samenwerking met collega waterschappen, Provincie Noord Brabant en Stroomgebied Maas)	• KRW-inrichtingsmaatregelen: - 8 stuks vismigratiekneelpunten - 11,8 km inrichten waterlopen - 892 ha NNP • Eén van de onderdelen van de KRW Impuls Brabant is de dossiervorming KRW. Begin 2025 is er een eerste overzicht gereed van welke besluiten wanneer in de tijd genomen zijn en op welke punten ingebrekestelling mogelijk kan zijn.		• Ten opzichte van de inschatting in de BB2025 zijn enkele projecten vertraagd. Het project P019903 Beekherstel Groote Beerze traject 2 (en de daarbij behorende prestaties) is eerder al vertraagd. Inmiddels is het projectplan definitief vastgesteld, maar is ook duidelijk dat er beroep is ingesteld. Met medeweten van het Dagelijks Bestuur is

			besloten om, ondanks het lopende beroep, de aanbesteding voor de uitvoering te starten. Hierdoor kan een groot deel van het project nog in 2025 gerealiseerd worden (tenzij er een voorlopige voorziening wordt aangevraagd). De volledige oplevering zal echter pas in 2026 plaatsvinden, waardoor het geheel aan prestaties is doorgeschoven naar 2026. • Het project P034006 BHS Run Schaiksedijk/Stevert is al eerder vertraagd. Inmiddels is het projectplan definitief vastgesteld, maar is ook duidelijk dat er beroep is ingesteld. Afhankelijk van de behandeling door de Raad van State kan de uitvoering verder worden vertraagd, waardoor het niet mogelijk zal zijn om de genoemde prestatie in de BB2025 ook daadwerkelijk te realiseren. Vooralsnog wordt oplevering pas verwacht in 2026. • Eerste overzichten in concept gereed. Wordt in Q2 in bestuur gebracht.
--	--	--	--

Emissiereductie N en P RWZI's

Resultaten 2027	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
RWZI Eindhoven Vanwege de goede zuiveringsprestaties door de verbeteringen over de afgelopen jaren op RWZI Eindhoven, worden hier voornamelijk niet de eerder geprogrammeerde aanvullende nageschakelde technieken uitgevoerd. De bestaande RWZI zetten we nu maximaal in voor nutriëntenverwijdering met aangescherpte lozingsniveaus die zijn afgeleid met de KRW Verkenner. Met oog op de nieuwe Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater wordt ingezet op een combinatie van verwijdering van nutriënten en verwijdering van medicijnresten/ microverontreinigingen met betere prestaties en een lagere klimaat footprint zodat deze omvangrijke investering meer toekomstvast en duurzamer kan worden dan met huidige stand van techniek mogelijk is. De uitvoering van die maatregelen vraagt nadere ontwikkeling en innovatie en wordt na 2027 gerealiseerd	RWZI Eindhoven Sturen op de beoogde prestaties cf. nieuwe streefwaarden voor deze RWZI (N=4 mg-N/l en P=0,4 mg-P/l) Winter = Oktober t/m maart Zomer = April t/m september Resultaat = Het gemiddelde van de ruwe meetwaarden per periode RWZI ☐ RWZI Biest-Houtakker ☐ RWZI Boxtel ☒ RWZI Eindhoven ☐ RWZI Haaren ☐ RWZI Hapert ☐ RWZI Sint-Oedenrode ☐ RWZI Soerendonk ☐ RWZI Tilburg Periode ☒ Winter ☒ Zomer Definitief/voorlopig ☒ Definitief resultaat ☐ Voorlopig resultaat		

Emissiereductie N en P RWZI's

Resultaten 2027	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
RWZI Tilburg Voor RWZI Tilburg zijn naar verwachting wel extra maatregelen nodig na de ombouw van de beluchting die nu gerealiseerd wordt. Dit zal naar verwachting een aanzienlijke prestatieverbetering geven vanaf 2025, die echter nog onvoldoende zal zijn voor de KRW waardoor hier aanvullende maatregelen wel nodig zijn. Extra maatregelen zijn nodig om te komen tot een lagere belasting met N en P. Deze maatregelen worden genomen in synergie met verwijderen van nieuwe stoffen. Dit is met de huidige inzichten het meest geschikt om de bestuurlijke afspraken voor aanpak van nieuwe stoffen te realiseren.	RWZI Tilburg De aanpassing van de beluchting en chemicaliëndosering wordt naar verwachting in Q2 opgeleverd; start pilot voor verwijdering nutriënten en nieuwe stoffen		
De andere RWZI's zullen naar verwachting de benodigde prestaties leveren, waarbij dit voor RWZI Biest-Houtakker niet zeker is. Vier van de andere RWZI's waren al in de eerste planperiode (2009-2015) aangepast. RWZI Biest-Houtakker was daarbij uitgebreid met een zandfilter voor fosfaatverwijdering. Dit presteert echter niet zoals verwacht. Op dit moment vinden procesoptimalisaties plaats om te bepalen of met de bestaande RWZI de prestaties gehaald kunnen worden. Als dit niet het geval is zullen andere maatregelen overwogen moeten worden.	RWZI Biest Houtakker Door procesoptimalisatie en na vervanging van de beluchting zal deze RWZI de prestaties voor nutriënten naar verwachting halen en lijken geen aanvullende maatregelen nodig.		

Vlaanderen

Resultaten 2027	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
- Het ontvangend water vanuit België is geen beperking voor de KRW in het stroomgebied van De Dommel - Het water wat vanuit de Nete naar België stroomt is geen beperking voor de KRW. - In 2027 is er een gezamenlijk grensoverschrijdende visie op het regionale stroomgebied en is er een grens ontkennende stresstest uitgevoerd. Deze stresstest (wateroverlast en droogte) is de basis voor een pakket aan maatregelen en afspraken om de waterkwantiteit vanuit Vlaanderen	- Inhoudelijke afstemming VMM-WDD over de doelstellingen en de verschillen in meetmethoden en verantwoording. - In 2025 wordt een plan van aanpak opgesteld en uitgewerkt, met ondersteuning van het ministerie van I&W, voor de stresstest.		

Effluenthergebruik

Resultaten 2027	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
We onderscheiden de volgende sporen op het gebied van effluent hergebruik: 1. Centraal hergebruik van het effluent uit de RWZI's (na het lozingspunt) – hiervoor pilot realiseren 2. Samenwerking met de industrie om gezuiverd bedrijfsafvalwater (effluent bedrijven) in het gebied te gebruiken (in plaats van lozen op onze RWZI's of watersysteem) 3. Decentraal hergebruik in de bebouwde omgeving	1. Bestuurlijke beeld- en oordeelsvorming over toepassing van effluent om grondwater aan te vullen. Afweging in relatie tot andere mogelijkheden. Selectie van gewenste locaties, overleg met stakeholders. 2. Zie onder <i>Circulaire economie en decentraal grijswater hergebruik</i> 3. Zie onder <i>Circulaire economie en decentraal grijswater hergebruik</i>		

Overstorten

Resultaten 2027	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
Aanpak urgente overstortlocaties (Kallisto) die belemmerend zijn voor het behalen van de KRW Deze locaties zijn opgenomen in het Waterbeheerprogramma 5. In 2027 zijn de meest urgente knelpunten vanuit overstortlocaties opgelost.	Jaarlijks wordt de voortgang gerapporteerd in de Voorjaarsnota/Burap.		
- Inzicht in het effect van gemengde overstorten op de waterkwaliteit van het oppervlaktewater en de interactie met stedelijk gebied (Stedelijke Water Opgave). - Inzicht in de eisen waar een gemengde overstort aan moet voldoen voor waterkwaliteit en Schoon Water. - Zijn met de gemeenten afspraken vastgelegd over wat en wanneer zij (eventueel in samenwerking met Waterschap De Dommel) de overstorten op orde hebben gebracht.	In 2025 wordt voor de overstorten die een onvoldoende score en matige score hebben: - gestuurd om de aanpak op te nemen in het Programma Water en Riolering van de gemeente. - zijn er met de gemeente afspraken gemaakt over de aanpak (proces e/o tijdspad e/o maatregelen) van deze overstorten. - wanneer gemeenten ,eventueel in samenwerking met De Dommel, deze overstorten op orde hebben gebracht.		

Directe lozingen

Resultaten 2027	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
Waterschap De Dommel heeft 39 directe lozingen vergund. Alle vergunningen voor directe lozingen zijn gezien en besloten of deze moeten worden herzien. Tijdens de actualisatie nemen we de (potentiële) Zeer Zorgwekkend Stoffen mee.	Het project loopt tot en met 2026. Gepland is om in 2025 meer dan 30 bedrijven te hebben opgepakt. Voor 25 bedrijven willen we de vergunde situatie hebben gezien en de benodigde strategie in uitvoering te hebben gebracht. Dat kan variëren van intrekken tot herzien.		Het oppakken start met het gezien. Na het gezien bepalen we de strategie en pakken we door. Er zijn veel afhankelijkheden die bepalen wanneer een dossier kan worden afgerond en kan worden beschouwd als geactualiseerd. Het is een lastig en complex traject. Medewerkers hebben tijd nodig in de samenwerking. Dit leidt mogelijk tot vertraging. Er wordt gewerkt aan herstel.

Zandleij, brede aanpak

Resultaten 2027	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
In de afgelopen jaren is het duidelijk geworden dat de waterkwaliteit en ecologie van de Zandleij te wensen over laat. Er zijn twee medewerkers onwel geworden, de bewoners van Cromvoirt maken zich grote zorgen en ook intern is er onrust. Daarnaast leven er veel verschillende beelden over de waterkwaliteit en ecologie van de Zandleij. In het gebied en op de RWZI Tilburg zijn afgelopen jaar daarom onderzoeken uitgevoerd en bijeenkomsten georganiseerd om bewoners te informeren en met hen het gesprek te voeren. Verschillende projecten zijn nodig om verder inzicht te krijgen in de problematiek rondom RWZI Tilburg, de waterkwaliteit en ecologie van de Zandleij. Hiervoor wordt een brede aanpak gekozen, waarin we ook de belanghebbenden in het gebied betrekken.	• Voortgang 2024 doorzetten naar 2025. Welke sporen. Stakeholders, onderzoek en innovatie. Eerste start maken en doorzetten naar 2025. • In 2025 werken we de uitkomst van de Zandleijdag van december 2024 verder uit. • Mijlpalen in 2025 zijn het samen met het gebied komen tot een gewenst beeld van een gezonde Zandleij: ○ We nemen een besluit over het realiseren van de waterharmonica in Landschapspark Pauwels; ○ Verder voeren we diverse onderzoeken uit om een beter beeld te krijgen van de problematiek.		

SNB (Slibverwerking Noord-Brabant)

Tekst in Begroting 2025	Burap 2025-1	Toelichting
De investeringen in de zogenaamde speerpunt projecten: fosfaatterugwinning, stikstofterugwinning en upgrade lijn 1 + 4 worden gecombineerd. De verwachting is dat dit voorstel in het 2e kwartaal van 2025 ter besluitvorming voorgelegd kan worden aan de aandeelhoudende waterschappen. Besluitvorming betreft zowel de governance (oprichting BV fosfaatterugwinning) als de financiering (bijstorting en garantstelling door aandeelhouders). Een eventuele bijstorting in 2025 komt onder de financiële vaste activa op de balans en heeft derhalve zeer beperkte gevolgen voor de exploitatiebegroting (rentelasten over de financiële vaste activa).		

Ondergrondse infrastructuur

Tekst in Begroting 2025	Burap 2025-1	Toelichting
De ondergrondse infrastructuur krijgt een primaire focus binnen assetmanagement. Binnen de ondergrondse infrastructuur wordt door Riool-Zuid een prominente plaats ingenomen. Er is inmiddels goed zicht op grote delen van dit tracé en dit uit zich in diverse onderhanden projecten. Maar voor het stuk richting de RWZI Eindhoven en het deel bovenstrooms richting België is nader onderzoek nodig. Daarom vindt in 2025 een algehele tracéstudie plaats, teneinde tot onderhouds- en investeringsscenario's te komen.		

2.2. Nadere toelichting bij Schoon Water

KRW-maatregelen – Schoon Water

In de Beleidsbegroting 2025 is een inschatting gemaakt van de prestaties die in 2025 geleverd zouden worden. De volgende tabel geeft hier inzicht in:

	P085606 EVZ Bruggerijt	P051418 Hoogwatermaatregelen St. Oedenrode	P035701 Vispassage Opwettense Watermolen	P034804 NNP bij Elshouters- t Heike	P019903 Beekherstel Groote Beerze traject 2	P034702 Vencompl. Leenderbos en Tong, reepdal	P034006 BHS Run Schaaksedijk/Stevet	P068712 RK Klopputten	
KRW inrichten waterlopen					2,4	3	4,5		9,9 km
KRW vismigratie knelpunten			1		2		5		8 stuks
KRW Natte Natuurparel				155		603	134,3		892,3 ha
Waterconservering									n.t.b.
EVZ		1,9							1,9 km
(Regionale) keringen		1						1	2 stuks

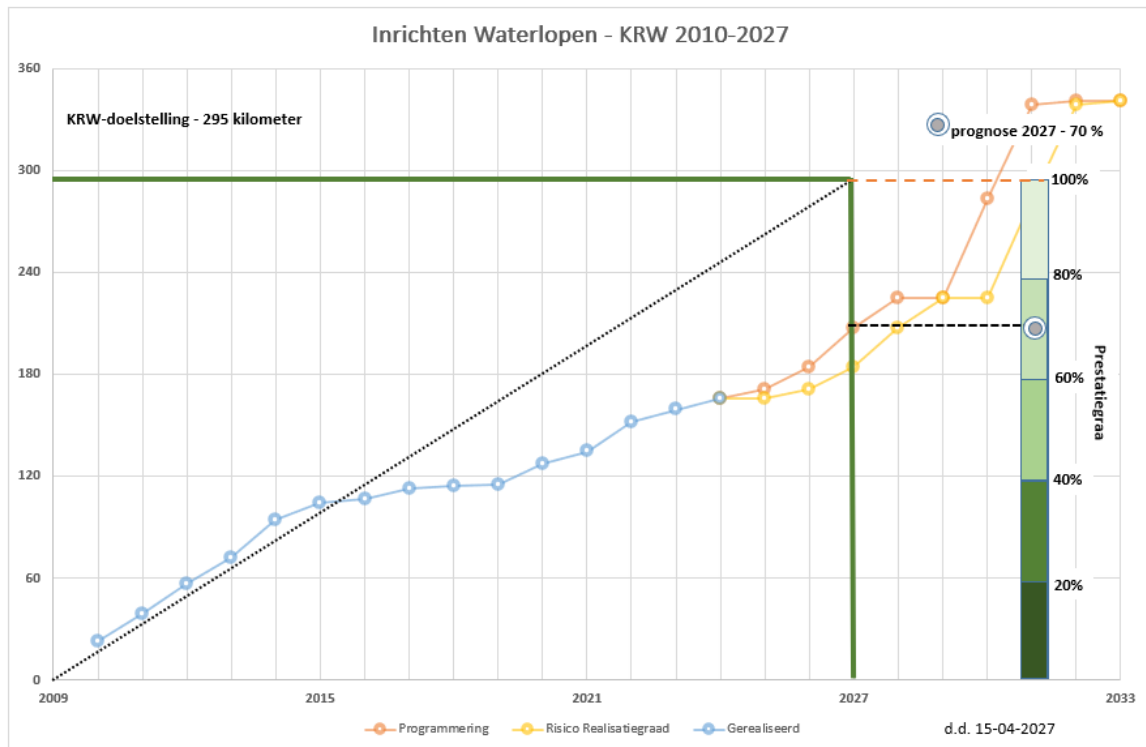
	P085606 EVZ Bruggerijt	P051418 Hoogwatermaatregelen St. Oedenrode	P035701 Vispassage Opwettense Watermolen	P034804 NNP bij Elshouters- t Heike	P019903 Beekherstel Groote Beerze traject 2	P034702 Vencompl. Leenderbos en Tong, reepdal	P034006 BHS Run Schaaksedijk/Stevet	P068712 RK Klopputten	
	<i>Totaal</i>								
KRW inrichten waterlopen					-	3	-		3 km
KRW vismigratie knelpunten			1		-		-		1 stuks
KRW Natte Natuurparel				-		603	-		603 ha
Waterconservering									n.t.b.
EVZ		1,9							1,9 km
(Regionale) keringen		1						1	2 stuks

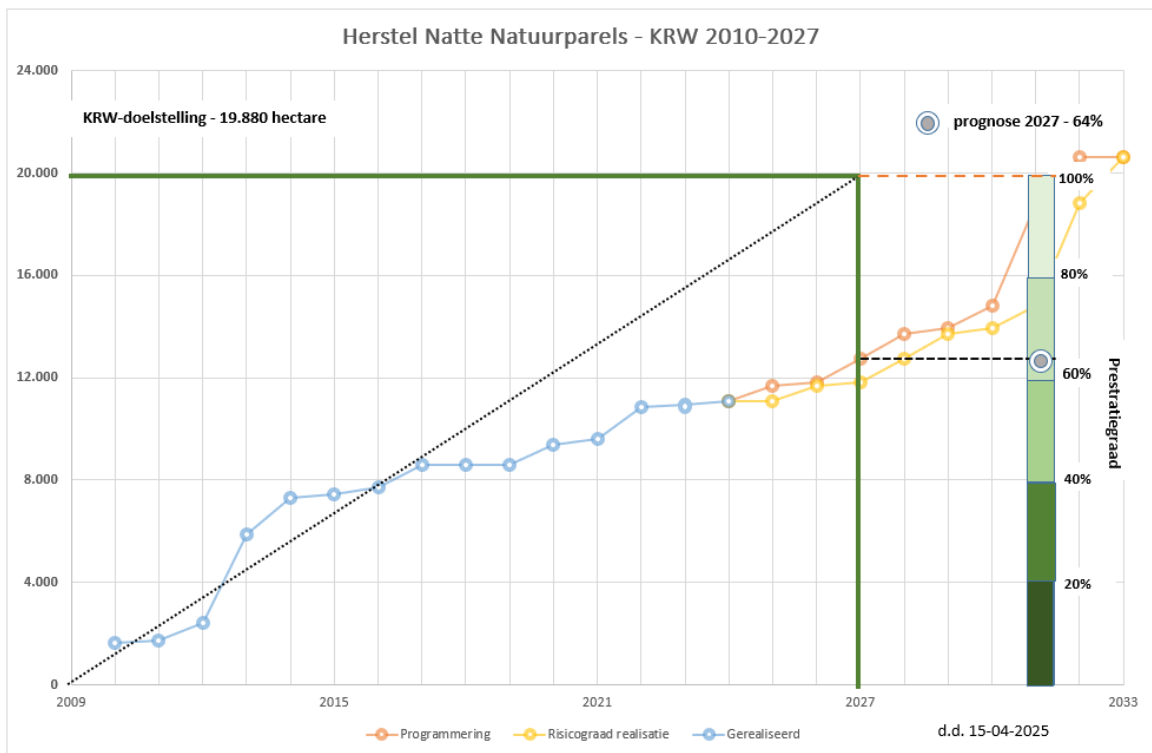
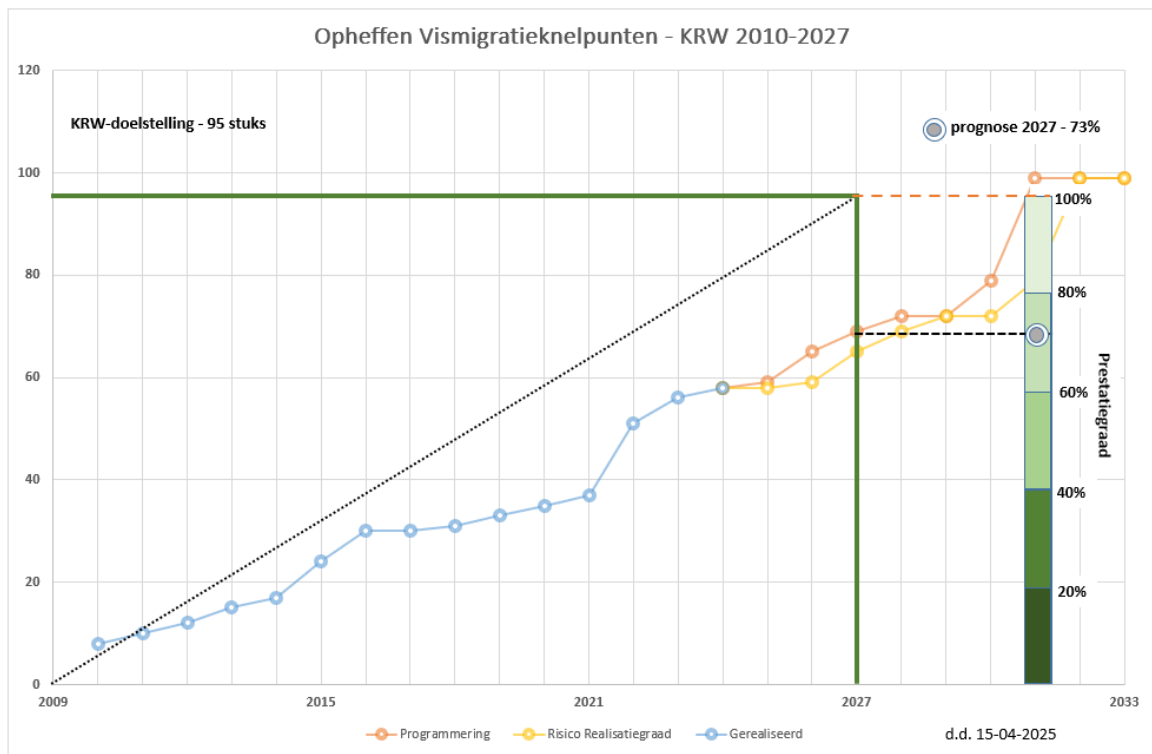
Ten opzichte van de inschatting in de BB2025 zijn enkele projecten vertraagd. Hierover is eerder al een winstwaarschuwing afgegeven:

1. Het project P019903 Beekherstel Groote Beerze traject 2 (en de daarbij behorende prestaties) is eerder al vertraagd. Inmiddels is het projectplan definitief vastgesteld, maar is ook duidelijk dat er beroep is ingesteld. Met medeweten van het Dagelijks Bestuur is besloten om, ondanks het lopende beroep, de aanbesteding voor de uitvoering te starten. Hierdoor kan een groot deel van het project nog in 2025 gerealiseerd worden (tenzij er een voorlopige voorziening wordt aangevraagd). De volledige oplevering zal echter pas in 2026 plaatsvinden, waardoor het geheel aan prestaties is doorgeschoven naar 2026.

2. Het project P034006 BHS Run Schaiksedijk/Stevert is al eerder vertraagd. Inmiddels is het projectplan definitief vastgesteld, maar is ook duidelijk dat er beroep is ingesteld. Afhankelijk van de behandeling door de Raad van State kan de uitvoering verder worden vertraagd, waardoor het niet mogelijk zal zijn om de genoemde prestatie in de BB2025 ook daadwerkelijk te realiseren. Vooralsnog wordt oplevering pas verwacht in 2026.

We constateren dat we ondanks de aanzienlijke investeringen en alle inspanningen niet alle doelen zullen halen in 2027 en dat voor een aantal doelen doelbereik voor nog vele jaren een flinke inspanning vraagt van alle samenwerkende partners. De volgende grafieken tonen de te verwachte prestatiesgraden de komende jaren.

Activiteitenbesluit en Streefwaarden:

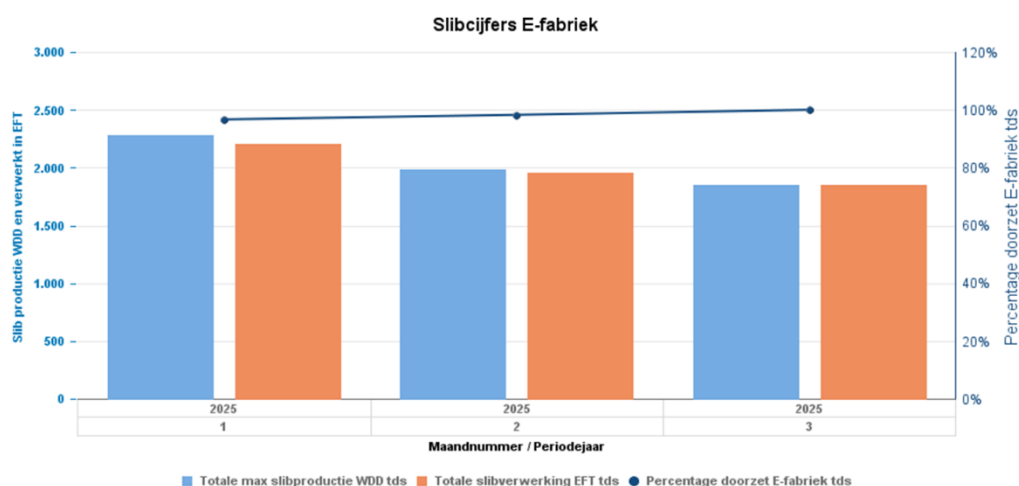
Activiteitenbesluit met betrekking tot grenswaarden voor de gemeten meetwaarde (concentratie)				
Zuiveringseenheid	Bestemming	Parameter	Aantal waarschuwingen	Aantal overtredingen
RWZI Biest-Houtakker	Reusel	Ntot/Ptot/CZV/BZV/OB	0	0
RWZI Boxtel	Dommel	Ntot/Ptot/CZV/BZV/OB	1 (OB)	0
RWZI Eindhoven	Dommel	Ntot/Ptot/CZV/BZV/OB	0	0
RWZI Haaren	Essche Stroom	Ntot/Ptot/CZV/BZV/OB	0	0
RWZI Hapert	Grootte Beerze	Ntot/Ptot/CZV/BZV/OB	0	0
RWZI Sint-Oedenrode	Dommel	Ntot/Ptot/CZV/BZV/OB	0	0
RWZI Soerendonk	Buulder Aa	Ntot/Ptot/CZV/BZV/OB	0	0
RWZI Tilburg	Zandleij	Ntot/Ptot/CZV/BZV/OB	1 (OB)	0
Totaal			2	0

Het activiteitenbesluit wordt voor 100% gehaald. De nieuwe streefwaarden (wat moet een RWZI halen om geen belemmering te zijn voor de KRW) werken met halfjaar cijfers (okt t/m mrt). Op 2 parameters zijn de winterwaarden overschreden.

- RWZI Haaren heeft met 6,5 mg/l Ntot net niet de streefwaarde gehaald (6,0 mg/l). De instellingen tussen goede slibbezinking in combi met Ptot en Ntot verwijdering blijft een complex en gevoelig systeem.
- RWZI Tilburg heeft vanaf de kerst een moeilijke N-tot verwijdering. Met een half jaarcijfer van 12 mg/l wordt de streefwaarde van 10 mg/l niet gehaald. De deelstroombehandeling is geënt met slib, maar nog niet op gewenst %. Hier is meer entslib besteld. Er wordt onderzoek gedaan naar de CZV/N belasting in het influent (een C-bron dosering laat een pos effect zien). Ook de bouwwerkzaamheden en reparaties aan de rooster en werkzaamheden bij gemeente hebben invloed op aanvoer en onderdelen en daarmee op de prestatie. In de afgelopen maand is ook legionella geconstateerd. Het draaiboek voor veilig werken bij Legionella heeft er voor gezorgd dat enkele aanpassingen aan biologie zijn uitgesteld. Inmiddels met alle acties zijn de cijfers weer goed op RWZI Tilburg.

RWZI Eindhoven heeft alle eisen en streefwaarden gehaald. Dit ging niet makkelijk. Project werkzaamheden, waarbij verkeerde aansluitingen schade aan 2 bruggen van VBT heeft gegeven, heeft gezorgd voor extra werkzaamheden. Voor de kerst was 1 VBT weer werkend gekregen en begin jan de 2e. Geen eenvoudige klussen met effect op de prestatie, maar die is binnen de streefwaarden gebleven.

Slibafvoer:

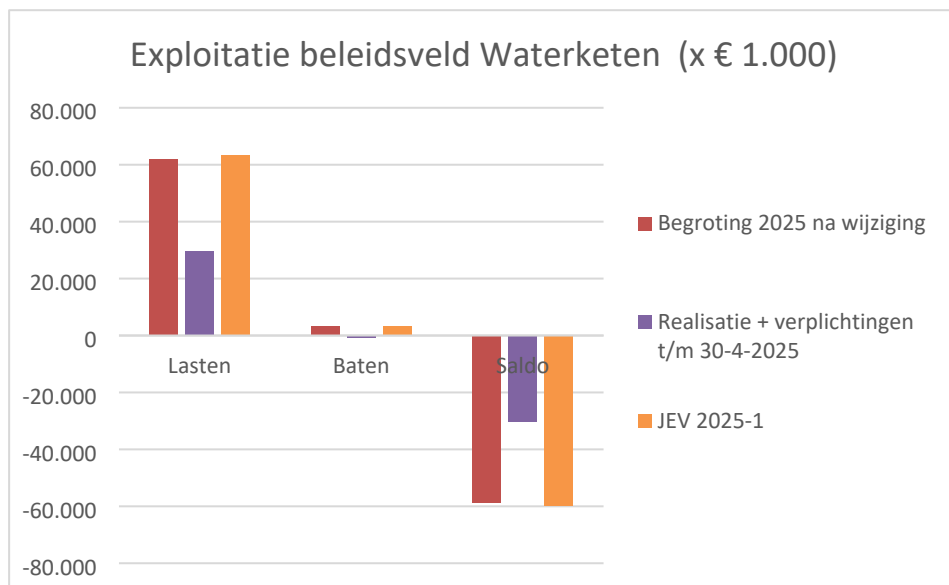
Slibverwerking EnergieFabriek jan t/m mrt 2025		Bestemming	Product	m³	ton ds	ds%
Rwzi Tilburg		Tilburg	Primair slib	29.634	1.370	4,6
		Tilburg	Secundair slib	13.690	666	4,9
Rwzi Biest Houtakker		Tilburg	Ingedikt slib	3.894	223	5,7
Rwzi Haaren		Tilburg	Ingedikt slib	3.858	194	5,0
Svi Mierlo *		SNB en Tilburg	Ontwaterd slib	17.428	3.665	21,0
Totale slibproductie ws de Dommel				68.504	6.117	8,9
Svi Mierlo		Tilburg	Ontwaterd slib	16.888	3.554	21,0
Svi Mierlo aandeel verwerkt		Tilburg	Ontwaterd slib	97%	97%	
Slib verwerkt door E-fabriek				67.963	6.007	8,8
Slib verwerkt door E-fabriek % van totaal				99%	98%	
Afzet naar SNB						
Rwzi Tilburg		SNB	Ontwaterd slib	12.278	3.117	25,4
Svi Mierlo		SNB	Ontwaterd slib	541	110	20,4
Slibafzet totaal				12.819	3.228	25,2

* Svi Mierlo slibproductie is inclusief slib van rwzi Eindhoven, Boxtel, Hapert, Sint-Oedenrode en Soerendonk

2.3. Exploitatie en investeringen beleidsveld Waterketen

Exploitatie:

Omschrijving	Begroting 2025 na wijziging	Realisatie + verplichtingen t/m 30-4-2025	JEV 2025-1
Lasten			
Rentelasten	6.868	1.456	7.093
Afschrijvingen	16.750	3.870	17.418
Personeelslasten	169	45	188
Goederen en diensten	35.880	24.267	36.278
Totaal Lasten	59.667	29.638	60.978
Baten			
Opbrengsten van derden	3.204	-833	3.204
Bijdragen	28	-9	38
Totaal Baten	3.232	-842	3.242
Totaal Nettolasten (inclusief correctie onzekerheden 4%)	-56.435	-30.480	-57.736
Nagekomen posten	0	0	0
Totaal	-56.435	-30.480	-57.736

Toelichting van de belangrijkste afwijkingen

Kapitaallasten

De kapitaallasten (rentelasten en afschrijvingen) zijn ca. € 0,9 mln. hoger ten opzichte van de begroting 2025. Dit wordt met name veroorzaakt door het 6 maanden eerder in gebruik nemen van het project Aeratie + Chemicaliën op Rioolwaterzuivering (RWZI) Tilburg.

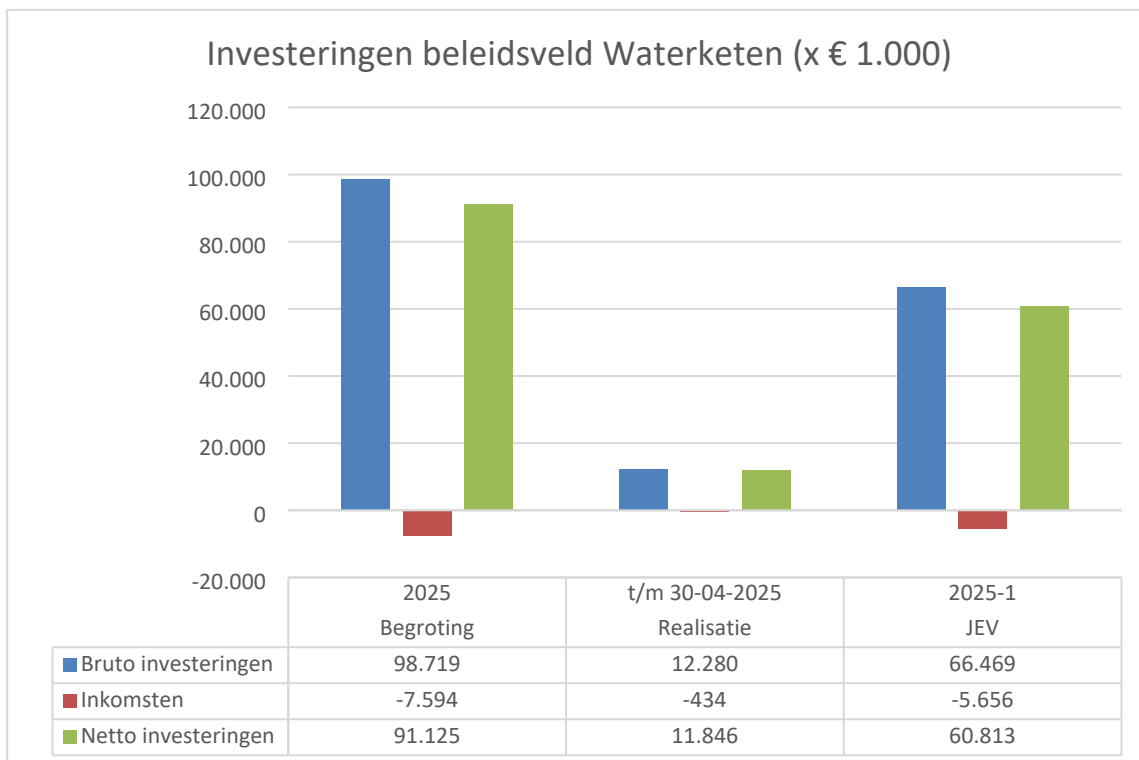
Goederen en diensten

De post goederen en diensten is ca. € 0,4 mln. hoger dan geraamd in de begroting 2025. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- Onvoorziene extra inkoop van C-bron en entslib voor RWZI Tilburg € 0,3 mln.

Investeringen:

Beleidsveld Waterketen (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Realisatie t/m 30-04-2025	JEV 2025-1
Bruto investeringen	98.719	12.280	66.469
Inkomsten	-7.594	-434	-5.656
Netto investeringen	91.125	11.846	60.813

Toelichting van de belangrijkste afwijkingen

Bruto uitgaven

De daling van de bruto investeringen (€ - 32,2 mln.) wordt met name veroorzaakt door projecten op Rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) Tilburg - € 18,5 mln. en Rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) Eindhoven en Slibverwerkingsinstallatie (SVI) Mierlo - € 11,8 mln. Wat onder andere veroorzaakt wordt door het wijzigen van de ingebruikname datum van deze projecten naar een datum die aansluit bij een realistische uitvoeringsplanning.

De daling van de bruto kosten door projecten Rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) Tilburg:

- Latere realisatie Nooduitlaat Tilburg - € 2,9 mln., dit zie je ook bij de inkomsten terugkomen.

- De werkzaamheden op de RWZI Tilburg voor groot onderhoud Mechanische zuivering waaronder VBT's (voorbezinktanks), influent gemaal en roostergoed zijn vertraagd mede door studie naar in standhouden huidige mechanische zuivering of nieuwbouw. De financiële impact op de jaareindeverwachting is ca. - € 12,1 mln.
- Huisvesting van bedrijfsgebouw RWZI Tilburg is in voorbereiding. De ontwerpfase is vertraagd. Circa 2028 zal gestart worden met de uitvoering. De financiële impact op de jaareindeverwachting is - € 1,8 mln.
- LTAP Effluentdebiet Meter, raming is naar beneden bijgesteld (financiële impact op jaareindeverwachting is - € 0,8 mln.

De daling van de bruto kosten door projecten Rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI)

Eindhoven:

- De werkzaamheden op de RWZI Eindhoven voor influentgemaal en roostergoed RWZI Eindhoven zijn vertraagd - € 4,1 mln.
- Het projectontwerp van de SVI Mierlo neemt meer tijd in beslag dan verwacht, waardoor er later wordt gestart met de realisatie. Hierdoor is de ingebruikname datum naar achteren verplaats - de financiële impact op de jaareindeverwachting is - € 7,0 mln.

De daling van de bruto kosten door projecten Rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) Boxtel:

- De renovatie van het bedrijfsgebouw RWZI Boxtel is vertraagd en doorgeschoven naar 2026 en 2027. De financiële impact op de jaareindeverwachting is € - 3,9 mln.

De daling van de bruto kosten door projecten Transportsystemen:

- Het project Onderhoud Riool Zuid is in de jaareindeverwachting 2025 met € 2,2 mln. toegenomen door indexatie, extra inhuur TPI, hogere advieskosten en de inkoop van materialen om de projectplanning te realiseren.
- Het project Herstel Koker Aalst kent vertraging in de voorbereidingsfase, waardoor er € - 8,1 mln. doorschuift naar 2026.

De onzekerheidsmarge is verminderd met € 10,5 mln. omdat meer bekend is geworden over de kosten van projecten in de huidige jaarschijf 2025.

Inkomsten

De inkomsten zijn in de jaareindeverwachting ca. € 1,9 mln. lager dan in de begroting 2025. Dit wordt met name veroorzaakt door een verlaging van de kosten en dus ook opbrengsten van het project Effluentpunt en debietmeter Tilburg € 0,7 mln. en vertraging van Nooduitlaat Tilburg € 1,2 mln.

2.4. Kansen/risico's en getroffen beheersmaatregelen

De volgende kansen en risico's zijn relevant voor het Beleidsveld Watersysteem. In de P&C cyclus wordt over de actualiteit hiervan gerapporteerd:

Tekst in Begroting 2025	Burap 2025-1	Toelichting
<i>Voortgang realisatie inrichtingsdoelen en behalen Kaderrichtlijn Water</i> Grondbeschikbaarheid en draagvlak (procedures) zijn de belangrijkste risicofactoren. De beheersmaatregelen zijn de aangepaste grondstrategie, de inzet op strategische communicatie en omgevingsmanagement.		
<i>Zandleij</i> De brede aanpak Zandleij is een combinatie van concrete maatregelen en een brongerichte aanpak met andere partijen. Het slagen van de brede aanpak is afhankelijk van de inzet van medeoverheden. Ook omvat de brede aanpak een participatietraject met de omgeving. Risico's zijn de betrokkenheid en samenwerking van medeoverheden en het draagvlak in de omgeving doordat er op de korte termijn mogelijk onvoldoende resultaten mogelijk of zichtbaar zijn. De beheersing is een zorgvuldige, open en transparante communicatie waar de complexiteit en onzekerheden onderdeel van zijn. De samenwerking met andere overheden zal de komende periode verkend gaan worden.		
<i>Ondergrondse infrastructuur</i> In 2025 vindt een tracéstudie plaats voor het gehele traject van Riool-Zuid vanaf de Belgische grens tot aan de RWZI Eindhoven. Hieruit volgen onderhouds- en investeringsscenario's die bestuurlijk worden voorgelegd. Afhankelijk van wat bij nadere inspecties naar voren komt kunnen de kosten voor onderhoud dan wel investeringen sterk variëren. Er zijn dan eventueel nadere afwegingen nodig in tempo of prioritering.		Een pilot is uitgevoerd voor Asset Management gericht op Riool-Zuid. Hiermee zijn en worden de prestaties, kosten en risico's in beeld gebracht als basis voor integrale, onderbouwde beslissingen. Terwijl in diverse projecten hard wordt gewerkt aan Riool-Zuid zijn er momenteel risico's die niet op korte termijn kunnen worden gemitigeerd. De kwaliteit van de informatie wordt nog verbeterd voor voldoende onderbouwde meerjarenplanning en -ramingen.

2.5. Majeure projecten

Onderstaande projecten zijn in de Beleidsbegroting 2025 als majeur aangemerkt:

Majeure projecten	Totaal projectresultaat	Burap 2025-1	
P079600Aanpassingen rioolwaterzuiveringsinstallatie Boxtel	Instandhouden RWZI. Schoon water.	 	Geld: Tijd: Doelen:
P069303 Aeratie + Chemicaliëndosering rioolwaterzuiveringsinstallatie Tilburg	Instandhouden RWZI. Schoon water.	 	Geld: Tijd: Doelen:

Majeure projecten	Totaal projectresultaat	Burap 2025-1	Toelichting
P069304 Mechanische Zuivering rioolwaterzuiveringsinstallatie Tilburg	Instandhouden RWZI. Schoon water.	 	Tijd: Na de scenariostudie wordt in april 2025 het schetsontwerp met een ambtelijk advies voor variantkeuze aan het DB voorgelegd. Daarna kan de Geld: Doelen:
P077007 Pilot Nieuwe stoffen N en P ten behoeve van medicijnrestverwijdering	Schoon water.	 	Tijd: Geld: Doelen:
P077201 Groot onderhoud voorbezinktanks (VBT's) rioolwaterzuiveringsinstallatie Eindhoven	Instandhouden RWZI.	 	Tijd: Geld: Doelen:

Majeure projecten	Totaal projectresultaat	Burap 2025-1	Toelichting
P085501 Nieuwe stoffen Hapert (Ozoninstallatie op de rioolwaterzuivering)	Schoon water.	 	Tijd: In de afgelopen periode heeft de installatie gedraaid volgens de normale bedrijfsvoering. De laatste fysieke aanpassingen om de ozonlekage op te lossen moeten nog worden aangebracht (langere levertijd). Ondertussen zijn aanpassingen aan de pompinstellingen gedaan en wordt voor het opstarten actief lucht afgezogen via de ozondestructor. Gevolg is dat er geen ozon meer gemeten is aan de kant van het waterslot. De installatie is in bedrijf met extra veiligheidsmaatregelen. Inmiddels zijn verschillende monsters genomen om het rendement te meten, alleen de resultaten zijn nog niet bekend (dit duurt enige tijd). Verwachting mbt het opleveren van de installatie is Q3 2025. De deadline voor de aanvraag van de subsidieregeling is gehaald. Geld: Met het huidige inzicht blijft het project binnen raming. Doelen: Het doel van het project is het verwijderen van 70% medicijnresten. De installatie is zo ontworpen dat dit doel wordt gehaald.
P084701 Renovatie en uitbreiding slibverwerkingsinstallatie Mierlo	Instandhouden slibverwerking.	 	Tijd: Momenteel wordt het DO (definitief ontwerp) afgerond. De verwachting is dat dit mei 2025 gereed zal zijn. Geld: Op basis van de laatste voorlopige raming is er sprake van een overschrijding van de BB2025. Dit is om de volgende redenen: - Meer nieuwbouw, minder hergebruik. - Scope uitbreiding met oa centraatbuffer. Deze vlakt de piek uit voor de RWZI. - Prijsstijgingen in de markt. Doelen: De vertraging (door langere doorlooptijd ontwerpfase) heeft geen effect op het doel.

Majeure projecten	Totaal projectresultaat	Burap 2025-1	Toelichting
P071208 Onderhoud Riool Zuid Tp44-Tp32 (Zuid-Eindhoven – Stratumse heide en Riel)	Instandhouden transportstelsel Schoon water.	 	Tijd: Geld: Doelen:
P088401 Herstel koker 38TS51-TS50 (Zuid Eindhoven)	Instandhouden transportstelsel Schoon water.	 	Tijd: Een groot deel van 2025 zal nodig zijn om de herstelwerkzaamheden voor te bereiden met het huidige bouwteam met het oog op een start van de herstelwerkzaamheden in het najaar van 2025. Er is de nodige aandacht voor omgevingsmanagement om zaken als onderzoeken, vergunningen en de afstemming met de golfbaan in goede banen te leiden. Intussen er een tijdelijke pompinstallatie opgebouwd om de afvoerfunctie van de beschadigde rioolleiding te borgen Het team werkt aan de planning en mogelijkheden voor een vlotte start van de uitvoering van de herstelwerkzaamheden waarbij aandacht uitgaat aan juridische onderbouwing en verantwoording rondom de opdrachtverstrekking van de aanneemovereenkomst. Geld: Doelen:

3. Beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering

Het beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering omvat bestuur en externe communicatie, heffing en invordering, opstellen WBP en de ondersteuning die betrekking heeft op de totale bedrijfsvoering van de organisatie.

3.1. Resultaten/inspanningen uit Beleidsbegroting 2025

De resultaten waarover gerapporteerd wordt zijn afkomstig uit de Beleidsbegroting 2025.

Bestuurlijke vernieuwing

Tekst in Begroting 2025	Burap 2025-1	Toelichting
In 2024 heeft het algemeen bestuur een voorstel aangenomen met betrekking tot bestuurlijke vernieuwing. Dat besluit leidde tot de oprichting van een nieuwe commissie voor bestuurlijke vernieuwing. In de tweede helft van 2024 is reeds gestart met het scheiden van de oordeelsvormende en beeldvormende dagen, een verandering die in 2025 verder wordt verankerd in een nog vast te stellen bestuurlijke jaarkalender.		
Tevens wordt de "Dommeldialoog" verder doorontwikkeld in 2025. Deze ontwikkelingen dragen bij aan een efficiëntere en transparantere bestuurlijke werking, waarbij het algemeen bestuur voor een belangrijke mate zelf regie neemt op de kaderstellende rol. Voor 2025 staat een aantal belangrijke producten gepland, waaronder: • een nieuwe bestuurlijke bevoegdheidsregeling; • een reglement van orde voor het algemeen bestuur en de vaste commissies (RvO); • een bestuurlijke jaaragenda; • een plan van aanpak voor het door ontwikkelen van de bestuurscultuur.		

Digitale transformatie

Tekst in Begroting 2025	Burap 2025-1	Toelichting
Met de 5 thema's uit het Informatieplan 2024-2027 van De Dommel geven we richting aan de transformatie. Onderstaande figuur is een weergave van deze thema's. Voor elk thema is een aantal oplossingsrichtingen benoemd die de komende periode (t/m 2027) centraal staan. Verbinding met de business is belangrijk. Daarom gaan we samen met de business deze thema's nader invullen en concretiseren.		

Organisatieverandering

Tekst in Begroting 2025	Burap 2025-1	Toelichting
In de Voorjaarsnota 2025-2030 is reeds aangegeven dat een stevige basis is gelegd voor een organisatieverandering. Via een programmatische aanpak worden noodzakelijke interventies voorbereid op het gebied van cultuur, structuur, werkwijzen en de ontwikkeling van competenties. In 2025 is een toenemend aantal interventies in uitvoering gebracht en is concreter geworden wat de veranderingen voor een ieder in zijn of haar rol betekenen.		

Personeel

Tekst in Begroting 2025	Burap 2025-1	Toelichting
We voorzien dat de arbeidsmarkt komende jaren krap zal blijven. Dit heeft effect op doorlooptijden bij de werving van nieuw personeel. De directie stuurt binnen het financiële kader van het personeelsbudget op passende formatieve oplossingen zodat bestuurlijke doelen behaald kunnen worden. Daarbij zien we het landelijke beeld van een meer dynamische arbeidsmarkt terug bij De Dommel. Reden dat we onze wervingscampagne intensiveren en ook nadrukkelijker investeren in het boeien en binden van onze huidige medewerkers		

Arbo en Veiligheid

Tekst in Begroting 2025	Burap 2025-1	Toelichting
We blijven inzetten op het verder ontwikkelen van veilig werken. Het vergroten van ons veiligheidsbewustzijn en ervoor zorgen dat omgeving en installaties waarmee gewerkt wordt op orde zijn. Dit doen we door het systematisch inzetten van onze instrumenten vanuit ons veiligheidsbeleid. Veiligheidsrisico's vanuit opgelopen achterstanden vragen nog steeds veel aandacht en capaciteit. Tevens anticiperen we op nieuwe ontwikkelingen vanwege bijvoorbeeld nieuwe investeringen. Het blijft een uitdaging om hierin een goede balans te vinden.		Het opgestelde arbojaarplan dient als leidraad voor onze inspanningen om veilig werken verder te ontwikkelen. De uitvoering van het arbojaarplan 2025 verloopt momenteel volgens planning, met een realisatiegraad van 70%. Daarnaast zien we vooruitgang op de veiligheidscultuurladder, mede dankzij een intensieve focus op participatie. Deze aanpak creëert breed draagvlak, maar vraagt tegelijkertijd meer tijd. Aandachtspunt is de doorlooptijd met betrekking tot het wegwerken van de achterstanden.

Een toekomstbestendige leefomgeving

Klimaatneutraal in 2035

Resultaten 2027	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
De vervolgstap is het terugbrengen van de indirecte emissies aan broeikasgassen (scope 3), dit is de uitstoot aan broeikasgassen bij derden voor het fabriceren van onze grondstoffen en producten en voor het	- Een Invloed en impact analyse voor de scope 3 emissies. - Aanpak methaanreductie sliblijn RWZI Tilburg. - Extra inzicht in de emissie aan N₂O en het reductiepotentieel.		Het onderzoek naar de scope 3 emissies staat in de tweede helft van 2025 gepland. Landelijk is een herstart gemaakt met de leergroep om

uitvoeren van diensten voor het waterschap, en het terugbrengen van de uitstoot aan methaan en lachgas in de afvalwaterketen. De komende periode spannen we ons in om deze uitstoot nader te kwantificeren. Daarbij volgen we ook de landelijke ontwikkelingen. Daar waar mogelijk trekken de waterschappen samen op. Voor de kwantificering van methaan en lachgas in de afvalwaterketen is al een belangrijke slag gemaakt.		te komen tot 80% reductie van de methaanemissie bij slibgisting. Dit draagt bij aan de mogelijke aanpak bij rwzi Tilburg. In combinatie met een mogelijke verdere optimalisatie van de slibgisting wordt dit onderzocht. M.b.t. de emissie aan N₂O wordt in 2025 metingen verricht bij rwzi Tilburg en onderzocht of aanvullende relevante emissiebronnen aanwezig zijn naast de beluchte actiefslibtanks.
Op basis van de kwantificering worden nieuwe effectieve maatregelen voorgelegd om te komen tot een klimaatneutrale bedrijfsvoering. Een reductie tot 0 is niet haalbaar, zodat ook ingezet wordt op het vastleggen/voorkomen van kort-cyclisch CO₂, als de productie van vloeibaar CO₂ uit biogas op de RWZI Tilburg en de inzet van maaiafval als bodemverbeteraar. Voor de periode 2025-2028 wordt een klimaat- en energie-efficiencyplan (KEEP) opgesteld met een doorkijk naar de beoogde inspanning tot 2035 voor een klimaatneutrale bedrijfsvoering	• Een doorkijk naar 2035 als aanvulling op de KEEP 2025-2028. • Invoering nieuwe handboek CO₂ prestatieladder en klimmen op de ladder zal helpen op weg naar een klimaatneutrale bedrijfsvoering. Momenteel zijn we gecertificeerd op niveau 3 van de CO₂ prestatieladder. We maken inzichtelijk wat nodig is om invulling te geven aan het voorstel om uiterlijk in 2030 op niveau 5 gecertificeerd te zijn. • Uitrol opwek hernieuwbare energie op alle locaties waar mogelijk. Ook energiebesparing en gasloos wordt meegenomen in alle renovatie en nieuwbouw projecten.	

Circulaire economie en decentraal grijswater hergebruik

Resultaten 2027	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
Voor het thema circulaire economie zal een visie worden opgesteld voor de lange termijn met o.a. de inzet van grondstoffen en verwaarding vanuit de waterschapstaken en met de omgeving. Ook krijgt implementatie van duurzaam opdrachtgeverschap verder vorm. Voor de kortere termijn zijn kansen ('het laaghangend fruit') geïdentificeerd en worden opgepakt.	De visie Circulaire Economie is goedgekeurd en klaar voor implementatie. Duurzaam Opdrachtgeverschap is geïmplementeerd en in uitvoering.		
Het uitvoeren van een verkenning, ontwikkeling en besluitvorming voor pilots decentrale behandeling van grijs water. Er zijn minimaal 2 pilots uitgevoerd waarmee ervaring is opgedaan. De pilots zullen dienen als een praktische testcase om ervaring op te doen, lessen te leren en beleidsaanbevelingen te formuleren voor eventuele verdere implementatie van decentrale zuiveringsinitiatieven in het beheersgebied van De Dommel. Daarbij wordt een verbinding gemaakt met woningbouwopgaven, droogte en leveringsproblemen van Brabant Water. Waterschap De Dommel zet zich, in samenwerking met de provincie, in voor het uitdragen van water en bodem sturend en voor een groter draagvlak voor waterzuinig bouwen bij Bouwplatform Brabant. We zullen daarin een activerende rol innemen om partners te vinden die samen met De Dommel een pilot aan willen gaan.	- Voldoende pilots in portefeuille om de doelstelling van 2027 te halen. - Actief uitdragen van onze doelstellingen en kansen verzilveren indien die zich voordoen. - Het vinden van een woonontwikkelingslocatie waar we een pilot uit kunnen voeren. - Omdat de ambities van BSD zijn bijgesteld sluiten deze niet langer aan bij onze doelstellingen. In 2025 wordt gezocht naar nieuwe partners. - Kansen benutten	 	Met een bouwbedrijf/ ontwikkelaar zijn we de kansen aan het verkennen en specifiek met een locatie. Daarnaast zijn we aangehaakt bij een pilot project op een evenement. De pilot Brainport Smart District was al ver in ontwikkeling. Echter zijn de ambities van BSD zijn bijgesteld sluiten deze niet langer aan bij onze doelstellingen. Het vinden van een nieuwe locatie met partners is onzeker en er grote afhankelijkheid van andere partners..

Het project Koningswei Tilburg is in ontwikkeling. Het betreft een in pandig decentrale zuivering/ grijswatersysteem in een appartementencomplex.	• Ontheffing door het ministerie wordt verstrekt voor het grijswatersysteem Koningswei. • definitieve goedkeuring van de investeerders om deze maatregel te nemen en het aan te besteden. • Contractueel vastleggen van verantwoordelijkheden van de partners en het waterschap (financieel en inhoudelijk)		
--	---	---	--

Circulaire economie en decentraal grijswater hergebruik

Resultaten 2027	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
Waterschap De Dommel verkent samen met de partners Ministerie van LNV (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit), provincie Noord-Brabant, Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant, gemeente Son en Breugel, Rijkswaterstaat en een industrieel bedrijf in Son of de restlozing van het bedrijf verder kan worden gezuiverd, zodat dit water in het gebied kan worden	• Eind 2024 zullen nadere bestuurlijke keuzes worden gemaakt over de mogelijk te kiezen oplossingsrichtingen. Er zal een doorstart zijn van de actualisatie van de vergunning waarin de gekozen oplossingsrichting verder wordt uitwerkt en getoetst.		Het bestuur heeft geen keuze kunnen maken over de mogelijke oplossingsrichtingen. Het waterschap heeft besloten niet langer meer te wachten met het actualiseren van de vergunning en heeft deze nu actief opgepakt

hergebruikt. Een verdiepende studie zal moeten uitwijzen of de daarvoor benodigde waterfabriek haalbaar is en/of ander alternatieven mogelijk en vergunbaar zijn. Op RWZI Tilburg is de geplande groengasinstallatie opgeleverd en ook de CO2-terugwin installatie. Met Aquaminals worden hoogwaardige afzetkanalen in de markt gezocht en daarvoor vinden ook aanvullende kwaliteitstests plaats van de geproduceerde CO2. Het project Phario/bioplastics heeft als doel natuurlijk afbreekbare bioplastics te produceren uit afvalwater en zuiveringsslib. De huidige fase PHA2USE heeft als doel dit bij verschillende bedrijven te laten testen voor verschillende toepassingen. Dit jaar wordt besloten over een “transitiefase” van één jaar waarna een definitief besluit kan worden genomen over een commerciële productie.	- Deze hoogwaardige toepassing vraagt aanvullende kwaliteitsborging. In 2025 wordt een besluitvorming over benodigde investeringen gevraagd. - De evaluatie vindt in Q4 van 2024 plaats. Wanneer besloten wordt de transitiefase in te gaan, volgt verkenning van de productie van vetzuren bij SVI Mierlo.		- Op dit moment is er geen aanleiding om op korte termijn te investeren. Dit vanwege ontwikkelingen in de markt (prijsvorming en afzet), kosten voor kwaliteitsborging en op handen zijnde projecten op locatie. - In de stuurgroep en de diverse DB's is besloten verder te gaan met de transitiefase. Hiervoor zullen diverse pilots worden uitgevoerd, waaronder een bij SVI Mierlo.
--	--	--	--

Versterken van de streekeigen biodiversiteit en dierenwelzijn

Resultaten 2027	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
Om de noodzakelijke stappen richting biodiversiteitsherstel (en behalen KRW doelen) in 2030 te gaan zetten, moet het waterschap biodiversiteit en het natuurlijk watersysteem gaan zien als integraal onderdeel van de omgeving. Natuurinclusief denken en werken moet	- Een geactualiseerd Actieplan Biodiversiteit - In 2035 voldoen aan Basis Kwaliteit Natuur (BKN) - Bijdrage aan 10% Groenblauwe dooradering, met focus op inzet eigen terreinen (beheer)		De ondertekening van het Deltaplan Biodiversiteit wordt geactualiseerd Het nieuwe actieplan Biodiversiteit is in concept

de norm worden. De gedefinieerde DIN's Schoon water, Voldoende water en Droge voeten gaan er voor zorgen dat de condities zoals waterkwaliteit, inrichting en beheer voor een basiskwaliteit Natuur in 2030 op orde zijn. Het Raamwerk Biodiversiteit voor Waterschappen (van de Unie van Waterschappen 2022) is ontwikkeld om waterschappen te helpen om biodiversiteit integraal in te bedden in hun organisatie. Het raamwerk beschrijft op welke vlakken waterschappen maatregelen kunnen nemen ten behoeve van biodiversiteitsherstel. Waterschap De Dommel kan bij de uitvoering van de waterschapstaken in aanraking komen met conflictsituaties ten aanzien van het welzijn van dieren. Er is een eerste verkenning gedaan hoe andere waterschappen hiermee omgaan. In 2024 gaan we, in samenwerking met andere waterschappen een nota opstellen, waarbij zal worden ingegaan op de wettelijke verplichtingen waarin dierenwelzijn en zorgplicht zijn opgenomen.			gereed, maar nog niet bestuurlijk voorgelegd. De benodigde financiën en menskracht zal via het proces van de Voorjaarsnota worden voorgelegd. De verkenning mbt dierenwelzijn is door uitval medewerker stil komen te liggen en is inmiddels overgenomen door een andere collega en loopt nu weer.
---	--	---	--

Versterken van de streekeigen biodiversiteit en dierenwelzijn

Resultaten 2027	Resultaten 2025	Burap 2025-1	Toelichting
Nieuwe gedragscode Bestendig Beheer en Onderhoud	Implementatie in het onderhoud van het watersysteem		Vanaf 1 april 2025 is er een nieuwe gedragscode voor bestendig beheer en onderhoud. Gevolgen voor onderhoudswerk zijn in kaart gebracht. Praktische uitwerking loopt. Implementatie gereed wordt verwacht eind 2025.

P-budget

Tekst in Begroting 2025	Burap 2025-1	Toelichting
Gewijzigde wetgeving en gemaakte CAO afspraken in 2022 en 2023 hebben een financieel effect op het p-budget van ca. € 0,6 mln. Vanwege de druk op de financiële begrotingskaders is ervoor gekozen om het p-budget niet te verhogen met een zelfde bedrag, maar door gerichte sturing van de directie de effecten binnen de bedrijfsvoering van de organisatie op te vangen. Op dit moment is nog niet in te schatten of, en waar, er hierdoor knelpunten in de organisatie zullen ontstaan. Bij de Burap en de Voorjaarsnota 2026-2030 zal, indien nodig, een voorstel voor aanpassing worden gedaan		

3.2. Nadere toelichting beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering

Personeel

Hoewel de krapte op de arbeidsmarkt ook steeds meer voelbaar wordt binnen onze organisatie, lukt het nog steeds om veel openstaande vacatures succesvol in te vullen. Bij enkele functies verloopt het werven problematisch

De watertransitie vraagt echter om nieuwe competenties en specifieke kennis. Om deze ontwikkeling te ondersteunen, is er een organisatie breed leerplan opgesteld. Dit dynamische leerplan wordt via maatwerk en vooral door middel van werkplekleren geïmplementeerd. De beoogde ontwikkelbehoeften worden besproken tijdens "het goede gesprek" tussen medewerker en manager. Dit gesprek is geactualiseerd om beter aan te sluiten bij de huidige tijd en om de verantwoordelijkheden van zowel de medewerker als de manager te benadrukken.

Om tijdig te kunnen anticiperen op toekomstige behoeften, richt het management zich steeds meer op strategische personeelsplanning. Hierbij ligt de nadruk op kwalitatieve aspecten, zoals het leerplan, de impact van digitale transformatie en het omgaan met generatieverschillen binnen de organisatie.

Het eerste deel van het management development-programma is succesvol afgerond. De volgende fasen zullen meer aandacht besteden aan kwalitatieve aspecten, waaronder het verder ontwikkelen van managementvaardigheden die passen bij de gewenste leiderschapsstijl. Het vervolg zal meer gericht zijn op kwalitatieve aspecten, zoals het optimaliseren van management- vaardigheden passend bij de gewenste leiderschapsstijl.

P-Budget

	begroot	jev	saldo
salaris inc. Soc. lasten	57.283.432	55.616.481	666.951
salaris gerelateerd	857.000	903.028	46.028
flexibel inzetbaar	1.162.000	2.000.000	838.000
verkoop verlofdagen	56.000	- 300.000	- 356.000
opbrengst salaris gerelat.	- 2.134.000	- 2.691.750	- 557.750
opbrengst geactiv. uren	- 5.437.000	- 5.437.000	0
opleidingskosten	1.050.000	1.050.000	0
overig algemene p kosten	1.352.000	1.398.238	45.212
totaal	€ 54.190.158	€ 53.538.987	€ 651.161

Het bestuur heeft het financiële kader gesteld waarbinnen doelrealisatie moet plaatsvinden. De directie heeft binnen dit kader de verantwoordelijkheid en ruimte om personele keuzes te maken zodat de continuïteit in de bedrijfsvoering geborgd is en doelrealisatie op niveau kan blijven. Op dit moment is er een lichte onderbesteding te zien van 650K (1% van het p budget). Het betreft een eenmalige subsidietoekenning. Voor 2025 geeft het wellicht mogelijkheden om voor knellende dossiers extra capaciteit in te huren. Verder dient opgemerkt te worden dat in de beleidsbegroting vanwege wettelijke taken 200k is opgevoerd. Hiervan is per abuis 80k opgevoerd dat niet voldoet aan het criteria wettelijke taken, dit is in deze burap gecorrigeerd.

Arbo en veiligheid

Het uitgangspunt "We werken veilig of we werken niet" heeft een stimulerende werking op het veiligheidsbewustzijn en het handelen. We boeken gestaag vooruitgang op de veiligheidsbewustzijns ladder en streven ernaar om dit jaar en het volgende jaar de vierde trede te bereiken.

Het aantal gemelde incidenten is iets gedaald, met name omdat incidenten met derden minder vaak voorkomen. De inspanningen en aandacht voor de werknemers van derden, evenals de veiligheidseisen die worden gesteld bij het aanbesteden van projecten, werpen hun vruchten af. Het aantal meldingen van bevergaten blijft echter een aandachtspunt. Hoewel er tot nu toe geen letsel door bevergaten is gemeld, is de situatie nog niet ideaal.

Participatie wet

Er is een aanzienlijke stijging te zien in het aantal participatie-uren ten opzichte van 2024. Het gestelde doel is echter nog niet bereikt. Een van de redenen hiervoor is dat door de krappe arbeidsmarkt werkgevers ook actief werven binnen deze doelgroep om het arbeidstekort op te vangen. Vanaf het tweede kwartaal worden meer gespecialiseerde re-integratiebureaus ingezet.

participatie wet	Realisatie	Quotum doelstelling Overheid
2023	280 uur	52%
2024	318 uur	58%
2025	350 uur	nmb

Organisatie

Om te anticiperen op de WBP5 doelstellingen wordt er gewerkt vanuit een veranderplan. Het veranderplan krijgt steeds meer inhoud en richt zich naast het begeleiden van de watertransitie op digitale transformatie waaronder gebruik van AI, bevorderen van eigenaarschap en verantwoordelijkheden medewerkers, mede door sturing en het voeren van het goede gesprek. Bovenin loopt er een traject ten behoeve van de organisatie inrichting zodat deze optimaal de doelen en te behalen resultaten ondersteunt

Communicatie watertransitie

We ontwikkelden de landingspagina watertransitie op de corporate website door. Nieuw is een video met de watergraaf voor een brede doelgroep. We vernieuwden de pagina's bedrijven en agrariërs. En vulden ook de tijdlijn aan. Voor de verschillende stakeholdersgroepen bereiden we concrete activiteiten voor. Ook maakten we een folder over de stimuleringsregeling 'Samen beter in Waterbeheer'. Deze is fysiek en digitaal beschikbaar.

Campagne Waterslim

De focus van de campagne ligt op: plaatsen regenton, afkoppelen regenwater, biologische schoonmaakmiddelen, kleding en cosmetica zonder microplastics. Uit een onderzoek onder inwoners blijkt dat hiervoor veel potentie en een grote bereidheid is.

Net voor Pasen verstuurden we de voorjaarseditie van de nieuwsbrief Waterslim. We voeren een kleine campagne om het aantal abonnees te verhogen. Ook zetten we in op het verhogen van het aantal volgers en de interactie van onze Facebookgroep Waterslim. We actualiseren onze handige tool de Waterschijf van Vijf. We herschrijven bestaande tips en clusteren deze slim om de hoeveelheid tekst terug te brengen. We voegen nieuwe tips toe. Ook komt er een nieuwe frisse opmaak met nieuw beeld.

Jubileum 75 jaar zuiveringswerk

75 jaar geleden kreeg Waterschap De Dommel er een belangrijke taak bij: het zuiveren van afvalwater. De Dommel was hiermee het eerste waterschap in Nederland. We geven bijzondere aandacht aan het jubileum van deze belangrijke kerntaak. Aan de hand van verleden-heden-toekomst vertellen we bijzondere verhalen rond 75 jaar rioolwaterzuivering. En het werken aan schoon water in Midden-Brabant. We doen dit samen met Erfgoed Brabant. We maken video's waarbij we het zuiveringswerk en onze medewerkers in het zonnetje zetten. En ook op onze publieksdag Zondag Waterdag is het jubileum zichtbaar. Bij de jubileumactiviteiten gebruiken we een speciaal logo.

Informatievoorziening (IV)

Het Informatieplan IV 2024-2027 is in juni vastgesteld inclusief een Waterbrief. Dit plan vormt de brug van informatievoorziening naar WBP5, dit door de herinrichting van de IT governance waarbij de opgaven van de primaire processen centraal staan (Business & IT

alignment). Tevens is het plan het kompas voor de inhoudelijke ontwikkelingsaanpak met borging van de landelijke meerjaren ontwikkellijnen (o.a. vaarkaat Het Waterschapshuis).

Vanuit het Waterkenniscentrum (WKC) is gestart met het structureel inrichten van een Dommel datalaag (Datalab), in samenwerking met proces Datamanagement. Dit met als doelstelling meer waarde uit de data te halen.

We innoveren door de inzet van nieuwe technieken (bijv. artificial intelligence (AI)). Dit leidt tot procesverbeteringen en een betere besluitvorming op basis van juiste data. Hierbij werken we nauw samen met andere waterschappen en borgen we de publieke waarden.

Juridische Zaken

De afhandeling schadeclaims hoog water 2023 en 2024 loopt. Omdat in veel gevallen per perceel onderzoek wordt gedaan naar de toedracht, de schade en het causaal verband, kent de afhandeling een langere doorlooptijd. We doen daarnaast onderzoek naar alternatieve afhandeling van schadeclaims. Ook houden we het proces van afhandeling schadeclaims tegen het licht doormiddel van een klantreis.

Naast de correctie van de werkings- en beperkingengebieden in de waterschapsverordening, is de invoering van het principe van 'geen verdere verdroging' in de verordening in voorbereiding. Een voorstel daartoe wordt vanuit Beleid watersysteem en JZ voorbereid.

Per 1 april is een nieuwe gedragscode van kracht. De werkwijze van de WDD zal daarop worden aangepast.

Inkoop en aanbesteding

De afgelopen maanden hebben in het teken gestaan van samenwerking.

In maart was er een Landelijke Inkoopdag Waterschappen 2025. Deze keer georganiseerd door de waterschappen van RSI Zuid in samenwerking met Platform WOW op het Waterschapshuis van Waterschap de Dommel in Boxtel. In totaal waren er zo'n 110 enthousiaste inkopers en contractmanagers van de waterschappen deelnemers! Het thema van de dag was 'Samen slimmer inkopen, verbinden, vernieuwen en verduurzamen'. Onderwerpen zoals duurzaamheid, AI en programmatisch werken vanuit ecosysteem kwamen aan bod.

Een maand later was binnen de Dommel de landelijke marktdag waarop het waterschap in gesprek ging met potentiële samenwerkingspartners voor het realiseren van projecten.

Daarnaast werkt WDD samen met de andere waterschappen aan een nieuw landelijk inkoopbeleid dat zal worden vertaald in een uitvoeringskader.

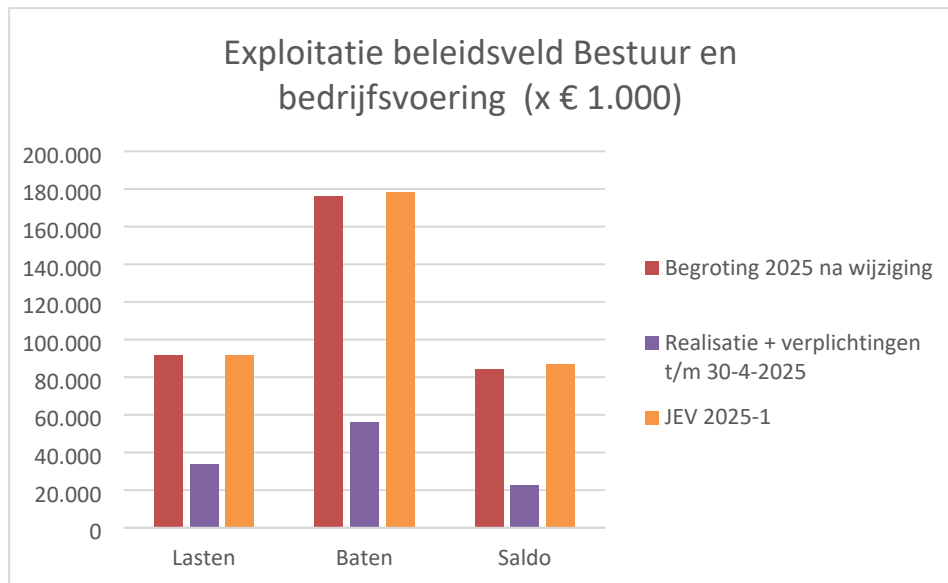
Dienstverlening

De context waarin het waterschap opereert verandert de afgelopen jaren in rap tempo. Onder andere weersextremen, digitalisering, Artificial Intelligence (AI), participatie van inwoners en nieuwe vormen van samenwerking hebben impact op onze rol, werkzaamheden en op onze houding en gedrag. Waterschap De Dommel wil in 2050 niet alleen waterbeheerder zijn, maar ook een herkenbare publieke dienstverlener die klantgericht en omgevingsbewust handelt. Daartoe ontwikkelen we momenteel een visie op dienstverlening. Deze visie kan ook input geven om de wijze waarop Waterschap De Dommel haar dienstverlening organiseert te herijken, bijvoorbeeld de wijze waarop we onze klantcontacten vormgeven en de pilot om structureel in contact te staan met onze omgeving.

3.3. Exploitatie en investeringen beleidsveld Bestuur en bedrijfsvoering

Exploitatie:

Omschrijving		Begroting 2025 na wijziging	Realisatie + verplichtingen t/m 30-4-2025	JEV 2025-1
Lasten	Rentelasten	381	83	352
	Afschrijvingen	1.876	421	1.766
	Personeelslasten	60.054	21.417	60.066
	Goederen en diensten	25.061	11.871	25.052
	Toevoeging aan voorziening	174	0	174
Totaal	Lasten	87.545	33.792	87.409
Baten	Baten ivm salarissen/soc.lst	785	97	785
	Opbrengsten van derden	5.509	-158	5.278
	Bijdragen	1.525	146	1.525
	Geactiveerde lasten	5.437	1.403	5.437
	Onttrekking aan voorziening	0	0	0
Totaal	Baten	13.256	1.488	13.025
Totaal Nettolasten (inclusief correctie onzekerheden 4%)		-74.289	-32.304	-74.384
	Waterschapsbelastingen	164.285	53.679	164.882
	Kwijtschelding / oninbaar	-3.416	-48	-1.440
	Totaal Baten Belastingheffing (netto)	160.869	53.631	163.441
	Dividend	765	765	765
	Saldo van de financieringsfunctie	1.213	305	1.002
Totaal	Dekingsmiddelen	162.847	54.701	165.208
	Onvoorzien	804	0	804
	Nagekomen posten			
Totaal		87.754	22.397	90.020

Toelichting van de belangrijkste afwijkingen:

Kapitaallasten:

De kapitaallasten (rentelasten en afschrijvingen) zijn € 0,1 mln. lager ten opzichte van de begroting 2025. Dit wordt met name veroorzaakt doordat diverse projecten doorgeschoven zijn.

Personeelslasten:

Voor een nadere toelichting zie **blz. 69**.

Diverse opbrengsten:

De diverse opbrengsten zijn € 0,2 mln. lager ten opzichte van de begroting 2025. Dit wordt met name veroorzaakt door een lagere opbrengst op verkoop voertuigen.

Waterschapsbelasting:

De waterschapsbelastingen zijn € 0,6 mln. hoger ten opzichte van de begroting 2025. Dit wordt met name veroorzaakt door hogere eenheden zuiveringsheffing nuts € 0,7 mln en anderzijds een daling in de eenheden watersysteemheffing ingezetene € 0,2 mln en verder diverse kleinere dalingen en stijgingen.

Oninbare waterschapsbelasting en kwijtschelding:

De oninbare waterschapsbelasting en kwijtschelding zijn 2 mln lager ten opzichte van de begroting 2025. In 2023 heeft bestuurlijke besluitvorming plaatsgevonden om te komen tot aanpassing van de kwijtscheldingsnorm tot 100% van het bijstandsniveau. Deze norm is ingegaan per 1 januari 2024. Daarmee loopt De Dommel in de pas met de andere waterschappen en gemeenten en geven we vorm aan de één overheidsgedachte. Tevens kunnen we de uitvoering efficiënter laten verlopen. Van een uitbreiding van het kwijtscheldingsbeleid naar ondernemers/ZZP'ers is bestuurlijk afgezien.

Op basis van de informatie van de gemeenten in ons werkgebied over de omvang van het aantal kwijtscheldingsgerechtigden in de gemeenten en het effect op de verwachte omvang van de kwijtscheldingen is er bij de raming van de omvang van het effect op de

kwijtscheldingen uitgegaan dat aanpassing van de norm naar 100% zou leiden tot een aanzienlijke toename van het kwijtscheldingsbedrag. De verwachte groei in aantallen verzoeken en toekenningen kwijtschelding (automatisch of via aanvraag) als gevolg van wijziging 95% naar 100% is echter kleiner dan gedacht. De jaareindeverwachting 2025 is aangepast op de realisatie cijfers over 2024.

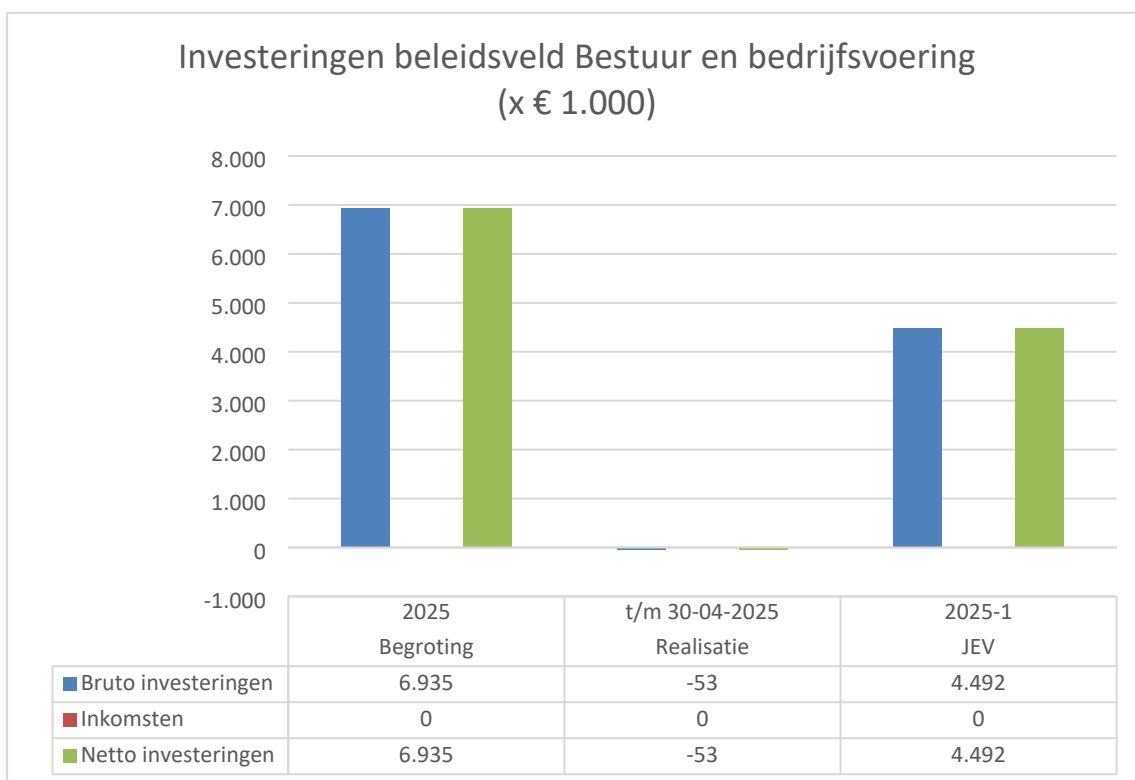
Bij het waterschap dient actief om kwijtschelding te worden verzocht. Uitzondering is als in een eerdere aanvraag voor kwijtschelding toestemming is gegeven voor automatische toetsing via Stichting Inlichtingenbureau. Dan kan het verzoek in het daaropvolgende jaar via het Inlichtingenbureau automatisch worden afgehandeld. Ondanks diverse aankondigingen, moet de bekendheid van de wijziging van 95% naar 100% wellicht nog groeien. Daarnaast geldt dat maatschappelijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld lagere werkloosheid, mogelijk hebben geleid tot een lager aantal verzoeken dan verwacht.

Bij de overgang naar de BSOB vanaf 1 januari 2026 geldt dat voor de kwijtscheldingen de kwijtscheldingslijn van de gemeenten volledig wordt gevolgd en er geen afzonderlijk verzoek meer aan het waterschap moet worden gericht. Dit betekent dat vanaf 2026 de verwachte omvang van de kwijtscheldingen mogelijk weer op het niveau van de begroting 2025 zal liggen.

Verder geldt dat huishoudens die van een minimuminkomen moeten rondkomen, van het kabinet een energietoeslag ontvangen. Bij het beoordelen van de kwijtschelding wordt dit bedrag buiten beschouwing worden gelaten.

Investeringsen:

Beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Realisatie t/m 30-04-2025	JEV 2025-1
Bruto investeringen	6.935	-53	4.492
Inkomsten	0	0	0
Netto investeringen	6.935	-53	4.492

Toelichting van de belangrijkste afwijkingen:

De daling op de bruto investeringen wordt met name veroorzaakt door verschuiving in jaren bij diverse projecten zoals het sleutelplan, energieneutraliteit Boxtel en Hapert, herinrichting terrein hoofdkantoor.

3.4. Kansen/risico's en getroffen beheersmaatregelen

Informatieveiligheid

Tekst in Begroting 2025	Burap 2025-1	Toelichting
De Dommel is op weg naar volwassenheidsniveau 4 op gebied van informatieveiligheid en privacy. Conform EU-richtlijn (NIS2) zijn wij essentiële infrastructuur. Deze EU-richtlijn wordt momenteel vertaald naar Nederlandse wetgeving en wij zullen hieraan moeten voldoen. Hierop wordt in 2025 gestuurd.		Dommelbreed wordt in Q2 een plan van aanpak opgesteld om de NIS2 en de CER te implementeren. Op dit moment is nog niet 100% helder waar de Dommel precies aan moet voldoen voor de NIS2 omdat de landelijke wetgeving nog niet af is. Dit vormt een risico voor de uitvoering, ook qua kosten en bemensing.

4. Exploitatie en investeringen TOTAAL

Exploitatie:

Omschrijving	Begroting 2025 na wijziging	Realisatie + verplichtingen t/m 30-4-2025	JEV 2025-1	JEV 2025-1 -/- Begroting 2025 na wijziging
Lasten				
Rentelasten	10.673	2.143	10.714	41
Afschrijvingen	24.836	5.684	25.035	200
Personeelslasten	60.300	21.500	60.331	31
Goederen en diensten	90.560	44.174	91.196	637
Toevoeging aan voorziening	174	0	174	0
Totaal Lasten	186.542	73.501	187.450	909
Baten				
Baten ivm salarissen/soc.lst	785	97	785	0
Opbrengsten van derden	9.196	-927	9.029	-167
Bijdragen	1.731	155	1.741	10
Geactiveerde lasten	5.437	1.403	5.437	0
Onttrekking aan voorziening	0	0	0	0
Totaal Baten	17.149	728	16.993	-157
Totaal Nettolasten (inclusief correctie onzekerheden 4%)	-169.392	-72.773	-170.458	-1.065
Waterschapsbelastingen	164.285	53.679	164.882	597
Kwijtschelding / oninbaar	-3.416	-48	-1.440	1.976
Totaal Baten Belastingheffing (netto)	160.869	53.631	163.441	2.572
Dividend	765	765	765	0
Saldo van de financieringsfunctie	1.213	305	1.002	-211
Totaal Dekkingsmiddelen	162.847	54.701	165.208	2.361
Onvoorzien	804	0	804	0
Nagekomen posten	0	0	0	0
Totaal	-7.349	-18.072	-6.053	1.296

Het eerste kwartaal 2025 laat zien dat het verwachte financiële jaarresultaat 1,3 mln positiever uitkomt dan verwacht in de beleidsbegroting 2025 na wijziging. Dit komt met name door:

Hogere belastingopbrengsten van naar verwachting 2,6 mln. Er worden hogere opbrengsten vanuit waterschapsbelastingen verwacht door een hoger aantal eenheden zuiveringsheffing waarvan de incasso opgenomen is op de nota van het nutsbedrijf (0,6 mln). Daarnaast worden minder kwijtscheldingen verwacht (2 mln). De verwachte groei in aantallen verzoeken en toekenningen kwijtschelding als gevolg van wijziging van de 95%-norm naar 100% valt lager uit. De jaareindeverwachting 2025 is bijgesteld naar aanleiding van de realisatiecijfers over 2024.

De verwachte netto lasten na correctie onzekerheden van 4 % komt 1 mln. negatiever uit. De belangrijkste afwijking hiervan betreft de post goederen en diensten ad 0,6 mln door een onvoorziene extra inkoop voor de RWZI Tilburg (0,3 mln.) en hogere advieskosten voor de grondbank (0,5 mln). Daarnaast worden 0,2 mln. minder lasten voor de klimaatbuffers verwacht.

Investeringsen:

Totaal investeringen (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025	Realisatie t/m 30-04-2025	JEV 2025-1	JEV 2025-1 minus Begroting 2025
Bruto investeringen	152.644	15.340	107.615	-45.029
Inkomsten	-24.510	-650	-13.823	10.687
Netto investeringen	128.134	14.690	93.792	-34.342

- Beleidsveld watersysteem ca. € 1,6 mln minder (door lagere uitgaven portfolio Hoogwaterbescherming wordt veroorzaakt door versnelde uitvoering in 2024 (i.v.m. EU-POP subsidie St. Oedenrode). Lagere uitgaven portfolio Watersysteem Realiseren Inrichtingsopgave wordt veroorzaakt door versnelde uitvoering in 2024 (i.v.m. EU-POP subsidie) alsmede vertraging door beroepsprocedures.
- Beleidsveld Waterketen ca. € 30 mln minder (door vertraging diverse projecten, maar ook verhogen raming bij een project en aanpassen onzekerheidsmarge).
- Beleidsveld bestuur en bedrijfsvoering ca. € 2,4 mln minder (door vertraging van diverse projecten)

Bijlage 2 – Notitie pilot herwaardering beekdalgronden

0. Korte samenvatting

De watertransitie vraagt om een aangepast grondgebruik in de beekdalen. Dit is ook weergegeven in ons Waterbeheerprogramma. Deze aanpassing kan gerealiseerd worden door op vrijwillige basis beperkingen vast te leggen (herwaarderen van de grond) met de grondeigenaar waardoor deze een bijdrage levert aan onze watertransitie.

Deze pilot voorziet in het herwaarderen van in totaal 50 ha landbouwgrond naar een extensievere vorm van landbouwkundig gebruik, maar met behoud van de landbouwkundige functie. Dit doen we door middel van een aantal generieke en variabele beperkingen.

Het initiatief voor deze pilot is ontstaan na het vaststellen van de Beleidsbegroting 2025. Hiermee reageren we op recente ontwikkelingen in gesprekken met de provincie rondom de Aanpak Landelijk Gebied (hierna: ALG). Daarnaast geven we hiermee invulling aan de wens van grondeigenaren in lopende gesprekken.

Aanvankelijk was de aanname dat hiervoor investeringsbudget ingezet kon worden. De verwerkingswijze van deze afwaardering verloopt echter op grond van de huidige wet- en regelgeving en het beleid van Waterschap De Dommel via de exploitatierekening.

Gezien het belang van de pilot voor de gesprekken met de provincie over de inzet van ALG-middelen, de input voor onze Stimuleringsregeling Landelijk Gebied en de concrete verzoeken van grondeigenaren is het van belang om deze pilot nu al op te starten. Daarom wordt een begrotingswijziging voorgesteld van € 2.700.000,= op de Beleidsbegroting 2025.

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Een aangepast grondgebruik in de beekdalen en op de hoge koppen is cruciaal om de doelen uit het WBP5/Watertransitie te behalen. Het waterschap kan dit stimuleren via de herwaardering van landbouwgronden (die wel hun agrarische bestemming behouden) in combinatie met het vastleggen van beperkingen en het dulden van vernatting. In de beekdalen zijn we hierover al met grondeigenaren in gesprek. We willen ondernemers die nu in lijn met de watertransitie willen meewerken aan het realiseren van onze doelen in de beekdalen niet in de wacht houden, maar ondersteunen in onze gezamenlijke transitie.

Hiervoor moeten we het mogelijk maken dat gronden worden herwaardeerd. Onze Stimuleringsregeling Landelijk Gebied biedt nu nog niet de mogelijkheid tot het herwaarderen van gronden met behoud van de agrarische functie. Begin 2026 wordt de geactualiseerde 'Catalogus Groen-Blauwe Diensten' (hierna 'de Catalogus') verwacht waarbij naar alle waarschijnlijkheid een gedeeltelijke herwaardering van gronden (met blijvende agrarische functie met beperkingen) wel zal worden opgenomen. Echter, gelet op de doorlooptijd voordat de catalogus definitief is vastgesteld en is doorvertaald in onze eigen regeling, zal deze waarschijnlijk niet voor medio 2026 ingezet worden.

Vooruitlopend hierop is het wenselijk om via een pilot ervaringen op te doen welke belangrijke input oplevert voor het vaststellen van de nieuwe Catalogus, bijdraagt aan de gesprekken met de Provincie over de inzet van ALG-middelen en koplopers helpt in hun aangepaste grondgebruik.

1.2. Beleidscontext/Historie

In het recent vastgestelde grondbeleid is het herwaarderen van grond opgenomen als een van onze instrumenten om onze doelen te bereiken.

2. Doel/meetbaar effect

Door deze pilot wordt er een bijdrage geleverd aan de doelen uit de watertransitie, KRW en wordt er 'ruimte voor water' gecreëerd. Door het aangepaste gebruik (met opgelegde beperkingen) wordt uitspoeling van bestrijdingsmiddelen en mest naar oppervlakte- en grondwater verminderd.

3. Uitwerking van het voorstel

3.1. Inhoud

Voorgesteld wordt om in de vorm van een pilot in 2025 voor maximaal 25ha van de ca. 100ha ruilgrond (onderdeel 1) 'met beperkingen' uit te ruilen. Daarnaast wordt voorgesteld om tevens als pilot maximaal 25ha eigendom van agrariërs vrijwillig af te waarderen (onderdeel 2). De inhoud van de pilot is voor beide onderdelen gelijk.

Onderdeel 1 Herwaarderen maximaal 25ha ruilgronden in het beekdal.

Het waterschap heeft ca. 100ha ruilgrond in bezit in gebieden die in het handelingsperspectief als 'beekdal' zijn aangemerkt. Deze ruilgronden worden ingezet als agrarisch ruilperceel om veelal beekherstelprojecten mogelijk te maken.

Deze gronden worden conform het besluit van 12 november 2024 op een duurzame manier verpacht (geen kunstmest en geen chemische bestrijdingsmiddelen). Op deze manier wordt een bijdrage geleverd aan de watertransitie en KRW-doelen in de beekdalen. Op basis van de huidige werkwijze worden deze percelen bij een ruiling/verkoop zonder beperkingen voor het toekomstig gebruik in eigendom overgedragen.

Onderdeel 2 Herwaarderen maximaal 25ha agrarische gronden van derden in het beekdal.

Het Waterschap wil graag grondeigenaren ondersteunen die invulling geven aan de doelen uit de watertransitie. Het Waterschap biedt ondersteuning aan grondeigenaren in beekdalen die bereid zijn om bovenwettelijke maatregelen te nemen door deze gronden (geheel of gedeeltelijk) permanent te herwaarderen.

Beekdalen

Met deze pilot wordt gestart in de beekdalen. Gezien de reeds lopende gesprekken in deze gebieden, de vraag van grondeigenaren in de beekdalen en de hoeveelheid aanwezige ruilgrond wordt verwacht dat via de pilot op korte termijn hier het snelst ervaring opgedaan zal worden. Wanneer de eerste ervaringen succesvol zijn, is er de intentie om de pilot uit te breiden naar andere gebieden, met name naar de 'hoge koppen'.

Herwaardering

Gezien het permanente karakter van deze beperkingen hebben deze beperkingen een grote impact op de waarde van de gronden. De herwaardering van de percelen als gevolg van de opgelegde beperkingen worden door externe taxateurs bepaald. Voor de agrariër ontstaat hiermee de mogelijkheid om een bijdrage te leveren aan de doelen uit de watertransitie en KRW in combinatie met het vergroten van zijn areaal grondbezit. Zo kunnen we immers in een ruiling voor eenzelfde bedrag meer hectare grond aanbieden of kan met het vrijkomend kapitaal door de agrariër elders meer grond aangekocht worden of elders in worden geïnvesteerd.

Randvoorwaarden

Er zijn randvoorwaarden van toepassing om in aanmerking te komen voor deze pilot.

- De percelen moeten aangemerkt zijn als beekdalgrond;
- De percelen moeten direct aan de beek / een A-watergang liggen;
- De percelen moeten landbouwkundig gebruikt worden en mogen niet het label Rijks-NNB hebben;
- De pilot wordt op minimaal 5 grondeigenaren toegepast en in minimaal 3 verschillende beekdalen, verspreid over ons werkgebied;
- Er wordt gestreefd naar een zo divers mogelijke groep eigenaren (melkvee, akkerbouw etc.).

Beperkingen

Er zijn verschillende beperkingen die in het kader van de pilot vrijwillig opgelegd worden (via een Kwalitatieve Verplichting, hierna 'KV') op beekdalgronden. Deze beperkingen worden allen besproken in het minnelijke gesprek over herwaardering. Hierdoor zal blijken welke beperkingen het beste inpasbaar zijn in de bedrijfsvoering van de grondeigenaar en waarvoor de meeste interesse is. Er zijn generieke beperkingen (vast) en ten aanzien van de bemestingsmogelijkheid drie varianten (variabelen). Zie de achtergrondinformatie aan het einde van deze bijlage.

Er is gekozen voor het privaatrechtelijke instrument van de KV omdat deze in de pilotfase het makkelijkste en snelst toepasbaar is. Deze kan in lopende gesprekken, naast de andere privaatrechtelijke instrumenten zoals aankoop en grondruiling, ingezet worden. Via deze pilot is er geen sprake van een handeling die in strijd is met de doorkruisingsleer.

Vrijwilligheid

Bij alle ruilingen (voorstel 1) bieden we actief de optie aan om onze beekdalgronden met of zonder alle bovenstaande beperkingen (en aangepaste waarde) in te zetten. Het is daarbij de keuze aan de ruilpartner zelf of hij hier gebruik van maakt of niet. Indien hij deze voorwaarden accepteert worden deze als een verplichting vastgelegd.

Indien een grondeigenaar interesse toont in een aangepaste vorm van landgebruik in het beekdal van reeds bij hem in bezit zijnde gronden (voorstel 2) biedt het waterschap de optie van herwaardering aan conform dezelfde voorwaarden en varianten.

3.2. Argumenten

3.2.1. Bijdrage aan watertransitie

De watertransitie voorziet in een aangepast gebruik van beekdalgronden. Deze pilot geeft hier invulling aan en zorgt voor een waterkwaliteits-impuls (vermindering uitspoeling meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen). Daarnaast geeft het ook ruimte voor waterkwantiteit door afspraken over voor toekomstige vernatting en inundatie.

3.2.2. Het waterschap doet ervaring op

Via deze pilot doen we, in afwachting van de verruiming van de Catalogus, alvast ervaring op met het effect van het opleggen van deze beperkingen op de waarde en de inzetbaarheid van onze ruilgronden. Door drie varianten te hanteren geeft dit ons meer inzicht in de slagingskansen van de varianten en de waardeverschuiving van de gronden. Hiermee kunnen we vervolgens na de pilot een goed onderbouwde keuze maken welke variant we opnemen in de subsidieregeling. Het is wenselijk om uiteindelijk met één variant te gaan werken. Door de provincie wordt er momenteel (in het kader van de KRW Impuls) tevens een onderzoek

opgestart naar de effecten van meststoffen op de waterkwaliteit, de uitkomst daarvan kan daar dan ook in meegenomen worden.

3.2.3. Reikende hand naar koplopers

De koplopers in de beekdalen worden gestimuleerd in hun omvorming naar meer extensieve vormen van landgebruik, we bieden grondeigenaren een reikende hand. Daarmee kan dit voor sommige bedrijven die willen extensiveren een enorme impuls zijn en dient deze pilot dus ook de doelen van de landbouwtransitie. In lopende gesprekken wordt door grondeigenaren al gevraagd om het herwaarderen van gronden.

3.2.4. Bijdrage voor gesprekken met provincie

De opgedane ervaringen dragen bij aan de gesprekken met de provincie over de inzet van ALG-middelen voor de (co)financiering van het herwaarderen van gronden. In de GGA gebieden waarvan het Waterschap trekker is wordt een aanvraag gedaan voor financiering voor herwaardering, voor de overige gebieden wordt dit nog verkend. Het helpt ons in deze gesprekken als we onze successen kunnen aantonen om het herwaarderen van gronden breder te kunnen gaan toepassen.

3.2.5. Kosten proportioneel tov resultaat; grote impact en minder toekomstige schadeclaims

Gezien de totale oppervlakte van landbouwgrond in de beekdalen (ca. 5000ha) betreft de pilot 1% van het totaal. Dit lijkt een speldenprikje. Echter geeft deze pilot ons juist de inzichten die nodig zijn voor verdere besluitvorming over herwaardering/herwaardering van landbouwgrond. Door deze pilot geven we ruimte aan ondernemers die in lijn met onze watertransitie willen meedenken, meebewegen en hun verantwoordelijkheid durven pakken. Deze koplopers hebben we hard nodig om samen in de praktijk te laten zien wat wel en niet werkt. Tevens helpen de ervaringen ons in de gesprekken met partners over cofinanciering. Met de herwaardering wordt ruimte gecreëerd in het beekdal voor waterberging, waterkwaliteitverbetering en worden toekomstige schade- en onderhoudskosten afgekocht.

3.2.6. Instrument in lijn met grondbeleid

Het aankopen en afgewaardeerd weer verkopen van de beekdalgronden is geen realistisch scenario. Op die manier gaat het waterschap zijn doelen niet bereiken. Zoals in het grondbeleid vastgesteld is het herwaarderen van gronden een belangrijk instrument, waarbij de grondeigenaar in een aangepaste vorm de grond toch agrarisch kan blijven gebruiken.

3.3. Risico's

3.3.1. Gronden worden minder interessant

Voor een deel van de agrariërs in ons gebied, welke vanuit hun bedrijfsmodel nog afhankelijk zijn van (kunst)mest en bestrijdingsmiddelen, wordt een herwaardering niet als interessant beschouwd. Ook dat geeft ons dan weer waardevolle input en in zo'n situatie kan in deze pilot onze ruilgrond ook nog zonder beperkingen worden aangeboden.

3.3.2. Onduidelijkheid ten aanzien van staatssteun

Er is pas sprake van staatssteun als de Europese Commissie de steun in een besluit ongeoorloofd verklaart. Als dat niet gebeurt zijn er geen gevolgen. Landelijk is er veel vraag naar verruiming van de mogelijkheden om landbouwgrond op basis van beperkingen gedeeltelijk af te waarderen. Zodra er mogelijkheden zijn om de gedeeltelijke herwaardering van grond wel onder de Catalogus te laten vallen heeft dat de voorkeur. Naar verwachting zal de geactualiseerde Catalogus – die dergelijke herwaardering toestaat – begin 2026 van kracht worden. In feite wordt dus geanticipeerd op de actualisatie van die richtlijn. Omdat tot de regeling van kracht is gewerkt wordt met externe taxateurs die de waarde voor én na bepalen (en zo de herwaardering inzichtelijk maakt), wordt het risico op Staatssteun klein geacht.

3.3.3. Naleving voorwaarden

Handhaving op de naleving van de voorwaarden is privaatrechtelijke handhaving. Bepaalde beperkingen zijn makkelijker te handhaven (visueel zichtbaar) dan andere.

In de KV zal derhalve een clausule met zware sancties opgenomen worden die bij opzettelijke overtreding dusdanig veel impact heeft waardoor naleving van de voorwaarden te verwachten is. Dit kan gaan om een boetebeding en/of terugvordering van de ontvangen herwaarderingsgelden.

3.3.4. Onzekerheid kosten

De hoogte van de herwaardering is gebaseerd op inschattingen van de eigen rentmeesters en eerste prognoses van externe taxateurs. Dit geeft echter geen garantie over de definitieve hoogte van de herwaardering.

3.3.5. Gelijkheidsbeginsel

Het uitvoeren van de pilot zoals voorzien is niet in strijd met het gelijkheidsbeginsel. Belangrijk uitgangspunt is dat het een pilot is met als doel om de effectiviteit van een toekomstig instrument en/of bredere regeling te toetsen c.q. onderzoeken. Er is een zo divers mogelijke onderzoeksgroep nodig. Daarom zijn ten behoeve van de pilot criteria vastgesteld op basis waarvan die onderzoeksgroep wordt samengesteld. De pilot betreft nadrukkelijk geen subsidie of regeling die wordt opengesteld.

4. Financiën

4.1. Financiële impact

De financiële impact van de beperkingen wordt door onafhankelijke (externe) taxateurs bepaald. Op dit moment wordt een aanneme van gemiddeld ca. 60% waardedaling gehanteerd.

Onderdeel 1: Bij verkoop/ruiling van 25 hectare en een grondprijs van gemiddeld € 12,= / m² betreft het dus ca. € 1.800.000,= herwaardering.

De gronden staan echter vaak voor een lagere aankoopwaarde op de Voorraad rekening waardoor de kosten geschat worden op 50% van € 1.800.000,=, dus € 900.000,=.

Onderdeel 2: Bij herwaardering van gronden in eigendom van agrariërs en een actuele grondprijs van gemiddeld € 12,= / m² betreft het ca. € 1.800.000,= herwaardering.

Samenvattend: Deze pilot kost € 2.700.000,= (€ 1.800.000,= + € 900.000,=).

Momenteel worden er gesprekken gevoerd over een co-financiering/subsidie van de herwaarderingskosten. Onder andere wordt onderzocht of het ALG (Aanpak Landelijk Gebied) hierin kan bijdragen. Een co-financiering/subsidie zal tot lagere netto-kosten leiden dan het voorgestelde krediet, echter is hierover nog geen zekerheid. Meer duidelijkheid hierover wordt pas eind 2025 verwacht. Door het instemmen met deze pilot kunnen echter al wel voorliggende kansen worden opgepakt.

De kern is de afwaardering van de grondwaarde in verband met de beperkingen die op de (interne- en/of externe) grond wordt gevestigd. De verwerkingswijze van deze afwaardering verloopt op grond van de huidige wet- en regelgeving en het beleid van Waterschap De Dommel via de exploitatierekening 2025 zodra het besluit tot afwaardering formeel is genomen. Aangezien deze afwaardering niet begroot is, is een begrotingswijziging 2025 nodig.

De impact van deze begrotingswijziging is in onderstaande tabel weergegeven:

Bedragen (x € 1.000)	Beleidsbegroting 2025 na wijziging (1)	Beleidsbegroting 2025 na bijstelling (2)
Lasten:		
Rentelasten	10.673	10.671
Afschrijvingslasten	24.836	24.834
Personeelslasten	60.300	60.299
Goederen en diensten derden	90.560	93.260
Toevoeging aan voorzieningen	174	174
Onvoorzien	804	804
Subtotaal lasten	187.346	190.041
Baten:		
Rentebaten/dividend	-1.978	-1.978
Opbrengsten van derden	-11.712	-11.712
Vrijval voorzieningen		0
Geactiveerde lasten	-5.437	-5.437
Subtotaal baten	-19.127	-19.127
Totaal Nettolasten (gecorrigeerd)	168.219	170.914
Waterschapsbelastingen:	160.869	160.869
Netto belastingopbrengsten	160.869	160.869
Totaal baten en lasten	-7.349	-10.045
Nagekomen baten en lasten		
Saldo baten en lasten	-7.349	-10.045
Resultaatbestemming	0	
Resultaat voor bestemming	-7.349	-10.045

1 Beleidsbegroting 2025, vastgesteld AB

2 Bijstelling naar aanleiding van de pilot herwaardering Beekdalgronden

De impact op het eigen vermogen is in onderstaande tabel weergegeven.

Impact op eigen vermogen in € 1.000		Wordt obv JEV burap 25-1 en begrotingswijziging ad 2,7 miljoen		Was obv beleidsbegroting 2025	
Verwachte ontwikkeling					
Beginsaldo 01-01-25 obv jaarrekening 2024					
<i>Eigen vermogen</i>		<i>Eigen vermogen</i>		<i>Eigen vermogen</i>	
Algemene reserve	31364	Algemene reserve	31364	Algemene reserve	31364
Bestemmingsreserve	4050	Bestemmingsreserve	4050	Bestemmingsreserve	4050
Nog te verdelen resultaat	-2301	Nog te verdelen resultaat	-2301	Nog te verdelen resultaat	-9727
	33113		33113		25687
Resultaat Beleidsbegroting 2025	-7345	Resultaat JEV burap-1	-6053	Resultaat beleidsbegroting 2025	-7345
		Impact herwaardenen beekdalgronden	-2700	Overige mutaties	862
Mutaties eigen vermogen	-597	Mutaties eigen vermogen	-597	Mutaties eigen vermogen	-597
	-7942		-9350		-7080
Verwacht eigen vermogen 31-12-25	25171		23763		18607

In de beleidsbegroting 2025 is uitgegaan van een eigen vermogen per 31 december 2025 van 18,6 miljoen. Doordat in het boekjaar 2024 het resultaat beter is uitgekomen dan eerder verwacht, komt het eigen vermogen met het resultaat van de beleidsbegroting 2025 dat werd verwacht uit op 25,1 miljoen.

In de burap 2025-1 wordt een verbetering van het jaarresultaat 2025 verwacht ten opzichte van de beleidsbegroting 2025. Met de verwachte impact van de herwaardering van de Beekdalgronden van 2,7 miljoen komt het eigen vermogen 31 december 2025 daarmee naar verwachting uit op 23,8 miljoen.

De impact op het eigen vermogen is dan naar verwachting 1,4 miljoen.

5. Uitvoering en evaluatie

5.1. Bestuurlijke vervolgstappen

De pilot zal direct toegepast worden in gesprekken over de grondverwerving. De portefeuillehouder zal, gecombineerd met de rapportages over de Voorraadrekening, geïnformeerd worden.

Daarnaast zullen het DB en AB bij de behandeling van de Stimuleringsregeling geïnformeerd worden over de opgedane ervaringen.

5.2. Externe communicatie

Er vindt geen actieve externe communicatie plaats, het instrument wordt meegenomen in de reeds lopende gesprekken.

5.3. Bestuurlijke evaluatie

Zie 5.1.

Achtergrondinformatie over beperkingen rond herwaardering beekdalgronden

Generieke beperkingen

De eigenaar moet toekomstige inundaties en verhoogde grondwaterstanden dulden.

Daarnaast is het niet toegestaan om:

- a. De percelen op te hogen, egaliseren of nieuw te draineren;
- b. Onroerende zaken/gebouwen op te richten;
- c. Gebruik te maken van chemische gewasbeschermingsmiddelen;
- d. Het perceel te beweiden met meer dan het maximum van 2 GVE per hectare, tenzij het maximum van 2 GVE per hectare bij wet- of regelgeving verder wordt begrensd;
- e. Het perceel te beregenen, met uitzondering van het beregenen vanuit een bestaande vergunning ten behoeve van het opstarten (waaronder het ontkiemen) van een transitiegewas na toestemming van het Waterschap, tenzij beregening bij wet- of regelgeving en/of beregeningsbeleid volledig wordt beperkt.

Variabele beperking

Bovenop bovenstaande beperkingen wordt ook nog een van onderstaande varianten als beperking opgenomen, afhankelijk van de keuze van de grondeigenaar. Na de pilotfase kan op basis van de ervaringen een keuze tussen de 3 varianten gemaakt worden.

1. Algeheel verbod op het gebruik van kunstmest en dierlijke mest (in elke vorm);
2. Verbod op kunstmest en dierlijke mest met uitzondering van de mogelijkheid om gebruik te maken van maximaal 20 ton ruige dierlijke stalmest per hectare per jaar, tenzij bij wet- en regelgeving het maximum van 20 ton verder wordt begrensd;
3. Verbod op kunstmest, maar dierlijke mest is wel toegestaan in elke vorm tenzij bij wet- en regelgeving het gebruik verder wordt begrensd.

Toelichting variabele beperkingen:

- Ad.1: Een algeheel verbod kent de grootste bijdrage aan de KRW ten aanzien van waterkwaliteit. Echter wordt verwacht dat er dan maar beperkte interesse is om vrijwillig een KV te vestigen. Daarnaast zou zo'n verbod nog verder gaan dan de ruimte die er is bij sommige natuurtypen.
- Ad.2: Deze regeling sluit aan bij onder andere de ONNB-voorwaarden en is in die zin 'rechtlijnig' met andere regelingen. De hoeveelheid werkzame stoffen in 20 ton stalmest kan echter sterk variëren, wat maakt dat agrariërs ook met deze variant aan de maximale hoeveelheid vanuit de meststoffenwet kunnen komen. Wat je hiermee wel bereikt is dat de uitspoeling lager zal zijn dan bij drijfmest, daarnaast draagt het bij aan de verhoging van de organische stofgehalte, bodemleven en infiltrerend vermogen. Samengestelde stalmest (dus gemaakt van drijfmest) wordt uitgesloten, echter is dit nauwelijks tot niet te handhaven.
- Ad.3: Dit sluit aan bij de voorwaarde uit de 'duurzame pacht' en is dan in lijn met onze eigen voorwaarden bij pacht voor die gronden. Bij deze variant wordt de grootste interesse verwacht voor een vrijwillige deelname aan de KV, echter faciliteert dit ook een intensieve vorm van grasland in de beekdalen en stimuleert het in mindere mate de extensivering.

Bij zowel variant 2 als 3 geldt dat er een risico blijft op verdere aanscherping van het generieke (nationale) mestbeleid in beekdalen of bepaalde gebieden/zones. Bij variant 2 is de impact van verdere aanscherping het laagst. De grondeigenaar wordt hier expliciet op gewezen.

Burap 2025-1

Financiën

Resultaat Burap 2025-1

Totaal Exploitatie (bedragen * € 1.000)	Begroting 2025 na wijziging	Realisatie + verplichtingen t/m 30-4-2025	JEV 2025-1	JEV 2025-1 -/- Begroting 2025 na wijziging
Lasten	187.346	73.501	188.254	909
Baten	19.127	1.798	18.760	-368
Nettolasten incl correctie onzekerheden 4%	-168.218	-71.703	-169.495	-1.277
Waterschapsbelastingen	160.869	53.631	163.441	2.572
Saldo	-7.349	-18.072	-6.053	1.296

Verwacht jaareinde resultaat 2025 1,3 miljoen gunstiger dan begroot voor 2025 door met name lagere kapitaalslasten agv lager investeringsvolume (34 miljoen lager) en minder kwijtscheldingen.

Verwachte ontwikkeling Eigen Vermogen

Impact op eigen vermogen in € 1.000					
Verwachte ontwikkeling		Was obv beleidsbegroting 2025		Verwacht obv JEV burap 2025-1	
Beginsaldo 01-01-25 obv jaarrekening 2024					
<i>Eigen vermogen</i>		<i>Eigen vermogen</i>		<i>Eigen vermogen</i>	
Algemene reserve	31364	Algemene reserve	31364	Algemene reserve	31364
Bestemmingsreserve	4050	Bestemmingsreserve	4050	Bestemmingsreserve	4050
Nog te verdelen resultaat	-2301	Nog te verdelen resultaat	-9727	Nog te verdelen resultaat	-2301
	<u>33113</u>		<u>25687</u>		<u>33113</u>
Resultaat Beleidsbegroting 2025	-7345	Resultaat beleidsbegroting 2025	-7345	Resultaat JEV burap-1	-6053
		Overige mutaties	862		0
Mutaties eigen vermogen	-597	Mutaties eigen vermogen	-597	Mutaties eigen vermogen	-597
	<u>-7942</u>		<u>-7080</u>		<u>-6650</u>
Verwacht eigen vermogen 31-12-25	25171		18607		26463

Resultaat 2024 beter dan verwacht bij beleidsbegroting 2025

Effect begrotingswijziging 2025

Bedragen (x € 1.000)	Beleidsbegroting 2025 na wijziging (1)	Beleidsbegroting 2025 na bijstelling (2)
<i>Lasten:</i>		
Subtotaal lasten	187.346	190.041
<i>Baten:</i>		
Subtotaal baten	-19.127	-19.127
Totaal Nettolasten (gecorrigeerd)	168.219	170.914
<i>Waterschapsbelastingen:</i>	160.869	160.869
Netto belastingopbrengsten	160.869	160.869
Totaal baten en lasten	-7.349	-10.045
Nagekomen baten en lasten		
Saldo baten en lasten	-7.349	-10.045
Resultaatbestemming	0	
Resultaat voor bestemming	-7.349	-10.045

2,7 miljoen extra lasten
afwaardering gronden

2,7 miljoen verslechtering tov
beleidsbegroting 2025

1 Beleidsbegroting 2025, vastgesteld AB

2 Bijstelling naar aanleiding van de pilot herwaardering Beekdalgronden

Impact op eigen vermogen ontwikkeling 2025

Impact op eigen vermogen in € 1.000		Wordt obv JEV burap 25-1 en begrotingswijziging ad 2,7 miljoen		Verwacht obv JEV burap 2025-1	
Verwachte ontwikkeling					
Beginsaldo 01-01-25 obv jaarrekening 2024					
<i>Eigen vermogen</i>		<i>Eigen vermogen</i>		<i>Eigen vermogen</i>	
Algemene reserve	31364	Algemene reserve	31364	Algemene reserve	31364
Bestemmingsreserve	4050	Bestemmingsreserve	4050	Bestemmingsreserve	4050
Nog te verdelen resultaat	-2301	Nog te verdelen resultaat	-2301	Nog te verdelen resultaat	-2301
	<u>33113</u>		<u>33113</u>		<u>33113</u>
Resultaat Beleidsbegroting 2025	-7345	Resultaat JEV burap-1	-6053	Resultaat JEV burap-1	-6053
		Impact herwaarderen beekdalgronden	-2700		0
Mutaties eigen vermogen	-597	Mutaties eigen vermogen	-597	Mutaties eigen vermogen	-597
	<u>-7942</u>		<u>-9350</u>		<u>-6650</u>
Verwacht eigen vermogen 31-12-25	25171		23763		26463

Weerstandsvermogen 2025 obv beleidsbegroting 2025 10,9 miljoen

Verwachte eigen vermogen 2025 na begrotingswijziging 2025 en jaareindeverwachting 2025 23,8 miljoen

Pilot Herwaardering beekdalgronden

Marnix vd Kruis
Jurgen van Limpt

Inleiding

- Watertransitie en KRW vragen ruimte voor water en passend grondgebruik in beekdalen
- Druk op de ruimte is groot
- Omvangrijke maatschappelijke opgaves
- Algemeen Bestuur heeft Grondstrategie vastgesteld
- Dagelijks Bestuur heeft binnen dit kader grondbeleid vastgesteld
- Hiermee zijn we in staat om impact te maken ten behoeve van onze opgaves

Druk op ruimte, toenemend gebruik van (grond)water, stikstof en afname biodiversiteit

Grote wateroverlast en droogte

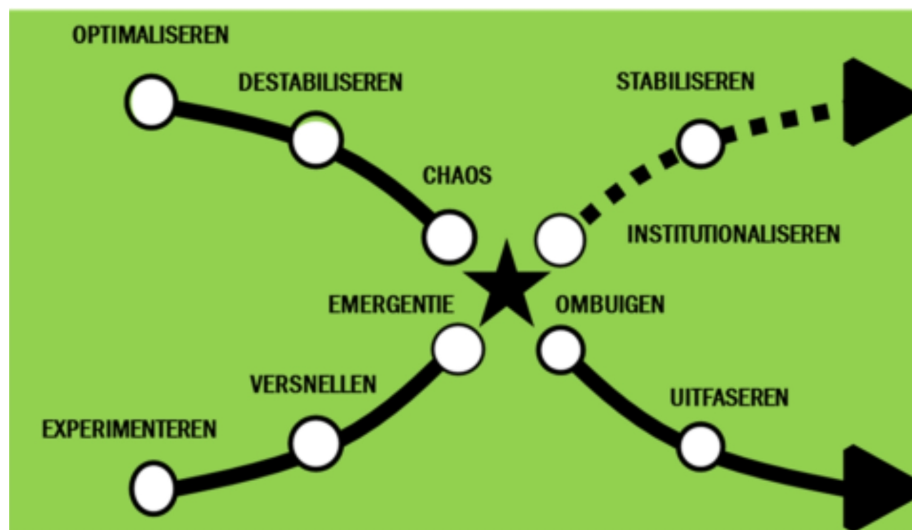
Landbouw, natuur en bebouwd gebied ondervinden veel hinder, verandering in het omgaan met het water is noodzakelijk!

Watertransitie

Samen met gebiedspartners, inwoners, boeren en bedrijven gaan we noodzakelijke stappen zetten

Transitie vraagt om experimenteerruimte

- Watertransitie en landbouwtransitie zijn met elkaar verbonden
- Herwaardenen landbouwgrond als instrument naast aankoop, inrichten en beheer
- Voorlopers maximaal verleiden en stimuleren
- Aangepaste pachtvorm van onze ruilgronden in beekdalen (circa 100 ha)

Pilot herwaardering beekdalgronden

Onderdeel 1:

Verkoop van maximaal 25 ha agrarische ruilpercelen in de beekdalen met beperkingen.

Onderdeel 2:

Vrijwillige herwaardering van maximaal 25 ha agrarische percelen in de beekdalen.

Effectiviteit van een toekomstig
instrument en/of bredere regeling
toetsen.

Beekdalen

- Reeds lopende gesprekken;
- Kansrijk, veel ruilgrond (onderdeel 1) en vraag vanuit grondeigenaren (onderdeel 2);
- Snelste manier om ervaringen op te doen;
- Intentie tot uitbreiding naar andere gebieden (bv hoge koppen) indien pilot succesvol is.

Beperkingen

- Vrijwilligheid, extra instrument;
- Basis: dulden van inundatie en verhoogde grondwaterstanden;
- Daarnaast generieke en variabele beperkingen;

Generieke beperkingen:

- De percelen op te hogen, egaliseren of nieuw te draineren;
- Onroerende zaken/gebouwen op te richten;
- Gebruik te maken van chemische gewasbeschermingsmiddelen;
- Het perceel te beweiden met meer dan 2 GVE per hectare;
- Het perceel te beregenen *

Variabele beperkingen:

- Algeheel verbod op het gebruik van kunstmest en dierlijke mest (in elke vorm) óf
- Alleen gebruik te maken van maximaal 20 ton ruige dierlijke stalmest per hectare per jaar óf
- Verbod op kunstmest, maar dierlijke mest is wel toegestaan in elke vorm.

Herwaardering

- Beperkingen worden op perceelsniveau vastgelegd via een kwalitatieve verplichting in de notariële akte
- Waarde zonder beperkingen – waarde met beperkingen = hoogte waarde/vergoeding
- De waardes worden vastgesteld op basis van taxatierapporten die worden opgesteld door twee onafhankelijke taxateurs.

Verstreekt & advies Taxatierapport

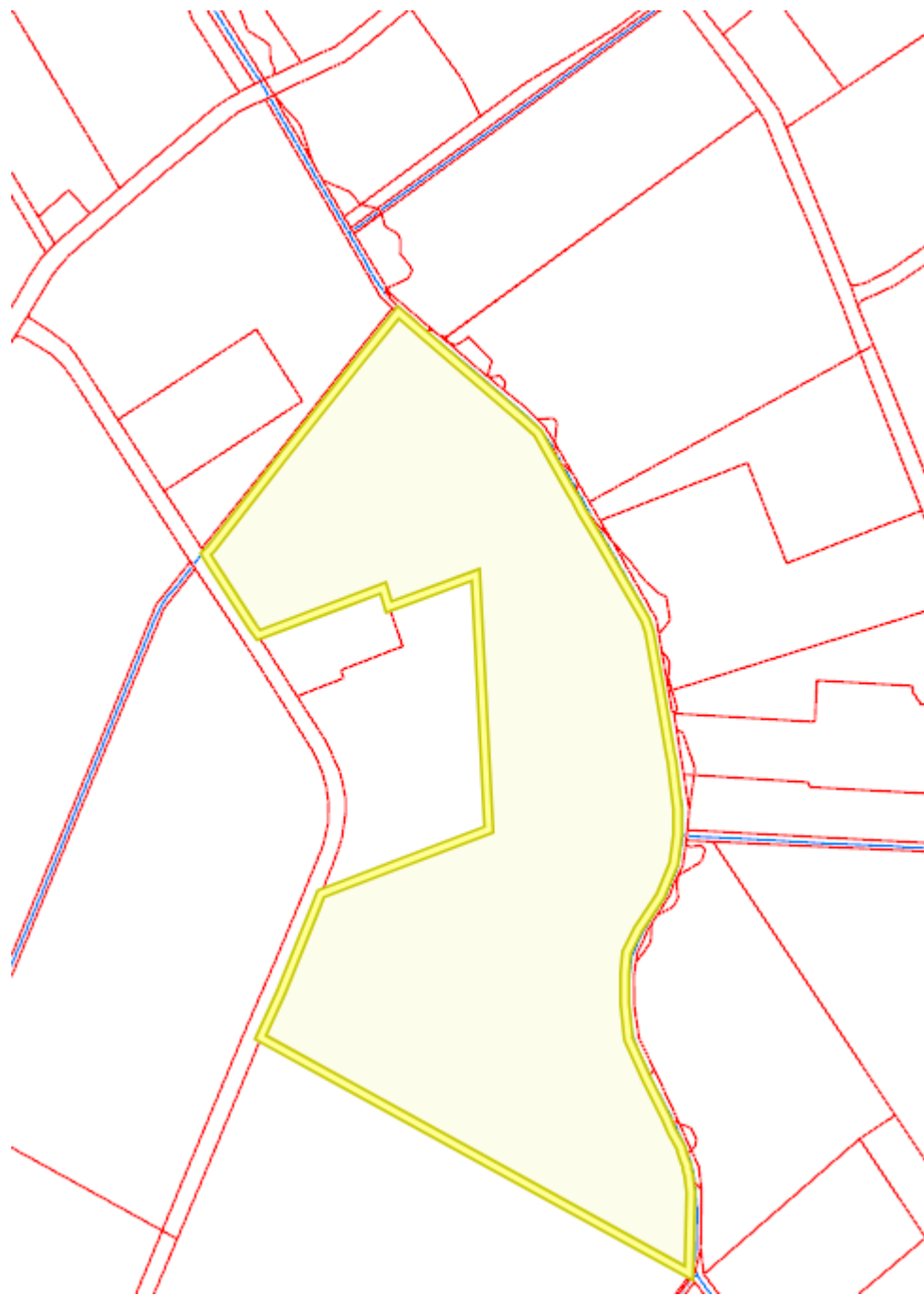
Perceel (begrensd)
Blaasweg ongemeente Lierop

Rapportnummer: 20101120-1
Uitgegeven op: 24 november 2018
Uitgegeven door: Polderweg Vergeest & advies
Rindweg 4, 5412 LC LOOSDRECHT
Taxateur: De heer J.A.A.M. van der Bilt RT 0802

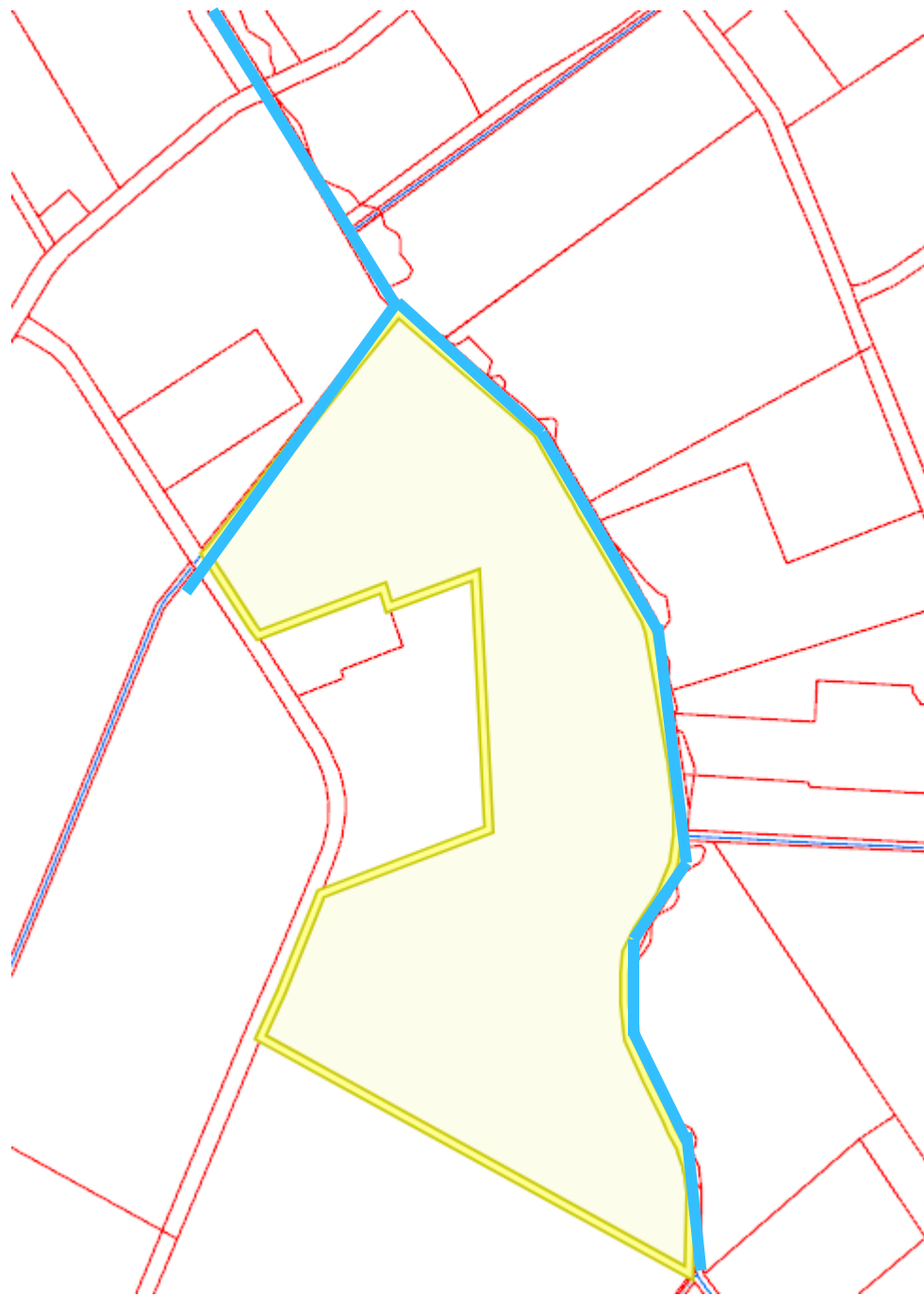
Randvoorwaarden

- Om de doelen te bereiken is een zo divers mogelijke onderzoeksgroep en gebied nodig;
- Daarom zijn criteria vastgesteld:
 - De percelen moeten aangemerkt zijn als beekdalgrond;
 - De percelen moeten direct aan de beek / een A-watergang liggen;
 - De percelen moeten landbouwkundig gebruikt worden en mogen niet het label Rijks-NNB hebben;
 - De pilot wordt op minimaal 5 grondeigenaren toegepast en in minimaal 3 verschillende beekdalen, verspreid over ons werkgebied;
 - Er wordt gestreefd naar een zo divers mogelijke groep grondeigenaren (melkvee, akkerbouw etc).

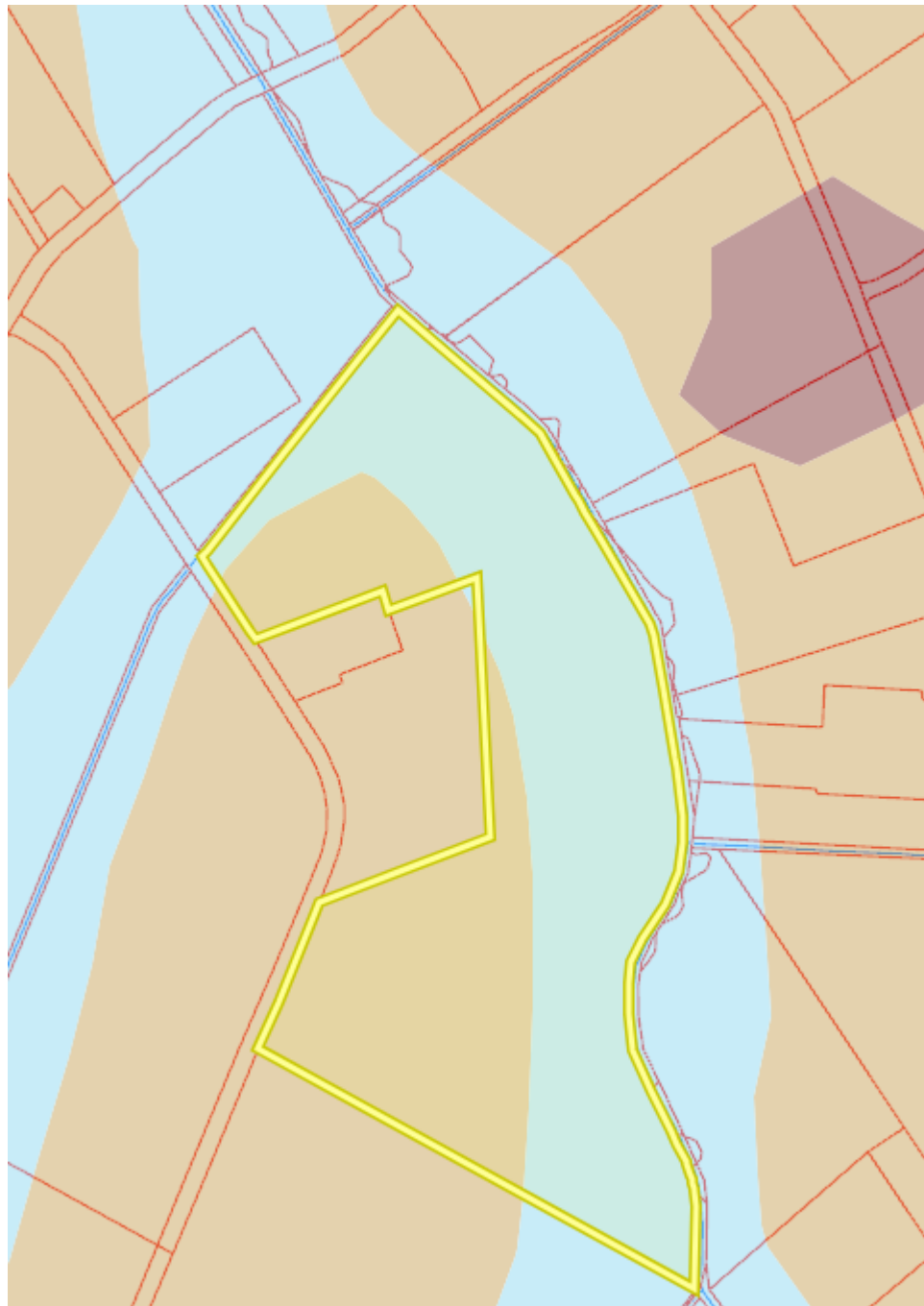
Casus

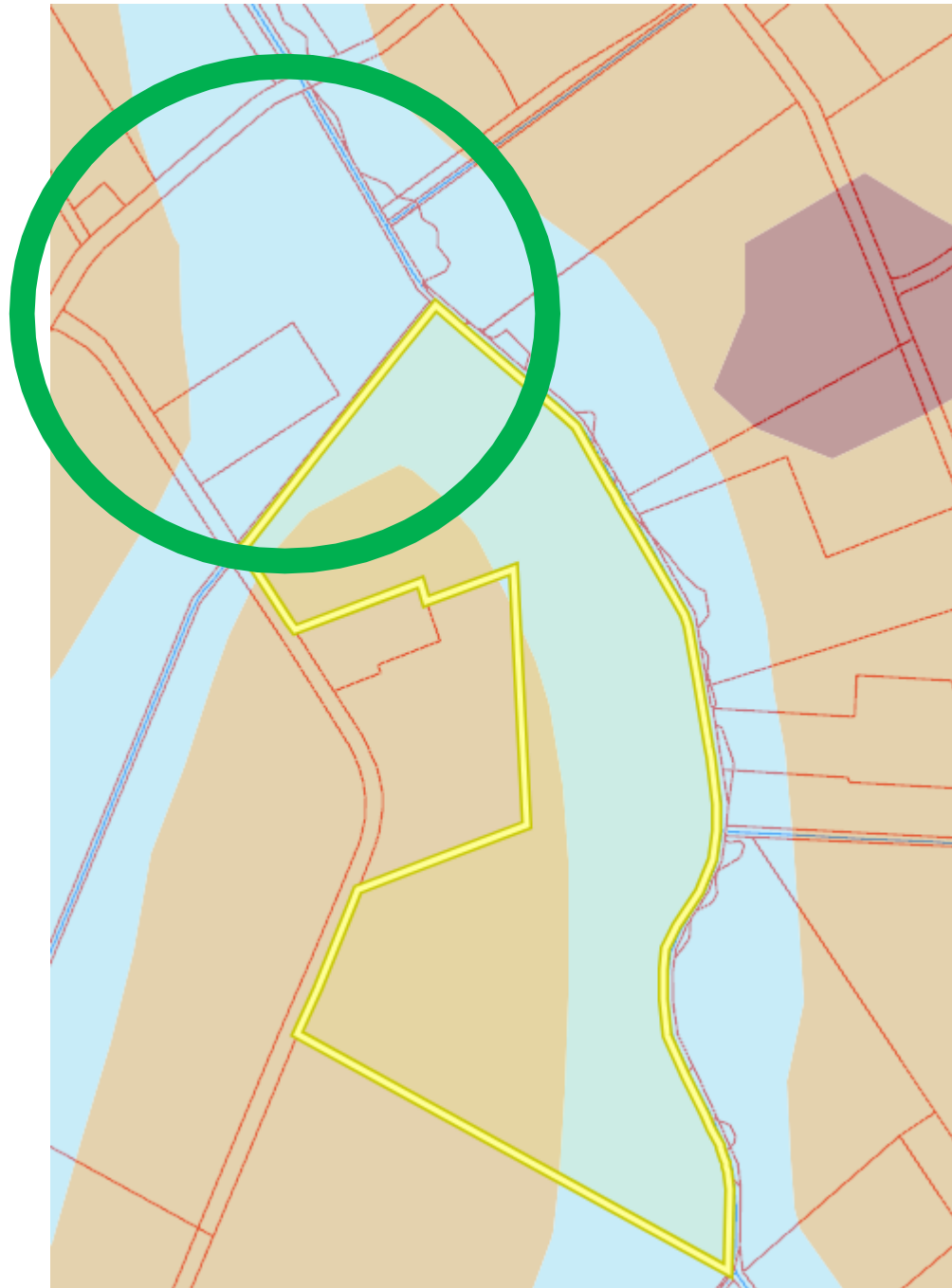
Casus

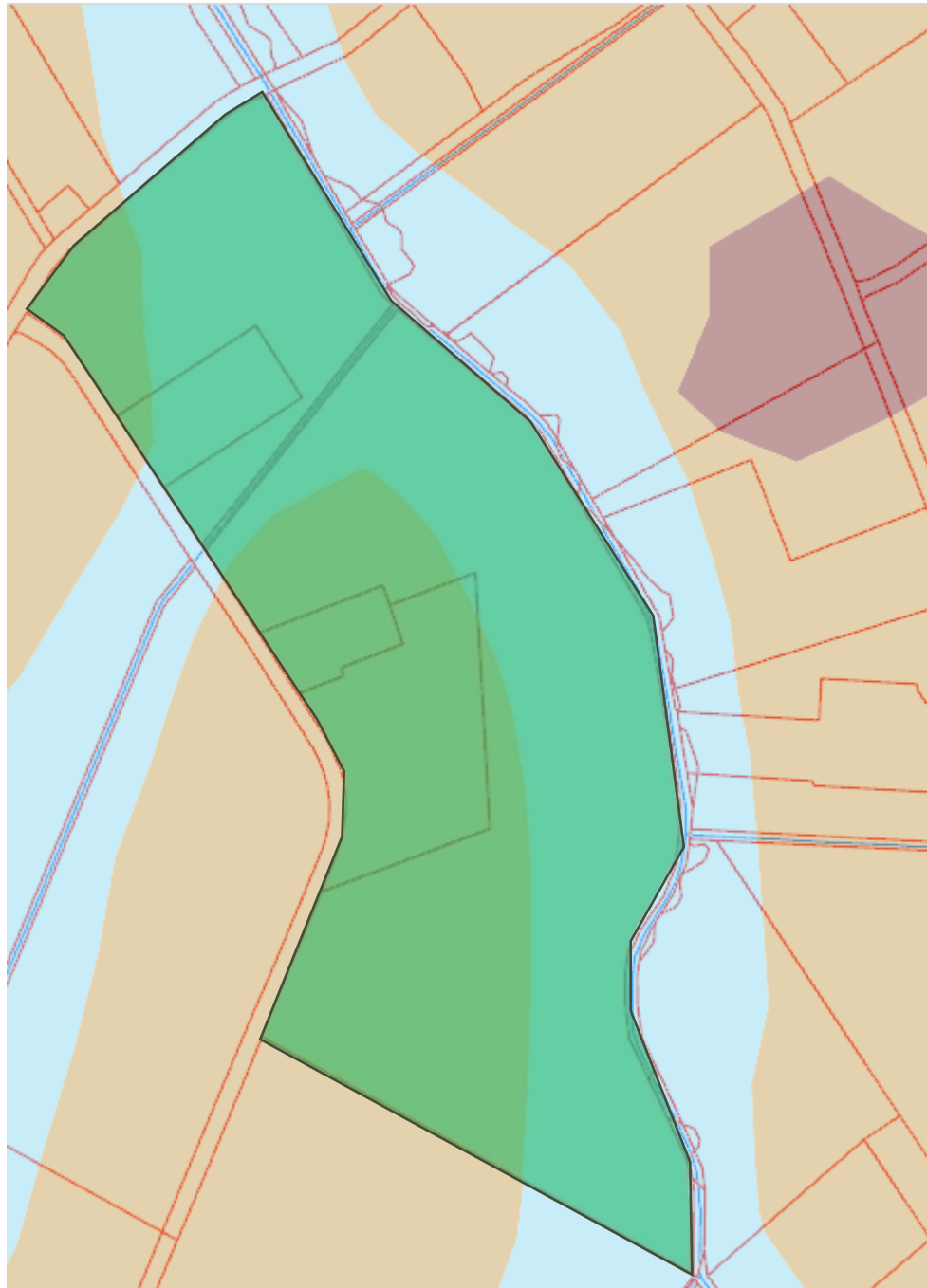
Casus

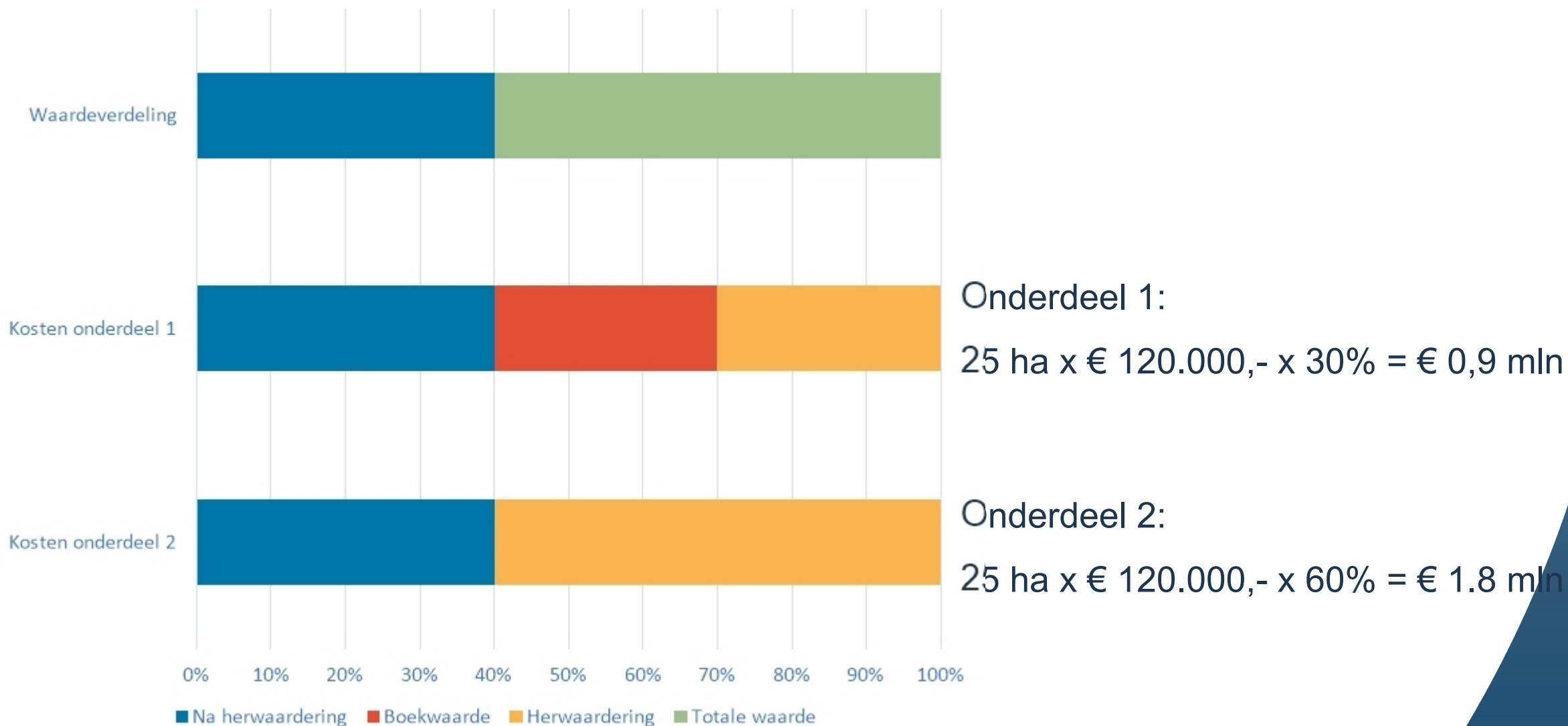
Casus

Casus

Financiering van de pilot herwaarderen

Risico's

- Ruilgronden worden minder interessant, verminderde inzetbaarheid als ruilgrond
- Onduidelijkheid ten aanzien van staatssteun
- Naleving voorwaarden

De pilot draagt bij aan:

- Doelen uit Watertransitie
 - Waterkwaliteit (o.a. uitspoeling meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen)
 - Waterkwantiteit (ruimte voor water, dus tegen verdroging en vernatting)
- En daarmee ook directe bijdrage aan de KRW(-impuls)
- Relatie met landbouwtransitie (uitgestoken hand, geen dwang, alleen voor liefhebbers en boter bij de vis)

De pilot draagt bij aan:

- Vooruit helpen van ondernemers waarmee we nu in gesprek zijn en die willen extensiveren (koplopers).
- Ervaring opdoen met herwaarderen van gronden en het opleggen van beperkingen.
- Kennisontwikkeling en input leveren voor toekomstige maatregelen en subsidieregelingen (o.a. catalogus groenblauwe diensten).
- Inzicht in kansen voor mogelijke cofinanciering/subsidie om netto kosten te verlagen (Provinciale middelen vanuit de ALG)

Kenmerk: 322235 / 322236

Aan het algemeen bestuur

Datum: 2 juli 2025

Voorjaarsnota 2026-2032

Voorstel

1. De Voorjaarsnota 2026-2032 vast te stellen en daarbij kennis te nemen van de scenario's met daarin het voorkeursscenario van het DB;
2. uw scenario vast te stellen;
3. aan het dagelijks bestuur opdracht te geven om op basis van het voorkeursscenario de Meerjarenbegroting 2026-2032 en Beleidsbegroting 2026 op te stellen.

0. Korte samenvatting

Het dagelijks bestuur (DB) biedt met de Voorjaarsnota 2026-2032 het algemeen bestuur (AB) inzicht in de noodzaak en mogelijkheden bij te sturen op de ingezette beleidskoers. Dit jaar is de Voorjaarsnota anders ingevuld dan voorgaande jaren. Conform de wens van het bestuur zijn verschillende strategische scenario's uitgewerkt. Deze scenario's geven een beeld van de koers op de middellange termijn (7 jaar). Hiermee krijgt het AB inzicht in de periode na haar bestuursperiode en de mogelijke koers in het WBP6. Het DB heeft op basis van de Voorjaarsnota haar voorkeur uitgesproken voor scenario Transformatie, mits passend binnen het financiële kader. Randvoorwaarde daarbij is dat er een besparingsopdracht voor ca. 12 miljoen euro wordt uitgewerkt. Het AB wordt gevraagd om de Voorjaarsnota met haar voorkeursscenario vast te stellen. Dit voorkeursscenario vormt het uitgangspunt voor de Meerjarenbegroting 2026-2032 en de Beleidsbegroting 2026 die in het najaar aan het AB ter besluitvorming worden voorgelegd.

1. Inleiding

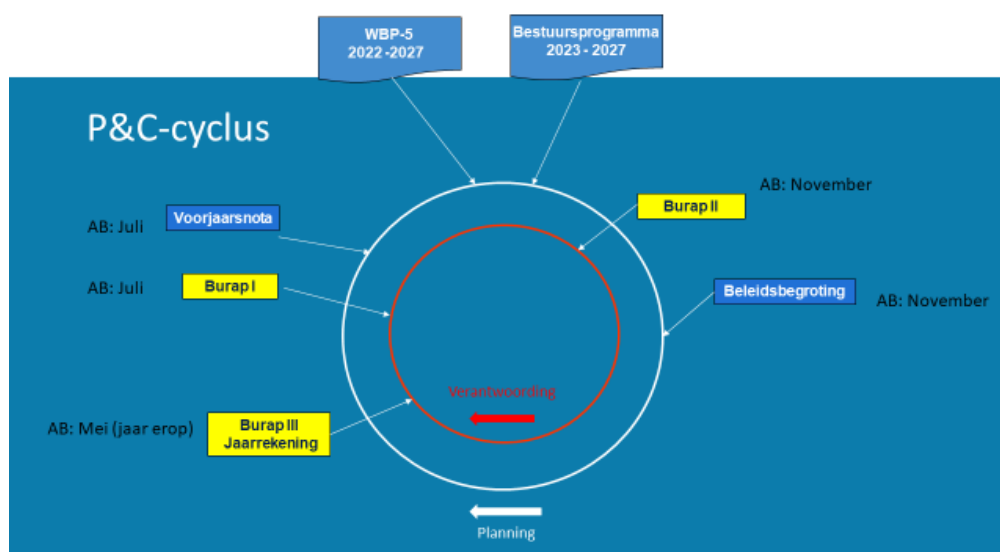
1.1. Aanleiding

De Voorjaarsnota en Beleidsbegroting zijn de twee belangrijkste momenten waarop het bestuur kan bijsturen in de P&C cyclus. De Voorjaarsnota wordt jaarlijks opgesteld, om de strategie tijdig bij te kunnen stellen aan de hand van de voortgang en de externe en interne ontwikkelingen. De jaarlijkse P&C cyclus geeft ruimte om bij te sturen waar nodig. Bijsturing zorgt ervoor dat de afgesproken doelen kunnen worden gerealiseerd. Ook is het hierdoor mogelijk te anticiperen op veranderingen in de omgeving, zodat het waterschap wendbaar en flexibel is. Het AB kan zo de meest recente ontwikkelingen meenemen en zijn kaderstellende en sturende rol vervullen en waar nodig bijstellen.

Dit jaar is de Voorjaarsnota anders opgebouwd dan voorgaande jaren. Op verzoek van het AB is onderscheid gemaakt tussen de mogelijkheid tot strategische bijsturing middels de Voorjaarsnota aan de hand van scenario's en de financiële impact hierop (beleidsbegroting):

- Met de **Voorjaarsnota** besluit het bestuur of en hoe zij wil bijstellen op koers en impact. De drie strategische scenario's zijn hiervoor het uitgangspunt. Te weten scenario WBP5, Groei en Transformatie.
- Vervolgens wordt op basis van het voorkeursscenario de impact op de financiële middelen in de **Beleidsbegroting** nader uitgewerkt en ter besluitvorming voorgelegd.

De strategische scenario's zijn opgebouwd vanuit een samenhangend pakket van stuurbare inspanningen. Vervolgens is een financiële inschatting gemaakt bij de scenario's, ten aanzien van investeringen en exploitatiekosten (incl. kosten voor fte's). Voor de scenario's Groei en Transformatie geldt dat deze om extra middelen vragen of om een andere invulling van de huidige middelen. Om - conform opdracht van het AB - binnen de financiële kaders te kunnen blijven, dient het bestuur keuzes te maken en ruimte-scheppende maatregelen te nemen. Afhankelijk van het scenario is de mate van ombuiging ook meer of minder. Bij het hoofdstuk Financiële doorrekening in de Voorjaarsnota worden suggesties gedaan waar deze ruimte gevonden kan worden.

Op verzoek van het AB is de Voorjaarsnota dit keer niet voor 5 maar voor een periode van 7 jaar (2026-2032) opgesteld. Hoewel het niet mogelijk is om de kosten tot 2032 volledig in te schatten, kan op deze wijze inzicht geboden worden in de financiële situatie voorbij het omslagpunt van 2030.

1.2. Beleidscontext/Historie

- Het AB heeft in 2021 'Waterbeheerprogramma 2022-2027' (WBP5) vastgesteld. WBP5 beschrijft een toekomstbeeld voor 2050 (watertransitie) en schetst op hoofdlijnen de richting voor de middellange termijn tot 2027. In 2025 is een evaluatie van het WBP5 uitgevoerd. Hieruit volgt dat het waterschap voor het merendeel van de doelen op inspanningen-niveau op koers ligt. De uitkomsten van de evaluatie WBP5 zijn op 7 mei 2025 in de commissie BCF besproken en zijn meegenomen bij het opstellen van deze Voorjaarsnota.
- In 2021 is het grondwaterconvenant ondertekend. Onder regie van het Breed Bestuurlijk Grondwateroverleg (BBG) wordt uitvoering gegeven aan verminderen van de totale onttrekkingshoeveelheid en het vergroten van de aanvulling van de grondwatervoorraad.

- Volgend vanuit het grondwaterconvenant is in de zomer van 2022 het rapport 'Zonder water geen later' gepubliceerd. Dit rapport onderschrijft hetgeen in WBP5 al is onderkend, niet alles kan meer overal en het waterschap moet regie pakken.
- In februari 2023 heeft het AB de nota 'handelingsperspectieven watertransitie' bekrachtigd. Doel van de nota is om voor gebruikers en partners concreet te maken wat de watertransitie betekent en hoe het gebied gedifferentieerd wordt naar koppen, flanken en beekdalen.
- Verdere uitwerking aan de nota is in 2023 gegeven in het *Bestuursprogramma 2023 - 2027 'Water voor nu en later'*. In het Bestuursprogramma is de bestuurlijke kernopgave voor het waterschap gevat op het gebied van beleid, inzet van de verordening, het stimuleren van de watertransitie en deze met derden mogelijk maken.
- In september 2023 is in opdracht van de Noord-Brabantse Waterschapsbond het rapport verschenen van de Universiteit Utrecht 'Scherper aan de wind'. Het rapport biedt inzicht in risico's en dilemma's bij om tijdig te voldoen aan de KRW.
- Samen met de buurwaterschappen is in 2024 de 'Bouwsteen Water en Bodem' aan de provincie aangeboden. De Bouwsteen is sterk gebaseerd op de koers van de watertransitie zoals waterschap De Dommel deze voorstaat.
- Het college van Gedeputeerde Staten heeft het *Addendum RWP* vastgesteld. Dit is een verdere bestendiging van de koers van waterschap De Dommel voor de watertransitie. Ook het Addendum RWP hanteert de indeling van de systeemeenheden koppen, flanken en beekdalen. Ook de verandering van grondgebruik op basis van water en bodem sturend met als kantelpunt 2030 is door de provincie omarmt in het Addendum RWP.
- Op 2 april 2025 heeft het AB richting gegeven voor de te hanteren financiële kaders voor de Voorjaarsnota 2026-2030. Als kader is meegegeven dat het moet passen binnen de financiële kaders uit het Bestuursprogramma. Het Financieel kader betreft dat de belastingopbrengsten stijgen niet meer dan de inflatie (+ 8%) en de schuldenquote bedraagt maximaal 350%.
- In 2025 zijn de inspanningen op WBP5 middels een mid-term review getoetst. Op het niveau van inspanningen ligt het waterschap op koers. Toch is de wereld sinds de totstandkoming van WBP5 veranderd. Bijvoorbeeld de veranderingen van het klimaat gaan sneller dan verwacht.
- Op 21 mei 2025 heeft het AB de Strategienota KRW-impuls Brabant voor wat betreft de waterschapstaken onderschreven. Het DB heeft opdracht gekregen deze nader uit te werken. De besluitvorming over de middelen voor de uitwerking van de waterschapstaken van de KRW-impuls worden betrokken bij de besluitvorming over deze Voorjaarsnota.

2. Doel/meetbaar effect

De Voorjaarsnota biedt de mogelijkheid om de voortgang op de doelen bij te sturen.

3. Uitwerking van het voorstel

3.1. Inhoud en argumenten

Beslispunt 1 en 2: De Voorjaarsnota 2026-2032 vast te stellen en daarbij kennis te nemen van de scenario's met daarin het door DB gekozen voorkeursscenario Transformatie.

Inhoud Voorjaarsnota 2026-2032

In deze Voorjaarsnota 2026-2032 zijn drie strategische scenario's weergegeven. De scenario's zijn bedoeld om het AB inzicht te geven in de mogelijkheden tot bijsturen op de ingezette beleidskoers en ze geven inzicht in de financiële consequenties (zie uitwerking in financiële paragraaf). De Voorjaarsnota heeft als randvoorwaarde meegekregen dat deze scenario's moeten passen binnen de door het AB gegeven financiële kaders. Bij het opstellen van de scenario's is gekeken naar impact. Gelet op de groter wordende opgaven wordt meer inzet van het waterschap gevraagd om hieraan te kunnen blijven voldoen dan bij het opstellen van WBP5 en Bestuursprogramma werden ingeschat. Uit de scenario's blijkt dat met een wijziging op de beleidskoers door scenario Groei of scenario Transformatie meer impact wordt gemaakt, waarmee toekomstige grotere inspanningen kunnen worden voorkomen. Dit heeft echter op korte termijn financiële consequenties, die nopen tot het maken van keuzes. Een aantal suggesties is in het rapport gegeven (zie hoofdstuk financiële doorrekening in Voorjaarsnota 2026-2032). De uiteindelijke financiële keuzes worden gemaakt in de Beleidsbegroting.

In de Voorjaarsnota 2026-2032 is gekozen voor een andere aanpak dan in voorgaande jaren. Er zijn drie strategische scenario's ontwikkeld. De scenario's zijn bedoeld om het bestuur inzicht te geven in de ontwikkelingen en daarmee de mogelijkheid te bieden tot bijsturen op de beleidskoers. De DIN's zijn leidend geweest bij het opstellen van de scenario's. De financiële consequenties van het gekozen scenario op inspanningenniveau krijgen uitwerking in de Beleidsbegroting. Het gekozen scenario bepaalt dus uiteindelijk hoe de inspanningen daadwerkelijk (in)gericht worden.

Er zijn drie scenario's uitgewerkt:

Scenario WBP5 (min of meer gelijkblijvend financieel volume)

Voortzetting van de huidige werkwijze en inspanningen aangevuld met de toezeggingen aan het AB.

Scenario Groei (vraagt 7 miljoen euro extra)

Door nu extra inspanningen te leveren, kan het waterschap de groter wordende opgave beter bijhouden.

Scenario Transformatie (vraagt 12 miljoen euro extra)

Inzet vol op systeemherstel en waar nodig anders werken. Hierdoor wordt het waterschap weerbaar tegen weersextremen.

Bij de samenstelling van de scenario's is rekening gehouden met onderstaande toezeggingen die zijn gedaan aan het Algemeen Bestuur. In alle drie de scenario's zijn de

onderstaande toezeggingen aan het Algemeen Bestuur meegenomen als financieel gelijk en vaste posten (met uitzondering van de KRW impuls, zoals hieronder wordt toegelicht). De keuze voor een scenario zal bepalen hoe de inspanning - in contact met de omgeving - gericht zal worden. Naast de onderstaande lijst is ook rekening gehouden met verplichte wet- en regelgeving.

1. KRW impuls is opgenomen in alle scenario's. Per scenario verschilt de invulling van de inspanningen en daarmee ook de impact op de opgaven vanuit de KRW impuls. In scenario WBP5 loopt de KRW impuls conform afspraak, in groei met extra middelen op afwaardering en in transformatie loopt KRW impuls versterkt mee binnen het watersysteemherstel (met meer middelen voor afwaardering vanuit ALG-middelen) en een transformatieve aanpak voor lozingen. De financiële uitwerking gebeurt in de Beleidsbegroting op basis van het gekozen scenario.
2. Actieplan Biodiversiteit
3. Aanpak overstorten
4. Lange termijnvisie schoon en gezond water
5. Assetmanagement
6. Aanpak Zandleij

Beslispunt 3: Aan het Dagelijks Bestuur opdracht te geven om op basis van het voorkeursscenario de Meerjarenbegroting 2026-2032 en de Beleidsbegroting 2026 op te stellen.

Het voorkeursscenario wordt verwerkt in de Meerjarenbegroting 2026-2032 voor de Provincie.

De financiële consequenties van het gekozen scenario op inspanningenniveau krijgen uitwerking in de Beleidsbegroting 2026. Bij keuze voor scenario Groei of Transformatie is een voorstel voor besparingen hiervan onderdeel.

3.2. Aandachtspunten & risico's

Kunnen we het waarmaken

De watertransitie concreet invullen gaat niet vanzelf en vraagt om lef, samenwerking en ingrijpende veranderingen in beleid, handelen en visie. De tussenevaluatie WBP5 laat zien dat de organisatie de geprogrammeerde inspanning levert maar de vraag is of dit genoeg is om het omslagpunt in 2030 te waarborgen. De scenario's Groei en Transformatie geven de mogelijkheden aan om bij te sturen. Het zal daarbij nodig zijn met bestuurlijke doortastendheid en snelheid ook impopulaire besluiten te nemen om de koers vast te houden. Het werken aan transitie is niet eenvoudig; er zit spanning op het werken vanuit een duidelijke koers/snelheid maken en samenwerken met het gebied. Dat vraagt extra aandacht en zorg voor betrokkenheid en participatie met onze partners en de omgeving. Door transparant, duidelijk en tijdig te communiceren wordt dit mogelijk.

Samen waar het kan, alleen als moet

De koers van de watertransitie wordt gedeeld met onze Brabantse samenwerkingspartners. Gelet op het systeem denken heeft het veel waarde om het systeem in gezamenlijkheid te herstellen. Wanneer de inzichten en ambities te veel uiteen gaan lopen, moet bewust worden gekozen om onze ambities zelfstandig verder uit te werken.

De ontwikkelingen van buiten gaan harder dan we nu hebben voorzien

Afgelopen vijf jaar hebben weersextremen elkaar snel opgevolgd. Van 2018 tot 2022 is droogte een thema van grote zorg geweest binnen ons beheergebied. In 2023 en 2024 was het juist extreem nat met wateroverlast tot gevolg. Het voorjaar van 2025 laat zien dat het weer weerbarstig is: van een periode van extreme neerslag slaat het om naar een periode van droogte. Perioden van eenzijdig extreem weer komen meer voor. Om weerbaar en veerkrachtig te zijn voor weersextremen is het daarom van groot belang om te versnellen op de watertransitie. De Voorjaarsnota 2027 vormt een nieuwe mijlpaal en geeft de mogelijkheid de koers verder aan te scherpen indien nodig.

Beleidswijzigingen Rijk

Het Rijksbeleid geeft geen stabiel beeld, zo is water en bodem sturend is inmiddels afgezwakt tot een leidend principe. Rijksafspraken rondom wonen en de aanpak stikstof blijken veelal uiteindelijk juridisch en financieel niet gedekt. Bovendien is de stikstofaanpak inconsistent en gericht op de lange termijn. Dit zorgt voor wantrouwen bij onze samenwerkingspartners om te investeren in toekomstplannen. Dit vertraagt ook de realisatie van de watertransitie. Het duidelijk aanspreken van het Rijk is een vereiste.

Onzekere financiële tijden

De financiële markt is afhankelijk van de mondiale economische ontwikkelingen. De handelstarieven van de USA en de reactie van de rest van de wereld hierop, zorgen voor grote onzekerheid en terughoudendheid bij het doen van investeringen. De laatste jaren is door beleid van de Europese bank de inflatie gedaald en ook de rente is afgenomen en op dit moment redelijk stabiel. Door de onzekerheid en handelstarieven remt de groei van de economie af. De Voorjaarsnota 2027 geeft de mogelijkheid de financiële consequenties te herijken en het beeld bij te stellen indien noodzakelijk.

4. Financiën

De Voorjaarsnota is voorzien van een drietal scenario's die meerjarig financieel zijn uitgewerkt. Deze meerjarige financiële begrotingen zijn getoetst aan de gestelde kaders:

- Belastingopbrengsten mogen niet meer stijgen dan 8% + inflatie per jaar;
- De schuldenquote mag niet meer bedragen dan 350%.

In de aanloop naar de Voorjaarsnota 2026 is kritisch gekeken naar een realistisch tijdstip van ingebruikname van waterketenprojecten, die rekening houdt met mogelijke vertragingen. De jaarlijkse investeringen blijven stabiel tussen € 60 en € 65 miljoen, met de focus op instandhouding (70%), schoon water (25%) en overige projecten (5%). De doelstellingen blijven intact, hoewel sommige projecten - zoals extra maatregelen voor de reductie van nutriënten - met een jaar kunnen worden vertraagd; dit zal nader worden onderzocht. Versnelling van deze ingrepen in de tijd is niet realiseerbaar, door de volgorde van

projectuitvoering en de beperkte beschikbaarheid van mensen en materieel. Dit heeft enkel effect op de bovengrondse infrastructuur. Het uitstellen van investeringen leidt tot een aantal aanpassingen in de tijd, waardoor de kapitaallasten in de exploitatie zijn verlaagd met 3 oplopend tot 8 miljoen euro per jaar in de beleidsperiode. Dit geeft extra ruimte op de begroting.

Toetsing aan het gestelde kader: belastingopbrengsten maximaal 8% + inflatie

- WBP5-scenario: voldoet over de gestelde beleidsperiode.
- Groei: om dit scenario mogelijk te maken moeten een aantal activiteiten van 2026 naar 2027 en verder worden doorgeschoven. Deze keuzes, ter waarde van ca. 7 miljoen euro in 2026, dienen met de Beleidsbegroting te worden gemaakt.
- Transformatie: om dit scenario mogelijk te maken moeten een aantal activiteiten van 2026 naar 2027 en verder worden doorgeschoven. Deze keuzes, ter waarde van ca. 12 miljoen euro in 2026, dienen met de Beleidsbegroting te worden gemaakt.

Toetsing aan het gestelde kader: maximale schuldquote 350%

- WBP5-scenario: voldoet over de gestelde beleidsperiode niet aan het kader voor de jaren 2030 e.v.
- Groei: voldoet over de gestelde beleidsperiode met uitzondering van 2032.
- Transformatie: voldoet over de gestelde beleidsperiode met uitzondering van 2031 en 2032.

Binnen deze beschouwde periode tot en met 2032 valt ook start van WBP6 wat mogelijkheden biedt om onder meer de schuldquote binnen de kaders te houden. De scenario's Groei en Transformatie zijn beide mogelijk maar gaan gepaard met besparingen op korte termijn.

Voor alle drie de scenario's geldt dat de onzekerheid over de activiteiten vanaf 2030 groot is. Concluderend kan gesteld worden dat alle scenario's passend te maken zijn voor het gestelde kader belastingopbrengsten maximaal inflatie + 8% door activiteiten te spreiden en niet in 2026 maar bijvoorbeeld in 2027 en/of in 2028 uit te voeren. De keuze om activiteiten te spreiden is, mede vanuit realisme in beschikbare capaciteit en doorlooptijd, haalbaar waarbij de omgeving/ketenpartners voldoende meegenomen kunnen worden in de veranderingen.

In onderstaande tabel is de ruimte zichtbaar gemaakt tot en met de bestuursperiode eind 2027. Zichtbaar is dat in de drie scenario's nog ruimte is om de lasten op te vangen met het spreiden van activiteiten.

Stijging belastingopbrengsten per scenario	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
WBP	7,5%	7,0%	5,0%	3,9%	3,9%	3,9%	4,0%
Groei	15,2%	7,8%	4,1%	4,1%	4,2%	4,1%	4,1%
Transformatie	18,1%	8,0%	4,2%	4,2%	4,2%	4,2%	4,3%
Financieel kader AB	10,8%	10,8%	nmb	nmb	nmb	nmb	nmb

Ruimte tov maximale stijging 8% + inflatie

WBP	3,3%	3,8%
Groei	-4,4%	3,0%
Transformatie	-7,3%	2,8%

negatief = geen ruimte maar tekort,
dus besparingsopgave

Zie Voorjaarsnota 2026-2032.

5. Uitvoering en evaluatie

5.1 Bestuurlijke vervolgstappen:

Op 4 juni wordt de Voorjaarsnota beeldvormend besproken in een gecombineerde commissievergadering. Op 11 juni 2025 is de oordeelsvormende commissie over de Voorjaarsnota. Besluitvorming in het Algemeen Bestuur over de Voorjaarsnota is op 2 juli 2025. Daarna wordt het gekozen scenario in de Meerjarenbegroting 2026-2030 verwerkt en vastgesteld. De Voorjaarsnota wordt geconcretiseerd in de Beleidsbegroting 2026 die in het najaar aan het Algemeen Bestuur wordt voorgelegd.

5.2 Externe communicatie:

Na vaststelling van de Voorjaarsnota zal een bericht op de website www.dommel.nl worden geplaatst

5.3 Bestuurlijke evaluatie:

Via de Beleidsbegroting 2026 en de diverse Buraps over 2026.

Hoogachtend,

het Dagelijks Bestuur,

E. de Ridder
watergraaf

H.J. Kielenstijn
secretaris

Bijlage(n):

Voorjaarsnota 2026-2032

Besluit

Voorjaarsnota 2026-2032

Het algemeen bestuur besluit conform voorstel.

1. De Voorjaarsnota 2026-2032 vast te stellen en daarbij kennis te nemen van de scenario's met daarin het voorkeursscenario van het DB;
2. uw scenario vast te stellen;
3. aan het dagelijks bestuur opdracht te geven om op basis van het voorkeursscenario de Meerjarenbegroting 2026-2032 en Beleidsbegroting 2026 op te stellen.

Aldus vastgesteld in de vergadering van 2 juli 2025.

het Algemeen Bestuur,

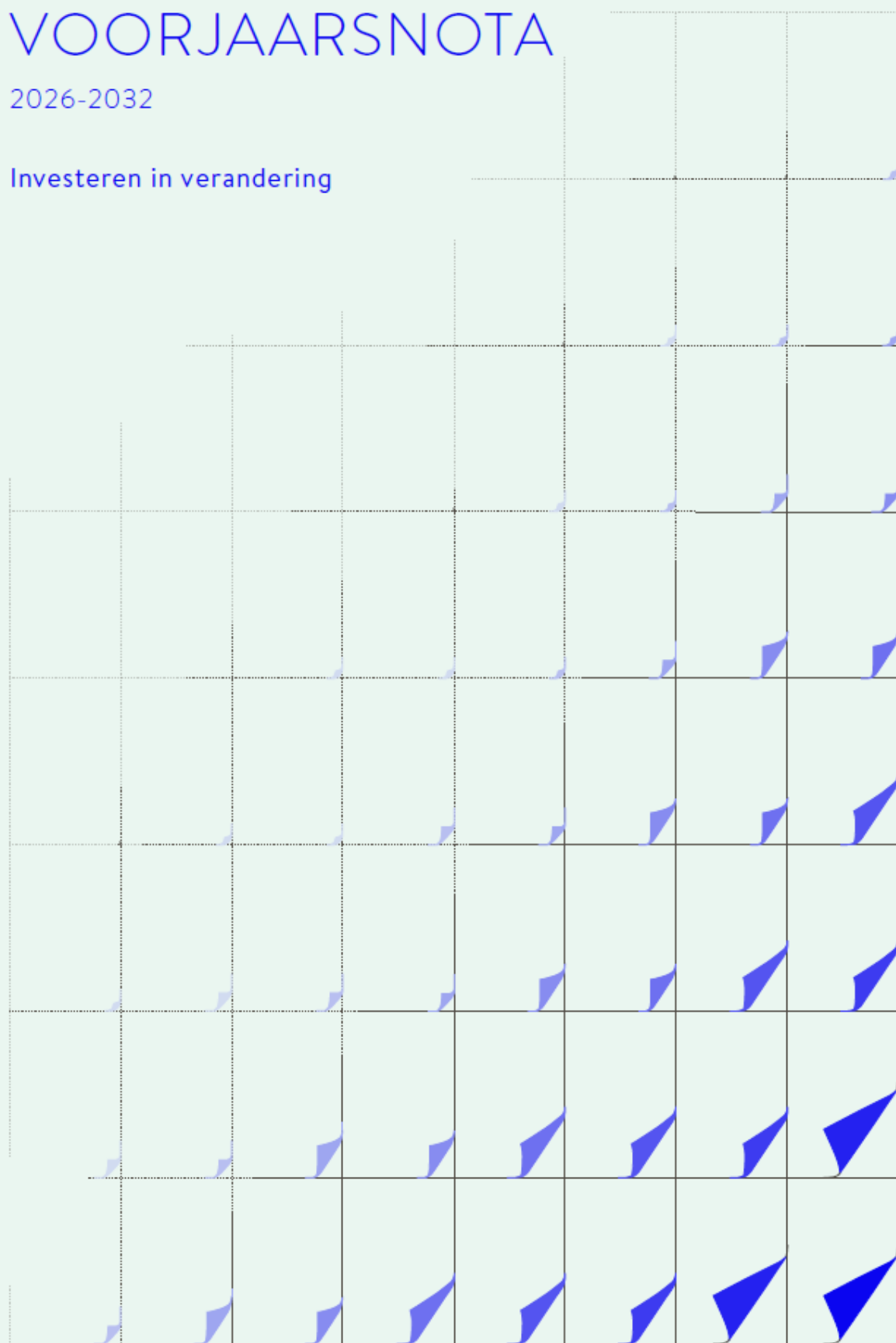
E. de Ridder
watergraaf

H.J. Kielenstijn
secretaris

VOORJAARSNOTA

2026-2032

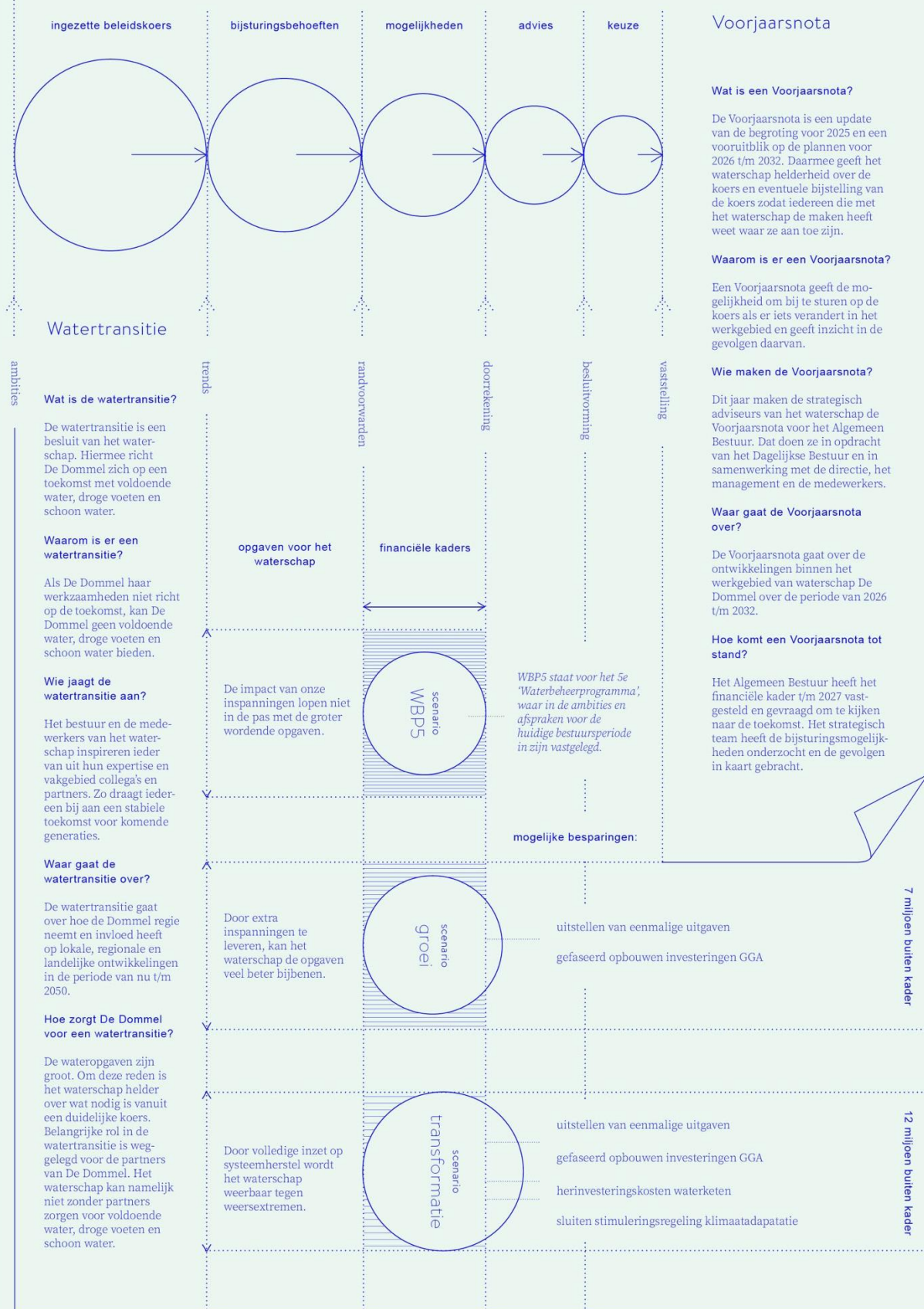
Investeren in verandering

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding.....	2
Trends	7
De watertransitie	9
Scenario's	11
Financiële doorrekening	18
Bijlage: Tarieven en reserves	22
Bijlage: Voorbeelden doorwerking van scenario's op inspanningen	24

Samenvatting Voorjaarsnota 2026 - 2032

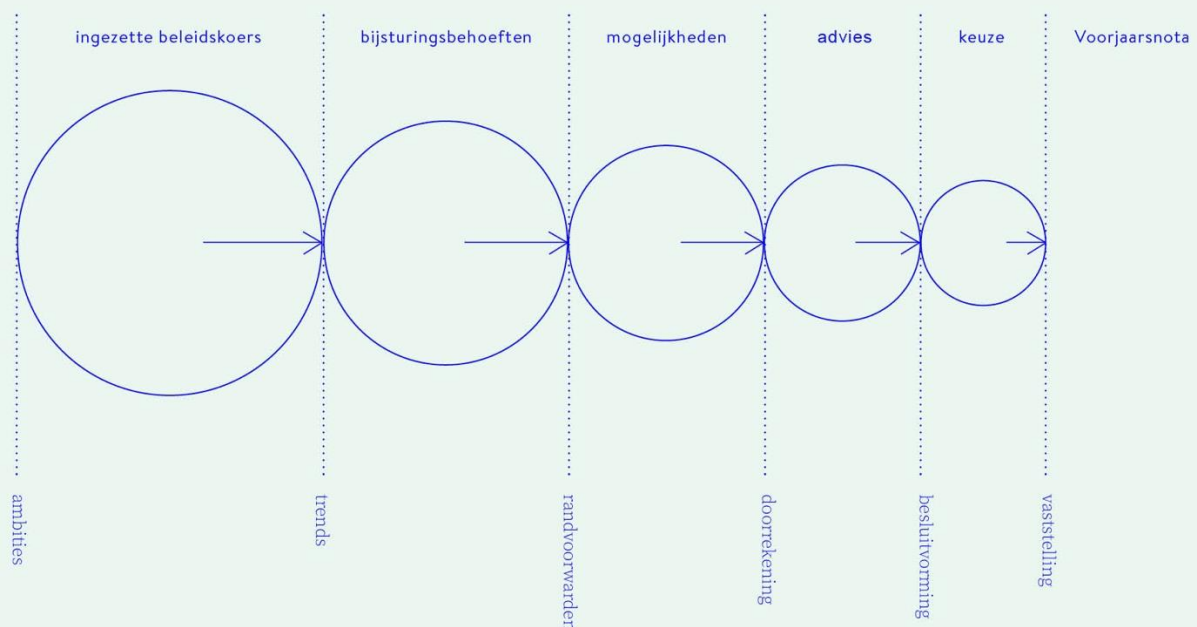

Inleiding

De Voorjaarsnota 2026-2032 presenteert een update van de Voorjaarsnota 2025-2030. Een Voorjaarsnota geeft een bijsturingmogelijkheid op de ingezette beleidskoers en biedt inzicht in de financiële consequenties daarvan.

Via de Voorjaarsnota verschaft het waterschap helderheid over de strategische koers en – waar nodig – de aanscherping daarvan. Hiermee geeft De Dommel richting en voorspelbaarheid, zodat partners en ingelanden hun investeringsbeslissingen kunnen baseren op duidelijke (toekomstige) beleidskaders. De Voorjaarsnota draagt daarmee bij aan consistent en stabiel beleid. Hoewel de Voorjaarsnota geen wettelijk verplicht instrument is, vervult zij een waardevolle rol als richtinggevend document. De wettelijk verplichte meerjarenbegroting vormt daarbij het formele financiële kader. De meerjarenbegroting wordt separaat aangeboden op basis van het bestuurlijk gekozen scenario.

Bijsturing kan nodig zijn als gevolg van trends en actualiteiten. De doelen en de ambitie uit Waterbeheerprogramma 5 (WBP5) en de ‘nota Handelingsperspectieven watertransitie’ (Handelingsperspectieven) zijn het uitgangspunt. Wijzigingen hierop kunnen nodig zijn bij voortschrijdend inzicht en nieuwe ontwikkelingen. Dit geeft ruimte om te leren en aan te passen aan de meest actuele situatie. Tevens zorgt het aanpassen van strategie en middelen - wanneer nodig - ervoor dat de ambitie en het (hierop gebaseerde) beleid stabiel blijft.

De ontwikkelingen op het gebied van klimaat en economie en uitdagingen vanuit natuurdoelstellingen, stikstof en de vraag naar woningbouw zijn een onzekerheid voor het behalen van de doelen, de voortgang van de projectuitvoering en daarmee gepaard gaande kosten.

Doorkijken tot 2032

Het Algemeen Bestuur (AB) heeft gevraagd om vanuit strategische scenario's een doorkijk te geven naar de verdere toekomst. Door de termijn van de Voorjaarsnota op te rekken tot 2032 kan inzicht geboden worden in de kosten na het (uit de Handelingsperspectieven volgende) omslagpunt van 2030. De verdere uitgangspunten zijn opgenomen in een apart hoofdstuk.

Tevens heeft het AB zich in aanloop naar deze Voorjaarsnota uitgesproken over het financieel beleid en inhoudelijke ambities tot 2027. Daarbij is het uitgangspunt meegegeven dat de VJN passend moet zijn binnen het huidige financiële kader.

Relatie met Beleidsbegroting en Burap

De voortgang op de inspanningen worden aan het AB gepresenteerd middels de Bestuursrapportage (Burap). De voorliggende Voorjaarsnota heeft niet tot doel de voortgang op de inspanningen te presenteren. Deze wordt met de Burap gepresenteerd. De Voorjaarsnota presenteert op hoofdlijnen de trends en ontwikkelingen.

In het najaar wordt het gekozen scenario financieel doorgerekend in de Beleidsbegroting 2026. De Beleidsbegroting heeft tot doel de scenariokeuze te effectueren naar bijsturing van de organisatie en middelen. De impact wordt daarmee vanaf 1 januari 2026 zichtbaar, al zal iedere verandering tijd nodig hebben om daadwerkelijk tot impact te komen.

Opbouw Voorjaarsnota 2026-2032

Op basis van de hierboven beschreven kaders zijn drie scenario's ontwikkeld. Dit heeft geresulteerd in één autonoom scenario gebaseerd op WBP5 en twee strategische scenario's. De drie scenario's verschillen van impact. De scenario's geven inzicht in een samenhangend pakket van nog stuurbare inspanningen. Vervolgens is een financiële inschatting gemaakt bij de scenario's, t.a.v. investeringen en exploitatiekosten (incl. kosten voor fte). Voor de scenario's groei en transformatie geldt dat deze om extra middelen vragen. Deze extra middelen zijn per scenario toegelicht en hebben betrekking op extra exploitatielasten en fte's. Het investeringsvolume is in de drie scenario's hetzelfde gehouden. Om voor die scenario's binnen de financiële kaders te blijven, dient het bestuur keuzes te maken en ruimtescheppende maatregelen te nemen. Afhankelijk van het scenario, is de mate van ombuiging ook meer of minder. In het hoofdstuk financiële doorrekening worden suggesties aangedragen waar deze ruimte gevonden kan worden. Uiteindelijke keuzes en financiële doorrekening vinden plaats in de Beleidsbegroting 2026 die in het najaar van 2025 wordt vastgesteld.

Beleidskader en randvoorwaarden

Het beleidskader en de bijbehorende randvoorwaarden vormen samen de inhoudelijke basis voor de Voorjaarsnota. Dit hoofdstuk geeft inzicht in de vertrekpunten voor de Voorjaarsnota.

1. Totstandkoming (chronologie) huidig beleidskader

2021 - Het AB heeft in 2021 [WBP5](#) vastgesteld. WBP5 beschrijft een toekomstbeeld voor 2050 en schetst op hoofdlijnen de richting voor de middellange termijn tot 2027: de watertransitie.

Ook in 2021 is het [grondwaterconvenant](#) ondertekend. Onder regie van het Breed Bestuurlijk Grondwateroverleg (BBG) wordt uitvoering gegeven aan verminderen van de totale onttrekkingshoeveelheid en het vergroten van de aanvulling van de grondwatervoorraad.

2022 - In de zomer van 2022 het rapport '[Zonder water geen later](#)' gepubliceerd door de droogtecommissie. Dit rapport onderschrijft WBP5; niet alles kan meer overal en het waterschap moet regie pakken.

In 2022 zijn onze afspraken en inspanningen herkenbaar geordend in [Doel Inspanningen Netwerken \(DIN\)](#) voor de thema's Voldoende Water, Schoon Water en Droge Voeten.

2023 - In februari 2023 heeft het AB de [nota 'handelingsperspectieven watertransitie'](#) bekrachtigd. Doel van de nota is om voor gebruikers en partners concreet te maken wat de watertransitie betekent en hoe het gebied gedifferentieerd wordt naar koppen, flanken en beekdalen.

Ook is in het [Bestuursprogramma 2023 - 2027 'Water voor nu en later'](#) de bestuurlijke kernopgave voor het waterschap gevat op het gebied van beleid, inzet van de verordening, het stimuleren van de watertransitie en deze met derden mogelijk maken.

2023 - In september 2023 is in opdracht van de Noord-Brabantse Waterschapsbond het rapport verschenen van de Universiteit Utrecht '[Scherper aan de wind](#)'. Het rapport biedt inzicht in risico's en dilemma's bij om tijdig te voldoen aan de KRW.

2024 - Samen met de buurwaterschappen is in 2024 [de Bouwsteen Water en Bodem sturend](#) aan de provincie aangeboden. De Bouwsteen is sterk gebaseerd op de koers van de watertransitie zoals waterschap De Dommel deze voorstaat.

2025 - Het college van Gedeputeerde Staten stelt het **Addendum RWP** vast. Dit is een verdere bestendiging van de koers van waterschap De Dommel met de watertransitie langs de systeemeenheden koppen, flanken en beekdalen met als omslagpunt 2030.

In 2025 zijn de inspanningen op WBP5 middels een **mid-term review** getoetst. Op het niveau van inspanningen ligt het waterschap op koers. Toch is de wereld sinds de totstandkoming van WBP5 veranderd. Bijvoorbeeld de veranderingen van het klimaat gaan sneller dan verwacht.

Ook heeft in het eerste kwartaal van 2025 het AB een **financieel kader** gegeven in aanloop naar de Voorjaarsnota. De mogelijkheid om hiervan af te wijken is geboden, mits deze goed onderbouwd kan worden. Het Financieel kader betreft dat de belastingopbrengsten stijgen niet meer dan de inflatie (+ 8%) en de schuldenquote bedraagt maximaal 350%

Op 21 mei 2025 heeft het AB **de Strategienota KRW-impuls Brabant** voor wat betreft de waterschapstaken onderschreven. Het DB heeft opdracht gekregen deze nader uit te werken.

2. Randvoorwaarden voor de Voorjaarsnota

Voor het opstellen van de Voorjaarsnota zijn randvoorwaarden gegeven door het AB, het Dagelijks Bestuur (DB) en vanuit de organisatiedirectie, deze staan naast het eerder geschetste beleidskader.

Binnen de financiële kaders handelen, buiten de kaders denken

Doelen en opgaven zijn voor het waterschap leidend. Echter, het AB hecht ook aan de financiële kaders, zodat ook op financieel vlak verantwoordelijke keuzes worden gemaakt. Dat vraagt om een nieuwe balans voor het DB.

Niet afwentelen op toekomstige generaties

Ondanks dat besluiten op de korte termijn meer resultaat lijken op te leveren, blijkt juist de meeste impact van de watertransitie gericht op de lange termijn besluiten. Dit is alleen minder direct zichtbaar. Het bestuur heeft met het handelingsperspectief gekozen voor impact op de lange termijn. Daarmee is uitdrukkelijk de wens uitgesproken niet af te wentelen op toekomstige generaties voor wat betreft kosten maar ook wat betreft gevolgen voor het watersysteem. Het is daarom balanceren tussen het realiseren van inhoudelijke opgaven en de financiering hiervan.

Kiezen vanuit integrale strategische scenario's: samenhangend en toekomstgericht

Een andere tijd vraagt ook om andere sturing. Het DB ziet het belang van integraal werken aan één systeem. Om deze reden hebben zij de organisatie gevraagd de Voorjaarsnota vanuit de watersysteem-benadering integraal en strategisch op te stellen. De inhoud van de watertransitie is richtinggevend en toekomstige uitdagingen dienen centraal te staan.

Herkenbaarheid en samenwerking met het gebied

De watertransitie doorlopen doet het waterschap niet alleen. Derden leveren hieraan belangrijke bijdragen. Uitgangspunt daarvoor is dat het waterschap eensluidend, koersvast en vanuit samenwerking handelt. Tot 2030 betekent dit dat is ingezet op het stimuleren en ondersteunen van partners om in transitie te gaan. Dit vindt weerslag in de keuze voor het palet aan instrumenten. Participatie is daarbij een belangrijk instrument om draagvlak te creëren bij partners en ingelanden.

Brabantbreed waar mogelijk, zelfstandig als het moet

De koers van de watertransitie wordt gedeeld met onze Brabantse samenwerkingspartners. Gelet op het systeem denken heeft het veel waarde om het systeem in gezamenlijkheid te herstellen. Tegelijk verschillen de waterschappen onderling ook. Wanneer de inzichten en ambities te veel uiteenlopen, voert het waterschap haar ambities zelfstandig uit.

Nadruk op laten zien

Het bestuur wil graag actief uitdragen waar het waterschap aan werkt en hoe dit werken bijdraagt aan een prettige leefomgeving later. Het bestuur geeft de voorkeur aan het laten zien waar het waterschap aan werkt door nadruk op realisatie te leggen.

Trends

De opgaven van het waterschap worden gerealiseerd binnen een bredere maatschappelijke context. Deze is volop in beweging. De belangrijkste trends die van invloed zijn op het realiseren van onze watertransitie staan in dit hoofdstuk. Het signaleren van deze trends biedt het waterschap de mogelijkheid de inspanningen effectiever in te richten om toch optimaal impact te maken.

Klimaatextremen volgen elkaar snel op

Afgelopen vijf jaar kenmerkt zich door weersuitersten. Van 2018 tot 2022 is droogte een thema van grote zorg geweest. In 2023 en 2024 was het juist extreem nat met wateroverlast tot gevolg. Het voorjaar van 2025 laat zien dat het weer weerbarstig is: van een periode van extreme neerslag slaat het om naar een periode van droogte. Perioden van eenzijdig weer komen meer voor waardoor overschotten en tekorten elkaar opvolgen. Alleen met structurele en toekomstgerichte maatregelen kan het waterschap haar weerbaarheid en veerkracht van het watersysteem duurzaam versterken.

Het waterschap onder een maatschappelijk vergrootglas

De weersextremen hebben gezorgd voor media-aandacht en gedupeerden. Berichten over dreigende watertekorten, goede waterkwaliteit en beregeningsruimte zorgen voor maatschappelijke onrust. Er wordt over water gesproken als tweede stikstofcrisis. Dit leidt ertoe dat het werk van het waterschap zichtbaarder en meer in de aandacht is. Daarmee staat ook de watertransitie duidelijk op de radar én neemt de maatschappelijke betrokkenheid rondom water toe.

Waterkwaliteit een blijvende opgave

Het waterschap werkt aan het verbeteren van de kwaliteit en ecologie van ons water. Met enige regelmaat is waterschap De Dommel negatief in de aandacht door berichtgeving over slechte waterkwaliteit beïnvloed door het handelen van anderen (waaronder zeer zorgwekkende stoffen). Voorbeelden hiervan zijn de zware metalen in het watersysteem afkomstig uit Vlaanderen en drugsafvaldumpingen. Maar ook ging aandacht uit naar de waterkwaliteit door gemeentelijke overstorten in het Dommelgebied en PFAS. Nalevering vanuit historische vervuiling zorgt ook voor een blijvende waterkwaliteitsopgave.

Druk op de ruimte

De weersextremen tonen aan dat zowel tijden van droogte als de perioden van extreme regen vragen om ruimte voor water. Tegelijk is water niet de enige sector met een ruimtevraag. Defensie wil uitbreiden, de landbouw is op zoek naar goede gronden en ruimte om te extensiveren, tot 2030 moeten in Brabant 130.000 woningen gerealiseerd worden, is er ruimte nodig voor de energietransitie en volgen er beperkingen op ruimte vanuit natuurdoelstellingen. Dit zorgt voor hogere grondprijzen, meer competitie op de ruimte en vraagt om snelle handelingsbereidheid.

Stikstof en verlies van samenhangend werken

Sommige ontwikkelingen hebben een negatieve impact. Zo heeft het beëindigen van het Nationaal Programma Landelijk Gebied en de hier bijbehorende stimuleringsregeling tot gevolg dat belangrijke financiële middelen voor een integrale aanpak voor het landelijk gebied is weggefallen. De opgaven zijn echter gebleven met als gevolg dat deze sectoraal worden uitgevoerd. Dit leidt uiteindelijk tot vertraging, hogere kosten en overvraging van de arbeidsmarkt. Uiteindelijk heeft dit ook gevolgen voor doelbereik op de waterdoelen.

Instabiel Rijksbeleid

De handelingsverlegenheid die de decentrale overheden kennen, komt mede voort uit instabiel Rijksbeleid. Zo is water en bodem sturend inmiddels afgezwakt tot een leidend principe. Rijksafspraken rondom wonen en de aanpak stikstof blijken veelal uiteindelijk juridisch en financieel niet gedekt en soms inconsistent. Dit zorgt voor wantrouwen bij onze samenwerkingspartners om te investeren in toekomstplannen. Dit vertraagt ook de realisatie van de watertransitie.

Beschikbaarheid van vakkundige mensen

Binnen de brede watersector neemt de vraag naar vakkundig personeel toe. Doordat Nederland vergrijsst, het aantal werkzoekenden laag is en tegelijk de vraag naar mensen met waterkennis stijgt, ontstaat een tekort aan mensen met vakkennis. Dit raakt ons, onze leveranciers en onze medeoverheden met gevolgen voor onze projecten, de prijsontwikkelingen en beleidsvorming. Artificiële Intelligentie (AI) kan hier in de toekomst wellicht de impact van verlichten.

Onzekere financiële tijden

De financiële markt is afhankelijk van de mondiale economische ontwikkelingen. De handelstarieven van de USA en de reactie van de rest van de wereld hierop, zorgen voor grote onzekerheid en terughoudendheid bij het doen van investeringen. De laatste jaren is door beleid van de Europese bank de inflatie gedaald en ook de rente is afgenomen en op dit moment redelijk stabiel. Door de onzekerheid en handelstarieven remt de groei van de economie af.

De toename van investeringen door het waterschap leidt tot grotere financiële afhankelijkheid van de markt. Dit biedt kansen, omdat de markt op zoek is naar zekerheid die overheden kunnen bieden. Tegelijkertijd kan de beschikbaarheid van materialen afnemen door verminderde handel en transport, of toenemen als de handelsmarkt van China naar Europa verschuift, wat lagere prijzen kan opleveren. De krappe arbeidsmarkt voor technisch personeel blijft echter de prijzen van aannemers onder druk zetten.

2027 en 2030

De twee belangrijke jaren 2027 en 2030 komen snel dichterbij. In 2027 moet een belangrijke stap gezet zijn in de doelen van het grondwaterconvenant en de KRW. In de Handelingsperspectieven heeft het waterschap gezegd dat 2030 een omslagpunt is voor onze watertransitie: tot die tijd richt het waterschap zich op het stimuleren van ander gebruik van het watersysteem. Na 2030 heeft het waterschap een andere rol.

Digitale transformatie

De wereld om ons heen wordt steeds verder gedigitaliseerd. Kunstmatige intelligentie (AI), sociale media, machine-learning zullen invloed hebben op ons werk. Dit brengt kansen met zich mee maar ook bedreigingen.

De watertransitie

Met de vaststelling van WBP5 is een ambitieuze koerswijziging ingezet ten opzichte van voorgaande jaren. De watertransitie zet watersysteemherstel voor 2050 centraal. Het principe van water en bodem sturend onderschrijft dit. De vooruitstrevende aanpak van de watertransitie heeft brede erkenning gekregen, zowel in het addendum RWP van de provincie Noord-Brabant als op landelijk niveau.

Het omslagpunt in 2030 geeft richting, perspectief en urgentie. Deze paragraaf omschrijft welke concrete stappen al zijn gezet en welke uitdagingen er nog liggen. De scenario's in het volgende hoofdstuk zijn gebaseerd op deze analyse en spelen hierop in.

1. Eerste mijlpalen bereikt

- **Beleidsvernieuwing:** Het aanscherpen van beleid, het publiceren van de tijdlijn van de transitie op onze website, het actief uitdragen van de watervisie 'Wat Water Wil' en het ontwikkelen van stimuleringsregelingen zorgt voor bewustwording over dat niet alles meer overal kan.
- **Samenhangende regelgeving:** Beleidsontwikkeling gebeurt integraal met onze publieke partners. Dit is terug te zien in bijvoorbeeld het addendum RWP, het Brabants Programma Landelijk Gebied. Hierdoor verstevigen afspraken, besluiten en ambities elkaar.
- **Besluitvorming:** Besluiten over technisch compenseren, referentiejaar gewasschade en het besluit geen peilen verlagen markeren het afscheid van het oude denken. De aanpassingen in grond-, pacht- en stimuleringsbeleid bouwen de weg voor het nieuwe watersysteem.
- **Projectuitvoering:** Sectorale beekdalherstelprojecten worden afgerond in lijn met het AB-besluit. De Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) wordt geïntensiveerd. In alle GGA's is water en bodem sturend als leidend principe opgenomen voor de nog te maken keuzes in toekomstig gebruik.
- **Toekomstbestendige waterketen:** Binnen de keten wordt onderzocht en eerste stappen gezet om de samenhang met het watersysteem verder te versterken en de waterkwaliteit te verbeteren

2. Uitdagingen en groeiruimte

- **Versnelling klimaatverandering:** Verandering van klimaat zorgt voor weersuitersten met gevolgen voor ons watersysteem. Hierdoor neemt onze opgave toe.
- **De jaren 2027 en 2030 naderen:** Verleiden/stimuleren moet blijvend ingezet worden om voorzienbaarheid te creëren. Voorzienbaar handelen biedt naar verwachting juridische waarborgen voor aansprakelijkheidsrisico's na 2030.

- Doorbreken van traditie: De rol van het waterschap is van origine uitvoerend en faciliterend. De watertransitie vraagt om heroriëntatie van de rol van het waterschap. Dit kan zowel het loslaten van de bestaande taakopvatting als het ontdekken van een nieuwe rolinvulling betekenen. Om de transitie succesvol te maken zal dit in samenwerking moeten, alleen samen kom je tot verandering. Er zit spanning op het werken vanuit een duidelijke koers/snelheid maken en samenwerken met het gebied. Dat vraagt extra aandacht en zorg voor betrokkenheid en participatie met onze partners en de omgeving.
- Participatie: Het doorbreken van patronen en loslaten van de bestaande rol opvatting vraagt om draagvlak bij onze partners. Dit wordt geboden door duidelijkheid over en participatie in onze inspanningen.
- Twee systemen in de praktijk: Nog niet alle wettelijke taken en samenwerkingsafspraken zijn getransformeerd naar transitiegericht werken. Hierdoor draait de organisatie deels nog op het oude systeem én wordt gewerkt volgens de principes van de handelingsperspectieven. Dit leidt tot niet doelmatige inzet van onze middelen en tot onduidelijkheid bij onze partners. Met financiële en juridische kwetsbaarheid tot gevolg.

3. Vernieuwde koers en rol van het waterschap

De watertransitie speelt zich af tegen de achtergrond van een snel veranderend klimaat waarin weersuitersten elkaar in hoog tempo afwisselen. Om vooruit te blijven lopen, moeten bestaande afspraken kritisch worden herzien en heldere prioriteiten worden gesteld. Het waterschap kiest daarom voor:

- Van faciliterend naar regisserend: Intensieve samenwerking met partners én een proactieve, sturende rol voor de overheid.
- Heldere kaders voor 2030: Tijdige duidelijkheid over wat wél en níet meer kan, versterkt door stimuleringsregelingen, klimaatbuffers en transitiegewassen.
- Gedragsverandering stimuleren: Door consistent en doelgericht te handelen, wordt het bewustzijn groter over alternatieven in watergebruik én wordt het risico op aansprakelijkheid en nadeelcompensatie na 2030 beperkt(er). Voorzienbaarheid draagt bij aan het stimuleren van gedragsverandering. Hierdoor wordt de noodzaak tot veranderen groter.
- Eensluidend en daadkrachtig optreden: Dit is essentieel om onze ambitie – een toekomstbestendig, veerkrachtig watersysteem – tijdig te realiseren en de financiële en bestuurlijke risico's van vertraging te vermijden.

Scenario's

Een scenario is een samenhangende beschrijving van een mogelijke toekomstige situatie, inclusief de relevante ontwikkelingen en aannames die daartoe leiden. Een scenario helpt bij het verkennen van onzekerheden/risico's en ondersteunt het maken van strategische keuzes door inzicht te geven in verschillende ontwikkelrichtingen. Dit hoofdstuk beschrijft de totstandkoming van de scenario's voor de Voorjaarsnota 2026-2032 en welke keuzes ten grondslag hebben gelegen aan de opbouw van de scenario's.

1. Werken vanuit scenario's

Het waterschap werkt aan veel projecten en processen, binnen een continu veranderend speelveld. Om op alle ontwikkelingen tegelijk in te kunnen spelen en/of sturing te kunnen geven is het belangrijk om te erkennen dat inspanningen een onderlinge samenhang hebben. Keuzes in de ene inspanning hebben direct effect op andere inspanning. Het is verleidelijk om te reageren op de actualiteit, omdat het effect van dit handelen direct zichtbaar is. Als het waterschap het omslagpunt van 2030 wil inrichten volgens de afspraken uit de handelingsperspectieven, is het noodzakelijk dat het waterschap proactief stuurt op de lange termijn doelen (proactief) en loskomt van korte termijn impulsen. Een samenhangend pakket van inspanningen binnen de afzonderlijke scenario's helpen hierbij. Dit geeft inzicht in bijsturingsmogelijkheden op onze huidige inspanningen en levert een bijdrage aan doelmatigheid, voorspelbaarheid en (kosten)effectiviteit op de langere termijn. Uiteindelijk draagt dit bij aan de beoogde voorzienbaarheid vanuit de watertransitie.

2. Opbouw van de scenario's

Op basis van de gestelde opdracht en randvoorwaarden zijn drie scenario's uitgewerkt:

1. **WBP5**: fundament voor de watertransitie
2. **Groei**: extra inzet voor vergrote impact
3. **Transformatie**: anders denken, anders doen

Scenario WBP5 laat zien hoe de bestaande samenwerkingsvormen, organisatie en middelen ingezet kunnen worden om de ambities van de watertransitie te realiseren. Het scenario biedt een stabiele en ambitieuze koers op basis van de vastgestelde beleidskaders.

Scenario Groei richt zich op het effect van een intensivering van de huidige inspanningen en middelen. Dit scenario laat zien hoe door extra inzet impact groeit, zonder dat fundamentele veranderingen in organisatie of taakopvatting nodig zijn.

Scenario Transformatie tenslotte gaat uit van het principe 'anders denken, anders doen'. Dit scenario richt zich op het vernieuwend hervormen van het systeem, zodat sneller en wendbaarder kan worden ingespeeld op maatschappelijke en ecologische ontwikkelingen buiten het huidige beleidsveld.

In bijlage 2 is voor drie inspanningen uiteengezet hoe deze verschillen tussen de scenario's.

Werkwijze en ordenende principes

De scenario's zijn tot stand gekomen door de huidige en voorziene inspanningen (projecten, beleidsdoelen of afspraken) te inventariseren, met als basis het huidige werken volgens WBP5. Hieruit is onderscheid gemaakt tussen inspanningen waar bijsturing niet wenselijk is en inspanningen waar bijsturen nog mogelijk (en wenselijk) is. Inspanningen waarop niet meer bijgestuurd kan worden zijn bijvoorbeeld reeds aanbestede projecten of wettelijke verplichtingen. Een scenario is daarmee een samenhangend pakket van nog stuurbare inspanningen.

Per scenario zijn de effecten en bijsturingsmogelijkheden uitgewerkt op een selectie van bestuurlijk relevante dossiers. Deze dossiers zijn gekozen vanwege hun impact, herkenbaarheid en samenhang met andere inspanningen. Om de leesbaarheid en bestuurlijke focus te waarborgen, zijn uitsluitend deze dossiers opgenomen in deze nota. De financiële consequenties zijn wél doorgerekend op het volledige pakket van inspanningen tot en met 2032. Deze doorrekeningen zijn opgenomen in het hoofdstuk Financiële doorrekening en dekking. De geraamde investeringen betreffen een bandbreedte en zijn voor alle scenario's hetzelfde/gelijk. Voor de doorrekening is gebruik gemaakt van het maximale budget en is inclusief eventuele uitbreiding van personele capaciteit. De definitieve uitwerking hiervan is een bestuurlijke keuze die vorm krijgt in de Beleidsbegroting. Het gekozen scenario bepaalt dus uiteindelijk hoe de inspanningen daadwerkelijk (in)gericht worden.

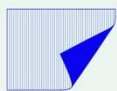
Voor alle drie de scenario's staat watersysteemherstel als ordenend principe centraal. Gekeken is naar de snelheid voor watersysteemherstel, de samenwerkingsvorm die daarbij past en de mogelijkheden om dit te financieren. Kortom: hoe komt het waterschap effectief tot de benodigde impact.

Externe ontwikkelingen en benutting kansen

Naast de interne kaders is in de scenario's ook rekening gehouden met actuele externe kansen, zoals beschikbare middelen vanuit de regio. Zo heeft de provincie Noord-Brabant in het kader van de Aanpak Landelijk Gebied cofinanciering toegezegd voor gebiedsgericht werken. Door financiële middelen strategisch in te zetten naargelang het gekozen scenario, kan cofinanciering vanuit de provincie gegenereerd worden. Er is in de scenario's rekening gehouden dat er cofinanciering vanuit de provincie komt. Dit is echter geen zekerheid.

Toename van de opgave

Uit de scenariodoorwerking blijkt dat de omvang van de opgave toeneemt naarmate de tijd vordert. Klimaatverandering is hierin een bepalende factor maar niet de enige (zie hoofdstuk Trends). Dit versterkt de noodzaak om tijdig en strategisch te sturen op tempo, samenwerking en financiering van het herstel van het watersysteem.

Scenario WBP5: stevig fundament voor watertransitie

Scenario WBP5 is het autonome spoor dat momenteel gevolgd wordt. De vaststelling van WBP5 en de handelingsperspectieven is een duidelijke koerswijziging geweest van hoe De Dommel haar taak naar de toekomst opvat. Deze ambitieuze koers is vernieuwend en noodzakelijk. Kenmerkend voor dit scenario is dat volgens afspraak gewerkt wordt, maar wel de vraag gesteld wordt of dit binnen het beleid van de watertransitie past. Hierdoor durft het bestuur de taakopvatting in het licht van de watertransitie te plaatsen.

Kern ingrepen:

- Inzet op systeemherstel
- Toewerken naar 2050 binnen de gemaakte afspraken
- GGA wordt versterkt, beekherstel wordt uitgevoerd volgens afspraak
- Samen met partners invulling geven aan de KRW Impuls
- Actieve benadering van partners over onze beleidskoers aan de hand van onze watervisie
- Geen extra middelen bovenop de extra fte die volgen uit WBP5

Resultaat:

- Verdere bestendiging van de koers
- Geen financiële verrassingen
- Duidelijkheid voor de gebiedspartners
- Brabantbrede samenwerking
- Herkenbaarheid in uitvoering en werkwijze

Scenario WBP5 biedt een solide en ambitieuze basis. Echter doordat de opgaven buiten groter worden dan waar de inzet op is gericht, is het evident dat het waterschap onvoldoende impact maakt. Dat heeft consequenties voor de voorzienbaarheid met gevolgen voor eventuele financiële en bestuursrechtelijke aansprakelijkheid en de kosten op lange termijn.

Scenario Groei: extra inzet, vergrote impact

Scenario Groei volgt vanuit de ambitie om in te kunnen spelen op wensen vanuit de omgeving en bestuur om op de bestuurlijk relevante dossiers meer impact te realiseren. Dit scenario bouwt dan ook voort op de koers van WBP5, maar verhoogt de inzet om zo méér impact te realiseren op de bestuurlijk relevante dossiers.

Kern ingrepen:

7 mln extra om:

- Beheer en Onderhoud differentiëren naar koppen, flanken en beekdalen
- Extra budget voor GGA aanpak (en ophalen middelen vanuit de provincie)
- Stapsgewijs toewerken naar 2030 met onze Brabant-brede partners
- Lobby en andere rolneming in samenwerkingen
- Onderzoek en innovatie in (afval)waterbeheer
- Vastgestelde grondstrategie in de praktijk toepassen

Extra inzet krijgt gestalte in de volgende versterkingen:

- Stapsgewijze ombouw van bestaande watersystemen via aanvullende projecten
- Investerings in nieuwe technologieën of andere oplossingen voor efficiënter (afval)waterbeheer
- Uitbreiding van de 'stimuleringsregeling landelijk gebied, samen beter in waterbeheer' (gericht op transitie in landgebruik en waterbeheer)
- Intensievere rolneming binnen samenwerkingsverbanden, met nadruk op gebiedsgericht werken.

Hoe wordt dit zichtbaar?

Ons beheer en onderhoud wordt gedifferentieerd naar koppen, flanken en beekdalen. Hiermee wordt onze inspanning in de koppen en beekdalen anders. Onze regelgeving is vooral gericht op koppen en beekdalen. In de flanken biedt het waterschap ruimte voor landgebruik. Dit ondersteunt het waterschap door haar operationele inspanningen te richten op de flanken.

In de GGA-gebieden wordt extra geld ingezet om de plannen door te laten gaan, ook nu de bijdrage van BPLG is gestopt. In de ALG helpt het waterschap niet alleen met geld, maar ook met de organisatie. Zo krijgt water een belangrijkere plek in de uitvoering van de GGA-projecten. Met deze financiële bijdrage willen we aan de provincie laten zien dat we het belangrijk vinden dat water en bodem een grote rol spelen in het landelijk gebied. Door veel bij te dragen en onze afspraken na te komen, hopen we dat de provincie (PNB) meer geld beschikbaar stelt voor onze gebieden. We kiezen ervoor om het geld vooral in te zetten op GGA's die al goed doorpakken. Zo bereiken we meer dan

wanneer we het geld over alle GGA's verdelen. Onze eigen bijdrage helpt - als een soort hefboom - om ook andere partijen (zoals de provincie) mee te laten financieren binnen de ALG.

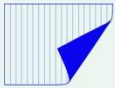
De grondstrategie wordt actiever ingezet en richt zich op het maatschappelijk belang, waardoor inzet van volledige schadeloosstelling meer mogelijkheden biedt. Daarnaast zet De Dommel actief in op maatregelen zoals herwaarden van grond in ruil voor beperkingen die vanuit water en bodem sturend gelden.

Resultaat:

- Uitbreiding van de huidige aanpak
- Acceptatie van de gevolgen van samenwerking (vertraging en doelaflleiding)
- Gebiedspartners ontdekken stapsgewijs wat de transitie gaat betekenen met risico op desinvesteringen en aansprakelijkheid
- Maximale cofinanciering vanuit de provinciale middelen niet mogelijk
- Doelrealisatie is mogelijk, wel onzeker
- Door stimuleren en aanscherping regels verkleinen de juridische en financiële risico's na 2030 (voorzienbaarheid)

Vervangingsopgave ondergrondse infrastructuur (strategie Riool Zuid) richt zich op deeloplossingen, wat leidt tot een stapsgewijze systeemverandering. Er wordt samen met de Brabantse partners maximaal ingezet op de KRW-impuls. Om de afspraken te realiseren zijn extra Fte's en investeringen nodig. Het waterschap voert een grondige analyse uit naar de toekomstbestendige waterketen en gaat in gesprek met gebiedspartners. Het doel is een structurele systeemverandering op lange termijn. Om de transitie in de landbouw te versnellen breidt het waterschap haar stimuleringsregelingen uit en draagt bij aan kennis en onderzoek, wat ander gebruik zichtbaar maakt. Vervangingsinvesteringen richten zich op het bouwen aan structuur en organisatie, waardoor een inhaalslag mogelijk wordt en calamiteiten worden gereduceerd. Aan de verstedelijkingsopgave binnen ons beheergebied draagt het waterschap nog actiever bij.

Met het scenario groei wordt extra inzet gepleegd op de ontwikkeling van een nieuw watersysteem parallel aan het bestaande -systeem. Desondanks blijft het risico dat hiermee onvoldoende voorzienbaarheid gegeven wordt. Gevolg hiervan kan zijn dat ondernemers niet anticiperen op de veranderingen in het watersysteem.

Scenario Transformatie: anders denken, anders doen

Dit scenario verkent wat nodig is als de ambities van de watertransitie vertaald worden naar onze praktijk, organisatie en samenwerkingen. Het gaat hierbij niet om 'meer' doen, maar om anders denken en handelen – en daarmee versnellen waar het een substantiële bijdrage levert. Waar scenario WBP5 gaat over de stabiele koers van onze ambities en scenario groei gaat over hoe extra inzet tot meer impact leiden, gaat scenario transformatie over het anders denken en handelen om zo impact te vergroten. In dit scenario is gekeken hoe de watertransitie nog krachtiger tot uitvoering kan komen en systeemherstel centraal staat in het handelen van het waterschap.

Kern ingrepen:

12 mln extra om:

- Budget voor GGA Aanpak met als inzet middelen en sturing op te halen vanuit de provincie
- Toonaangevende rolname in regionale samenwerking
- Het watersysteem staat centraal in het handelen van het waterschap
- Pijnlijke keuze worden niet vermeden
- Koppen, Flanken en Beekdalen wordt bepalend in hoe gewerkt wordt

Andere inzet krijgt gestalte in de volgende versterkingen:

Om de watertransitie krachtig in uitvoering te brengen, wordt ingezet op:

- volledig circulaire en klimaatadaptieve waterketen en -systemen te ontwikkelen
- een herpositionering van het waterschap, inclusief het afstoten van taken die de transitie naar toekomstbestendig waterbeheer belemmeren
- innovatieve en duurzame waterbeheerconcepten te implementeren
- het volledige instrumentarium binnen het waterschap wordt gedifferentieerd naar koppen, flanken en beekdalen (perspectief bieden, reguleren en afdwingen) een regionale, toonaangevende gidsrol.

Hoe wordt dit zichtbaar?

Dit betekent dat beheer en onderhoud zich richt op systeemherstel, met extra inspanning richting de flanken. De koppen en beekdalen moeten meer zelfvoorzienend worden zonder directe rol voor het waterschap. Vanuit de ALG-projectorganisatie wordt opgedragen samengewerkt tussen provincie en waterschap als één overheid. In de GGA-gebieden, waar het waterschap de leiding heeft, wordt een integrale projectenorganisatie gevormd met gelijkwaardige partners, wat leidt tot betere

plannen. De grondstrategie wordt financieel versterkt om op lange termijn kosten te besparen, met extra aandacht voor het herwaarderen van grond. Deze samenwerking met partners en nieuw instrumentarium zal de landbouwtransitie ondersteunen en versnellen. Na het omslagpunt in 2030 zijn de spelregels geëffectueerd en verder geconcretiseerd wat risico's op schade en nadeelcompensatie sterk beperkt. En de rol van het waterschap verschuift mee (stimuleren, faciliteren, reguleren, realiseren).

Resultaat:

- Op onderdelen een breuk met huidige aanpak en samenwerkingen
- De watertransitie wordt snel concreet voor het gebied en er ontstaat perspectief
- Doelmatige inzet van mens en middelen
- Lastige keuzes worden niet vooruitgeschoven
- Maximale cofinanciering vanuit de provinciale middelen
- Doelrealisatie is binnen bereik
- Door stimuleren en aanscherping regels verkleinen de juridische en financiële risico's na 2030 (voorzienbaarheid)

Vervangingsopgave ondergrondse infrastructuur (strategie Riool Zuid) richt zich op systeemverandering en leidt tot nieuwe inzichten en oplossingen. De toekomstbestendige waterketen werkt aan een nieuwe strategie voor afvalwaterbeheer, wat direct verbeteringen oplevert.

Vervangingsinvesteringen richten zich op systeemverandering en samenwerking, wat toekomstbestendige oplossingen biedt en calamiteiten verkleint. NOVEX Stedelijk Brabant wordt een project met een actieve rol en lobby, wat invloed heeft op proces en besluitvorming. De KRW en de impuls hierop zijn geen doel op zich maar is een resultaat van intensivering van systeemherstel.

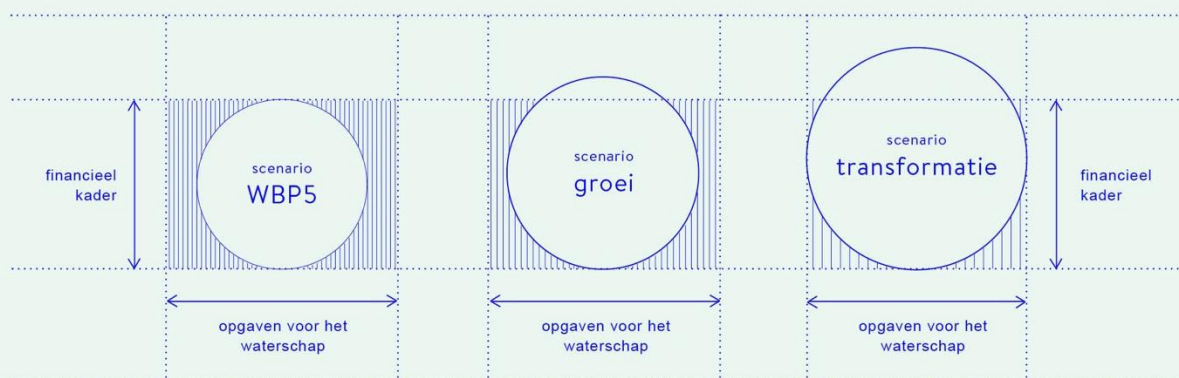
Binnen de verstedelijkingsopgave in ons beheergebied, neemt het waterschap een actieve rol in. Door prominenter aan tafel te zitten, wordt voorkomen dat het waterschap voornamelijk reactief moet handelen. In plaats daarvan wordt het waterbelang vroegtijdig en proactief ingebracht in de planvorming. Dit leidt tot een heroverweging van de kosten-batenanalyse voor onze wateropgaven, waardoor deze wateropgaven nadrukkelijker worden meegewogen in de afwegingen rond ruimtelijke ontwikkeling.

De positie van het waterschap als publieke dienstverlener ontwikkelt zich in dit scenario mee met de veranderende maatschappelijke opgaven. Door eerder en actiever aan tafel te zitten bij ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen, zoals binnen de GGA, waterketen en ook NOVEX, wordt het waterschap meer dan een uitvoerende organisatie: het wordt een strategische partner die vanuit het waterbelang bijdraagt aan integrale gebiedsontwikkeling.

Scenario Transformatie maakt het mogelijk grote stappen te zetten in de watertransitie. Het succes hiervan is sterk afhankelijk van bestuurlijk en ambtelijk lef. Het is een uitdaging om organisatie en partners in de trendbreuk mee te nemen en de transitie in de praktijk zichtbaar te maken.

Financiële doorrekening

Naast de inhoudelijke impact op de watertransitie geven de financiële consequenties inzicht in de haalbaarheid en realiteitswaarde van de verschillende scenario's. Door de koppeling te maken tussen inhoudelijke ambities en beschikbare middelen, ontstaat een onderbouwd beeld van wat binnen de huidige en verwachte financiële ruimte mogelijk is. In de onderstaande paragrafen worden de financiële doorrekeningen per scenario toegelicht. Deze doorrekening vormt een belangrijke basis voor het maken van afgewogen keuzes in de verdere beleidsvorming

1. Bijstelling in de lasten

De actualisatie van de cijfers van de huidige koers van de Beleidsbegroting 2025, laten een forse bijstelling zien (zie tabel vergelijking netto lasten).

- In de aanloop naar de VJN 2026 is kritisch gekeken naar een realistisch tijdstip van ingebruikname van waterketenprojecten, die rekening houdt met mogelijke vertragingen. De jaarlijkse investeringen blijven stabiel tussen € 60 en € 65 miljoen, met de focus op instandhouding (70%), schoon water (25%) en overige projecten (5%). De doelstellingen blijven intact, hoewel sommige projecten, zoals extra maatregelen voor de reductie van nutriënten, met een jaar kunnen worden vertraagd. Versnelling van deze ingrepen in de tijd is niet realiseerbaar, door de volgorde van projectuitvoering en de beperkte beschikbaarheid van mensen en materieel. Dit heeft enkel effect op de bovengrondse infrastructuur. Het uitstellen van investeringen leidt tot een aantal aanpassingen in de tijd, waardoor de kapitaallasten in de exploitatie zijn verlaagd met 3 oplopend tot 8 miljoen per jaar in de beleidsperiode.
- De personeelskosten zijn ook verlaagd. In 2026 met 0,5 miljoen en vanaf 2027 met 2,5 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt door de uitbesteding van de Belastingheffing en Invordering naar de BSOB. Hier tegenover staat een stijging van de post goederen en diensten door de betaling van de gemaakte kosten aan de BSOB.
- In de personele lasten is rekening gehouden met lopende subsidieregelingen zoals de MOK. De huidige MOK-regeling stopt in 2027. In de scenario's is rekening gehouden met een vervanger van de huidige MOK in de jaren daarna. Dit vormt een financieel risico.
- In totaal nemen de goederen en diensten toe met gemiddeld 9 miljoen per jaar met forse schommelingen in de eerste jaren door eenmalige kosten voor sloop en baggeren en wijzigingen in energiekosten en stimuleringsregeling landelijk gebied.

Per saldo wordt binnen het kader van het bestuursprogramma gebleven maar zijn er in 2026 bijna 6 miljoen meer netto lasten en in 2027 wordt dit 6 miljoen minder. Hierna worden de verschillen kleiner.

Vergelijking netto lasten

Bedragen * € 1.000	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Netto lasten BB2025	€ 168.215	€ 174.387	€ 191.558	€ 188.306	€ 200.778	€ 209.742	€ 224.356	€ 234.182
Netto lasten WBP5	€ 169.496	€ 180.339	€ 185.728	€ 188.532	€ 197.685	€ 213.099	€ 226.952	€ 236.570
Netto lasten Groei	€ 169.496	€ 196.239	€ 201.628	€ 203.432	€ 212.585	€ 227.999	€ 241.852	€ 251.470
Netto lasten Transformatie	€ 169.496	€ 201.039	€ 206.428	€ 209.232	€ 218.385	€ 233.799	€ 247.652	€ 257.270

In bovenstaande tabel zijn de netto lasten per scenario en de Beleidsbegroting 2025 opgenomen. Voor de scenario's Groei en Transformatie geldt dat de lasten zoals opgenomen in het autonome scenario WBP5 als basis gelden voor de scenario's groei en transformatie. Door de gemaakte keuzes in de scenario's groei en transformatie komen daar extra lasten en compenserende baten zoals bijvoorbeeld cofinanciering en subsidieregelingen bij. Hierbij zijn inschattingen gemaakt van wat de omvang van de cofinanciering cq subsidieregelingen zouden zijn. Deze inschattingen vormen een risico omdat er tot op heden nog geen definitieve afspraken zijn gemaakt.

Het kader vanuit het bestuursprogramma is een gemiddelde jaarlijkse stijging van de belastingopbrengst van maximaal 8% + inflatie over de bestuursperiode. Indien bestuur hiervoor kiest, dan is in 2026 nog 8 miljoen exploitatieruimte beschikbaar (verschil tussen maximale belastingopbrengst en het werken volgens autonome spoor).

De netto lasten leiden tot de volgende benodigde belastingopbrengsten per scenario, rekening houdend met de beschikbare reserves.

Belastingopbrengst

Bedragen * € 1.000	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Maximale belastingopbrengst	€ 163.442	€ 181.093	€ 200.651	€ 222.322	€ 246.332	€ 272.936	€ 302.414	€ 335.074
Belastingopbrengst BB2025	€ 160.869	€ 175.433	€ 191.604	€ 200.365	€ 209.462	€ 219.146	€ 0	€ 0
Belastingopbrengst WBP5	€ 163.441	€ 175.700	€ 188.014	€ 197.498	€ 205.191	€ 213.251	€ 221.531	€ 230.360
Belastingopbrengst Groei	€ 163.441	€ 188.225	€ 202.873	€ 211.221	€ 219.958	€ 229.142	€ 238.585	€ 248.454
Belastingopbrengst Transformatie	€ 163.441	€ 193.042	€ 208.531	€ 217.270	€ 226.399	€ 235.931	€ 245.765	€ 256.232

Voor het autonome spoor van WBP5 en bij beide scenario's worden de reserves in 2026 benut tot de benodigde ondergrens om risico's op te vangen. Vanaf 2027 bouwen we weer reserves op. Daarnaast stijgt de belastingopbrengst langzaam minder in de daaropvolgende jaren.

Voor volledige financiering van scenario Groei uit belastinginkomsten is een stijging in de belastingopbrengst in 2026 nodig van 15,2% (dus meer dan 10,8%), 7,8% in 2027 naar 4,1%/4,2% vanaf 2028 en verder.

Voor volledige financiering van scenario Transformatie uit belastinginkomsten is een stijging in de belastingopbrengst in 2026 nodig van 18,1% (dus ook meer dan 10,8%), 8,0% in 2027 naar 4,2% vanaf 2028 en verder. Omdat het financieel kader is vastgesteld dienen dus besparingen gevonden te worden.

Gestreefd wordt naar een geleidelijke belastingstijging. Doordat de reserves hard dalen, moeten de belastingopbrengsten fors stijgen in 2026 om het weerstandsvermogen te allen tijde beschikbaar te houden. Aanleiding hiervoor is dat de kosten in 2026 fors stijgen, zowel in de geactualiseerde cijfers in het basis-scenario als in de strategische scenario's. Een geleidelijke stijging door gefaseerd opvoeren van kosten of uitstellen van eenmalige kosten in 2026, kan deze forse belastingstijging drukken.

Toetsing aan het gestelde kader: belastingopbrengsten maximaal 8% + inflatie

- WBP5-scenario: voldoet over de gestelde beleidsperiode.
- Groei: om dit scenario mogelijk te maken moeten een aantal activiteiten van 2026 naar 2027 en verder worden doorgeschoven. Deze keuzes dienen met de Beleidsbegroting te worden gemaakt.
- Transformatie: om dit scenario mogelijk te maken moeten een aantal activiteiten van 2026 naar 2027 en verder worden doorgeschoven. Deze keuzes dienen met de Beleidsbegroting te worden gemaakt.

2. Schuldenquote kader maximaal 350% (= netto schuld/belastingopbrengst)

Tot 2030 blijft de schuldenquote binnen de gestelde kaders. Door investeringen in de tijd te spreiden, ontstaat ruimte om de financieringsbehoefte te beperken, wat leidt tot een lagere leenbehoefte. De aanvullende kosten die samenhangen met de scenario's drukken vooral op de exploitatie, wat resulteert in een stijging van de belastingopbrengsten, met name in de eerste jaren. Deze hogere opbrengsten dragen rechtstreeks bij aan het verlagen van de schuldenquote, aangezien een hogere structurele opbrengst het aandeel schulden in verhouding tot de begroting drukt.

Schuldenquote	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Schuldenquote WBP5	283%	281%	292%	314%	330%	341%	357%	370%	459%
Schuldenquote Groei	283%	263%	271%	294%	307%	318%	331%	343%	430%
Schuldenquote Transformatie	283%	256%	263%	285%	299%	308%	322%	333%	419%
Schuldenquote binnen kader	283%	273%	280%	298%	313%	325%	341%	354%	441%

NB: de schuldenquote van 2024 en 2025 zoals opgenomen in bovenstaande tabel zijn gebaseerd op de realisatie van 2024 en de verwachte resultaten in boekjaar 2025. Aangezien in beide boekjaren de investeringen neerwaarts zijn gerealiseerd cq bijgesteld, zijn schuldenquote in die jaren lager uitgekomen dan eerder verwacht. Ook de nieuwe planperiode van WBP6 geeft mogelijkheid tot bijsturing.

Toetsing aan het gestelde kader: maximale schuldquote 350%

- WBP5-scenario: voldoet over de gestelde beleidsperiode niet aan het kader voor de jaren 2030 e.v.
- Groei: voldoet over de gestelde beleidsperiode met uitzondering van 2032.
- Transformatie: voldoet over de gestelde beleidsperiode met uitzondering van 2031 en 2032.

Voor alle drie de scenario's geldt dat de onzekerheid over de activiteiten vanaf 2030 groot is. Daarnaast is er de komende jaren nog voldoende ruimte tot het nemen van bijstellingsacties zoals bijvoorbeeld spreiding van activiteiten in de tijd of besluiten om in eerdere jaren de belastingopbrengsten op het maximale kader 8% + inflatie te continueren.

3. Besparingsopties

De doorrekening van Scenario Groei en Scenario Transformatie komt in 2026 boven het financieel kader uit met respectievelijk 7 miljoen en 12 miljoen. Indien wordt gekozen voor een van deze scenario's, en het uitgangspunt van het bestaande financiële kader wordt gevolgd, vraagt dit om heroverweging van bestaande inspanningen in 2026. Hierbij kan gekozen worden voor bijstelling in 2026 en/of bijstelling naar latere jaren door bijvoorbeeld het spreiden van activiteiten.

Met andere woorden: om in boekjaar 2026 binnen het financiële kader te blijven, dienen we een zelfde ordegrrootte van financiële middelen elders te bezuinigen. Vanuit een kritische blik op impact en efficiëntie, draagt het Dagelijks Bestuur onderstaande bijsturingsmogelijkheden aan:

- Gefaseerd opbouwen investeringen GGA
- Herinvesteringskosten waterketen
- Sluiten stimuleringsregeling klimaatadaptatie
- Spreiding van activiteiten in de tijd

De uiteindelijke keuzes voor deze en/of andere besparingsopties het Algemeen Bestuur in de Beleidsbegroting 2026. Het Dagelijks Bestuur zal hiervoor een gemotiveerd voorstel doen dat invulling geeft aan het door het Algemeen Bestuur gekozen scenario.

4. Alternatief: overschrijding financieel kader

Een eenmalige overschrijding van het kader van de belastingopbrengst (in 2026 verhoging belastingopbrengst bij scenario groei naar 15%, naar 18% voor scenario transformatie), zorgt ervoor dat in 2027 dit kader niet wordt overschreden en biedt ruimte voor de transitie. Het is een flink offer dat we vragen van burgers en bedrijven, maar het zorgt ook voor verbetering van de schuldenquote.

Bijlage: Tarieven en reserves

Ontwikkeling tarieven Watersysteembeheer (kwantiteit) Voorjaarsnota 2026-2032

Voorjaarsnota 2026-2032 (2025-2032) Watersysteemheffing WBP5		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
ongebouwd	tariefstijging		9,00%	9,00%	4,25%	4,25%	4,25%	4,25%	4,25%
	tarief	€ 70,96	€ 77,35	€ 84,31	€ 87,89	€ 91,63	€ 95,52	€ 99,58	€ 103,81
natuur	tariefstijging		9,00%	9,00%	3,50%	3,50%	3,50%	3,50%	3,50%
	tarief	€ 3,98	€ 4,34	€ 4,73	€ 4,90	€ 5,07	€ 5,25	€ 5,43	€ 5,62
gebouwd	tariefstijging		1,75%	1,75%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
	tarief (in % van economische waarde)	0,01865%	0,01897%	0,01931%	0,01931%	0,01931%	0,01931%	0,01931%	0,01931%
ingezetenen	tariefstijging		10,25%	10,25%	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%
	tarief (na afronding)	€ 56,90	€ 62,80	€ 69,20	€ 69,90	€ 70,60	€ 71,30	€ 72,00	€ 72,70

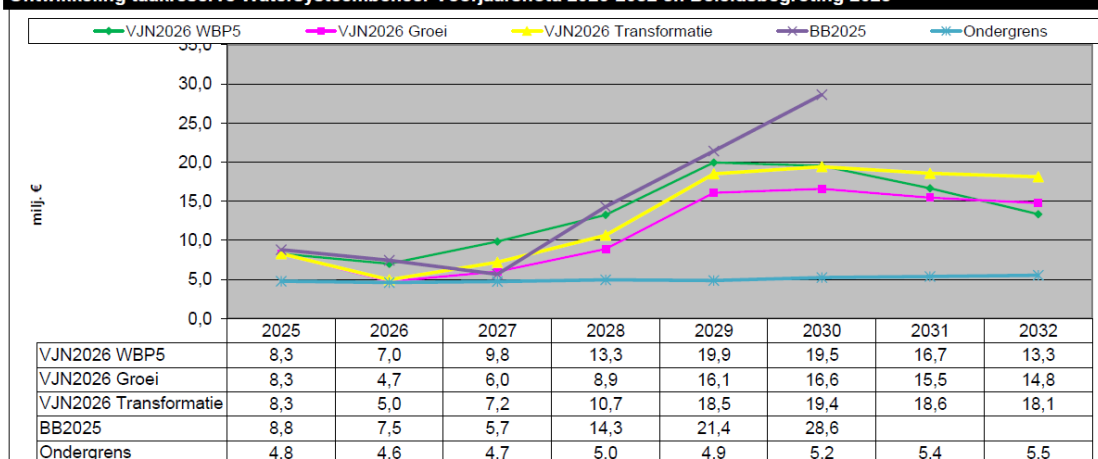
Voorjaarsnota 2026-2032 (2025-2032) Watersysteemheffing Groei		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
ongebouwd	tariefstijging		16,50%	10,50%	5,50%	5,50%	5,50%	5,50%	5,50%
	tarief	€ 70,96	€ 82,67	€ 91,35	€ 96,37	€ 101,67	€ 107,26	€ 113,16	€ 119,38
natuur	tariefstijging		16,50%	10,00%	5,00%	5,00%	5,00%	5,00%	5,00%
	tarief	€ 3,98	€ 4,64	€ 5,10	€ 5,36	€ 5,63	€ 5,91	€ 6,21	€ 6,52
gebouwd	tariefstijging		12,50%	2,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
	tarief (in % van economische waarde)	0,01865%	0,02098%	0,02140%	0,02140%	0,02140%	0,02140%	0,02140%	0,02140%
ingezetenen	tariefstijging		19,00%	10,00%	2,25%	2,25%	2,25%	2,25%	2,25%
	tarief (na afronding)	€ 56,90	€ 67,70	€ 74,50	€ 76,20	€ 77,90	€ 79,70	€ 81,50	€ 83,30

Voorjaarsnota 2026-2032 (2025-2032) Watersysteemheffing Transformatie		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
ongebouwd	tariefstijging		23,00%	16,50%	3,25%	3,25%	3,25%	3,25%	3,25%
	tarief	€ 70,96	€ 87,28	€ 101,68	€ 104,98	€ 108,39	€ 111,91	€ 115,55	€ 119,31
natuur	tariefstijging		21,00%	14,00%	5,00%	5,00%	5,00%	5,00%	5,00%
	tarief	€ 3,98	€ 4,82	€ 5,49	€ 5,76	€ 6,05	€ 6,35	€ 6,67	€ 7,00
gebouwd	tariefstijging		18,00%	3,25%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
	tarief (in % van economische waarde)	0,01865%	0,02200%	0,02272%	0,02272%	0,02272%	0,02272%	0,02272%	0,02272%
ingezetenen	tariefstijging		28,00%	8,00%	2,25%	2,25%	2,25%	2,25%	2,25%
	tarief (na afronding)	€ 56,90	€ 72,90	€ 78,70	€ 80,50	€ 82,30	€ 84,10	€ 86,00	€ 88,00

Ontwikkeling tarieven Watersysteembeheer (kwantiteit) Beleidsbegroting 2025

Beleidsbegroting 2025 (2025-2030) Watersysteemheffing		2025	2026	2027	2028	2029	2030
ongebouwd	tariefstijging		10,50%	10,50%	3,75%	3,75%	3,75%
	tarief	€ 70,96	€ 78,41	€ 86,64	€ 89,89	€ 93,26	€ 96,76
natuur	tariefstijging		10,00%	10,00%	2,50%	2,50%	2,50%
	tarief	€ 3,98	€ 4,38	€ 4,82	€ 4,94	€ 5,06	€ 5,19
gebouwd	tariefstijging		2,75%	2,75%	0,00%	0,00%	0,00%
	tarief (in % van economische waarde)	0,01865%	0,01916%	0,01969%	0,01969%	0,01969%	0,01969%
ingezetenen	tariefstijging		11,00%	11,00%	1,75%	1,75%	1,75%
	tarief (na afronding)	€ 56,90	€ 63,20	€ 70,10	€ 71,40	€ 72,60	€ 73,90

Ontwikkeling taakreserve Watersysteembeheer Voorjaarsnota 2026-2032 en Beleidsbegroting 2025

Ontwikkeling tarief Zuiveringsbeheer (kwaliteit) Voorjaarsnota 2026-2032

Voorjaarsnota 2026-2032 (2025-2032) Zuiveringsheffing WBP5

per ultimo:	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
tariefstijging		7,00%	5,00%	5,00%	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%
tarief	€ 74,76	€ 79,92	€ 83,88	€ 88,08	€ 90,72	€ 93,48	€ 96,24	€ 99,24

Voorjaarsnota 2026-2032 (2025-2032) Zuiveringsheffing Groei

per ultimo:	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
tariefstijging		13,00%	6,00%	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%
tarief	€ 74,76	€ 84,36	€ 89,52	€ 92,16	€ 94,92	€ 97,80	€ 100,68	€ 103,68

Voorjaarsnota 2026-2032 (2025-2032) Zuiveringsheffing Transformatie

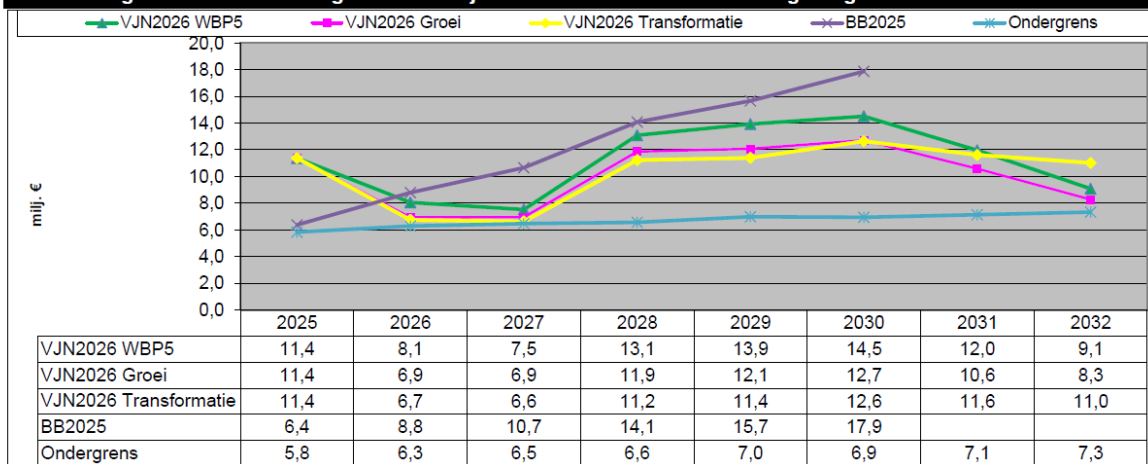
per ultimo:	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
tariefstijging		13,00%	6,00%	3,25%	3,25%	3,25%	3,25%	3,25%
tarief	€ 74,76	€ 84,36	€ 89,52	€ 92,40	€ 95,40	€ 98,52	€ 101,64	€ 105,00

Ontwikkeling tarief Zuiveringsbeheer (kwaliteit) Beleidsbegroting 2025

Beleidsbegroting 2025 (2025-2030) Zuiveringsheffing

per ultimo:	2025	2026	2027	2028	2029	2030
tariefstijging		8,00%	8,00%	4,00%	4,00%	4,00%
tarief	€ 74,76	€ 80,64	€ 87,12	€ 90,60	€ 94,20	€ 98,04

Ontwikkeling taakreserve Zuiveringsbeheer Voorjaarsnota 2026-2032 en Beleidsbegroting 2025

Bijlage: Voorbeelden doorwerking van scenario's op inspanningen

Een scenario is een samenhangende beschrijving van een mogelijke toekomstige situatie, inclusief de relevante ontwikkelingen en aannames die daartoe leiden.

Gebiedsgericht werken ALG/GGA

De gezamenlijke opgave in het landelijk gebied is groot en urgent. De watertransitie is veel omvattend en vraagt inzet en medewerking vanuit het hele gebied. Vanuit de opgaves is meer ruimte voor water nodig. De ruimte is schaars. Om deze efficiënt in te richten werken we op gebiedsniveau met alle partners samen.

WBPS	Groei	Transformatie
Waterschap investeert in de GGA en voert de GGA uit zoals nu is geprogrammeerd. Water en bodem zijn sturend in de gebiedsaanpak. Het waterschap is een toonaangevende gesprekspartner en werkt aan een toekomstbestendig inrichting van het gebied.	Het waterschap vormt samen met de provincie het projectteam rondom de ALG en GGA. Hierdoor komt een co-creatie met beleidsontwikkelingen tot stand, dat uitlegbaar is richting partners. Er zijn extra middelen beschikbaar om samen met partners tot uitvoering kan komen. Waterschap pakt extra GGA gebieden op: we werken van bovenstrooms naar benedenstrooms.	Keuzes durven maken; Sommige GGA gebieden worden later in de tijd opgepakt zodat met de hoogste prioriteit en focus aan de geselecteerde projectgebieden gewerkt wordt. Watertransitie wordt zichtbaar. Alle veranderingen in het landelijk gebied worden afgewogen tegen water en bodem sturend.

Toekomstbestendige waterketen:

De huidige aanpak past niet meer bij de problematiek: De maatschappij gebruikt teveel water en belast het met stoffen die de zuivering er niet uit haalt. Met negatief effect op grondwaterstanden, ecologie en waterkwaliteit.

WBPS	Groei	Transformatie
Eerste stap waarbij het effluent wordt hergebruikt als alternatief voor het gebruik van grondwater. Het water wordt extra gezuiverd door een vierde trap op drie RWZI's. Dat resulteert in schoner water.	Extra inzet om op meerder plaatsen te kunnen opschalen met effluenthergebruik als alternatief voor het gebruik van grondwater.	In plaats van de bestaande aanpak te optimaliseren herdefinieert het waterschap de waterketen met andere benutting en zuivering van regen-, grijs- huishoudelijk- en bedrijfsafvalwater. De waterketen wordt daarbij een netto bijdrager voor het watersysteem en watergebruikers.

Verstedelijkingsopgave

Vanuit woningbouw wordt veel ruimte geclaimd. Hierbij wordt ruimte voor water en groen vaak niet als prioriteit aangemerkt. Het waterschap is geen ruimtelijke ordenaar. Ruimte voor water is noodzakelijk voor waterberging, groen/biodiversiteit en infiltratie.

WBP5	Groei	Transformatie
Het waterschap volgt de ontwikkelingen vanuit de verstedelijkingsopgave. Het waterbelang wordt onder de aandacht gebracht bij partners en de regels in de verordening worden aangescherpt. Gemeentes zijn verantwoordelijk dat de woningen die gebouwd worden klimaatadaptief zijn en daardoor bijdragen aan onze doelen	Klimaat mag bij woningbouw geen onderhandelingsonderwerp zijn; daarvoor zet het waterschap extra middelen in. De impact van nieuwbouw op het hydrologisch systeem wordt verkleind. De leefbaarheid van nieuwe en bestaande woongebieden wordt hiermee veilig gesteld.	Een actieve lobby voor bebouwing op de juiste plek en daarmee ruimte voor water. Het waterbelang is niet onderhandelbaar. Nieuwbouw levert een bijdrage aan het watersysteem. Het waterschap regisseert aan de voorkant van de projectontwikkeling wat hydrologisch nodig is en waarom. Een visie op water en ruimte vormt hierop de basis. Dit alles maakt de leefomgeving van de toekomst weerbaar tegen watertekort, hitte en wateroverlast.

[Link](#) naar filmpje Voorjaarsnota

Kenmerk: 314869 / 314870

Aan het algemeen bestuur

Datum: 2 juli 2025

SNB Investeringsvoorstel speerpuntproject Upgrade lijn 1 + 4

Voorstel

1. In te stemmen met een investering door N.V. Slibverwerking Noord-Brabant (SNB) in de upgrade van twee verwerkingslijnen voor maximaal € 26.200.000.
2. In te stemmen met de financiering van dit project door middel van a) een bijstorting in het eigen vermogen van SNB van € 10.480.000 vanuit de zeven aandeelhouders (voor De Dommel is dit € 1.782.648) en b) het aantrekken van leningen bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) door SNB ad € 15.720.000 onder de garantiestelling van de aandeelhouders die eerder is verstrekt aan de NWB.
3. De heer S.J. Peeters te mandateren om in lijn met het besluit van het algemeen bestuur te stemmen in de AVA van SNB.

0. Korte samenvatting

Om invulling te geven aan het ondernemingsplan 2021-2026 'Samen Natuurlijk Beter' wil SNB onder andere 4 speerpuntprojecten uitvoeren. Een van deze speerpuntprojecten is de Upgrade van lijn 1 en 4 bij SNB. Hiervoor is instemming nodig van de aandeelhouders van SNB, zowel voor de uitvoering van het project als voor de financiering van het project met eigen en vreemd vermogen. SNB heeft de value case (beoogde effecten) volgens afspraak extern laten beoordelen. Deze externe beoordeling is ook al bijlage bij dit voorstel opgenomen (250502_SNB_beoordeling_business case_lijn 1+4_Definitief).

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Investerings van SNB worden ter goedkeuring voorgelegd aan de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AVA) en daarnaast vraagt SNB de aandeelhouders voor de financiering van deze investeringen een bijstorting te doen in agioreserve en zich garant te stellen voor het aantrekken van leningen bij de Nederlandse Waterschapsbank.

Voorstellen in de AVA worden in principe met meerderheid van stemmen (>70%) als "aangenomen" bestempeld, met uitzondering van enkele specifieke voorbeelden zoals "aangaan verbonden partijen", met de kanttekening dat het streven is gericht op het komen tot een unaniem gedragen besluit. Het gaat hier om een investeringsbesluit voor de upgrade van lijn 1+ 4, een investeringsbesluit passend binnen het beleid van SNB.

Bij de investering "Upgrade lijn 1+4" is er sprake van een aanzienlijke investering (> € 2 mln.). Dat betekent dat het besluit over deze investering genomen moet worden met een meerderheid van 70% of meer van de aandeelhouders vertegenwoordiging.

Vanuit het principe van een AVA-besluit binnen de kaders van de statuten zijn de deelnemers gehouden aan de naleving van de rechtsgeldige besluiten en is er in principe geen sprake van een mogelijke terugtrekking van een van de partners.

1.2. Beleidscontext/Historie

Uitwerking ondernemingsplan 2021 – 2026

Door de aandeelhouders is het ondernemingsplan 2021 – 2026 ‘Samen Natuurlijk Beter’ vastgesteld. Onderdeel van bovenstaand plan is het realiseren van een meer betrouwbare, duurzamere en meer betaalbare verwerking van zuiveringsslib voor ongeveer de komende twintig jaar. Dit houdt in, het terugwinnen van grondstoffen uit zuiveringsslib, het bewerkstelligen van een klimaatpositieve verwerking van zuiveringsslib, het reduceren van de milieubelasting die de verwerking veroorzaakt, en het verlagen van het verwerkingstarief voor de aandeelhouders. SNB wil dit onder andere bereiken door het effectueren van het speerpuntproject “Upgrade lijn 1 +4”.

2. Doel/meetbaar effect

Het project voorziet in het vervangen van de huidige twee lagedrukstoomketels en de tegendrukturbine door een systeem bestaande uit een verlenging van de verbrandingsovens, twee hogedrukstoomketels met daaraan gekoppeld een nieuwe tegendrukturbine. Een vergelijkbare vervanging heeft SNB reeds in 2015 uitgevoerd op lijn 2 en 3.

3. Uitwerking van het voorstel

3.1. Inhoud en argumenten

- Met dit speerpuntproject upgrade lijn 1 + 4 wordt invulling gegeven aan de strategie zoals opgenomen in het ondernemingsplan van SNB;
- Het project neemt knelpunten in de slibverwerkingsinstallatie (SVI) weg waardoor ca. 21.000 ton meer ontwaterd zuiveringsslib verwerkt kan worden per jaar, zodat SNB de verwachte toename in de slibaanvoer vanuit de aandeelhouders zelf kan verwerken;
- Er wordt een verdere stap gezet in het hergebruik van zuiveringsslib door het verder vergroten van de energieopwekking met 11,1 miljoen kWh extra per jaar, waardoor de slibeindverwerking energieneutraal wordt;
- Met dit project levert SNB een bijdrage in de klimaatdoelstellingen van de aandeelhouders. Naast een CO₂-reductie van jaarlijks 11.000 ton, wordt de emissie van ammoniak en stikstofoxide verlaagd met ca. 5.000 kg per jaar;
- Het project vergroot de continuïteit en de betrouwbaarheid van de SVI verder doordat een belangrijk deel van de SVI wordt vernieuwd;
- Het verwerkingstarief daalt voor de verschillende doorerekende scenario's gedurende de periode 2027 t/m 2047 met € 2,70 per ton bij het meest ongunstige scenario tot € 5,80 per ton bij het meest gunstige scenario. Het midden scenario leidt tot een verlaging van het verwerkingstarief van € 4,30 per ton. Het midden scenario dient als uitgangspunt voor het investeringsvoorstel.
- De terugverdiëntijden variëren eveneens voor de verschillende scenario's en zijn bepaald met en zonder CO₂-beprijzing. In het meest ongunstige scenario is de terugverdiëntijd zonder CO₂-beprijzing 13 jaar en met CO₂-beprijzing 8 jaar en in het meest gunstige scenario is dit respectievelijk 7 jaar en 5 jaar. Bij het midden scenario is het 10 jaar zonder CO₂-beprijzing en 7 jaar met CO₂-beprijzing.
- De SVI, die sinds 1997 in gebruik is, gaat uit van mono verbranding van ontwaterd zuiveringsslib. Op het gebied van betaalbaarheid, emissies en bedrijfszekerheid scoort de huidige verwerking goed. Zeker als de speerpuntprojecten, waarvan Upgrade lijn 1 + 4 er een is, worden gerealiseerd. In combinatie met de geplande speerpuntprojecten wordt tot en met 2047 (verwachte einde levensduur van de SVI) een duurzamere, circulaire, betaalbare verwerking gegarandeerd. De terugverdiëntijden liggen ruim binnen de verwachte technische en economische resterende levensduur van de SVI t/m 2047. In de financiële beleidsnota van SNB (maart 2024) staat dat de afschrijvingsduur jaarlijks geëvalueerd wordt en dat die bij

het schrijven van de nota nog op 40 jaar staat (tot en met 2037). De verwachte technische levensduur is evenwel 50 jaar (tot en met 2047).

3.2. Risico's

- Investeringsbudget wordt te hoog: het project wordt turn-key (een contractvorm waarbij de volledige verantwoordelijkheid voor het project bij de opdrachtnemer ligt) aanbesteed. Als uit de aanbesteding blijkt dat het investeringsbudget wordt overschreden dan gaat de investering toch door, mits het financiële rendement niet lager uitkomt dan het meest ongunstige scenario in de gevoeligheidsanalyse (met verwachte tariefreductie van € 2,70 per ton);
- Tijdelijke afvoer zuiveringsslib niet mogelijk c.q. duurder: verwacht mag worden dat SNB tijdelijk de verwerking bij anderen kan onderbrengen voor € 2.600.000. Mocht dat niet zo zijn dan wordt de post onvoorzien aangesproken;
- Lagere energieprijis: in de doorrekening van de investering is rekening gehouden met een conservatieve aanname aangaande de prijsontwikkeling van energie. Dit risico wordt verder gemitigeerd als de VEKI- (*investeringssubsidie*: Versnelde klimaatinvesteringen industrie) en/of SDE- (*exploitatie-subsidie*: Stimulering Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie) subsidie wordt verkregen (leidend tot een verwachte tariefreductie van € 5,80 per ton bij het meest gunstige scenario);
- Lagere energieproductie: de energieproductie is onder andere afhankelijk van de vervuiling die in de ketels optreedt. Om dit risico te mitigeren wordt de ketelcapaciteit 10% groter gemaakt en worden voorzieningen aangebracht om de ketels te reinigen. Daarnaast heeft de verhouding energie/water in het zuiveringsslib mogelijk effect op de elektriciteitsproductie.

4. Financiën

Raming investeringsomvang

De raming is taakstellend voor het project.

Omschrijving		Bedrag
Installatie	€	24.000.000
Projectkosten	€	500.000
Onvoorzien	€	1.000.000
BTW	€	700.000
Totaal	€	26.200.000

In het project 'upgrade lijn 1 + 4' worden de huidige lagedrukstoomketels en de lagedruktegengedrukturbine vervangen voor twee hogedrukstoom-ketels en een hogedruktegengedrukturbine. Dit resulteert in een desinvestering van € 1.500.000 omdat de ketels en turbine nog niet volledig zijn afgeschreven. Deze eenmalige desinvestering is in de financiële berekeningen meegenomen.

Financiering van het project

In onderstaand overzicht is voor het project de financieringsmix opgenomen:

Omschrijving		Bedrag
Bijstorting in agioreserve (40%)	€	10.480.000
Leningen met garantie NWB (60%)	€	15.720.000
Totaal	€	26.200.000

Bijstorting in agioreserve SNB

De aandeelhouders en SNB hebben afgesproken SNB deels te financieren door middel van een bijstorting op de aandelen (kapitaalstorting). De bijstorting wordt gebaseerd op het

aandelenbezit. Waterschap De Dommel bezit 17,01% van de aandelen en de bijstorting bedraagt daarom 17,01% van € 10.480.000 = € 1.782.648.

De agiobijstorting zal worden opgevraagd op basis van een nog nader vast te stellen schema in overleg met de aandeelhouders. Dit schema kan pas opgesteld worden nadat de aanbesteding is afgerond. Het merendeel van de investering zal waarschijnlijk in 2026 gedaan worden, waarbij een eerste aanbetaling gedaan wordt in de tweede helft van 2025. Terugbetaling van de agio geschiedt in beginsel vanaf 1 januari 2027 tot en met 31 december 2047 in 21 jaarlijkse gelijke termijnen in december van ieder jaar.

Dit is een balansmutatie. Het betreft een storting ten laste van onze bankrekening. Tegenhanger is een stijging van de financiële vaste activa waaronder de deelneming in SNB verantwoord wordt. In de exploitatie worden er rentelasten berekend over de financiële vaste activa (voor deze agiostorting betekent dit voor de exploitatie 2025 maximaal een plus van € 21.000).

De agiostorting voor dit project wordt aan de aandeelhouders gedurende de resterende levensduur van de installatie (tot en met 2047) terugbetaald aan de aandeelhouders. Jaarlijks bedrag op basis van het percentage aandelen van de deelnemende waterschappen. Voor De Dommel betekent dit een jaarlijkse terugbetaling van ca. € 81.000. De terugbetaling van de agiostorting loopt gelijk met de afschrijving van de Upgrade lijn 1 + 4.

Leningen SNB bij de NWB onder garantstelling aandeelhouders

Op basis van het bovenstaande wordt voor het project € 15.720.000 aan leningen aangetrokken door SNB bij de NWB onder garantiestelling van de aandeelhouders. De huidige garantiestelling, die door de aandeelhouders is verleend, heeft een totale omvang van € 55.000.000. De lening voor het project 'upgrade lijn 1 + 4' past binnen de bestaande garantiestelling. Deze financieringsconstructie, waarbij de waterschappen tot een bepaald niveau van de leningenportefeuille garant staan, is gekozen vanwege het financieel voordeel voor SNB.

Op 8 juli 2020 is door het algemeen bestuur van Waterschap De Dommel een besluit genomen over de (herziening van de) financiering van SNB (AB 8 juli 2020, 6.1 Financiering SNB). Besluit betrof het zodanig herstructureren van de financiering naar de toekomst toe dat deze deels gebaseerd is op vreemd vermogen door het aantrekken door SNB van geldleningen, bij voorkeur bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB). SNB had hiertoe een vooronderzoek uitgevoerd bij meerdere Nederlandse Banken. Op basis daarvan hebben de waterschappen hun voorkeur uitgesproken voor financiering via de NWB onder garantstelling vanuit de aandeelhoudende waterschappen.

5. Uitvoering en evaluatie

5.1 Bestuurlijke vervolgstappen:

Het besluit van het algemeen bestuur van Waterschap De Dommel over dit voorstel wordt aan de directie van SNB kenbaar gemaakt. Na ontvangst van alle reacties van de aandeelhouders wordt het investeringsvoorstel geagendeerd voor een nog te plannen bijzondere algemene vergadering (juni/juli 2025).

De AVA van SNB wordt gevraagd akkoord te gaan met de investering upgrade lijn 1 + 4 en de financiering daarvan door middel van een storting in de agioreserve en zich garant te stellen voor het aantrekken van leningen bij de Nederlandse Waterschapsbank.

Na accordering van het voorstel kan de heer S.J. Peeters als vertegenwoordiger van Waterschap De Dommel in de AVA van SNB, het bestuursbesluit, zoals genomen in de AB-vergadering van 2 juli 2025 toelichten. Dit besluit wordt tevens in een separate brief aan de directie van SNB medegedeeld, inclusief het voorstel tot storting in de agioreserve ter financiering van de investering.

5.2 Externe communicatie:

Besluit van het algemeen bestuur wordt schriftelijk kenbaar gemaakt aan de directie van SNB.

5.3 Bestuurlijke evaluatie:

Bewaking van de voortgang van het project en de inzet van middelen vindt plaats via de kwartaalrapportage van SNB aan de aandeelhoudende waterschappen en informatienotities met betrekking tot de voortgang van de speerpuntprojecten.

Hoogachtend,

het dagelijks bestuur,

E. de Ridder
watergraaf

H.J. Kielenstijn
secretaris

Bijlage(n):

- Oplegnotitie speerpuntproject upgrade lijn 1 en 4
- R.25.001.rev3.investeringsvoorstel upgrade lijn 1 en 4
- 250502_SNB_beoordeling_business case_lijn 1+4_Definitief
- (Concept-)Brief aan SNB inzake besluit agiostorting

Besluit

SNB Investeringsvoorstel speerpuntproject Upgrade lijn 1 + 4

Het algemeen bestuur besluit conform voorstel.

1. In te stemmen met een investering door N.V. Slibverwerking Noord-Brabant (SNB) in de upgrade van twee verwerkingslijnen voor maximaal € 26.200.000.
2. In te stemmen met de financiering van dit project door middel van a) een bijstorting in het eigen vermogen van SNB van € 10.480.000 vanuit de zeven aandeelhouders (voor De Dommel is dit € 1.782.648) en b) het aantrekken van leningen bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) door SNB ad € 15.720.000 onder de garantiestelling van de aandeelhouders die eerder is verstrekt aan de NWB.
3. De heer S.J. Peeters te mandateren om in lijn met het besluit van het algemeen bestuur te stemmen in de AVA van SNB.

Aldus vastgesteld in de vergadering van 2 juli 2025.

het algemeen bestuur,

E. de Ridder
watergraaf

H.J. Kielenstijn
secretaris

INVESTERING IN VERDUURZAMING SLIBEINDVERWERKING

Voorgesteld/gevraagd besluit

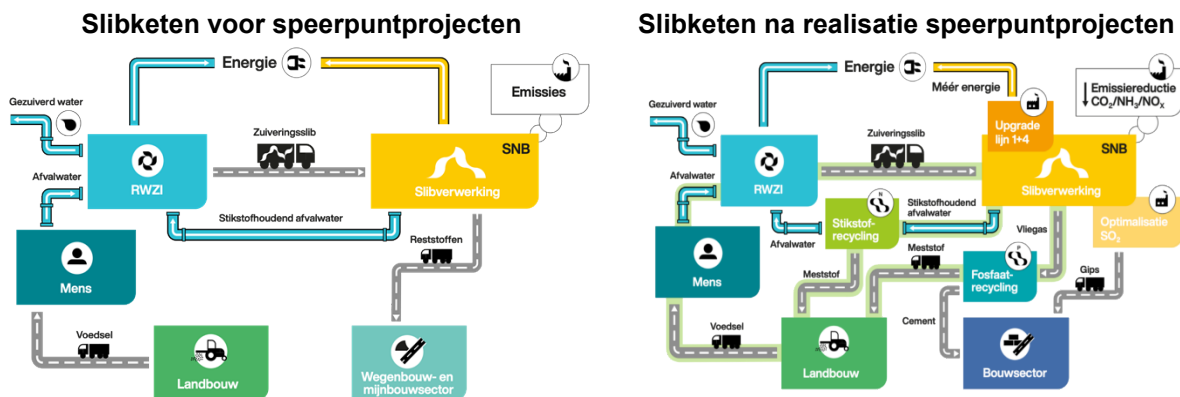
1. In te stemmen met een investering door N.V. Slibverwerking Noord-Brabant (SNB) in de upgrade van twee verwerkingslijnen voor maximaal € 26.200.000.
2. In te stemmen met een desinvestering van € 1.500.000.
3. In te stemmen met de financiering van deze projecten door middel van a) een bijstorting in het eigen vermogen van SNB van € 10.480.000 vanuit de zeven aandeelhouders en b) het aantrekken van leningen bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) door SNB ad € 15.720.000 onder de garantiestelling van de aandeelhouders die eerder is verstrekt aan de NWB.

Inleiding

SNB is een overheidsvennootschap waarvan de aandelen volledig in handen zijn van zeven waterschappen: Aa en Maas, Brabantse Delta, De Dommel, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Limburg, Scheldestromen en Vechtstromen. SNB zorgt voor het tot stand brengen en het in stand houden van de duurzame exploitatie van een slibverwerkingsinstallatie (SVI) voor de verwerking van het zuiveringsslib van de aandeelhoudende waterschappen.

Uitwerking ondernemingsplan 2021 – 2026

Door de aandeelhouders is het ondernemingsplan 2021 – 2026 'Samen Natuurlijk Beter' vastgesteld. Onderdeel van bovenstaand plan is het realiseren van een meer betrouwbare, duurzamere en meer betaalbare verwerking van zuiveringsslib voor ongeveer de komende twintig jaar. Dit houdt in, het terugwinnen van grondstoffen uit zuiveringsslib, het bewerkstelligen van een klimaatpositieve verwerking van zuiveringsslib, het reduceren van de milieubelasting die de verwerking veroorzaakt, en het verlagen van het verwerkingstarief voor de aandeelhouders. SNB wil dit onder andere bereiken door het effectueren van vier speerpuntprojecten. In onderstaand overzicht is weergegeven wat deze projecten gaan opleveren:

Deze projecten zijn de upgrade lijn 1 + 4, fosfaat-terugwinning, stikstof-terugwinning en optimalisatie SO₂-afvang. Dit voorstel gaat over het eerste project: 'upgrade lijn 1 + 4'. Een uitgebreidere versie van dit voorstel vanuit SNB is als bijlage toegevoegd bij dit voorstel. Voor de andere drie projecten volgen er later in 2025 en 2026 separate voorstellen.

Speerpuntproject 'upgrade lijn 1 + 4'

Het project voorziet in het vervangen van de huidige twee lagedrukstoomketels en de tegendrukturbine door een systeem bestaande uit een verlenging van de verbrandingsovens, twee hogedrukstoomketels met daaraan gekoppeld een nieuwe tegendrukturbine. Een vergelijkbare vervanging heeft SNB reeds in 2015 uitgevoerd op lijn 2 en 3.

Beoogd effect

- Het vergroten van het energetisch rendement van de SVI met circa 11.100.000 kWh aan extra elektriciteitsopwekking uit zuiveringsslib. Hiermee wordt de slibeindverwerking bij SNB **energie-neutraal**;
- Met de upgrade van lijn 1 + 4 wordt de thermische begrenzing van de stoomketels aangepast. Hierdoor wordt het mogelijk om circa **21.000 ton ontwaterd zuiveringsslib per jaar meer te verwerken**. De jaarlijkse verwerking komt dan op circa 450.000 ton per jaar te liggen. Deze toename is noodzakelijk gezien de verwachte toename in de aanvoer van zuiveringsslib vanuit de zeven aandeelhoudende waterschappen;
- Tijdens de verbranding van zuiveringsslib ontstaat onder andere ammoniak (NH_3), stikstofoxide (NO_x) en lachgas (N_2O). Door het verlengen van de verbrandingsovens wordt de verblijftijd vergroot en worden daarmee bovenstaande **emissies verlaagd** met 1.000 kg NH_3 per jaar, 4.000 kg NO_x en 24.000 kg N_2O per jaar.
- Voor het project 'upgrade lijn 1 + 4' is een **CO₂-reductie** berekend van 11.000 ton per jaar (scope 1: 6.000 ton en scope 2: 5.000 ton). Deze reductie mogen de aandeelhouders naar rato van hun aandelenbezit in SNB meenemen als hun eigen reductie.
- Naast bovenstaande duurzame effecten, zorgt het project 'upgrade lijn 1 + 4' ook voor een **verlaging van het verwerkingstarief** voor de aandeelhouders van gemiddeld € 2,30 tot aan 5,50 per ton ontwaterd zuiveringsslib tot en met 2047, inclusief de financieringskosten voor de agio.

Argumenten

- 1.1. Met de realisatie van de 'upgrade lijn 1 + 4' wordt een eerste stap gezet naar de invulling van de strategie zoals opgenomen in het ondernemingsplan van SNB.** Met de goedkeuring van het ondernemingsplan 2021-2026 van SNB hebben de aandeelhouders SNB expliciet de opdracht meegegeven om de zuiveringsslibketen verder te verduurzamen. Met de realisatie van het project 'upgrade lijn 1 + 4' wordt hierin een eerste stap gezet om voor de komende jaren een betaalbare, betrouwbare en circulaire slibeindverwerking te realiseren.
- 1.2. Toename van de slibverwerking.** Met de 'upgrade lijn 1 + 4' wordt een capaciteitsknelpunt weggenomen, waardoor meer zuiveringsslib verwerkt kan worden in de huidige SVI. Deze toename is noodzakelijk, aangezien de aandeelhouders een toename in de slibproductie verwachten. Door de extra verwerkingsmogelijkheid kan de toename worden afgedekt.
- 1.3. Met de 'upgrade lijn 1 + 4' wordt een verdere stap gezet in het hergebruik van zuiveringsslib door verdergaande energieopwekking uit zuiveringsslib.** SNB zet de biomassa (C) in het zuiveringsslib reeds om in bruikbare duurzame energie. Met dit project wordt deze omzetting verder geoptimaliseerd en wordt de slibeindverwerking energieneutraal.
- 1.4. SNB levert een bijdrage in de klimaatdoelstellingen van de aandeelhouders.** Als onderdeel van de afvalwater- en slibketen levert SNB een bijdrage in de CO₂-voetafdruk van deze keten. Dit betekent dat de CO₂-reductie die het project 'upgrade lijn 1 + 4' realiseert, meegenomen kan worden in de klimaatdoelstellingen van de aandeelhoudende waterschappen naar gelang ieders aandeel in SNB.
- 1.5. De continuïteit en betrouwbaarheid van de slibeindverwerking wordt verder verbeterd.** De continuïteit van de verwerking van het zuiveringsslib wordt verder vergroot, doordat belangrijke onderdelen van de SVI, de lagedrukstoomketels op lijn 1 en 4 en de tegendrukturbine, compleet worden vervangen. Daarnaast wordt SNB minder afhankelijk van het stroomnetwerk.
- 1.6. De toekomstbestendigheid van de verwerking bij SNB wordt vergroot.** Met de realisatie van het project wordt voorgesorteerd op verwachte (strengere) wet- en regelgeving. Het verwerken van zuiveringsslib is nu nog vrijgesteld van Europese CO₂-emissiehandel en CO₂-heffing. Mocht dit in de toekomst veranderen, dan levert dit project de benodigde CO₂-reductie om extra heffingen te voorkomen. Daarnaast geeft SNB invulling aan het Schone Lucht Akkoord door de stikstofemissie (NO_x en NH_3) te verlagen met het project 'upgrade lijn 1 + 4'.
- 1.7. Verlaging van het verwerkingstarief voor zuiveringsslib.** Dit project zorgt ervoor dat de verwerking van zuiveringsslib efficiënter wordt en dat er meer zuiveringsslib verwerkt kan worden in de SVI. Dit resulteert in een verlaging van het verwerkingstarief voor de aandeelhouders.

- 2.1. Desinvestering huidige ketels en turbine.** In het project 'upgrade lijn 1 + 4' worden de huidige lagedrukstoomketels en de lagedruktegendrukturbine vervangen voor twee hogedrukstoomketels en een hogedruktegendrukturbine. Dit resulteert in een desinvestering van € 1.500.000 omdat de ketels en turbine nog niet volledig zijn afgeschreven. Bij een positief besluit om te investeren in de upgrade, worden de bestaande ketels en turbine in twee jaar versneld afgeschreven. In onderstaande financiële berekeningen is deze eenmalige desinvestering meegenomen.
- 3.1. De mix van financiering in de vorm van agio en leningen bij de NWB past in de afspraken tussen SNB en de aandeelhouders.** In de onderlinge afspraken tussen SNB en de aandeelhouders is afgesproken dat de financiering van activiteiten deels plaatsvindt met inbreng via kapitaalstortingen in het eigen vermogen van SNB en deels via geldleningen bij de NWB. Voor deze leningen staan de aandeelhouders garant.

Financiële aspecten

Raming investeringsomvang

Onderstaand investeringsbudget is gebaseerd op een raming van ingenieursbureau RG Projecten. De raming is taakstellend voor het project.

Omschrijving		Bedrag
Installatie	€	24.000.000
Projectkosten	€	500.000
Onvoorzien	€	1.000.000
BTW	€	700.000
Totaal	€	26.200.000

Financiering van het project

In onderstaand overzicht is voor het project de financieringsmix opgenomen:

Omschrijving		Bedrag
Bijstorting in agioreserve	€	10.480.000
Leningen met garantie NWB	€	15.720.000
Totaal	€	26.200.000

Bijstorting in agioreserve SNB

De aandeelhouders en SNB hebben afgesproken SNB deels te financieren door middel van een bijstorting op de aandelen (kapitaalstorting). In het begrotingsbeleid is afgesproken om het eigen vermogen op 30% tot 40% te houden, om zo een gezonde financiële positie te creëren. Voor het project 'upgrade lijn 1 + 4' is een bijstorting nodig van € 10.480.000 ofwel 40% van de totale investering. De bijstorting wordt gebaseerd op het aandelenbezit en bedraagt (in €):

Omschrijving		Bedrag
HDSR (14,00%)	€	1.467.200
WAM (18,92%)	€	1.982.816
WBD (14,51%)	€	1.520.648
WDD (17,01%)	€	1.782.648
WL (14,00%)	€	1.467.200
WSS (7,97%)	€	835.256
WVS (13,59%)	€	1.424.232
Totaal	€	10.480.000

De agiobijstorting zal worden opgevraagd op basis van een nog nader vast te stellen schema in overleg met de aandeelhouders. Dit schema kan pas opgesteld worden nadat aanbesteding is afgerond (zie hieronder). Het merendeel van de investering zal waarschijnlijk in 2026 gedaan worden, waarbij een eerste aanbetaling gedaan wordt in de tweede helft van 2025. Terugbetaling van de agio geschiedt in beginsel vanaf 1 januari 2027 tot en met 31 december 2047 in 21 jaarlijkse gelijke termijnen in december van ieder jaar.

Leningen SNB bij de NWB onder garantstelling aandeelhouders

Op basis van het bovenstaande wordt voor het project € 15.720.000 aan leningen aangetrokken door SNB bij de NWB onder garantiestelling van de aandeelhouders. De huidige garantiestelling, die door de aandeelhouders is verleend, heeft een totale omvang van € 55.000.000. De lening voor het project 'upgrade lijn 1 + 4' past binnen de bestaande garantiestelling.

Subsidiemogelijkheden

Voor het project 'upgrade lijn 1 + 4' bestaat de mogelijkheid om maximaal € 7.000.000 aan investeringssubsidie te ontvangen op basis van de regeling 'Versnelde Klimaatinvesteringen Industrie (VEKI)'. Een aanvraag wordt ingediend in het voorjaar van 2025. Bij toekenning wordt de subsidie verrekend met het investeringsbedrag. Mocht deze subsidie verkregen worden, dan zal de financiering voor dit project overeenkomstig worden verlaagd in de verhouding 40%/60%. Daarnaast is het mogelijk om SDE-subsidie aan te vragen voor dit project in september/oktober 2025, waarmee een extra jaarlijkse inkomstenbron gegenereerd kan worden gedurende de exploitatie van circa € 13.000.000. Als beide subsidies worden toegekend, dan worden deze met elkaar verrekend. In totaal is dan een maximale subsidie op dit project mogelijk van € 13.000.000 (VEKI € 7.000.000 en SDE € 5.000.000).

Rendement project 'upgrade lijn 1 + 4' en gevoeligheidsanalyse

De vraag bij investeringen is of de toekomstige voordelen opwegen tegen de investeringskosten. Om dit te bepalen is de terugverdientijd (TVT) en de netto contante waarde (NCW) berekend van dit project. Om beter inzicht te krijgen in de value case is ook een berekening gemaakt inclusief de verwachte CO₂-besparing. Er zijn verschillende scenario's doorgerekend die in bijlage 1 nader worden toegelicht.

		E-&V-20%	V-20%	E-	M	E+	VEKI	E+&VEKI
TVT zonder CO ₂ -beprijzing	jaren	13	12	11	10	10	8	7
TVT met CO ₂ -beprijzing	jaren	8	8	8	7	7	5	5
NCW zonder CO ₂ -beprijzing	€	6.014.000	9.811.000	12.266.000	16.063.000	19.820.000	24.152.000	27.909.000
NCW met CO ₂ -beprijzing	€	29.724.000	33.520.000	30.974.000	39.772.000	43.529.000	47.862.000	51.619.000
Effect op verwerkingstarief*	€/ton	-2,70	-3,30	-3,70	-4,30	-4,90	-5,20	-5,80
Gem. rentekosten agiostorting	€/ton	+0,43	+0,43	+0,43	+0,43	+0,43	+0,31	+0,31
Effect op waterschappen*	€/ton	-2,27	-2,87	-3,27	-3,87	-4,47	-4,89	-5,49

*Dit betreft het gemiddelde effect op het verwerkingstarief/kosten voor de waterschappen van 2027 t/m 2047 exclusief CO₂-beprijzing.

De terugverdientijden liggen ruim binnen de verwachte resterende levensduur van de SVI t/m 2047. Verder ligt de terugverdientijd van scenario M in lijn met de in het ondernemingsplan van SNB afgesproken terugverdientijd (zonder CO₂-beprijzing) van circa 10 jaar voor dergelijke investeringen. Ook in het meest ongunstige scenario blijft er sprake van een daling van het verwerkingstarief.

Opmerkingen en kanttekeningen

- **Geen samenloop met energie- en grondstoffenfabrieken (EFGF).** De omzetting van biomassa op de zuiveringen in biogas verandert de energie/watervhouding in het zuiveringsslib, maar er blijft voldoende energie beschikbaar om ook nog energie op te wekken tijdens de slibeindverwerking bij SNB, ook als er gekeken wordt naar de toekomstige vergistingsplannen bij de aandeelhouders. Voor de slibeindverwerking is de verhouding tussen energie en water van belang. Door de omzetting in biogas neemt de energie-inhoud weliswaar af, maar daar staat tegenover dat het zuiveringsslib beter ontwaterd kan worden, waardoor er minder water in het ontwaterd zuiveringsslib zit. Dit zorgt ervoor dat de verhouding nagenoeg gelijk blijft en dat dit geen invloed heeft op de energieproductie bij SNB.
- **Vergunning.** De aanvraag voor de omgevingsvergunning, onderdeel milieu, op basis van de regeling 'verandering van een milieubelastende activiteit zonder significante gevolgen' is in voorbereiding. Hierbij wordt ook de aanvraag voor het onderdeel bouwen voorbereid. Een dergelijke aanvraag zou binnen enkele maanden afgehandeld moeten kunnen worden. Voor de omgevingsvergunning, onderdeel natuurbescherming, is een voortoets uitgevoerd waaruit blijkt dat de bouw en het gebruik van het project niet leidt tot een relevante emissie en depositie op Natura 2000-gebieden. Aangezien het gaat om een upgrade van de bestaande activiteit, is een aanvraag voor het onderdeel natuurbescherming naar verwachting niet nodig. Hierover treedt SNB nog in contact met de provincie/omgevingsdienst.

- **Staatssteun.** De financiering van de activiteiten van SNB en ook de financiering van dit project vallen onder de regels van de DAEB-vrijstelling (Diensten van Algemeen Economisch Belang) zodat er geen sprake is van staatssteun. De afspraken die over deze vrijstelling tussen de aandeelhouders en SNB zijn gemaakt en de besluiten die hierover zijn genomen door de aandeelhouders in het verleden, behoeven voor de financiering van dit project geen wijzigingen te ondergaan.
- **Fiscale aspecten.** SNB is vrijgesteld van vennootschaps- en omzetbelasting voor het verwerken van zuiveringsslib. Voor de omzetbelasting geldt, dat voor zover de opgewerkte elektriciteit wordt gebruikt ten behoeve van de verwerking van zuiveringsslib, dit onder de vrijstelling valt. Voor zover elektriciteit wordt geleverd aan het openbaar net of aan andere activiteiten, zoals de fosfaat- en stikstofterugwinning, geldt deze vrijstelling niet. In dat geval geldt er ook een recht op vooraf trek. Op basis van de huidige en toekomstige energieopwekking wordt aangenomen dat 10% onbelast en 90% belast wordt. Voor de vennootschapsbelasting geldt dat de gehele opwekking van elektriciteit wordt aangemerkt als een belaste activiteit. Met bovenstaande uitgangspunten is rekening gehouden in dit project.
- **Aanbesteding.** Bovenstaand project wordt Europees aanbesteed door SNB. Hiervoor is vorig jaar reeds een aanbestedingstraject opgestart, vooruitlopend op en onder voorbehoud van de definitieve besluitvorming door de aandeelhouders, op basis van een concurrentiegericht dialoog.

Specifieke risico's rondom dit project

- **Investeringsbudget wordt te hoog.** Het project wordt turn-key aanbesteed. Als uit de aanbesteding blijkt dat het investeringsbudget wordt overschreden, dan vindt de investering toch doorgang, mits het financiële rendement van het project niet lager uitkomt dan het meest ongunstige scenario in de gevoeligheidsanalyse.
- **Tijdelijke afvoer zuiveringsslib niet mogelijk c.q. duurder.** Tijdens de ombouw van de twee lijnen kunnen deze lijnen tijdelijk niet worden gebruikt. In het project is rekening gehouden met extra verwerking van zuiveringsslib door andere partijen. Met andere verwerkers zijn nog geen afspraken gemaakt over de verwerking. Dat kan pas als er definitief is besloten en het qua planning duidelijk is wanneer de ombouw gaat plaatsvinden. Wel is een verkenning uitgevoerd en er mag verwacht worden dat SNB tijdelijk de verwerking bij anderen kan onderbrengen voor genoemd bedrag van € 2.600.000. Mocht dat niet zo zijn, dan wordt hiervoor de post onvoorzien aangesproken.
- **Lagere energieprijz.** De opbrengst uit energie is deels afhankelijk van de ontwikkeling van de energieprijzen. In de doorrekening van de investering is rekening gehouden met een conservatieve aanname aangaande de prijsontwikkeling van energie. Dit risico wordt verder gemitigeerd als de VEKI- en/of SDE-subsidie wordt verkregen.
- **Lagere energieproductie.** Het financieel rendement van de investering is onder andere afhankelijk van de hoeveelheid elektriciteit die wordt gemaakt. De hoeveelheid terug te winnen elektriciteit is op basis van een model berekend door ingenieursbureau RG Projecten. De elektriciteitsproductie is onder andere afhankelijk van de vervuiling die in de ketels optreedt. Om dit risico te mitigeren wordt de ketelcapaciteit 10% groter gemaakt en worden voorzieningen aangebracht om de ketels te reinigen. Daarnaast heeft de verhouding energie/water in het zuiveringsslib mogelijk effect op de elektriciteitsproductie (zie hierboven).

Uitvoering/vervolg

1. Bestuurlijke besluitvorming bij de afzonderlijke aandeelhouders in SNB.
2. Definitieve besluitvorming in een bijzondere algemene vergadering (juni/juli 2025).
3. Verkrijgen benodigde wijziging vergunningen (augustus 2025).
4. Afronding aanbesteding en opdrachtverlening (september 2025)
5. Engineering (oktober – december 2025)
6. Fabricage nabrandkamers, stoomketels en turbine (eerste helft 2026)
7. Uit- en inbouwen ketels en ingebruikstelling (tweede helft 2026)

Bijlagen

1. Investeringsvoorstel project 'upgrade lijn 1 + 4'

Investeringsvoorstel speerpuntproject 'Upgrade lijn 1 + 4'

SNB

27 februari 2025 | R.25.001 | revisie 3

1 Samenvatting

Diversen		
Beschrijving investering	Vervanging van twee lagedrukstoomketels en de tegendrukturbine/generator door twee hogedrukstoomketels inclusief een verlenging van de ovens middels nabrandkamers met, gekoppeld aan de ketels, een nieuwe tegendrukturbine met generator om duurzame elektriciteit te produceren uit zuiveringsslib.	
Argumenten	• Met dit eerste speerpuntproject 'upgrade lijn 1 + 4' wordt invulling gegeven aan de strategie zoals opgenomen in het ondernemingsplan van SNB. • Het project neemt knelpunten in de slibverwerkingsinstallatie (SVI) weg, waardoor circa 21.000 ton meer ontwaterd zuiveringsslib per jaar verwerkt kan worden, zodat SNB de verwachte toename in de slibaanvoer vanuit de aandeelhouders, zelf kan verwerken. • Met het project wordt een verdere stap gezet in het hergebruik van zuiveringsslib door het verder vergroten van de energieopwekking met 11,1 miljoen kWh extra per jaar, waardoor de slibeindverwerking energieneutraal wordt. • SNB levert met dit project een bijdrage in de klimaatdoelstellingen van de aandeelhouders. Het project zorgt voor een CO₂-reductie van jaarlijks 11.000 ton. Daarnaast wordt de emissie van ammoniak (NH₃) en stikstofoxide (NO_x) per saldo verlaagd met circa 5.000 kg per jaar. • Het project vergroot de continuïteit en de betrouwbaarheid van de SVI verder, doordat een belangrijk deel van de SVI wordt vernieuwd. • Over de looptijd van het project levert het project een tariefreductie op van gemiddeld € 2,70 tot 5,80 per ton ontwaterd zuiveringsslib.	
Kentallen*	Omvang investering (€)	26.200.000
	Omvang desinvestering (€)	1.500.000
	TVT zonder CO ₂ -beprijzing (jaren)	7 tot 13
	TVT met CO ₂ -beprijzing (jaren)	5 tot 8
	Gemiddelde tariefsverlaging (€/ ton slib)	-2,70 tot 5,80
Wijze van financieren	Conform het begrotingsbeleid wordt de investering voor 40% gefinancierd middels een bijstorting op het eigen vermogen van SNB (agioreserve) en voor 60% door leningen van SNB bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB).	
Techniek	Op basis van bewezen techniek (sectorbreed toegepaste techniek en reeds eerder toegepast in lijn 2 en 3) bovenstaande investering realiseren.	
Risico's verbonden aan investering	De risico's verbonden aan de investering zijn in beeld. Met deze risico's is rekening gehouden in het ontwerp van de upgrade c.q. er zijn/worden beheersmaatregelen getroffen om de risico's te mitigeren, waardoor er geen grote risico's overblijven.	
Planning	• Besluitvorming bij aandeelhouders en SNB afgerond 30 juni 2025. • Voorbereiding juli 2025 t/m december 2025. • Fabricage en uit-/inbouwen januari 2026 t/m december 2026. • Definitieve ingebruikstelling uiterlijk 1 januari 2027.	

*Genoemde terugverdientijden (TVT) en tariefsverlaging zijn gebaseerd op een uitgevoerde gevoeligheidsanalyse.

2 Voorstel/gevraagd besluit

De Directie en Raad van Commissarissen van N.V. Slibverwerking Noord-Brabant (SNB) vraagt de aandeelhoudende waterschappen mandaat te verlenen aan de aandeelhoudersvertegenwoordigers om in de algemene vergadering van aandeelhouders¹ de volgende besluiten te nemen:

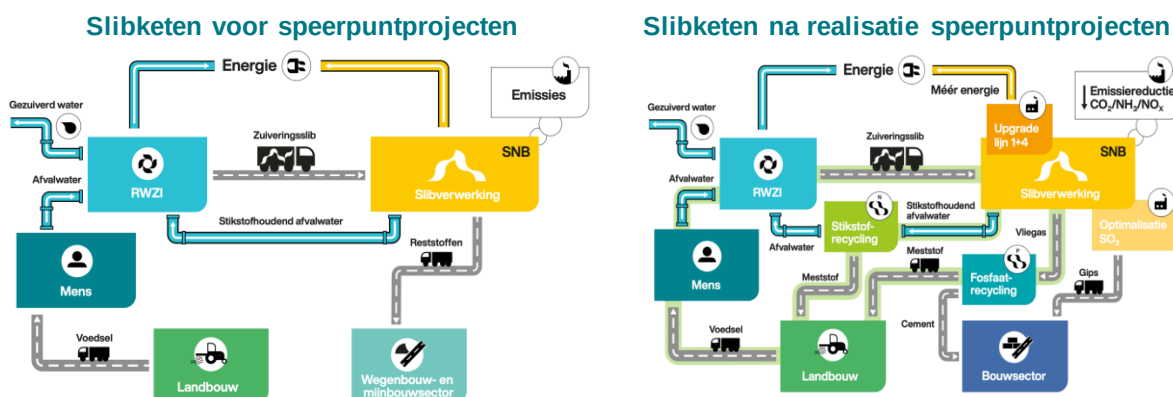
1. In te stemmen met een investering door SNB in de upgrade van twee verwerkingslijnen voor maximaal € 26.200.000.
2. In te stemmen met een desinvestering van € 1.500.000.
3. In te stemmen met de financiering van deze projecten door middel van a) een bijstorting in het eigen vermogen van SNB van € 10.480.000 vanuit de zeven aandeelhouders en b) het aantrekken van leningen bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) door SNB ad. € 15.720.000 onder de garantiestelling van de aandeelhouders die eerder is verstrekt aan de NWB.

Bovenstaande besluiten vragen op basis van de statuten van SNB (artikel 18 lid 2 sub d en e) goedkeuring van de algemene vergadering van aandeelhouders waarbij 75% van de stemmen benodigd is. De wijze van financiering zoals beschreven onder punt 3 is in overeenstemming met de hierover gemaakte afspraken tussen SNB en de aandeelhouders, zoals opgenomen in de samenwerkings-overeenkomst (financieringswijze) en het begrotingsbeleid (verhouding eigen en vreemd vermogen).

3 Context

SNB is een overheidsvennootschap waarvan de aandelen volledig in handen zijn van zeven waterschappen: Aa en Maas, Brabantse Delta, De Dommel, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Limburg, Scheldestromen en Vechtstromen. SNB zorgt voor het tot stand brengen en het in stand houden van de duurzame exploitatie van een slibverwerkingsinstallatie (SVI) voor de verwerking van het zuiveringsslib van de aandeelhoudende waterschappen.

Door de aandeelhouders is het ondernemingsplan 2021 – 2026 ‘Samen Natuurlijk Beter’ vastgesteld. Onderdeel van bovenstaand plan is het realiseren van een meer betrouwbare, duurzamere en meer betaalbare verwerking van zuiveringsslib voor ongeveer de komende twintig jaar. Dit houdt in het terugwinnen van grondstoffen uit zuiveringsslib, het bewerkstelligen van een klimaatpositieve verwerking van zuiveringsslib, het reduceren van de milieubelasting die de verwerking veroorzaakt, en het verlagen van het verwerkingstarief voor de aandeelhouders. SNB wil dit onder andere bereiken door het effectueren van vier speerpuntprojecten. In onderstaand overzicht is weergegeven wat deze projecten gaan opleveren:

¹ Nadat de besluitvorming bij de afzonderlijke aandeelhouders heeft plaatsgevonden wordt een bijzondere algemene vergadering uitgeschreven waarin het voorstel wordt behandeld.

Deze projecten zijn:

- » **Upgrade lijn 1 + 4:** Het doel van dit project is het wegnemen van verwerkingscapaciteitsknelpunten, de energierugwinning uit zuiveringsslib te optimaliseren, de uitstoot van stikstof en CO₂ te verlagen en de SVI robuuster te maken.
- » **Fosfaatterugwinning:** Met dit project wil SNB op grote schaal fosfaat terugwinnen uit de vliegashoudende rest van de verwerking van zuiveringsslib in de vorm van een duurzame fosfaatmeststof, waarbij de rest van de vliegashoudende rest wordt omgezet in een bouwstof die gebruikt kan worden als een duurzame cementvervanger.
- » **Stikstofterugwinning:** Het doel van het project is om de grote hoeveelheden in het afvalwater van SNB aanwezige stikstof, die ontstaat tijdens het voordrogen van zuiveringsslib, niet te vernietigen maar om te zetten in een bruikbare groene stikstofmeststof.
- » **Optimalisatie SO₂-afvang:** Doel van dit project is om de rookgasreiniging van de SVI aan te passen waardoor op een efficiëntere wijze zwaveldioxide (SO₂) wordt afgevangen en wordt hergebruikt als bouwstof.

Dit voorstel gaat over het eerste project 'upgrade lijn 1 + 4'. Voor de andere drie projecten volgen er later in 2025 en 2026 separate voorstellen.

4 Het project

De 'upgrade lijn 1 + 4' omvat de vervanging van twee lagedrukstoomketels door hogedrukstoomketels, en het plaatsen van een nabrandkamer op twee van vier verbrandingslijnen, alsook het vervangen van de huidige tegendrukturbine. In 2015 hebben de twee andere lijnen (lijn 2 en 3) al een vergelijkbare upgrade gehad. De techniek die hiervoor wordt gebruikt, is bewezen techniek. Voor lijn 1 en 4 worden op basis van de ervaringen die zijn opgedaan met lijn 2 en 3, in ontwerp verdere verbeteringen aangebracht. In bijlage 1 wordt het project verder uitgewerkt en toegelicht.

5 Argumenten

- » **Met de realisatie van de 'upgrade lijn 1 + 4' wordt een eerste stap gezet naar de invulling van de strategie zoals opgenomen in het ondernemingsplan van SNB**
Met de goedkeuring van het ondernemingsplan 2021-2026 van SNB hebben de aandeelhouders SNB expliciet de opdracht meegegeven om de zuiveringsslibketen verder te verduurzamen. Met de realisatie van het project 'upgrade lijn 1 + 4' wordt hierin een eerste stap gezet om voor de komende jaren een betaalbare, betrouwbare en circulaire slibeindverwerking te realiseren.
- » **Toename van de slibverwerking**
Met de 'upgrade lijn 1 + 4' wordt een capaciteitsknelpunt weggenomen in de huidige SVI waardoor meer zuiveringsslib verwerkt kan worden in de bestaande SVI. Deze toename is noodzakelijk aangezien de aandeelhouders een toename in de slibproductie verwachten. Met de extra verwerkingsmogelijkheid kan de toename worden afgedekt.
- » **Met de 'upgrade lijn 1 + 4' wordt een verdere stap gezet in het hergebruik van zuiveringsslib en wordt de slibeindverwerking energieneutraal**
SNB zet de biomassa (C) in het zuiveringsslib reeds om in bruikbare duurzame energie. Met dit project wordt deze omzetting verder geoptimaliseerd en wordt de slibeindverwerking energieneutraal.
- » **SNB levert een bijdrage in de klimaatdoelstellingen van de aandeelhouders**
Als onderdeel van de afvalwater- en slibketen levert SNB een bijdrage in de CO₂-voetafdruk van deze keten. Dit betekent dat de CO₂-reductie die het project 'upgrade lijn 1 + 4' realiseert, meegenomen kan worden in de klimaatdoelstellingen van de aandeelhoudende waterschappen naar gelang ieders aandeel in SNB.

- » **De continuïteit en betrouwbaarheid van de slibeindverwerking wordt verder verbeterd**
De continuïteit van de verwerking van het zuiveringsslib wordt verder vergroot doordat belangrijke onderdelen van de SVI, de lagedrukstoomketels op lijn 1 en 4 en de tegendrukturbine, compleet worden vervangen. Daarnaast wordt SNB minder afhankelijk van het stroomnetwerk.
- » **De toekomstbestendigheid van de verwerking bij SNB wordt vergroot**
Met de realisatie van het project wordt voorgesorteerd op verwachte (strengere) wet- en regelgeving. Het verwerken van zuiveringsslib is nu nog vrijgesteld van Europese CO₂-emissiehandel en CO₂-heffing. Mocht dit in de toekomst veranderen, dan levert dit project de benodigde CO₂-reductie om extra heffingen te voorkomen. Daarnaast worden de Europese luchtemissie-eisen steeds strenger waarbij Nederland, via het Schone Lucht Akkoord, nog extra eisen stelt. Het project 'upgrade lijn 1 + 4' zorgt er met name door de stikstofreductie voor, dat SNB ruimschoots kan voldoen aan deze eisen en naar verwachting ook aan de toekomstige eisen. Hierdoor zijn verdere additionele investeringen op dit vlak dan ook niet nodig.
- » **Verlaging van het verwerkingstarief voor zuiveringsslib**
Dit project zorgt ervoor dat de verwerking van zuiveringsslib efficiënter wordt en dat er meer zuiveringsslib verwerkt kan worden in de SVI. Dit resulteert in een verlaging van het verwerkingstarief voor de aandeelhouders.

6 De value case (beoogde effecten)

Investeren in huidige slibverwerkingsinstallatie

De SVI die sinds 1997 in gebruik is genomen, gaat uit van monoverbranding van ontwaterd zuiveringsslib. Op het gebied van betaalbaarheid, emissies en bedrijfszekerheid scoort de huidige verwerking goed. Zeker als de speerpuntprojecten (zie hierboven) worden gerealiseerd. In combinatie met de speerpuntprojecten wordt tot en met 2047 (einde levensduur van de SVI) een duurzamere, circulaire, betaalbare verwerking gegarandeerd. Deze einddatum geeft de speerpuntprojecten de ruimte om te renderen maar geeft ook ruimte voor de ontwikkeling van (een) nieuwe verwerkingsinstallatie(s) voor de periode na 2047. Hiervoor ontwikkelt SNB een separaat transitieplan. Dit plan zal eind 2025 worden gepresenteerd aan de aandeelhouders.

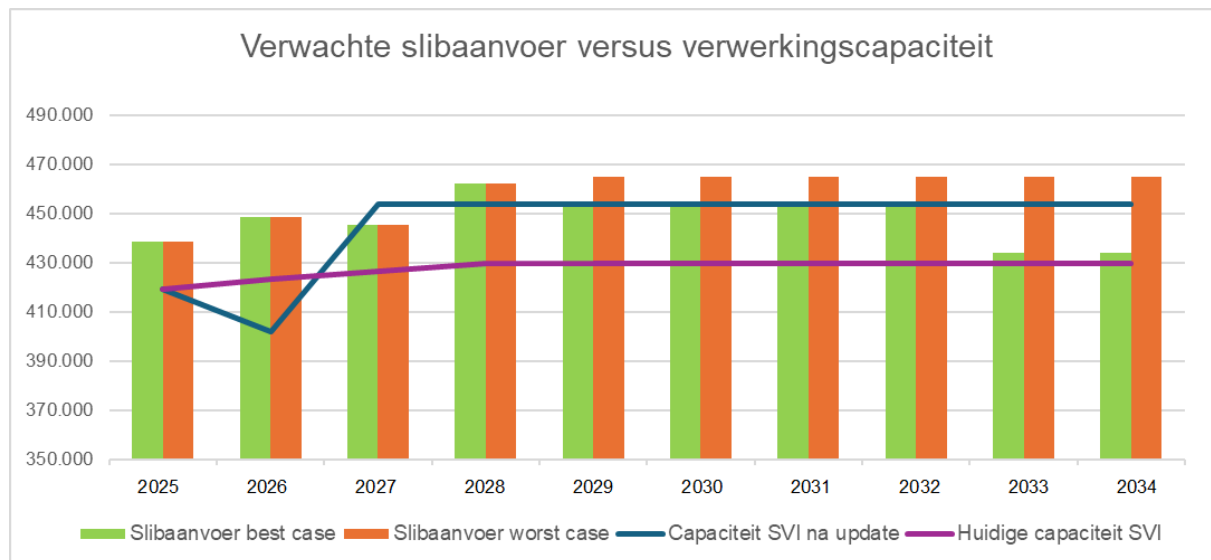
Het vergroten van het energetisch rendement van de SVI

Een voorstudie van RG Projecten (ingenieursbureau gespecialiseerd in optimalisaties van afvalverwerkingsinstallaties) laat zien dat een jaarlijkse extra elektriciteitsopbrengst van 11.100.000 kWh mogelijk moet zijn nadat de upgrade is gerealiseerd. Momenteel produceert SNB gemiddeld jaarlijks 26.000.000 kWh aan elektriciteit. Met de 'upgrade van lijn 1 + 4' neemt de elektriciteitsproductie toe met circa 40%. De opgewekte, duurzame elektriciteit wordt door SNB gebruikt, zodat de inkoop van elektriciteit teruggebracht kan worden. Dit levert tevens een CO₂-emissiereductie op van 5.000 ton per jaar. Daarnaast wordt de slibeindverwerking in een keer energieneutraal.

In Moerdijk is zeker tot en met 2030 sprake van netcongestie. De huidige netwerkaansluiting van SNB bij Enexis is voldoende groot om alle geplande speerpuntprojecten van elektriciteit te voorzien. Deze aansluiting is ook voldoende groot om het overschot aan elektriciteit te kunnen leveren op het net. Het project 'upgrade lijn 1 + 4' zorgt er echter voor dat SNB minder afhankelijk wordt van het elektriciteitsnet, waarbij tevens de bedrijfszekerheid toeneemt doordat zelf elektriciteit wordt geproduceerd. De ontwikkelingen op de energiemarkt blijven ook in de komende jaren onzeker. Door het project neemt de afhankelijkheid van het inkopen van elektriciteit verder af.

Het laten toenemen van de slibverwerking

Met de upgrade van lijn 1 + 4 wordt de thermische begrenzing van de nieuwe stoomketels aangepast. Hierdoor wordt het mogelijk om circa 21.000 ton ontwaterd zuiveringsslib per jaar meer te verwerken. De jaarlijkse verwerking komt dan op circa 450.000 ton per jaar te liggen. Deze toename is noodzakelijk gezien de verwachte toename in de aanvoer van zuiveringsslib vanuit de zeven aandeelhoudende waterschappen. In onderstaande grafiek is dit weergegeven:

N.B. In 2026 wordt verwacht dat lijn 1 en 4 kan worden omgebouwd, waardoor er tijdelijk minder verwerkingscapaciteit beschikbaar is. Dit wordt opgevangen door zuiveringsslib bij andere verwerkers te laten verwerken. De kosten hiervoor zijn meegenomen in het investeringsbudget (zie hieronder).

Reductie van luchtmissies

Tijdens de verbranding van zuiveringsslib ontstaat onder andere ammoniak (NH_3), stikstofoxide (NO_x) en lachgas (N_2O). Door het verlengen van de verbrandingsovens middels een nabrandkamer wordt de verblijftijd vergroot en daarmee worden bovenstaande emissies verlaagd. Op basis van de resultaten behaald met de eerdere upgrade van lijn 2 en 3, betekent dit voor dit project het volgende (N.B. Dit is inclusief de extra emissies door de toename van de slibverwerking):

- » **Ammoniak (NH_3):** jaarlijkse reductie van 1.000 kg per jaar ofwel circa 17% lager ten opzichte van de totale uitstoot aan ammoniak per jaar;
- » **Stikstofoxide (NO_x):** jaarlijkse reductie van 4.000 kg per jaar ofwel circa 11% reductie ten opzichte van de totale jaarlijkse uitstoot aan stikstofoxide;
- » **Lachgas (N_2O):** jaarlijkse reductie van 24.000 kg per jaar ofwel circa 30% verlaging ten opzichte van de totale jaarlijkse lachgasuitstoot. Deze reductie staat gelijk aan 6.000 ton CO_2 per jaar.

Met de reductie van ammoniak en stikstofoxide geeft SNB invulling aan het Schone Lucht Akkoord, waardoor wordt voorgesorteerd op strengere, toekomstige emissiegrenswaarden vanuit de omgevingsvergunning. Daarnaast draagt de reductie bij aan het verlagen van de algehele stikstofuitstoot in Nederland, waardoor een bijdrage wordt geleverd aan dit maatschappelijk probleem.

Het verlagen van de CO₂-voetafdruk

Voor het project 'upgrade lijn 1 + 4' is een CO₂-reductie berekend van 11.000 ton per jaar (scope 1: 6.000 ton en scope 2: 5.000 ton). Deze reductie mogen de aandeelhouders naar rato van hun aandelenbezit in SNB meenemen als hun eigen reductie.

Het verlagen van het verwerkingstarief zuiveringsslib

Naast bovenstaande duurzame en maatschappelijke effecten, zorgt het project 'upgrade lijn 1 + 4' ook voor een verlaging van het verwerkingstarief voor de aandeelhouders van gemiddeld € 2,70 tot aan 5,80 per ton ontwaterd zuiveringsslib tot en met 2047.

7 Financiële aspecten

Investeringsbudget

Onderstaand investeringsbudget² is gebaseerd op een raming van ingenieursbureau RG Projecten. De raming is taakstellend voor het project.

Omschrijving		Bedrag
Installatie	€	24.000.000
Projectkosten	€	500.000
Onvoorzien	€	1.000.000
BTW	€	700.000
Totaal	€	26.200.000

Desinvesteringen

In het project 'upgrade lijn 1 + 4' worden de huidige lagedrukstoomketels en de lagedruk-tegendrukturbine vervangen voor twee hogedrukstoomketels en een hogedruk-tegendrukturbine. Dit resulteert in een desinvestering van € 1.500.000 omdat de huidige ketels en turbine nog niet volledig zijn afgeschreven. Bij een positief besluit om te investeren in de upgrade, worden de bestaande ketels en turbine in twee jaar versneld afgeschreven.

Financiering van het project

In onderstaand overzicht is voor het project de financieringsmix opgenomen:

Omschrijving		Bedrag
Bijstorting in agioreserve	€	10.480.000
Leningen met garantie NWB	€	15.720.000
Totaal	€	26.200.000

² Tijdens het uitbouwen van de huidige stoomketels en het inbouwen van de nieuwe ketels zullen de twee verbrandingslijnen tijdelijk buiten gebruik gesteld worden. Om dit mogelijk te maken, zal een deel van het zuiveringsslib door andere slibverwerkers worden verwerkt. De hiermee gemoeide kosten bedragen € 2.600.000. Deze kosten zijn niet opgenomen in het investeringsbudget. Op basis van de geldende boekhoudregels, komen deze kosten rechtstreeks ten laste van de exploitatie van SNB in het jaar van de ombouw. In onderstaande financiële berekeningen is met deze eenmalige extra kosten rekening gehouden.

Bijstorting in agioreserve SNB

De aandeelhouders en SNB hebben afgesproken SNB deels te financieren door middel van een bijstorting op de aandelen (kapitaalstorting). In het begrotingsbeleid is afgesproken om het eigen vermogen op 30% tot 40% te houden, om zo een gezonde financiële positie te creëren. Voor het project 'upgrade lijn 1 + 4' is een bijstorting nodig van € 10.480.000 ofwel 40% van de totale investering. De bijstorting wordt gebaseerd op het aandelenbezit en bedraagt (in €):

Omschrijving		Bedrag
HDSR (14,00%)	€	1.467.200
WAM (18,92%)	€	1.982.816
WBD (14,51%)	€	1.520.648
WDD (17,01%)	€	1.782.648
WL (14,00%)	€	1.467.200
WSS (7,97%)	€	835.256
WVS (13,59%)	€	1.424.232
Totaal	€	10.480.000

De agiobijstorting zal worden opgevraagd op basis van een nog nader vast te stellen schema in overleg met de aandeelhouders. Dit schema kan pas worden opgesteld nadat de aanbesteding is afgerond (zie hieronder). Het merendeel van de investering zal waarschijnlijk in 2026 gedaan worden, waarbij een eerste aanbetaling gedaan wordt in de tweede helft van 2025. Terugbetaling van de agio geschiedt in beginsel vanaf 1 januari 2027 tot en met 31 december 2047 in 21 jaarlijkse gelijke termijnen in december van ieder jaar.

Leningen SNB bij de NWB onder garantstelling aandeelhouders

Op basis van het bovenstaande wordt voor het project € 15.720.000 aan leningen aangetrokken door SNB bij de NWB onder garantiestelling van de aandeelhouders. De huidige garantiestelling, die door de aandeelhouders is verleend, heeft een totale omvang van € 55.000.000. Onder deze garantiestelling is momenteel € 30.000.000 aan leningen verstrekt vanuit de NWB aan SNB. De lening voor het project 'upgrade lijn 1 + 4' past binnen de bestaande garantiestelling.

Subsidiemogelijkheden

Een eventuele toekenning van onderstaande subsidies ligt na het nemen van het investeringsbesluit. Voor het project 'upgrade lijn 1 + 4' bestaat de mogelijkheid om maximaal € 7.000.000 aan investeringssubsidie te ontvangen op basis van de regeling 'VErsnelde Klimaatinvesteringen Industrie (VEKI)'. Een aanvraag voor VEKI kan pas worden ingediend bij de volgende openstelling van de inschrijfperiode in het voorjaar van 2025. Bij toekenning wordt de subsidie verrekend met het investeringsbedrag. Mocht deze subsidie verkregen worden, dan zal de financiering voor dit project overeenkomstig worden verlaagd in de verhouding 40%/60%. Daarnaast is het, al dan niet gecombineerd met de VEKI, mogelijk om SDE-subsidie aan te vragen voor dit project in september/oktober 2025, waarmee een extra jaarlijkse inkomstenbron gegenereerd kan worden gedurende de exploitatie van circa € 13.000.000. Als beide subsidies worden toegekend, dan worden deze met elkaar verrekend. In totaal is dan een maximale subsidie op dit project mogelijk van € 13.000.000 (€ 7.000.000 als investerings- en € 5.000.000 als exploitatiesubsidie).

Rendement project 'upgrade lijn 1 + 4' en gevoeligheidsanalyse

De vraag bij investeringen is of de toekomstige voordelen opwegen tegen de initiële investeringskosten. Om dit te bepalen is de terugverdientijd (TVT) en de netto contante waarde (NCW) berekend van dit project. Om beter inzicht te krijgen in de value case is de TVT en NCW ook berekend, rekening houdend met de verwachte CO₂-besparing. Er zijn verschillende scenario's doorgerekend die in bijlage 2 nader worden toegelicht.

		E-&V-20%	V-20%	E-	M	E+	VEKI	E+&VEKI
TVT zonder CO ₂ -beprijzing	jaren	13	12	11	10	10	8	7
TVT met CO ₂ -beprijzing	jaren	8	8	8	7	7	5	5
NCW zonder CO ₂ -beprijzing	€	6.014.000	9.811.000	12.266.000	16.063.000	19.820.000	24.152.000	27.909.000
NCW met CO ₂ -beprijzing	€	29.724.000	33.520.000	30.974.000	39.772.000	43.529.000	47.862.000	51.619.000
Effect op verwerkingstarief*	€/ton	-2,70	-3,30	-3,70	-4,30	-4,90	-5,20	-5,80

*Dit betreft het gemiddelde effect op het verwerkingstarief van 2027 t/m 2047 exclusief CO₂-beprijzing.

De terugverdientijden liggen ruim binnen de verwachte technische en economische resterende levensduur van de SVI t/m 2047. Verder ligt de terugverdientijd van het middenscenario (scenario M) in lijn met de in het ondernemingsplan van SNB afgesproken terugverdientijd (zonder CO₂-beprijzing) van circa 10 jaar voor dergelijke investeringen. Ook in het meest ongunstige scenario blijft er sprake van een daling van het verwerkingstarief.

8 Opmerkingen, kanttekeningen en risico's

Geen samenloop met energie- en grondstoffenfabrieken (EFGF)

De omzetting van biomassa op de zuiveringen in biogas verandert de energie/waterverhouding in het zuiveringsslib, maar er blijft voldoende energie beschikbaar om ook nog energie op te wekken tijdens de slibeindverwerking bij SNB, ook als er gekeken wordt naar de toekomstige vergistingsplannen bij de aandeelhouders. Voor de slibeindverwerking is de verhouding tussen energie en water van belang. Door de omzetting in biogas neemt de energie-inhoud weliswaar af, maar daar staat tegenover dat het zuiveringsslib beter ontwaterd kan worden, waardoor er minder water in het ontwaterd zuiveringsslib zit. Dit zorgt ervoor dat de verhouding nagenoeg gelijk blijft en dat dit geen invloed heeft op de energieproductie bij SNB.

Vergunning

De aanvraag voor de omgevingsvergunning, onderdeel milieu, op basis van de regeling 'verandering van een milieubelastende activiteit zonder significante gevolgen' is in voorbereiding. Hierbij wordt ook de aanvraag voor het onderdeel bouwen voorbereid. Een dergelijke aanvraag zou binnen enkele maanden afgehandeld moeten kunnen worden. Voor de omgevingsvergunning, onderdeel natuurbescherming, is een voortoets uitgevoerd waaruit blijkt dat de bouw en het gebruik van het project niet leidt tot een relevante emissie en depositie op Natura 2000-gebieden. Aangezien het gaat om een upgrade van de bestaande activiteit, is een aanvraag voor het onderdeel natuurbescherming naar verwachting niet nodig. Hierover treedt SNB nog in contact met de provincie/omgevingsdienst.

Staatssteun

De financiering van de activiteiten van SNB en de financiering van dit project vallen onder de regels van de DAEB-vrijstelling (Diensten van Algemeen Economisch Belang) zodat er geen sprake is van eventuele staatssteun. De afspraken die over deze vrijstelling tussen de aandeelhouders en SNB zijn gemaakt en de besluiten die hierover zijn genomen door de aandeelhouders in het verleden, behoeven voor de financiering van dit project geen wijzigingen te ondergaan.

Fiscale aspecten

SNB is vrijgesteld van vennootschaps- en omzetbelasting voor het verwerken van zuiveringsslib. Voor de omzetbelasting geldt, dat voor zover de opgewerkte elektriciteit wordt gebruikt ten behoeve van de verwerking van zuiveringsslib, dit onder de vrijstelling valt. Voor zover elektriciteit wordt geleverd aan het openbaar net of aan andere activiteiten, zoals de fosfaat- en stikstofterugwinning, geldt deze vrijstelling niet. In dat geval geldt er ook een recht op vooraf trek. Op basis van de huidige en toekomstige energieopwekking wordt aangenomen dat 10% onbelast en 90% belast wordt. Voor de vennootschapsbelasting geldt dat de gehele opwekking van elektriciteit wordt aangemerkt als een belaste activiteit. Met bovenstaande uitgangspunten is rekening gehouden in dit project.

Risico's bij investering en realisatie

De risico's zijn geïdentificeerd en opgenomen in onderstaande tabel. De risico's samenhangend met dit speerpuntproject 'upgrade lijn 1 + 4' zijn beperkt en te overzien.

Risico's	Toelichting en/of beheersmaatregelen
Investeringsbudget wordt te hoog	Het project wordt turn-key aanbesteed. Als uit de aanbesteding blijkt dat het investeringsbudget wordt overschreden, dan vindt de investering toch doorgang, mits het financiële rendement van het project niet lager uitkomt dan het meest ongunstige scenario in de gevoeligheidsanalyse.
Tijdelijke afvoer zuiveringsslib niet mogelijk c.q. duurder	Tijdens de ombouw van de twee lijnen kunnen deze lijnen tijdelijk niet worden gebruikt. In het project is rekening gehouden met extra verwerking van zuiveringsslib door andere partijen. Met andere verwerkers zijn nog geen afspraken gemaakt over de verwerking. Dat kan pas als er definitief is besloten en het qua planning duidelijk is wanneer de ombouw gaat plaatsvinden. Wel is een verkenning uitgevoerd en er mag verwacht worden dat SNB tijdelijk de verwerking bij anderen kan onderbrengen voor genoemd bedrag van € 2.600.000. Mocht dat niet zo zijn, dan wordt hiervoor de post onvoorzien aangesproken.
Lagere energieprijs	De opbrengst uit energie is deels afhankelijk van de ontwikkeling van de energieprijzen. In de doorrekening van de investering is rekening gehouden met een conservatieve aanname aangaande de prijsontwikkeling van energie. Dit risico wordt verder gemitigeerd als de VEKI- en/of SDE-subsidie wordt verkregen.
Lagere energieproductie	Het financieel rendement van de investering is onder andere afhankelijk van de hoeveelheid elektriciteit die wordt gemaakt. De hoeveelheid terug te winnen elektriciteit is op basis van een model berekend door ingenieursbureau RG Projecten. De elektriciteitsproductie is onder andere afhankelijk van de vervuiling die in de ketels optreedt. Om dit risico te mitigeren wordt de ketelcapaciteit 10% groter gemaakt en worden voorzieningen aangebracht om de ketels te reinigen. Daarnaast heeft de verhouding energie/water in het zuiveringsslib mogelijk effect op de elektriciteitsproductie (zie hierboven).

Bijlage 1: Technisch ontwerp

De bestaande SVI

De bestaande SVI bestaat uit vier verwerkingslijnen. Elke verwerkingslijn heeft twee slibdrogers, een verbrandingsoven, een stoomketel en een rookgasreiniging. De stoom die wordt geproduceerd in de stoomketels wordt deels gebruikt om er duurzame elektriciteit mee te maken met behulp van een hogedrukstoomturbine en een lagedruktegendrukturbine. Voor het overige wordt de stoom gebruikt voor het voordrogen van het zuiveringsslib en in de rookgasreiniging. Tijdens het reinigen van de rookgassen ontstaan er een aantal vaste reststoffen, waaronder vliegashoudend stof, die een nuttige toepassing krijgen bij een andere verwerker. Het afvalwater afkomstig uit slibdrogers wordt apart gereinigd via een afvalwaterbehandelingsstraat en vervolgens geloosd op het riool. Uit het afvalwater wordt ammoniak gemaakt die door SNB deels wordt gebruikt om emissie van stikstofdioxide (NO_x) te reduceren. Voor het overige wordt dit ammoniak intern en extern verwerkt. Een deel van de aanwezige CO_2 in de rookgassen wordt gebruikt door een buurbedrijf in hun productieproces.

In 2015 hebben twee van de vier verwerkingslijnen (lijn 2 en 3) al een upgrade gehad door het vervangen van de lagedrukstoomketels door hogedrukstoomketels waarbij de toenmalige stoommotor is vervangen door twee stoomturbines.

Technisch ontwerp 'upgrade lijn 1 + 4'

Het technisch ontwerp van de 'upgrade van lijn 1 + 4' voorziet in een verlenging van de wervelbedoven door het plaatsen van een nabrandkamer op elke lijn, en een hogedrukstoomketel op elke lijn. De hogedrukstoom uit beide lijnen (lijn 1 en 4) wordt vervolgens naar een nieuwe tegendrukturbine met generator gebracht, waar de hogedrukstoom wordt gereduceerd naar lagedrukstoom waardoor elektriciteit wordt opgewekt. Om dit alles mogelijk te maken, zullen er een aantal aanpassingen gedaan moeten worden aan de bestaande staalconstructie. Voor de nieuwe tegendrukturbine zal een stevigere fundering aangebracht moeten worden. Alle nieuwe installatieonderdelen, wijzigingen in de constructie en de montage zijn onderdeel van de totale investeringsomvang.

Nabrandkamer

De nabrandkamer die boven op de verbrandingsoven wordt geplaatst, zorgt voor een langere verblijftijd van de rookgassen in de oven, waardoor de reactieduur toeneemt. Dit zorgt voor een verlaging van de emissies van ammoniak (NH_3), stikstofdioxide (NO_x) en lachgas (N_2O). Bij de upgrade van lijn 2 en 3 is een dergelijke kamer die voor 2 seconden extra verblijftijd zorgt, succesvol toegepast.

Hogedrukstoomketels

Dit betreft twee hogedrukstoomketels op 60 bar gelijk aan lijn 2 en 3. De stoomdruk zou ook nog hoger of lager kunnen worden, afhankelijk van het energetisch rendement in vergelijking met de investeringskosten. Hiernaar zal met de leverancier van de ketels nog nader worden gekeken.

Tegendrukturbine en generator

De hogedrukstoom wordt vanuit de twee stoomketels doorgestuurd naar een tegendrukstoomturbine. In deze turbine wordt de hogedrukstoom (60 bar) gereduceerd naar lagedrukstoom (3-5 bar) die wordt gebruikt voor de doeleinden zoals hierboven beschreven. Tijdens de reductie ontstaat energie die via een generator wordt omgezet in duurzame elektriciteit.

Gebruikte techniek

Voor de techniek wordt gebruik gemaakt van bewezen technieken die gebruikt worden in afvalenergiecentrales en slibverwerkingsinstallaties. SNB heeft eerder in 2015 een succesvolle vergelijkbare upgrade uitgevoerd op lijn 2 en 3.

Voor lijn 1 en 4 wordt op basis van de ervaringen die zijn opgedaan met lijn 2 en 3, in overleg met de nog te kiezen leverancier, onderzocht of het volgende mogelijk is:

- » Het verder verlengen van de nabrandkamers om de verblijftijd van de rookgassen in de oven te vergroten, waardoor de emissies van ammoniak (NH_3), stikstofdioxide (NO_x) en lachgas (N_2O) nog verder verlaagd kunnen worden dan in dit voorstel is aangegeven.
- » Een andere isolatie van de nabrandkamers om zoveel mogelijk warmte in de oven te houden. Hierdoor gaat er minder warmte verloren en wordt de omgevingstemperatuur vanuit ARBO overwegingen beter gereguleerd.
- » Het aanbrengen van voorzieningen in de hogedrukstoomketel om vervuiling van de ketels met vliegas te beperken: dit moet zorgen voor een doorlopende hoge warmteopbrengst, waardoor het energetisch rendement stabiel blijft.
- » Een efficiëntere manier voor het opwarmen van de verbrandingslucht dan met rookgassen.

Als het mogelijk is, en dit in het investeringsbudget past (zie hieronder) dan worden bovenstaande punten meegenomen in het uiteindelijke ontwerp van de upgrade van lijn 1 en 4.

Aanbesteding

Bovenstaand project wordt Europees aanbesteed door SNB. Hiervoor is vorig jaar reeds een aanbestedingstraject opgestart, vooruitlopend op en onder voorbehoud van de definitieve besluitvorming door de aandeelhouders, op basis van een concurrentiegericht dialoog. Hiervoor is gekozen omdat er te weinig belangstelling verwacht werd vanuit de markt als alleen een marktverkenning zou worden uitgevoerd. Daarnaast heeft SNB zo de gelegenheid om met marktpartijen over het ontwerp in gesprek te gaan. Het is goed mogelijk dat bovenstaand ontwerp op basis van de concurrentiegericht dialoog nog wordt aangepast. Bijkomend voordeel is, dat bij een positieve besluitvorming door de aandeelhouders kort daarna opdracht verleend kan worden, waardoor de doorlooptijd van het gehele project wordt beperkt.

Verwijdering deel huidige installatie

Bovenstaande investering betreft feitelijk een vervanging van de huidige lagedrukstoomketels (10 bar stoom) op lijn 1 en 4 in combinatie met de vervanging van de huidige tegendrukturbine met generator die de stoom van 10 bar naar 3-5 bar reduceert. Aangezien de ketels en de turbine nog niet volledig zijn afgeschreven, ontstaat er een desinvestering van € 1.500.000.

Bijlage 2: Uitgangspunten gevoeligheidsanalyse

Uitgangspunten van het midden scenario M

Bij deze berekeningen zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- In het jaar van de ombouw is rekening gehouden met een eenmalige externe verwerking van zuiveringsslib voor € 2.600.000. Deze is nodig omdat beide lijnen voor de ombouw een aantal weken uit bedrijf moeten.
- De gehele looptijd van het project is doorgerekend van 2027 tot en met 2047 waarbij is uitgegaan van een jaarlijkse inflatie van 2%;
- Voor de extra energieopbrengst is uitgegaan van een elektriciteitsprijs van € 0,10 per kWh met een jaarlijkse extra elektriciteitsproductie van 11.100.000 kWh;
- Door de toename in verwerking worden de kosten van externe verwerking vermeden. Uitgangspunt hierbij is dat SNB jaarlijks 21.000 ton ontwaterd zuiveringsslib zelf extra kan verwerken. Hiermee worden externe verwerkingskosten voorkomen van € 100 per ton. Hiertegenover staan variabele verwerkingskosten van € 28 per ton;
- Voor onderhoud is als uitgangspunt genomen dat de kosten gelijk blijven ten opzichte van de situatie met de lagedrukstoomketels. Verwacht mag worden dat de kosten echter zullen afnemen, doordat de kans op lekkage van de hogedrukstoomketels (doordat de ketels nieuw zijn) aanzienlijk wordt verkleind;
- Voor de afschrijvingen is rekening gehouden met 21 jaar van 1 januari 2027 tot en met 31 december 2047;
- Voor de financieringskosten is uitgegaan van een rentepercentage van 3,5%;
- Voor de TVT en NCW inclusief CO₂-beprijzing is uitgegaan van de onderkant van de prijsrange voor CO₂ zoals opgenomen in de 'Handreiking werken met interne CO₂-beprijzing voor waterschappen', te weten een tarief van € 100 per ton CO₂ dat jaarlijks wordt geïndexeerd met 2%.

Overige scenario's

De volgende scenario's zijn doorgerekend:

- » Scenario E-&V-20%: Ten opzichte van het middenscenario 20% minder opbrengsten uit energieproductie en 20% minder aan extra verwerking van zuiveringsslib.
- » Scenario V-20%: Ten opzichte van het middenscenario 20% minder aan extra verwerking van zuiveringsslib
- » Scenario E-: Ten opzichte van het middenscenario 20% minder opbrengsten uit energieproductie.
- » Scenario M: Het middenscenario dat als uitgangspunt dient voor het investeringsvoorstel. Uitgangspunt in dit scenario is 11.100.000 kWh aan extra elektriciteitsproductie per jaar en een toename van de verwerking van zuiveringsslib met 21.000 ton.
- » Scenario E+: Ten opzichte van het middenscenario 20% aan meeropbrengsten uit energieproductie.
- » Scenario VEKI: Ten opzichte van het middenscenario toekenning VEKI subsidie ad. € 7.000.000.
- » Scenario E+&VEKI: Ten opzichte van middenscenario 20% aan meeropbrengsten uit energieproductie en toekenning VEKI-subsidie.

N.B. In alle scenario's is het investeringsbedrag gelijk gehouden omdat deze taakstellend is. Een eventuele SDE-subsidie is niet meegenomen in een scenario, omdat de uiteindelijke hoogte afhankelijk is van de energieprijzen.

BEOORDELING BUSINESS CASE

Speerpuntproject – upgrade lijn 1 + 4

AUTEURS **Bart Budding
Winfried de Coö
Wouter Geerlings**

IN OPDRACHT VAN **Slibverwerking Noord-Brabant**

PLAATS **Rotterdam**

DATUM **2 mei 2025**

STATUS **Definitief**

RebelGroup B.V.

Wijnhaven 23
3011 WH ROTTERDAM
NEDERLAND

+31 10 275 59 95
info@rebelgroup.com
www.rebelgroup.com

1. Achtergrond en scope

1.1 Achtergrond

SNB heeft een viertal speerpuntprojecten geformuleerd die bijdragen aan haar doel om een meer betrouwbare, duurzamere en meer betaalbare verwerking van zuiveringsslib te realiseren. De aandeelhouders van SNB hebben gevraagd om een externe onafhankelijke financiële beoordeling voor elk van de speerpuntprojecten. Deze notitie gaat in op de bevindingen van de financiële beoordeling van de value case 'upgrade lijn 1 + 4' (hierna: 'de value case').

In het kort gaat de value case over de volgende investering in lijn 1 en 4:

- De vervanging van twee lagedrukstoomketels en de tegendrukturbine. Hiervoor in de plaats komen twee hogedrukstoomketels en een nieuwe tegendrukturbine met generator voor de productie van duurzame elektriciteit. Daarnaast worden de verbrandingsovens verlengd middels naverbrandingskamers. De toegepaste techniek is al bewezen binnen lijn 2 en 3 en wordt sector breed toegepast.

1.2 Scope en aanpak

Aan Rebel is gevraagd om onderstaande aspecten mee te nemen in de financiële beoordeling van de value case¹:

- **Rekenkundige juistheid en uitgangspunten van de business case**
- **Financiële risico's, stresstest en terugverdientijd**

In deze notitie worden de bevindingen van deze beoordeling uitgewerkt. Sectie 2 geeft inzicht in de belangrijkste bevindingen en aanbevelingen. Annex I geeft een overzicht van de uitkomsten van de rekenkundige beoordeling. Annex II geeft een overzicht van de uitkomsten van de beoordeling van de financiële risico's en stresstest, de terugverdientijd en uitgangspunten van de business case.

Tijdens de uitvoering van deze beoordeling zijn er nog geen aanbiedingen ontvangen van potentiële opdrachtnemers. De beoordeling is daarom uitgevoerd voor een value case die is gebaseerd op een raming door RG Projecten. Die raming wordt door SNB aangehouden als "bovenkant" voor het project. Anders gesteld: de verwachting is dat aanbiedingen voor het werk lager zullen uitvallen. Wij gaan er van uit dat dit ook het mandaat is waarbinnen deze beoordeling plaatsvindt: als aanbiedingen onverhoopt hoger uitvallen zullen we mogelijk opnieuw naar de cijfers moeten kijken.

Doordat het aanbestedingsproces vertraging heeft opgelopen is het voor ons niet mogelijk om volledig invulling te geven aan alle aspecten van de beoordeling. In onderstaande tabel is verder uitgewerkt welke aspecten zijn meegenomen in deze beoordeling.

ASPECT	SCOPE
Rekenkundige juistheid (Annex I)	De rekenkundige juistheid van het model is beoordeeld. Hierbij is gekeken naar de opbouw en juistheid van het model en de verschillende calculatieblokken.
Financiële risico's, stresstest en terugverdientijd (Annex II)	Het financiële risico voor SNB is op kwalitatieve wijze beoordeeld aan de hand van de scenarioanalyses uit de value case en het investeringsvoorstel. Hierbij zijn tevens de belangrijkste drijfveren van de terugverdientijd en onderliggende gevoeligheden meegenomen.

¹ Voor speerpuntprojecten 2 (Fosfaatterugwinning) en 3 (Stikstofterugwinning) zal ook de toekomstbestendigheid van de markt worden beoordeeld. Dit valt echter niet binnen de scope van deze beoordeling

Uitgangspunten business case (Annex II)²

Aannames en uitgangspunten van de business case zijn niet volledig beoordeeld, aangezien Rebel geen beschikking heeft over brondocumentatie. Een belangrijke aantekening is dat wij wel toetsen of er een redelijke grondslag voor aannames en waarden is, maar dat wij niet toetsen of die grondslagen feitelijk juist zijn. In andere woorden: de ramingen die uitgevoerd en verantwoord zijn, worden door ons niet opnieuw bevestigd.

De beoordeling is uitgevoerd op basis van onderstaande documenten:

- Value case – doorrekening speerpuntprojecten upgrade lijn 1 en 4 (Excel model).
- R.25.001.rev0.investeringsvoorstel upgrade lijn 1 en 4 (PDF document).

Wij zijn ervan op de hoogte dat in het aanbestedingsproces opties ter tafel zijn gekomen die het investeringsbudget mogelijk verlagen, ten behoeve van flexibiliteit van innovatie. Deze opties zijn niet meegenomen in het model en niet beoordeeld, omdat we daar nog geen feitelijke invulling van gezien hebben.

2. Belangrijkste bevindingen en aanbevelingen

Rebel heeft een financiële beoordeling uitgevoerd van de value case 'upgrade 1 + 4'. De belangrijkste bevindingen en aanbevelingen zijn hieronder uitgewerkt.

Financiële gezondheid business case

- Rebel heeft geen rekenkundige onjuistheden gevonden in het model met implicaties voor de financiële gezondheid van de business case.
- De business case is gebaseerd op een investeringsraming van een externe partij en een eigen berekening van SNB in plaats van een aanbieding. De risico's voor de aandeelhouders ten aanzien van budgetoverschrijdingen lijken afdoende afgedekt. In het investeringsvoorstel vraagt SNB om een maximaal investeringsbudget, waarbij een overschrijding van het investeringsbudget alleen geaccepteerd kan worden op het moment dat het financiële rendement van het project niet lager uitkomt dan het meest ongunstige scenario van de gevoeligheidsanalyse.
- Afspraken over de verdeling van risico's met de opdrachtnemer (bijvoorbeeld bij vertraging van de bouw) zijn hierbij vanzelfsprekend cruciaal; dit hebben wij niet beoordeeld – wij verwachten dat dit onderdeel is van de juridische analyse.

Geschiktheid en rekenkundige juistheid model

- Het model is voor verschillende onderdelen niet-dynamisch opgezet, waarbij er geen consistent en transparant onderscheid is gemaakt tussen input, berekeningen en output.
- Er wordt gebruik gemaakt van formules met hard-coded waarden, ofwel handmatige ingevoerde absolute getallen in een formule in plaats van berekeningen of verwijzingen naar inputs in de formule. Dit verhoogt de foutgevoeligheid van het model. Dit is een belangrijk aandachtspunt bij de actualisatie van de value case met de cijfers die volgen uit de aanbiedingen.
- Gezien de aard van de value case, waarbij er relatief meer zekerheid is over de onderliggende aannames, is de geschiktheid van het model in de optiek van Rebel acceptabel voor deze betrekkelijk overzichtelijke investering.
- *Aanbeveling:* voor een value case met hogere onzekerheid ten aanzien van aannames is het raadzaam om gebruik te maken van een dynamisch model, die meer flexibiliteit biedt voor aanpassingen in aannames en het doorrekenen van gevoeligheden en scenario's.

² Bevindingen over uitgangspunten van de business case zijn opgenomen in Annex II vanwege de samenhang tussen deze uitgangspunten en bevindingen over de financiële risico's, stresstest en drijfveren van de terugverdientijd

Financiële risico's en stresstest

- In het model zijn verschillende scenario's doorgerekend, die inzicht bieden in financiële risico's van de value case en drijfveren van de terugverdiëntijd. Scenario's zijn gericht op lagere (en hogere) opbrengsten uit de energieproductie, lagere verwerkingscapaciteit, en de toekenning van VEKI-subsidie. Bij al deze scenario's is sprake van een positieve NCW van de value case bij een kostenvoet op eigen vermogen van 3,5%.
- Er zijn geen scenario's doorgerekend die rekening houden met 1) veranderingen in het investeringsbudget, 2) vertragingen in de bouw, en 3) hogere of lagere operationele kosten, bijvoorbeeld door hogere onderhoudskosten. Dit zijn variabelen met een mogelijk aanmerkelijke impact op de terugverdiëntijd.
- Gezien de vraag van SNB aan haar aandeelhouders om instemming met een gemaximeerd investeringsbudget, lijken de risico's voor de aandeelhouders voldoende afgedekt. Ook hier geldt dat afspraken over de verdeling van risico's met opdrachtnemer cruciaal zijn om risico's ten aanzien van bouw en exploitatie af te dekken.
- Binnen het model is het wel mogelijk om veranderingen in CAPEX dynamisch door te rekenen. Hieruit blijkt dat er binnen het investeringsbudget ruimte is voor overschrijdingen van CAPEX van ruim EUR 7 miljoen (bij het midden scenario), waarbij het rendement nog hoger blijft dan het meest ongunstige scenario -zonder deze overschrijding-.
- *Aanbeveling:* bij een business case met grotere onzekerheid over aannames is het raadzaam om scenario's ten aanzien van CAPEX, bouwvertraging en operationele kosten ook mee te nemen in de scenario analyse.

Samengevat heeft Rebel geen rekenkundige onjuistheden in het model geconstateerd met betekenisvolle implicaties voor de financiële gezondheid van de business case. Daarnaast ziet Rebel de geschiktheid van het model als toereikend voor deze investering. Gezien de vraag van SNB aan haar aandeelhouders om een gemaximeerd investeringsbudget, lijken de risico's voor de aandeelhouders voldoende afgedekt.

3. Annex I - Rekenkundige beoordeling

De rekenkundige beoordeling is gericht op de opbouw van calculatieblokken, correctheid van berekeningen en de presentatie van bevindingen. Hieronder lichten we onze bevindingen verder toe, onderverdeeld naar de onderdelen, 'correctheid model', 'structuur', 'presentatie van informatie'.

3.1 Correctheid model

- **Tijdelijke afvoer zuiveringsslib:** de tijdelijke afvoer van zuiveringsslib was opgenomen in het investeringsbudget en daarmee ook opgenomen als afschrijving. Na overleg tussen SNB en de accountant bleek dit zo niet te kunnen. SNB heeft een nieuwe versie van het model gedeeld waarin dit is gecorrigeerd en de kosten voor tijdelijke afvoer van zuiveringsslib zijn opgenomen als eenmalige kostenpost in 2027.
- **Afronding kan uitkomsten beïnvloeden:** in het model worden uitkomsten van berekeningen afgerond, die vervolgens ook worden gebruikt als input voor andere berekeningen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de cijfers in de sheet 'business case', rij 13 t/m 20, waarin wordt afgerond op duizenden. Dit kan de precisie van het model verlagen en uitkomsten van het model versterken ten opzichte van de daadwerkelijke situatie. Om dit te voorkomen is het raadzaam om enkel resultaten voor presentatie doeleinden af te ronden. Ook analyse mogelijkheden worden bemoeilijkt door afronding, bijvoorbeeld om exacte waarden te zoeken die een KPI zoals Netto Contante Waarde tot nul brengen.
- **Berekening variabele kosten:** in de value case is opgenomen dat 10% van de opgewekte elektriciteit zal worden gebruikt voor slibverbranding. Dit is echter niet verwerkt in de variabele verwerkingskosten (sheet 'business case', rij 103). Verwerking hiervan zal positief bijdragen aan de value case.
- **Desinvestering:** de jaarlijkse afschrijving van 'Revisie verdamperbundel lijn 1' was onjuist. SNB heeft een nieuwe versie van het model gedeeld waarin dit is gecorrigeerd.

3.2 Structuur

- **Onduidelijk onderscheid tussen input, berekeningen en output:** binnen de verschillende sheets lopen input, berekeningen en output door elkaar heen, zoals reeds hierboven vermeld. Hierdoor ontbreekt er een helder overzicht van 1) de uitgangspunten en data inputs die in het model zijn gebruikt, 2) welke bewerkingen er zijn uitgevoerd om de berekeningen uit te voeren, en 3) wat de resultaten zijn van deze berekeningen. Dit maakt het mogelijk uitdagender om resultaten op correcte wijze te interpreteren en dit maakt het model foutgevoeliger. Dit geldt bijvoorbeeld voor de volgende onderdelen van het model:
 - Sheet 'business case', rij 5 t/m 37
 - Sheet 'cash flows', berekening NCW, IR (bijv. rij 24 t/m 25) en de berekening van de TVT en cash flows (bijv. rij 4 t/m 26)
- **Hard-coded waarden in formules:** in meerdere formules is er gebruik gemaakt van 'hard-coded waarden'. Hard-coded waarden zijn getallen die direct in de cellen zijn ingevuld, in plaats van automatisch berekend of gekoppeld aan een inputcel met bronvermelding. Het is in sommige gevallen onduidelijk wat de bron is van deze hard-coded waarden, waardoor het model minder transparant is en juistheid van deze waarden niet beoordeeld kan worden. Dit verhoogt, zoals ook reeds gemeld, het risico dat er fouten in de berekeningen sluipen en dit verlaagt de bruikbaarheid van het model. Op het moment dat input waarden in het model aangepast dienen te worden, worden berekeningen die gebruik maken van deze input niet automatisch geactualiseerd. SNB heeft tijdens een call en per mail een toelichting gegeven op hard-coded waarden die niet direct door Rebel herleid konden worden. Dit geldt o.a. voor de volgende onderdelen van het model:
 - Sheet 'cash flow': berekening van vennootschapsbelasting (rij 12), berekening van effect op verwerkingstarief (rij 17), berekening NCW (rij 24)

- Sheet 'business case': tijdelijke afvoer zuiveringsslib (rij 7), berekening van vennootschapsbelasting (rij 20),
- Ook hier geldt weer dat wij de grondslag en oorsprong van deze waarden niet getoetst hebben, in lijn met de aanpak rond de door ons ontvangen ramingen: op basis van de toelichting van SNB op de hard-coded waarden nemen wij aan dat deze inputs juist zijn.

3.3 Presentatie van informatie

- **Afronding geeft soms vertekend beeld:** door de eerdergenoemde afronding van resultaten op duizenden kan er een vertekend beeld ontstaan van uitkomsten. Dit geldt bijvoorbeeld voor de sheet 'business case', rij 86, waar er een NH3 reductie van 1.000 kg/jaar in plaats van ca. 700 kg/jaar wordt weergegeven. Hoewel dit ook geldt voor rij 76, 81, 82 en 90, is de impact hiervan met name zichtbaar op rij 84.
- **Overzicht value case:** in de nieuwe versie van de value case³ is de 'tijdelijke afvoer van zuiveringsslib' correct niet meer opgenomen als CAPEX. Deze is nog wel opgenomen onder 'investeringsom' (sheet 'business case', rij 7). Dit kan mogelijk leiden tot verwarring over hoe de tijdelijke afvoer van zuiveringsslib is opgenomen in het model. Voor een investeringsvoorstel begrijpen we de keuze om tijdelijke kosten die ontstaan door de bouw op te nemen.
- **Kleurcodering van cellen:** in het model wordt alleen gebruik gemaakt van kleurcodering van cellen om verschillende scenario's aan te duiden. Het is raadzaam om ook gebruik te maken van kleurcodering om het verschil aan te duiden tussen input, waarden die zijn geïmporteerd uit een andere sheet en waarden die zijn geëxporteerd naar een andere sheet. Dit kan de transparantie van het model vergroten en de opbouw van calculatieblokken beter navolgbaar maken.

4. Annex II – Beoordeling financiële risico's en uitgangspunten

De beoordeling richt zich op de wijze waarop financiële risico's in kaart zijn gebracht en doorgerekend via scenarioanalyse. Daarbij is kwalitatief gekeken naar de volledigheid van de scenario analyse, zijn variabelen geïdentificeerd die mogelijk impact hebben op de terugverdientijd en het rendement, en is gekeken naar onderbouwing van uitgangspunten⁴.

4.1 Scenarioanalyse en financiële risico's

- **Bepaalde scenarioanalyse:** er zijn scenarioanalyses uitgevoerd voor 1) variaties in de verwerkingscapaciteit, 2) de elektriciteitsprijs, en 3) de toekenning van een VEKI-subsidie. Hoewel dit acceptabel is voor deze business case, waarin relatief veel zekerheid is over aannames, zijn er meerdere scenario's denkbaar die relevant zijn om door te rekenen. Voor een business case met hogere onzekerheid van aannames is het raadzaam om een meer uitgebreide scenario analyse uit te voeren. Onderstaande elementen hebben mogelijk aanmerkelijke invloed op de terugverdientijd en het rendement van de value case en zouden raadzaam zijn om in de scenario analyse op te nemen:
 - De duur van de bouwperiode/langere duur van de bouwperiode, waardoor 1) er langer betaald dient te worden voor de afvoer van zuiveringsslib, 2) het langer duurt totdat er een besparing plaatsvindt in verwerking van het slib en 3) het langer duurt totdat er opbrengsten worden gegenereerd uit productie van elektriciteit.
 - Veranderingen in het externe verwerkingstarief, waardoor de besparingen in de business case hoger of lager uitvallen.

³ Dit geldt voor het model 'Value case – doorrekening speerpuntprojecten upgrade lijn 1 en 4 versie 2'. Hoewel Rebel deze inconsistentie wel benoemd, is modelversie 1 de basis van deze beoordeling

⁴ Het wordt expliciet vermeld als onduidelijkheden zijn verhelderd door SNB

- Hogere of lagere onderhoudskosten ten opzichte van de huidige situatie. In het rapport van RG projecten is aangegeven dat de technische variant die is doorgerekend naar verwachting leidt tot hogere operationele kosten (vermoedelijk gedreven door aanname t.o.v. de investering en systeem op hogere druk). SNB geeft aan dat de verwachting is dat onderhoudskosten juist zullen dalen door een verbeterde technische staat van de installatie ten opzichte van de huidige situatie en met beheersvoordeel i.r.t. een stoomsysteem op gelijke druk voor de 4 lijnen.
- **Investeringsbudget:** in de value case zijn geen scenario's opgenomen om de effecten van een stijging in het investeringsbudget op het rendement en de terugverdientijd inzichtelijk te maken. Door de vraag om een maximaal investeringsbudget lijken de risico's voor de aandeelhouders goed afgedekt. Tegelijkertijd is het raadzaam om de volgende overwegingen mee te nemen bij het opstellen van volgende value cases:
 - De post 'onvoorzien' in het investeringsbudget lijkt aan de krappe kant (ca. 4% van het totale investeringsbudget), terwijl er geen inzicht is in de effecten van een overschrijding van het investeringsbudget.
 - Voor een business case met grotere onzekerheid in aannames ten aanzien van het investeringsbudget is het raadzaam om een ruimere post onvoorzien op te nemen en inzicht te kweken in de effecten van een hogere investeringssom op de financiële gezondheid van de value case.
- **Model niet dynamisch:** ook bij de berekening van verschillende scenario's gelden de eerdere opmerkingen over hard-coding van waarden en niet-dynamische opzet van verschillende onderdelen van het model.
- **Gevoeligheidsanalyse en risicobeheersing:** additioneel aan het opstellen van scenario's kan een meer uitgebreide gevoeligheidsanalyse helpen bij het informeren over de impact van individuele prijs, kwantiteit en indexatie assumpties. Welke impact hebben bijvoorbeeld een elektriciteitsprijs, de hoeveelheid elektriciteitsproductie en ontwikkeling van de inflatie op opbrengsten afzonderlijk van elkaar. Bij een grote gevoeligheid van sommige kosten of opbrengsten componenten helpt uitsplitsing voor specifieke aandacht in risicobeheersing.

4.2 Aannames en gevoeligheden business case

Rebel heeft geen brondocumentatie of aanbiedingen ontvangen op basis waarvan aannames/uitgangspunten van de value case zijn opgesteld. Hierdoor kan Rebel geen volledige beoordeling uitvoeren over de juistheid van uitgangspunten en aannames. In het algemeen geldt dat de aannames van de value case getoetst/geactualiseerd dienen te worden op basis van de aanbieding. Op basis van de toelichting in de value case en het investeringsvoorstel zijn onderstaande aannames beoordeeld en getoetst met SNB:

CAPEX

- **Investeringssom:** aannames over het investeringsbudget en gevoeligheden hierin zijn eerder in deze notitie aan bod gekomen. Met de vraag in het investeringsvoorstel lijken de risico's voor de aandeelhouders voldoende afgedekt. Bij een investeringsbudget met een grotere onzekerheid is het raadzaam om afwijkingen in het budget mee te nemen in de scenario analyse en een ruimere post onvoorzien op te nemen.

Kosten

- **Vennootschapsbelasting:** het was onduidelijk hoe SNB is gekomen tot het percentage waarover vennootschapsbelasting wordt berekend. SNB heeft verhelderd dat er een fictieve winst wordt berekend op basis van de kosten, vermenigvuldigd met een percentage van 7,16%. SNB geeft aan dat dit percentage en toepassing op de investeringskosten plus rentelasten is afgestemd met de belastingdienst. Dat hebben wij niet geverifieerd.
- **Variabele verwerkingskosten:** de variabele verwerkingskosten zijn berekend op basis van de begrote verwerkingskosten in 2025. Aangezien SNB eerder een vergelijkbare modificatie aan de

installatie heeft doorgevoerd is dit acceptabel. Voor een value case met hogere onzekerheid is het raadzaam om aannames over de variabele verwerkingskosten specifiek te baseren op de nieuwe installatie, inclusief een bandbreedte of gevoeligheidsanalyse over deze aannames.

Opbrengsten

- **Besparingen:** de besparing in verwerkingskosten is berekend door de extra verwerkingscapaciteit te vermenigvuldigen met het externe verwerkingstarief. De berekening van de extra verwerkingscapaciteit is goed te volgen en gebaseerd op de streefwaarde van lijn 3 vs. het gemiddelde van lijn 1. Gezien de techniek al is toegepast op lijn 3 lijkt deze aanname logisch. Het tarief voor externe verwerking is gebaseerd op het tarief van GMB. SNB heeft naar aanleiding van input van Rebel een check uitgevoerd dat dit exclusief BTW is, om dubbeltelling van de post BTW opbrengsten te voorkomen.
- **Elektriciteitsopbrengsten:**
 - De berekening van de opgewekte elektriciteit is goed te volgen en is gebaseerd op een studie van RG-projecten.
 - Qua volume zou het zuiver zijn geweest om 10% op te nemen als vermeden kosten en alleen 90% t.b.v. opbrengst uit teruglevering. Door het minieme verschil in belasting heeft dit een beperkte impact op de case.
 - Elektriciteitsprijzen zijn onderdeel van de gevoeligheidsanalyse met +/-20%, waardoor risico's ten aanzien van fluctuaties in de prijs inzichtelijk zijn gemaakt. Over de risico's van een lagere energieopbrengst is in het investeringsvoorstel het volgende opgenomen: "De opbrengst uit energie is deels afhankelijk van de ontwikkeling van de energieprijzen. In de doorrekening van de investering is rekening gehouden met een conservatieve aanname aangaande de prijsontwikkeling van energie. Dit risico wordt verder gemitigeerd als de VEKI- en/of SDE-subsidie wordt verkregen." Gegeven de volatiliteit van de elektriciteitsmarkt onderschrijven wij dit. In het midden scenario is een prijs aangenomen van €10ct/kWh met prijsontwikkeling van 2%. Dit is op basis van het (terug-) leveringstarief van recente facturen. Op basis van tarieven op de groothandelsmarkt en een prijsforecastcurve is een bandbreedte van elektriciteitsprijzen van EUR 0,06/kWh - EUR 0,10/kWh (met mid case EUR 0,08/kWh) wat Rebel betreft passender. Met aanpassing van de tarieven wordt het doelrendement nog steeds gehaald.
 - Verder kan het verstandig zijn om een prijsforecastcurve te gebruiken om de impact van een bewegende elektriciteitsprijs op de case te kunnen analyseren i.p.v. een vaste prijs. Dit zal minder toegevoegde waarde hebben wanneer een SDE-subsidie of een afzetcontract (Power Purchase Agreement) volatiliteit afdekt. Met een prijsforecast wordt niet meer zekerheid gecreëerd over de toekomst, maar wel inzicht in wanneer de cashflow dunner en dikker wordt verwacht in de tijd en welke impact dat kan hebben op bijvoorbeeld beschikbaarheid van geld voor het dekken van financiering of distributies aan aandeelhouders.

Kostenvoet financiering

- **Kostenvoet vreemd vermogen:** SNB geeft aan dat de rentelasten zijn berekend op basis van een opgave van de Waterschapsbank voor een lening van 21 jaar.
- **Kostenvoet eigen vermogen:** de NCW is berekend op basis van een kostenvoet op eigen vermogen van 3.5%. De kostenvoet op eigen vermogen zou voor een commerciële value case laag zijn, maar dit sluit aan bij de intentie van de aandeelhouders, naar wij begrijpen, om niet primair te sturen op het rendement van de onderneming maar op een aantrekkelijk verwerkingstarief. SNB heeft aangegeven dat er is afgesproken dat dezelfde kostenvoet op eigen vermogen wordt aangehouden als op vreemd vermogen.

Milieueffecten (CO₂-reductie, N₂O-reductie, NH₃-reductie, NO_x-reductie)

- **Berekening reductie H₂, NH₃ en NO_x:** voor de berekening van de N₂O-reductie, NH₃-reductie en NO_x-reductie is lijn 3 als basis genomen. Aangezien de techniek al is toegepast op lijn 3 lijkt deze aanname logisch. Initieel was er sprake van onduidelijkheid over de berekening van de

besparing. Dit is verhelderd tijdens een call tussen Rebel en SNB, maar kan in het model helderder vastgelegd worden.

- **Berekening CO2-reductie:** de berekening van de CO2-reductie is gebaseerd op de productie van biomassastroom in plaats van grijze stroom en de N2O-reductie. De bron voor emissiefactoren is 'co2emissiefactoren.nl'. Dit wordt gezien als een voldoende degelijke bron, waarvan o.a. het Ministerie van Economische Zaken de initiatiefnemer is.

Bart Budding

Bart.Budding@Rebelgroup.com

Winfried de Coö

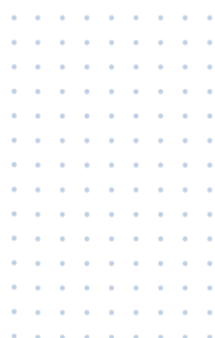
Winfried.deCoö@Rebelgroup.com

Wouter Geerlings

Wouter.Geerlings@Rebelgroup.com

Speerpuntproject – upgrade lijn 1 + 4
Status: Definitief

RebelGroup B.V.

Wijnhaven 23
3011 WH ROTTERDAM
NEDERLAND

+31 10 275 59 95
info@rebelgroup.com
www.rebelgroup.com

**NO
CHANGE
WITHOUT
A REBEL**
Rebels in strategy & finance

N.V. Slibverwerking Noord-Brabant
T.a.v. de directie
Postbus 72
4780AB Moerdijk

Boxtel : 2 juli 2025 behandeld door : E. Vennix
ons kenmerk : 314869 / 314870 doorkiesnummer : 0411 618213
uw kenmerk : R.25.001 revisie 3 e-mail adres : evennix@dommel.nl
onderwerp : Agiostorting investering Upgrade lijn 1 en 4

Geachte directie,

Vanuit de directie van SNB is de aandeelhouders verzocht in te stemmen met het investeringsvoorstel betreffende de investering in de Upgrade van lijn 1 en 4 van SNB, met bijbehorend voorstel tot financiering door middel van een agiostorting en garantstelling voor het aantrekken van leningen bij de Nederlandse Waterschapsbank.

Ons waterschap heeft in de AB-vergadering van 2 juli 2025 kennis genomen van het investeringsvoorstel en het verzoek tot financiering door middel van een agiostorting van deze investering conform de financieringswijze van eerdere gedane investeringen en garantstelling voor het aantrekken van lening bij de Nederlandse Waterschapsbank.

Wij hebben positief besloten op uw verzoek om in te stemmen met het investeringsvoorstel en het verzoek tot financiering en zullen het investerings- en financieringsvoorstel in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van SNB (?? juli 2025) dan ook steunen.

We vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
het dagelijks bestuur,

E. de Ridder
watergraaf

H.J. Kielenstijn
secretaris

SNB Investeringsvoorstel speerpuntproject Upgrade lijn 1 + 4

4 juni 2025
Ron Dijkmans

Ondernemingsplan 2021-2026 Samen Natuurlijk Beter van SNB

- 1^e speerpuntproject: Upgrade lijn 1 + 4
- Instemming aandeelhouders SNB nodig
- Investering maximaal € 26,2 mln.
- Financiering door:
 - Bijstorting in het eigen vermogen (agioreserve) van SNB van € 10,48 mln. door de 7 aandeelhouders (belang De Dommel is 17,01% = € 1.783.000);
 - Aantrekken van leningen bij de Nederlandse Waterschapsbank door SNB ad € 15,72 mln. onder garantstelling aandeelhouders.

Uitgangspunten

- Terugverdiertijden variëren voor de verschillende scenario's, bij het midden scenario is deze 10 jaar zonder en 7 jaar met CO2-beprijzing;
- Daling van het verwerkingstarief voor de verschillende scenario's (midden scenario dient als uitgangspunt voor het investeringsvoorstel, daling verwerkingstarief € 4,30 per ton);
- Midden scenario houdt geen rekening met eventuele subsidies (SDE en VEKI).

Risico's

- Investeringsbedrag wordt te hoog;
- Tijdelijke afvoer zuiveringsslib niet mogelijk c.q. duurder;
- Lagere energieprijs;
- Lagere energieproductie.

Kenmerk: 83784 / 321607

Aan het algemeen bestuur

Datum: 2 juli 2025

1^e Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant

Voorstel

1. In te stemmen met de 1^e wijziging Gemeenschappelijke Regeling Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant
2. Te besluiten om geen zienswijze in te dienen op de voorgestelde 1^e wijziging Gemeenschappelijke Regeling Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant.
3. Het dagelijks bestuur te mandateren om de noodzakelijke besluiten te nemen voor de verdere afwikkeling rondom de besluitvorming, communicatie en correspondentie richting Waterschap Brabantse Delta inzake de 1^e wijziging GR Muskusbestrijding Noord-Brabant.

0. Korte samenvatting

Op 1 juli 2022 is de herziening van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen (WGR) inwerking getreden. Dit heeft tot gevolg dat de GR Muskusratten aangepast moet worden. In de nu voorliggende tekst zijn de wijzigingen die voortkomen uit de aanpassing van de Wet gemeenschappelijke regeling en de uitwerking daarvan opgenomen. De GR kan worden gewijzigd bij gelijklopende besluiten van het dagelijks bestuur van de deelnemende waterschappen.

De belangrijkste wijzigingen, zoals verwerkt in de 1^e Wijziging GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant betreffen:

- *Evaluatiebepaling*
- *Uittredingsregeling*

1. Inleiding

1.1. Aanleiding/ Beleidscontext

Op 1 juli 2022 is de herziening van de Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) in werking getreden. De waterschappen dienen hun gemeenschappelijke regelingen (GR) waaraan zij deelnemen daarop aan te passen. Ook de GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant valt hieronder.

Deze GR betreft de lichtste vorm van een gemeenschappelijke regeling bestaande uit (een vertegenwoordiger van) de dagelijkse besturen van de Brabantse waterschappen. Vanwege deze lichte variant en omdat de wijzigingen beperkt zijn is deze GR als laatste opgepakt.

Voor zo'n lichte gemeenschappelijke regeling betekent dit dat deze verplicht een evaluatiebepaling dient te bevatten en een uitgebreidere regeling wanneer een deelnemer besluit uit te treden. De aanpassing van de GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant is tevens aangegrepen om verwijzingen naar verouderde wet- en regelgeving te wijzigen en de toelichting op de GR daarop aan te passen.

2. Doel/meetbaar effect

Aanpassing van de GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant aan de wijzigingen die voortkomen uit de aanpassing van de WGR.3. Uitwerking van het voorstel

3.1.1 In te stemmen met de 1^e wijziging Gemeenschappelijke Regeling Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant

Waterschap Brabantse delta (uitvoerder GR Muskusrattenbestrijding) heeft de voorgestelde wijzigingen van de GR opgesteld en vraagt het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur in te stemmen met de 1^e wijziging GR Muskusrattenbestrijding.

Van de GR Muskusrattenbestrijding zijn de 3 Brabantse waterschappen deelnemer. De bestuurlijke geledingen van deze waterschappen dienen in te stemmen met de wijzigingen in de GR. Het voorleggen van het besluit van instemming met de 1^e wijziging in de GR Muskusrattenbestrijding aan het algemeen bestuur betekent dat het dagelijks bestuur van Waterschap de Dommel heeft ingestemd met het vaststellen van deze 1^e wijziging.

De belangrijkste wijzigingen in de GR Muskusrattenbestrijding zijn onderstaand samengevat en overall opgenomen in de bijlage (bijlage 1 gewijzigde GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant). Naast de opgenomen belangrijke wijzigingen zijn enkele tekstuele wijzigingen doorgevoerd om verwijzingen naar verouderde wet- en regelgeving te wijzigen en de toelichting aan te passen op deze wijzigingen.

Belangrijkste wijzigingen zijn:

1. Evaluatiebepaling:

- **Oud:** Geen evaluatiebepaling.
- **Nieuw:** Het dagelijks bestuur van een waterschap kan besluiten de regeling te evalueren, waarbij de invulling van de evaluatie in onderling overleg wordt bepaald.

2. Uittredingsregeling:

- **Oud artikel 12:** Bevatte vage bepalingen over uittreding, waaronder een vijfjarige periode waarin uittreden niet mogelijk was, en een regeling waarbij de waterschappen de gevolgen van uittreding zelf moesten regelen met een onafhankelijke deskundige.
- **Nieuw artikel 12:**
 - Uittreden kan alleen na vijf jaar.
 - Er is een verplichte opzegtermijn van minimaal één jaar.
 - Het uittredende waterschap moet een kennisgeving doen, waarna een kostenberekening voor de uittreding wordt opgesteld.
 - De uittreedvergoeding is vastgesteld op drie keer de jaarbijdrage van het uittredende waterschap.
 - Het uittredende waterschap moet binnen zes maanden de financiële verplichtingen voldoen en draagt de kosten van de uittreding, inclusief fiscale consequenties.
 - Er is een bepaling over de wijziging van de regeling bij uittreding (artikel 11).

3.1.2 Te besluiten om geen zienswijze in te dienen op de voorgestelde 1^e wijziging

De wijzigingen in de GR zijn ingegeven door de wijzigingen in de Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR). Met deze wijzigingen voldoet de GR muskusrattenbestrijding weer aan de wettelijke eisen. Door de herziening van met name de regeling voor uittreding worden de bepalingen voor uittreding qua procedures en financiële verplichtingen beter inzichtelijk. Het AB besluit om geen zienswijze in te dienen op de voorgestelde 1^e wijziging Gemeenschappelijke Regeling Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant.

3.1.3 Het dagelijks bestuur te mandateren om de noodzakelijke besluiten te nemen voor de verdere afwikkeling rondom de besluitvorming, communicatie en correspondentie richting Waterschap Brabantse Delta inzake de 1^e wijziging GR Muskusbestrijding Noord-Brabant.
Het AB mandateert het DB om de noodzakelijke besluiten te nemen en vervolghandelingen te verrichten welke noodzakelijk zijn voor de verdere afwikkeling rondom de besluitvorming, communicatie en correspondentie richting Waterschap Brabantse Delta inzake de 1^e wijziging GR Muskusbestrijding Noord-Brabant te verzorgen.

3.2. Risico's

Het risico is aanwezig dat een van de deelnemende waterschappen middels het indienen van een zienswijze wezenlijke wijzigingen in de tekstuele aanpassingen voorstelt waardoor het traject opnieuw dient te worden doorlopen.

4. Financiën

Het aanpassen van de teksten van de Gemeenschappelijke Regeling Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant heeft geen rechtstreekse financiële consequenties.

5. Uitvoering en evaluatie

5.1 Bestuurlijke vervolgstappen:

De algemene besturen van de deelnemende waterschappen hebben officieel de gelegenheid om een zienswijze te geven. Deze zienswijze dient binnen 8 weken ter kennis gebracht te worden aan het dagelijks bestuur. Na verwerking van de zienswijze wordt dan in een volgende vergadering van het algemeen bestuur om toestemming gevraagd door het dagelijks bestuur.

Deze toestemming kan op grond van de WGR alleen worden onthouden wanneer sprake is van strijd met het recht of het algemeen belang. Na verkregen toestemming kunnen vervolgens de dagelijkse besturen besluiten tot wijziging van de GR Muskusratten. Wanneer er geen behoefte is om zienswijzen in te dienen door het algemeen bestuur dan kan in dezelfde vergadering van het algemeen bestuur toestemming worden verleend aan het dagelijks bestuur waarna de dagelijkse besturen kunnen besluiten tot wijziging van de GR Muskusratten. Vanwege de aard van de wijzigingen wordt voorgesteld deze laatste variant toe te passen en nog in dezelfde vergadering van het algemeen bestuur het dagelijks bestuur toestemming te verlenen tot wijziging van de GR.

5.2 Externe communicatie:

Na besluitvorming zal een brief worden verstuurd (via de mail) aan het secretariaat van de GR Muskusrattenbestrijding (Waterschap Brabantse Delta) waarin wordt medegedeeld dat het bestuur van Waterschap De Dommel de 1^e wijziging GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant heeft vastgesteld en besloten heeft geen zienswijze in te dienen.

Hoogachtend,

het dagelijks bestuur,

E. de Ridder
watergraaf

H.J. Kielenstijn
secretaris

Bijlage(n):

1. Gewijzigde GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant
2. Gewijzigde GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant met zichtbare wijzigingen
3. Brief aan GR Muskusrattenbestrijding inzake afzien van zienswijze 1^e wijziging
Gemeenschappelijke Regeling Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant

Besluit

1^e Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant

Het algemeen bestuur besluit conform voorstel.

1. In te stemmen met de 1^e wijziging Gemeenschappelijke Regeling Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant
- 2 Te besluiten om geen zienswijze in te dienen op de voorgestelde 1^e wijziging Gemeenschappelijke Regeling Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant.
3. Het dagelijks bestuur te mandateren om de noodzakelijke besluiten te nemen voor de verdere afwikkeling rondom de besluitvorming, communicatie en correspondentie richting Waterschap Brabantse Delta inzake de 1^e wijziging GR Muskusbestrijding Noord-Brabant. Aldus vastgesteld in de vergadering van [Vul hier de datum in van de AB-vergadering waarin het voorstel ter besluitvorming wordt geagendeerd. Schrijf de datum voluit, bijvoorbeeld '10 juni 2024'].

het algemeen bestuur,

E. de Ridder
watergraaf

H.J. Kielenstijn
secretaris

Bijlage 1

De dagelijks besturen van

- waterschap Brabantse Delta, zetelende te Breda,
- waterschap Aa en Maas, zetelende te 's-Hertogenbosch,
- waterschap De Dommel, zetelende te Boxtel;

Gelet op artikel 1, derde lid van de Waterschapswet en de artikelen 50-50k van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

Overwegende:

- Dat op grond van artikel 1 Waterschapswet, onder meer, als taak heeft het beheer van watersystemen en dit mede omvat het voorkomen van schade aan waterstaatswerken veroorzaakt door muskus- en beverratten.
- Dat ten behoeve van de doelmatige bestrijding van de muskusratten en beverratten gewenst is dat de waterschappen samenwerken;
- Dat de organisatie van de muskus- en beverrattenbestrijding is ondergebracht bij waterschap Brabantse Delta;
- Dat de waterschappen de samenwerking alsmede de daarbij behorende verdeling van kosten en risico's wensen vorm te geven op basis van een lichte gemeenschappelijke regeling ex artikel 50 Wet gemeenschappelijke regelingen;
- Dat de algemeen besturen van de waterschappen op grond van het bepaalde in artikel 50, tweede lid, van de wet toestemming hebben gegeven voor het wijzigen van de gemeenschappelijke regeling.

BESLUITEN:

De Gemeenschappelijke Regeling Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant, inclusief toelichting, gewijzigd vast te stellen, luidende als volgt:

Gemeenschappelijke Regeling Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant 2025

Artikel 1 Definities

Voor de toepassing van deze regeling wordt verstaan onder:

- a. de wet: de Wet gemeenschappelijke regelingen
- b. de waterschappen: de waterschappen Brabantse Delta, Aa en Maas en De Dommel
- c. het dagelijks bestuur: het dagelijks bestuur van de waterschappen

- d. het algemeen bestuur: het algemeen bestuur van de waterschappen
- e. gedeputeerde staten: het college van gedeputeerde staten van de provincie Noord-Brabant
- f. werkzaamheden: het verrichten van de bestrijding van muskusratten en beverratten
- g. middelen: middelen bestemd voor de uitvoering van de werkzaamheden
- h. muskusrattenbestrijding: de bestrijding van muskus- en beverratten op grond van artikel 1, derde lid van de Waterschapswet ten behoeve van het beheer van watersystemen, wat mede omvat het voorkomen van schade aan waterstaatswerken veroorzaakt door muskus- en beverratten
- i. Vergaderingen: de bijeenkomsten van door hun waterschap aangewezen DB-leden ter uitvoering van deze gemeenschappelijke regeling.

Artikel 2 Te behartigen belang

1.

Deze regeling wordt gesloten in het belang van een goede samenwerking tussen de waterschappen met betrekking tot muskusrattenbestrijding te weten de het voorkomen van schade aan waterstaatswerken veroorzaakt door muskus- en beverratten.

2.

De werkzaamheden omvatten de uitvoering van de muskus- en beverrattenbestrijding in de provincie Noord-Brabant, een en ander zoals aangegeven op de bijbehorende gebiedskaart.

Artikel 3 Vergaderingen

1.

De waterschappen vergaderen tenminste eenmaal per jaar en voorts zo vaak als ten minste één waterschap schriftelijk en met opgaaf van redenen daarom verzoekt.

2.

Ieder waterschap wordt vertegenwoordigd door een lid van het dagelijks bestuur.

3.

De waterschappen beslissen bij gewone meerderheid van stemmen van het aantal aanwezige leden. Elk der leden heeft één stem.

4.

De waterschappen kunnen voor hun vergadering een reglement van orde vaststellen. Daarbij kan geen wijziging worden gebracht in hetgeen in deze regeling is geregeld.

5.

De vergaderingen worden voorbereid en voorgezeten door waterschap Brabantse Delta.

Artikel 4 Uitvoering van de werkzaamheden

De taak zoals genoemd in artikel 2 wordt uitgeoefend door en onder verantwoordelijkheid en regie van het waterschap Brabantse Delta. Tot deze taak behoort tevens:

1.

het opstellen van een begroting, jaarrekening, planning en beleid voor het inzetten van de muskusrattenbestrijders.

2.

het één maal per jaar aan de deelnemende waterschappen uitbrengen van een rapportage van de werkzaamheden, inclusief het resultaat van de geleverde prestaties, inzake de werkzaamheden over het afgelopen jaar.

3.

het verstrekken van alle relevante schriftelijke informatie indien daarom door één van de deelnemende waterschappen wordt verzocht.

Artikel 5 Rechtspositie

Benaming, bezoldiging, bevordering, schorsing en ontslag van het personeel dat de werkzaamheden uitvoert, vindt plaats door het dagelijks bestuur van waterschap Brabantse Delta. Op hen zijn de rechtspositieregelingen van dat waterschap van toepassing.

Artikel 6 Financiële deelneming

De waterschappen nemen ieder voor één derde (1/3) deel. Dit geldt eveneens ten aanzien van de risico's.

Artikel 7 Financiën

1.

Waterschap Brabantse Delta is belast met de uit deze regeling voortvloeiende administratie en financiering.

2.

De jaarlijkse kosten bestaan in ieder geval uit exploitatiekosten ten behoeve van de muskusrattenbestrijding, personeelslasten in verband met de aan de werkzaamheden bestede uren en kosten van bestuur, huisvesting en administratie.

3.

Alle baten en lasten, uit deze regeling voortvloeiende worden verantwoord in de rekening van waterschap Brabantse Delta.

4.

Op de begroting van waterschap Brabantse Delta worden de benodigde posten voor de bedoelde baten en lasten geraamd. Uiterlijk 1 augustus van het jaar van de vaststelling van de begroting zendt waterschap Brabantse Delta het deel van de begroting dat betrekking heeft op de uitoefening van de taak als bedoeld in artikel 2 en 4, eerste lid, aan de deelnemende waterschappen ter afstemming

Artikel 8 Voorschot en afrekening

1.

De overige deelnemende waterschappen betalen aan waterschap Brabantse Delta tweemaal een voorschot in hun aandeel in de jaarlijkse kosten, zoals deze in de vastgestelde begroting zijn geraamd. Waterschap Brabantse Delta stelt de hoogte van de voorschotten direct na vaststelling van de begroting vast.

2.

Het eerste deel van het voorschot bedraagt 50% van de jaarlijkse kosten en wordt voldaan vóór 15 januari van het betreffende dienstjaar. De resterende 50% van het voorschot wordt voldaan vóór 1 juli van het betreffende dienstjaar.

3.

Na afstemming tussen de deelnemende waterschappen vindt vaststelling van de definitieve bijdrage van de deelnemende waterschappen jaarlijks plaats binnen vier weken na vaststelling van de

jaarrekening door waterschap Brabantse Delta. Binnen vier weken na vaststelling van de definitieve bijdrage door waterschap Brabantse Delta vindt betaling plaats.

Artikel 9 Het archief

1.

Waterschap Brabantse Delta zorgt voor de archiefbescheiden overeenkomstig het bepaalde bij of krachtens de wettelijke voorschriften daaromtrent.

2.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant oefenen het toezicht uit op de archiefbescheiden.

Artikel 10 Duur, inwerkingtreding en evaluatie

1.

De gemeenschappelijke regeling wordt aangegaan voor onbepaalde tijd;

2.

De regeling treedt in werking met ingang van de dag, volgende op die waarop de regeling is opgenomen in de registers, bedoeld in het tweede lid van artikel 26 jo 50a van de wet.

3.

Het dagelijks bestuur van waterschap Brabantse Delta wordt aangewezen als het bestuur als bedoeld in het eerste lid van artikel 26 jo. 50a van de wet.

4.

Het dagelijks bestuur van een waterschap kan besluiten dat de regeling geëvalueerd moet worden. In onderling overleg wordt de invulling van de evaluatie afgestemd.

Artikel 11 Wijziging

1.

De regeling kan worden gewijzigd bij gelijklopende besluiten van de dagelijkse besturen van de deelnemende waterschappen.

2.

De algemene besturen van de deelnemende waterschappen dienen op grond van het bepaalde in artikel 50, tweede lid, van de wet toestemming te geven voor het wijzigen van de gemeenschappelijke regeling.

3.

Het bepaalde in artikel 10, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 12 Uittreding

1.

Voor uittreding uit de regeling wordt een opzegtermijn van ten minste één jaar in acht genomen. De opzegtermijn vangt aan op 1 januari van het eerstvolgende boekjaar nadat een kennisgeving als bedoeld in het tweede lid is gedaan. Gedurende de eerste vijf jaar na de datum van toetreding tot de regeling is uittreding door een deelnemend waterschap niet mogelijk 2.

Het voornemen tot uittreding wordt bij aangetekende kennisgeving aan de dagelijkse besturen van de overige deelnemende waterschappen meegedeeld.

3.

Binnen zes maanden na ontvangst van de in het tweede lid vermelde kennisgeving wordt door het dagelijks bestuur van waterschap Brabantse Delta een berekening van de uittredvergoeding

opgesteld. Daarbij geldt dat de uittredvergoeding wordt vastgesteld op drie keer de jaarbijdrage van het uittredende waterschap zoals opgenomen in de begroting van het jaar van uittreden.

4.

Op grond van het in het derde lid opgestelde kostenberekening besluit het waterschap die een kennisgeving als bedoeld in het tweede lid heeft gedaan, of tot uittreding wordt overgegaan. De deelnemer besluit niet tot uittreding dan nadat het algemeen bestuur van het uittredende waterschap in de gelegenheid is gesteld een zienswijze te geven over dit besluit en bijbehorende voorlopige kostenberekening en vervolgens toestemming heeft gekregen om uit te treden, bedoeld in artikel 50, tweede lid van de wet. De in de kostenberekening omschreven financiële verplichting is voor het uittredende waterschap bindend.

5.

Het uittredende waterschap is gehouden om binnen zes maanden de daarin voor hem omschreven financiële verplichtingen jegens de gemeenschappelijke regeling na te komen.

6.

Alle kosten samenhangend met de uittreding (incl. fiscale consequenties) zijn voor rekening van het uittredende waterschap.

7.

Op de voor uittreding noodzakelijk wijziging van de regeling is artikel 11 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 13 Opheffing

1.

De regeling kan worden opgeheven bij gelijklopende besluiten van de dagelijks besturen van de deelnemende waterschappen.

2.

De algemene besturen van de deelnemende waterschappen dienen op grond van het bepaalde in artikel 50, tweede lid, van de wet toestemming te geven voor de opheffing van de gemeenschappelijke regeling.

3.

De deelnemende waterschappen treffen een regeling voor de gevolgen van de opheffing. Zij verlenen aan een onafhankelijke deskundige opdracht tot het opstellen van een liquidatieplan. Het liquidatieplan wordt vastgesteld door de deelnemende waterschappen. Het liquidatieplan bevat in ieder geval een regeling ten aanzien van de muskusrattenvangers die in ambtelijke dienst zijn bij waterschap Brabantse Delta.

4.

Het bepaalde in artikel 10, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 14 Slotbepaling

Deze regeling kan worden aangehaald als “Gemeenschappelijke regeling muskusrattenbestrijding Noord-Brabant 2025”.

Ondertekening

Aldus besloten door:

Het dagelijks bestuur van waterschap Brabantse Delta

In de vergadering van XXXXX

Namens het dagelijks bestuur

Dijkgraaf

Secretaris

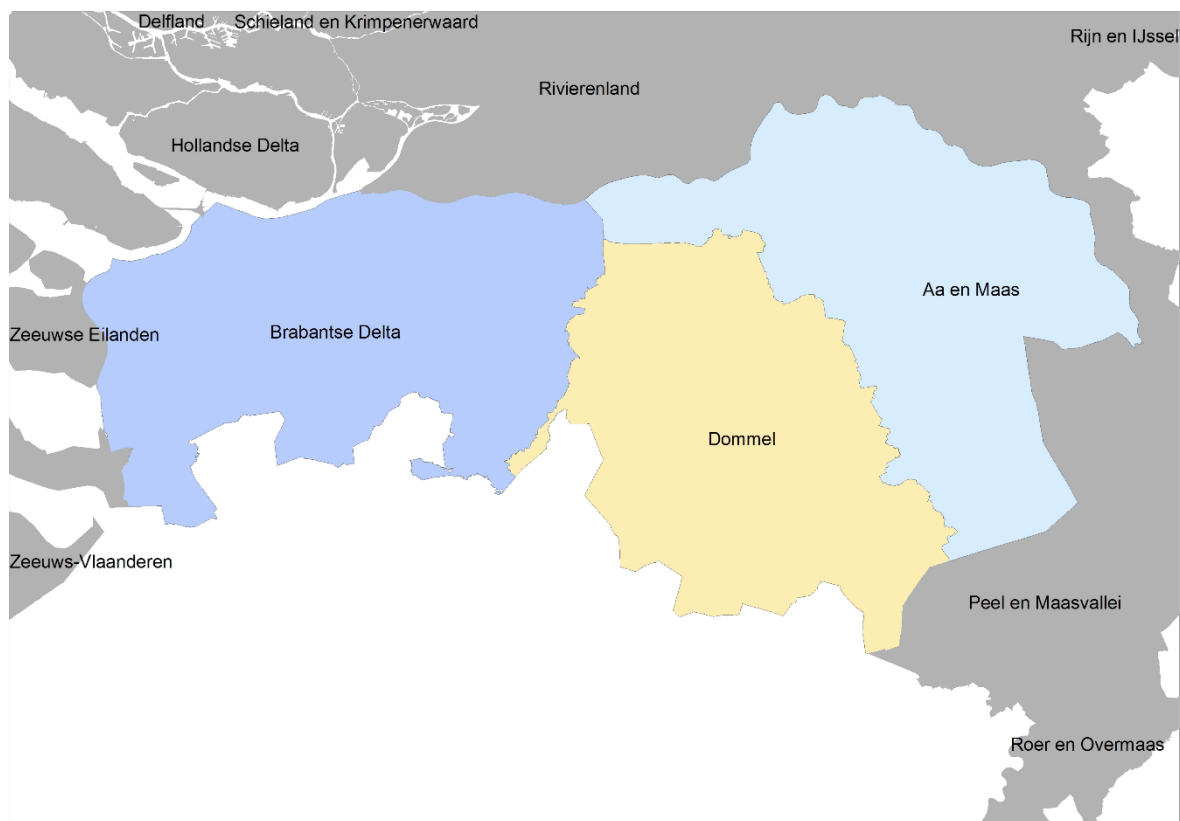
Het dagelijks bestuur van waterschap Aa en Maas
In de vergadering van XXXXX

Namens het dagelijks bestuur
Dijkgraaf Secretaris

Het dagelijks bestuur van waterschap De Dommel
In de vergadering van XXXXX

Namens het dagelijks bestuur
Watergraaf Secretaris

Bijlage Gebiedskaart Muskusrattenbestrijding

Toelichting Gemeenschappelijke Regeling Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant 2025
Algemeen

Aanleiding en juridisch kader

Waterschappen hebben op grond van artikel 1 Waterschapswet als taak het beheer van watersystemen. Dit omvat mede het voorkomen van schade aan waterstaatswerken veroorzaakt door muskus- en beverratten (de muskusrattenbestrijding).

Dit betekent in principe dat elk afzonderlijk waterschap verantwoordelijk is voor de muskusrattenbestrijding in zijn stroomgebied in Noord-Brabant.

Waterschap Brabantse Delta heeft met de waterschappen Aa en Maas en De Dommel een gemeenschappelijke regeling gesloten om de muskusrattenbestrijding samen te organiseren. Deze regeling behelst afspraken omtrent de onderlinge samenwerking en afspraken omtrent de taakuitoefening van de muskusrattenvangers. De medewerkers die werkzaam zijn in de beheersgebieden van de drie genoemde waterschappen zijn in ambtelijke dienst van waterschap Brabantse Delta als een eigen afdeling.

Artikelsgewijs

Artikel 1 Definities

De begripsbepalingen spreken voor zich.

Artikel 2 Te behartigen belang

Het belang, genoemd in het eerste lid van dit artikel, vloeit voort uit artikel 1 van de Waterschapswet. Dit artikel luidt:

Artikel 1

1 Waterschappen zijn openbare lichamen welke de waterstaatkundige verzorging van een bepaald gebied ten doel hebben.

2 De taken die tot dat doel aan waterschappen zijn of worden opgedragen betreffen het beheer van watersystemen en de zuivering van stedelijk afvalwater op de voet van artikel 2.17 van de Omgevingswet. Daarnaast kan de zorg voor een of meer andere waterstaatsaangelegenheden zijn of worden opgedragen.

3 Het beheer van watersystemen, bedoeld in het tweede lid, omvat mede het voorkomen van schade aan waterstaatswerken veroorzaakt door muskus- en beverratten.

Om dit belang te behartigen is een lichte gemeenschappelijke regeling gesloten tussen de waterschappen Aa en Maas, de Dommel en Brabantse Delta. Bij een lichte gemeenschappelijke regeling wordt geen openbaar lichaam in het leven geroepen, noch een bestuursorgaan. Voor een dergelijke regeling is gekozen omdat het gaat om het behartigen van een gezamenlijk belang door middel van feitelijk handelen. Er behoeven geen bestuursbevoegdheden te worden overgedragen.

Het gebied waarop de gemeenschappelijke regeling betrekking heeft is aangegeven op de bij deze regeling behorende kaart.

Artikel 3 Vergaderingen

Er is voorzien in ten minste één vergadering per jaar, bijgewoond door een DB-lid van ieder deelnemend waterschap, zodat er in ieder geval één verplicht overlegmoment is waarop zaken met betrekking tot het te behartigen belang kunnen worden besproken. Desgewenst kan deze vergaderfrequentie worden verhoogd bijvoorbeeld als er tussentijds behoefte is aan afstemming of informatie-uitwisseling.

Aansluitend bij de gekozen vorm van een lichte gemeenschappelijke regeling en de gelijke financiële deelname aan de regeling is gekozen voor een heldere en eenvoudige wijze van besluiten. De besluitvorming vindt plaats bij gewone meerderheid van stemmen en een gelijk gewicht per stem.

Het voorzitterschap van vergaderingen berust bij waterschap Brabantse Delta. Dit volgt uit artikel 4 waarin is bepaald dat de gezamenlijke muskusrattenbestrijding wordt uitgeoefend door en onder verantwoordelijkheid en regie van waterschap Brabantse Delta. Ook het voorzitterschap van vergaderingen wordt hiertoe gerekend.

Artikel 4 Uitvoering van de werkzaamheden

De taak wordt uitgeoefend door en onder verantwoordelijkheid en regie van waterschap Brabantse Delta. Naast het opstellen van een begroting, jaarrekening en planning dient ook het beleid door dit waterschap te worden opgesteld. Ook publiciteit en communicatie met betrekking tot de muskusrattenbestrijding kunnen tot de taak worden gerekend. Een en ander zal steeds in goed overleg met de samenwerkingspartners plaatsvinden.

Eenmaal per jaar dient over de tot de taak behorende werkzaamheden gerapporteerd te worden aan de deelnemende waterschappen. Deze rapportageverplichting staat los van de vergadering zoals genoemd in artikel 3 maar kan hier natuurlijk wel mee gecombineerd worden. Door middel van een verzoek om een extra vergadering kan ook om extra informatie worden verzocht. Daarnaast zullen in het kader van een goede samenwerking, indien daarom wordt verzocht, tussentijdse verzoeken om informatie altijd worden gehonoreerd.

Artikel 5 Rechtspositie

Met de gemeenschappelijke regeling wordt invulling gegeven aan het feit dat medewerkers die werkzaam zijn in de beheersgebieden van de waterschappen Aa en Maas, De Dommel en Brabantse Delta in ambtelijke dienst komen van waterschap Brabantse Delta als een eigen afdeling. Dit wordt expliciet geregeld met dit artikel.

Artikel 6 Financiële deelneming

De kosten voor de waterschappen worden gelijkelijk verdeeld onder de drie deelnemende waterschappen.

Brabantse solidariteit en de efficiency van de bestrijding zijn daarbij leidend geweest.

Artikel 7 Financiën

Om de andere deelnemers in staat te stellen tijdig kennis te kunnen nemen van de begroting wordt door waterschap Brabantse Delta het ontwerp van de begroting jaarlijks uiterlijk 1 augustus vooraf ter afstemming toegezonden aan de overige deelnemende waterschappen. Het betreft een afgezonderd gedeelte van de begroting van waterschap Brabantse Delta en geen aparte begroting.

Artikel 8 Voorschot en afrekening

Dit artikel spreekt voor zich.

Artikel 9 Het archief

De archiefbescheiden met betrekking tot de muskusrattenbestrijding vallen onder de zorg van waterschap Brabantse Delta die deze beheert conform de eigen archiefverordening. Deze verordening regelt de zorg die het dagelijks bestuur draagt voor de archieven, het beheer van de

archiefbewaarplaats en het toezicht op het beheer van de archiefbescheiden, die niet zijn overgebracht naar een archiefbewaarplaats.

Deze verordening is niet alleen van toepassing op papieren archiefbescheiden, maar ook op de digitale informatiedragers.

Artikel 10 Duur, inwerkingtreding en evaluatie

De inwerkingtreding van de gemeenschappelijke regeling is geregeld in artikel 27, tweede lid jo. 50a van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Hierin is bepaald dat gedeputeerde staten een register bijhouden van de regelingen waaraan in hun provincie gelegen waterschappen deelnemen.

Een regeling treedt in werking met ingang van de dag volgende op die waarop de regeling is opgenomen in dit register. Het register bevat de belangrijkste kenmerken van de regeling en is kosteloos in te zien.

Waterschap Brabantse Delta is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de werkzaamheden die voortvloeien uit artikel 26 jo. 50a van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Hiertoe behoort ondermeer de toezending van (wijziging of opheffing van) de regeling aan gedeputeerde staten.

De Wet gemeenschappelijke regelingen schrijft voor dat iedere regeling een evaluatiebepaling bevat. In deze gemeenschappelijke regeling is dat vormgegeven door het dagelijks bestuur van iedere deelnemer de mogelijk te geven om te besluiten tot een evaluatie. Deze formulering laat tevens ruimte voor de frequentie en inhoud van zo'n evaluatie.

Artikel 11 Wijziging

Dit artikel spreekt voor zich.

Artikel 12 Uittreding

Het artikel over uittreding is zodanig geformuleerd dat een waterschap de eerste vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van de regeling niet kan besluiten uit te treden. Deze bepaling is opgenomen met het oog op eventuele toekomstige nieuwe toetreders. Daarna is zo'n besluit wel mogelijk maar pas op zijn vroegst één jaar na het besluit tot uittreding. De periode tussen het besluit tot uittreden en daadwerkelijk uittreden is nodig om de gevolgen van de uittreding te regelen.

In artikel 12 staat een concrete uitwerking voor de uittreedregeling. Belangrijk is dat de deelnemers vooraf kunnen weten wat de uittreedkosten zijn. Uittreden moet niet onmogelijk gemaakt worden, maar mag ook de achterblijvers niet met meerkosten (van de vertrekkende partij) confronteren. Concreet komt de uittreedregeling neer op driemaal de jaarbijdrage (gebaseerd op een afbouw over 5 jaar) op basis van de begroting in het jaar van uittreding.

Het uittredende waterschap betaalt:

- het eerste jaar na uittreding 100% van de bijdrage, bedoeld in artikel 8, derde lid;
- het tweede jaar na uittreding 80% van de bijdrage, bedoeld in artikel 8, derde lid;
- het derde jaar na uittreding 60% van de bijdrage, bedoeld in artikel 8, derde lid;
- het vierde jaar na uittreding 40% van de bijdrage, bedoeld in artikel 8, derde lid, en
- het vijfde jaar na uittreding 20% van de bijdrage, bedoeld in artikel 8, derde lid.

Dit uittreedbedrag wordt betaald binnen zes maanden nadat de kostenberekening is vastgesteld door het dagelijks bestuur van het uitvoerende waterschap van deze gemeenschappelijke regeling: waterschap Brabantse Delta.

Stapsgewijs ziet een fictieve opzegging er als volgt uit:

- Toetreding 1 juni 2020;
- Op zijn vroegst uittreding op 1 juni 2025 (minimaal 5 jaar na toetreding)
- Kennisgeving uittreding 1 maart 2025
- Opzegtermijn van een jaar vanaf 1 januari 2026 tot en met 31 december 2026
- Uiterlijk 1 september 2025, berekening kosten van uittreding opstellen zijnde driemaal de jaarbijdrage begroting 2026
 - 2 september 2025, besluit tot uittreding door uittreder op basis van berekening kosten, of zoveel eerder als berekening kosten van uittreding is opgesteld.
 - Uiterlijk 2 maart 2026, vaststelling kosten van uittreding, of zoveel eerder uittreder tot uitreden op basis van de kostenberekening heeft besloten
 - Uiterlijk 2 september 2026, betaling kosten van uittreding aan gemeenschappelijke regeling, of zoveel eerder als berekening kosten uittreding is vastgesteld
 - Op zijn vroegst formele uittreding op 1 januari 2027 conform opzegtermijn

Artikel 13 Opheffing

Dit artikel spreekt voor zich.

Artikel 14 Slotbepaling

Dit artikel spreekt voor zich.

Bijlage 2

De dagelijks besturen van

- ~~Het~~ waterschap Brabantse Delta, zetelende te Breda,
- ~~Het~~ waterschap Aa en Maas, zetelende te 's-Hertogenbosch,
- ~~Het~~ waterschap De Dommel, zetelende te Boxtel;

Gelet op artikel 1, derde lid van de Waterschapswet en de artikelen 50-50k van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

Overwegende:

- Dat op grond van artikel 1 Waterschapswet, onder meer, als taak heeft het beheer van watersystemen en dit mede omvat het voorkomen van schade aan waterstaatswerken veroorzaakt door muskus- en beverratten. Dat Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant op grond van artikel 107 Provinciewet bij besluit van 14 december 2009 aan de aan deze overeenkomst deelnemende waterschappen hebben overgedragen de taak ex artikel 1 van de Wet voorzieningen ten behoeve van de inzet en bekostiging muskusrattenvangers strekkende tot een doelmatige bestrijding van de muskusrat alsmede de beverrat;

~~- Dat de verantwoordelijkheid voor een doelmatige bestrijding door de delegatie is komen te rusten bij de waterschappen;~~

- Dat ten behoeve van de doelmatige bestrijding van de muskusratten en beverratten gewenst is dat de waterschappen samenwerken;

- Dat de organisatie van de muskus- en beverrattenbestrijding is ondergebracht bij ~~het W~~ waterschap Brabantse Delta;

- Dat de waterschappen de samenwerking alsmede de daarbij behorende verdeling van kosten en risico's wensen vorm te geven op basis van een lichte gemeenschappelijke regeling ex artikel 50 Wet gemeenschappelijke regelingen;

- Dat de algemeen besturen van de waterschappen op grond van het bepaalde in artikel 50, tweede lid, van de wet toestemming hebben gegeven voor het wijzigenaangaan van de gemeenschappelijke regeling.

BESLUITEN:

De Gemeenschappelijke Regeling Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant, inclusief toelichting, gewijzigd vast te stellen, luidende als volgt:

Gemeenschappelijke Regeling Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant 2025

Artikel 1 Definities

Voor de toepassing van deze regeling wordt verstaan onder:

- a. de wet: de Wet gemeenschappelijke regelingen
- b. de waterschappen: de waterschappen Brabantse Delta, Aa en Maas en De Dommel
- c. het dagelijks bestuur: het dagelijks bestuur van de waterschappen
- d. het algemeen bestuur: het algemeen bestuur van de waterschappen
- e. gedeputeerde staten: het college van gedeputeerde staten van de provincie Noord-Brabant
- f. werkzaamheden: het verrichten van de bestrijding van muskusratten en beverratten
- g. middelen: middelen bestemd voor de uitvoering van de werkzaamheden
- h. muskusrattenbestrijding: de bestrijding van muskus- en beverratten op grond van artikel 1, derde lid van de Waterschapswet ten behoeve van het beheer van watersystemen, wat mede omvat het voorkomen van schade aan waterstaatswerken veroorzaakt door muskus- en beverratten ~~Wet voorzieningen ten behoeve van de inzet en bekostiging muskusrattenvangers dan wel bij intrekking van deze wet op grond van de Waterwet zodra met deze wet de muskusrattenbestrijding behoort tot het waterbeheer, alsmede de bestrijding van beverratten op grond van een aanwijzing ex artikel 67 van de Flora- en faunawet~~
- i. Vergaderingen: de bijeenkomsten van door hun waterschap aangewezen DB-leden ter uitvoering van deze gemeenschappelijke regeling.

Artikel 2 Te behartigen belang

1.

Deze regeling wordt gesloten in het belang van een goede samenwerking tussen de waterschappen met betrekking tot ~~de muskusrattenbestrijding te weten de doelmatige bestrijding van de muskusrat en beverrat en het voorkomen van schade door deze soorten aan waterstaatswerken in het bijzonder, het voorkomen van schade aan waterstaatswerken veroorzaakt door muskus- en beverratten.~~

2.

De werkzaamheden omvatten de uitvoering van de muskus- en beverrattenbestrijding in de provincie Noord-Brabant, een en ander zoals aangegeven op de bijbehorende gebiedskaart.

Artikel 3 Vergaderingen

1.

De waterschappen vergaderen tenminste eenmaal per jaar en voorts zo vaak als ten minste één waterschap schriftelijk en met opgaaf van redenen daarom verzoekt.

2.

Ieder waterschap wordt vertegenwoordigd door een lid van het dagelijks bestuur.

3.

De waterschappen beslissen bij gewone meerderheid van stemmen van het aantal aanwezige leden. Elk der leden heeft één stem.

4.

De waterschappen kunnen voor hun vergadering een reglement van orde vaststellen. Daarbij kan geen wijziging worden gebracht in hetgeen in deze regeling is geregeld.

5.

De vergaderingen worden voorbereid en voorgezeten door ~~het~~ waterschap Brabantse Delta.

Artikel 4 Uitvoering van de werkzaamheden

De taak zoals genoemd in artikel 2 wordt uitgeoefend door en onder verantwoordelijkheid en regie van het waterschap Brabantse Delta. Tot deze taak behoort tevens:

1.

het opstellen van een begroting, jaarrekening, planning en beleid voor het inzetten van de muskusrattenbestrijders. ~~Het ontwerp van de begroting dient vooraf ter goedkeuring te worden toegezonden aan de overige deelnemende waterschappen.~~

2.

het één maal per jaar aan de deelnemende waterschappen uitbrengen van een rapportage van de werkzaamheden, inclusief het resultaat van de geleverde prestaties, inzake de werkzaamheden over het afgelopen jaar.

3.

het verstrekken van alle relevante schriftelijke informatie indien daarom door één van de deelnemende waterschappen wordt verzocht.

Artikel 5 Rechtspositie

Benoeming, bezoldiging, bevordering, schorsing en ontslag van het personeel dat de werkzaamheden uitvoert, vindt plaats door het dagelijks bestuur van ~~het~~ waterschap Brabantse Delta. Op hen zijn de rechtspositieregelingen van dat waterschap van toepassing.

Artikel 6 Financiële deelneming

De waterschappen nemen ieder voor één derde (1/3) deel. Dit geldt eveneens ten aanzien van de risico's.

Artikel 7 Financiën

1.

~~Het w~~Waterschap Brabantse Delta is belast met de uit deze regeling voortvloeiende administratie en financiering.

2.

De jaarlijkse kosten bestaan in ieder geval uit exploitatiekosten ten behoeve van de muskusrattenbestrijding, personeelslasten in verband met de aan de werkzaamheden besteden ~~n~~ uren en kosten van bestuur, huisvesting en administratie.

3.

Alle baten en lasten, uit deze regeling voortvloeiende worden verantwoord in de rekening van ~~het~~ waterschap Brabantse Delta.

4.

Op de begroting van ~~het~~ waterschap Brabantse Delta worden de benodigde posten voor de bedoelde baten en lasten geraamd. Uiterlijk 1 augustus van het jaar van~~Voor~~ de vaststelling van de begroting

zendt ~~het~~ waterschap Brabantse Delta het deel van de begroting dat betrekking heeft op de uitoefening van de taak als bedoeld in artikel 2 en 4, eerste lid, aan de deelnemende waterschappen ter afstemming goedkeuring.

Artikel 8 Voorschot en afrekening

1.

De overige deelnemende waterschappen betalen aan ~~het~~ waterschap Brabantse Delta tweemaal een voorschot in hun aandeel in de jaarlijkse kosten, zoals deze in de vastgestelde begroting zijn geraamd. ~~Het w~~ Waterschap Brabantse Delta stelt de hoogte van de voorschotten direct na vaststelling van de begroting vast.

2.

Het eerste deel van het voorschot bedraagt 50% van de jaarlijkse kosten en wordt voldaan vóór 15 januari van het betreffende dienstjaar. De resterende 50% van het voorschot wordt voldaan vindt plaats vóór 1 juli van het betreffende dienstjaar.

3.

Na afstemming tussen de deelnemende waterschappen vindt ~~V~~ vaststelling van de definitieve bijdrage van de deelnemende waterschappen ~~vindt~~ jaarlijks plaats binnen vier weken na vaststelling van de jaarrekening door ~~het~~ waterschap Brabantse Delta. Binnen vier weken na vaststelling van de definitieve bijdrage door ~~het~~ waterschap Brabantse Delta vindt betaling plaats.

Artikel 9 Het archief

1.

Waterschap Brabantse Delta zorgt voor de archiefbescheiden overeenkomstig het bepaalde bij of krachtens de wettelijke voorschriften daaromtrent.

2.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant oefenen het toezicht uit op de archiefbescheiden.

Artikel 10 Duur, inwerkingtreding en evaluatie

1.

De gemeenschappelijke regeling wordt aangegaan voor onbepaalde tijd;

2.

De regeling treedt in werking met ingang van de dag, volgende op die waarop de regeling is opgenomen in de registers, bedoeld in het tweede lid van artikel 2~~7~~6 jo 50a van de wet.

3.

Het dagelijks bestuur van waterschap Brabantse Delta wordt aangewezen als het bestuur als bedoeld in het eerste lid van artikel 26 jo. 50a van de wet.

4.

Het dagelijks bestuur van een waterschap kan besluiten dat de regeling geëvalueerd moet worden. In onderling overleg wordt de invulling van de evaluatie afgestemd.

Artikel 11 Wijziging

1.

De regeling kan worden gewijzigd bij gelijklopende besluiten van ~~de~~het dagelijkse besturenen van de deelnemende waterschappen.

2.

De algemene besturen van de deelnemende waterschappen dienen op grond van het bepaalde in artikel 50, tweede lid, van de wet toestemming te geven voor het wijzigen van de gemeenschappelijke regeling.

3.

Het bepaalde in artikel 10, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 12 Uittreding

1.

Voor uittreding uit de regeling wordt een opzegtermijn van ten minste één jaar in acht genomen. De opzegtermijn vangt aan op 1 januari van het eerstvolgende boekjaar nadat een kennisgeving als bedoeld in het tweede lid is gedaan. Gedurende de eerste vijf jaar na de datum van toetreding tot de regeling is uittreding door een deelnemend waterschap niet mogelijk 1-

Een deelnemend waterschap kan gedurende de eerste vijf jaren na het tijdstip van inwerkingtreding van de regeling niet besluiten uit te treden.

2.

Na het verstrijken van de in het eerste lid bedoelde periode kunnen de deelnemende waterschappen besluiten uit de regeling te treden, zulks ingaande één jaar na het verstrijken van het jaar, waarin het besluit tot uittreding onherroepelijk is geworden.

3.

De deelnemende waterschappen regelen de gevolgen van de uittreding. Zij verlenen aan een in overleg aan te wijzen onafhankelijke deskundige opdracht tot het opstellen van een liquidatieplan. De deskundige dient daarbij aansluiting te zoeken bij de in deze overeenkomst bepaalde financiële verhoudingen tussen de waterschappen. Het liquidatieplan wordt vastgesteld door de deelnemende waterschappen. Het liquidatieplan bevat in ieder geval een regeling ten aanzien van de muskusrattenvangers die in ambtelijke dienst zijn bij het waterschap Brabantse Delta.

4.

Het bepaalde in artikel 10, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

2.

Het voornemen tot uittreding wordt bij aangetekende kennisgeving aan de dagelijkse besturen van de overige deelnemende waterschappen meegedeeld.

3.

Binnen zes maanden na ontvangst van de in het tweede lid vermelde kennisgeving wordt door het dagelijks bestuur van waterschap Brabantse Delta een berekening van de uittredvergoeding opgesteld. Daarbij geldt dat de uittredvergoeding wordt vastgesteld op drie keer de jaarbijdrage van het uittredende waterschap zoals opgenomen in de begroting van het jaar van uittreden.

4.

Op grond van het in het derde lid opgestelde kostenberekening besluit het waterschap die een kennisgeving als bedoeld in het tweede lid heeft gedaan, of tot uittreding wordt overgegaan. De deelnemer besluit niet tot uittreding dan nadat het algemeen bestuur van het uittredende waterschap in de gelegenheid is gesteld een zienswijze te geven over dit besluit en bijbehorende voorlopige kostenberekening en vervolgens toestemming heeft gekregen om uit te treden, bedoeld in artikel 50, tweede lid van de wet. De in de kostenberekening omschreven financiële verplichting is voor het uittredende waterschap bindend.

5.

Het uittredende waterschap is gehouden om binnen zes maanden de daarin voor hem omschreven financiële verplichtingen jegens de gemeenschappelijke regeling na te komen.

6.

Alle kosten samenhangend met de uittreding (incl. fiscale consequenties) zijn voor rekening van het uitredende waterschap.

7.

Op de voor uittreding noodzakelijk wijziging van de regeling is artikel 11 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 13 Opheffing

1.

De regeling kan worden opgeheven bij gelijklopende besluiten van de dagelijks besturen van de deelnemende waterschappen.

2.

De algemene besturen van de deelnemende waterschappen dienen op grond van het bepaalde in artikel 50, tweede lid, van de wet toestemming te geven voor de opheffing van de gemeenschappelijke regeling.

3.

De deelnemende waterschappen treffen een regeling voor de gevolgen van de opheffing. Zij verlenen aan een onafhankelijke deskundige opdracht tot het opstellen van een liquidatieplan ~~op te stellen~~. Het liquidatieplan wordt vastgesteld door de deelnemende waterschappen. Het liquidatieplan bevat in ieder geval een regeling ten aanzien van de muskusrattenvangers die in ambtelijke dienst zijn bij waterschap Brabantse Delta.

4.

Het bepaalde in artikel 10, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 14 Slotbepaling

Deze regeling kan worden aangehaald als “Gemeenschappelijke regeling muskusrattenbestrijding Noord-Brabant 2025”.

Ondertekening

Aldus besloten door:

Het dagelijks bestuur van waterschap Brabantse Delta
In de vergadering van XXXXX

Namens het dagelijks bestuur
Dijkgraaf Secretaris

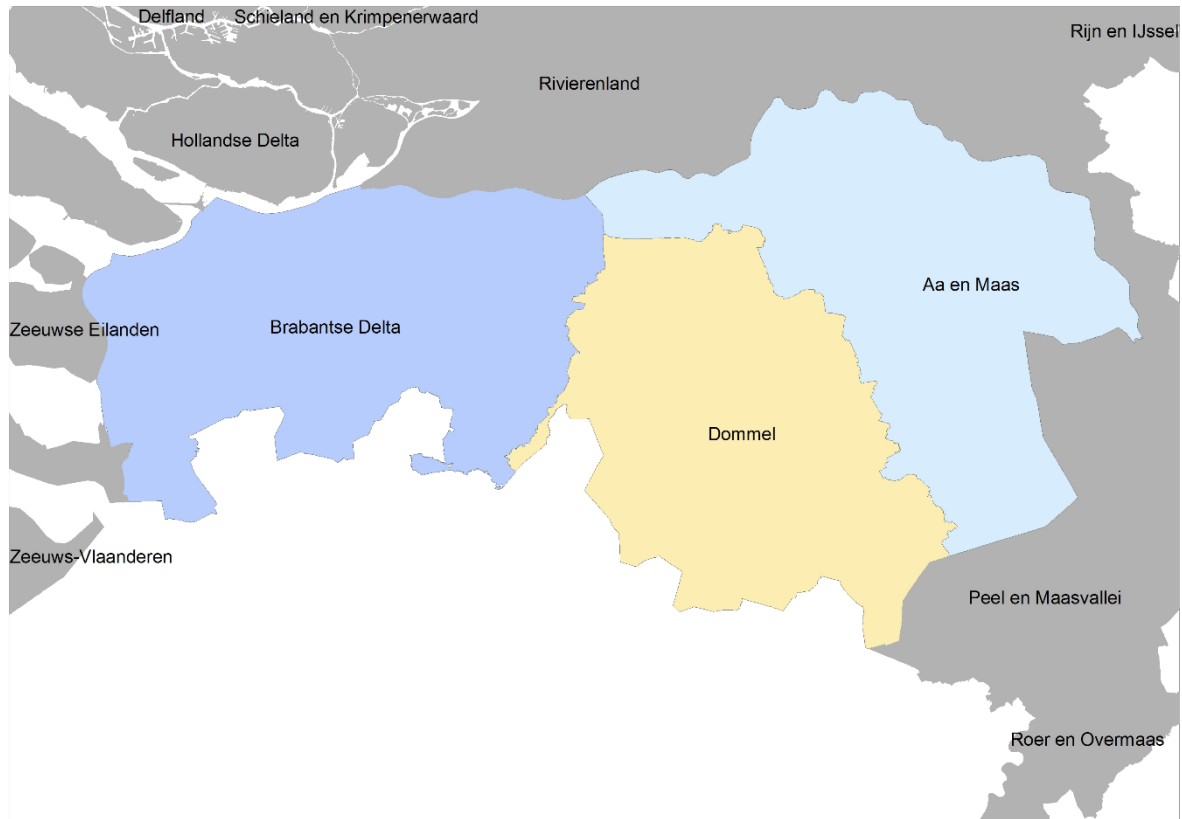
Het dagelijks bestuur van waterschap Aa en Maas
In de vergadering van XXXXX

Namens het dagelijks bestuur
Dijkgraaf Secretaris

Het dagelijks bestuur van waterschap De Dommel
In de vergadering van XXXXX

Namens het dagelijks bestuur

Bijlage Gebiedskaart Muskusrattenbestrijding

Toelichting Gemeenschappelijke Regeling Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant 2025
AlgemeenAanleiding en juridisch kader

Waterschappen hebben op grond van artikel 1 Waterschapswet als taak het beheer van watersystemen. Dit omvat mede het voorkomen van schade aan waterstaatswerken veroorzaakt door muskus- en beverratten (de muskusrattenbestrijding). De bestrijding van muskusratten werd uitgevoerd door de provincie Noord-Brabant (provincie) op basis van de Wet voorzieningen ten behoeve van de inzet en bekostiging muskusrattenvangers (de Muskusrattenwet). De bestrijding vond plaats in de stroomgebieden van de waterschappen Brabantse Delta, Aa en Maas, De Dommel en Rivierenland. De kosten van de bestrijding werden door de provincie en de vier waterschappen gezamenlijk gedragen.

Gelet op de komende Waterwet en daarmee samenhangend de intrekking van de Muskusrattenwet hebben gedeputeerde staten van de provincie Noord-Brabant in het voorjaar van 2007 een principebesluit genomen over de overdracht van de muskusrattenbestrijders naar de vier waterschappen. Gedeputeerde staten hebben de Noord-Brabantse Waterschapsbond (NBWB) verzocht daaraan mee te werken

Juridisch kader

Met de inwerkingtreding van de Waterwet en vervolgens het intrekken van de Muskusrattenwet komt de bestrijding van muskusratten onder de beheersverantwoordelijkheid van de waterschappen ~~te vallen~~. Dit betekent in principe dat elk afzonderlijk waterschap verantwoordelijk is ~~wordt~~ voor de

muskusrattenbestrijding in zijn stroomgebied in Noord-Brabant. ~~De inwerkingtreding van de Waterwet zal naar verwachting eind 2009 plaatsvinden terwijl het intrekken van de Muskusrattenwet zal ingaan per 1 januari 2011. Op dat moment zal de wettelijke overdracht van de bestrijdingstaken plaatsvinden omdat dan de muskusrattenbestrijding geacht wordt te behoren tot het waterbeheer op grond van de Waterwet.~~

Vooruitlopend hierop zijn de provincie en de vier waterschappen overeengekomen dat er per 1 januari 2010 reeds een overdracht van de taak plaatsvindt op basis van een delegatiebesluit. In december 2009 is hier daadwerkelijk door de provincie en de vier waterschap toe besloten. Hierbij continueren de betrokken medewerkers hun huidige werkzaamheden maar dan onder verantwoordelijkheid van de waterschappen. De delegatie is gebaseerd op artikel 107 van de Provinciewet dat het mogelijk maakt 'bevoegdheden van regeling en bestuur over te dragen aan de besturen van waterschappen'. Omdat delegatie plaatsvindt van een wettelijke taak en niet van een bevoegdheid is geen sprake van delegatie in de zin van artikel 10:13 Algemene wet bestuursrecht. De algemene uitgangspunten van delegatie in de zin van de Awb zijn echter wel van toepassing. Na het intrekken van de Muskusrattenwet vervalt het delegatiebesluit van rechtswege en kunnen de afzonderlijke waterschappen de bestrijding naar eigen inzicht regelen.

Waterschap Brabantse Delta heeft ~~echter~~ met de waterschappen Aa en Maas en De Dommel een gemeenschappelijke regeling gesloten om de muskusrattenbestrijding samen te organiseren. Deze regeling behelst afspraken omtrent de onderlinge samenwerking en afspraken omtrent de taakuitoefening van de muskusrattenvangers. De ~~provinciale~~ medewerkers die werkzaam zijn in de beheersgebieden van de ~~drie~~3 genoemde waterschappen zijn in ambtelijke dienst van waterschap Brabantse Delta als een eigen afdeling. ~~De provinciale medewerkers die werkzaam zijn in het beheersgebied van waterschap Rivierenland, zijn bij waterschap Rivierenland in dienst getreden bij de daar al bestaande afdeling muskusrattenbestrijding. De gemeenschappelijke regeling geldt zowel voor de periode waarin de Muskusrattenwet van kracht is als na intrekking daarvan wanneer de bestrijding geacht wordt te behoren tot het waterbeheer op grond van de Waterwet.~~

In tegenstelling tot de bestrijding van muskusratten ligt aan de bestrijding van Beverratten geen aparte wet ten grondslag. Op grond van artikel 67 van de Flora en faunawet heeft een provinciale aanwijzing van personen plaatsgevonden om ondermeer beverratten te bestrijden. De muskusrattenvangers zijn aangewezen voor het gehele provinciale grondgebied, waarbij zij toegang hebben tot alle aangewezen gronden. Voorts heeft de Minister een ontheffing verleend aan de landelijke Coördinator Muskusrattenbestrijding ten behoeve van het gebruik van middelen tot bestrijding van beverratten.

Artikelsgewijs

Artikel 1 Definities

h.muskusrattenbestrijding

~~De bestrijding van muskusratten en beverratten door de waterschappen kent zoals in het algemene deel van deze toelichting is aangegeven een andere basis. De bestrijding van muskusratten vindt plaats op basis van een delegatie van de taak ex artikel 1 van de Wet voorzieningen ten behoeve van de inzet en bekostiging muskusrattenvangers en na intrekking van deze wet op grond van de Waterwet zodra met deze wet de muskusrattenbestrijding behoort tot het waterbeheer. De bestrijding van beverratten vindt zijn basis in een aanwijzing van personen op grond van artikel 67 Flora en faunawet.~~

Omdat de gemeenschappelijke regeling zowel ziet op de bestrijding van muskusratten en beverratten, de gemeenschappelijke regeling ook blijft gelden als de bestrijding van de muskusratten behoort tot het waterbeheer op grond van de Waterwet en ten behoeve van de leesbaarheid is het bestrijden van muskusratten en beverratten samengebracht in de definitie: muskusrattenbestrijding.

De ~~overige~~ begripsbepalingen spreken voor zich.

Artikel 2 Te behartigen belang

Het belang, genoemd in het eerste lid van dit artikel, vloeit voort uit artikel 1 van de WaterschapsMuskusrattenwet. Dit artikel luidt:

Artikel 1

1 Waterschappen zijn openbare lichamen welke de waterstaatkundige verzorging van een bepaald gebied ten doel hebben.

2 De taken die tot dat doel aan waterschappen zijn of worden opgedragen betreffen het beheer van watersystemen en de zuivering van stedelijk afvalwater op de voet van artikel 2.17 van de Omgevingswet. Daarnaast kan de zorg voor een of meer andere waterstaatsaangelegenheden zijn of worden opgedragen.

3 Het beheer van watersystemen, bedoeld in het tweede lid, omvat mede het voorkomen van schade aan waterstaatswerken veroorzaakt door muskus- en beverratten.

In het belang van een doelmatige bestrijding van de muskusrat in het gehele land, en ter voorkoming van schade aan waterstaatswerken in het bijzonder, dragen gedeputeerde staten van iedere provincie zorg voor de inzet van muskusrattenvangers in ambtelijke dienst.

Om dit belang te behartigen is een lichte gemeenschappelijke regeling gesloten tussen de waterschappen Aa en Maas, de Dommel en Brabantse Delta. Bij een lichte gemeenschappelijke regeling wordt geen openbaar lichaam in het leven geroepen, noch een bestuursorgaan. Voor een dergelijke regeling is gekozen omdat het gaat om het behartigen van een gezamenlijk belang door middel van feitelijk handelen. Er behoeven geen bestuursbevoegdheden te worden overgedragen.

~~Het oorspronkelijke provinciale gebied waarbinnen de muskusrattenbestrijding wordt uitgevoerd wijzigt niet met het sluiten van de gemeenschappelijke regeling. Wel wordt er een knip gemaakt tussen het gebied van deze drie waterschappen en het gebied van waterschap Rivierenland waarin de werkzaamheden worden uitgevoerd.~~ Het gebied waarop de gemeenschappelijke regeling betrekking heeft is aangegeven op de bij deze regeling behorende kaart.

Artikel 3 Vergaderingen

Er is voorzien in ten minste één vergadering per jaar ~~van de deelnemende waterschappen,~~ bijgewoond door een DB-lid van ieder deelnemend waterschap, zodat er in ieder geval één verplicht overlegmoment is waarop zaken met betrekking tot het te behartigen belang kunnen worden besproken. Desgewenst kan deze vergaderfrequentie worden verhoogd bijvoorbeeld als er tussentijds behoefte is aan afstemming of informatie-uitwisseling.

Aansluitend bij de gekozen vorm van een lichte gemeenschappelijke regeling en de gelijke financiële deelname aan de regeling is gekozen voor een heldere en eenvoudige wijze van besluiten. De besluitvorming vindt plaats bij gewone meerderheid van stemmen en een gelijk gewicht per stem.

Het voorzitterschap van vergaderingen berust bij waterschap Brabantse Delta. Dit volgt uit artikel 4 waarin is bepaald dat de gezamenlijke muskusrattenbestrijding wordt uitgeoefend door en onder

verantwoordelijkheid en regie van ~~het~~ waterschap Brabantse Delta. Ook het voorzitterschap van vergaderingen wordt hiertoe gerekend.

Artikel 4 Uitvoering van de werkzaamheden

~~Voorafgaande aan de delegatie van de taak aan de waterschappen Aa en Maas, De Dommel en Brabantse Delta is besloten dat de organisatie van de muskusrattenbestrijding ondergebracht wordt bij waterschap Brabantse Delta.~~

De taak wordt uitgeoefend door en onder verantwoordelijkheid en regie van ~~het~~ waterschap Brabantse Delta. Naast het opstellen van een begroting, jaarrekening en planning dient ook het beleid door dit waterschap te worden opgesteld. Ook publiciteit en communicatie met betrekking tot de muskusrattenbestrijding kunnen tot de taak worden gerekend. Een en ander zal steeds in goed overleg met de samenwerkingspartners plaatsvinden.

Eenmaal per jaar dient over de tot de taak behorende werkzaamheden gerapporteerd te worden aan de deelnemende waterschappen. Deze rapportageverplichting staat los van de vergadering zoals genoemd in artikel 3 maar kan hier natuurlijk wel mee gecombineerd worden. Door middel van een verzoek om een extra vergadering kan ook om extra informatie worden verzocht. Daarnaast zullen in het kader van een goede samenwerking, indien daarom wordt verzocht, tussentijdse verzoeken om informatie altijd worden gehonoreerd.

Artikel 5 Rechtspositie

Met de gemeenschappelijke regeling wordt invulling gegeven aan het feit dat besluit dat de provinciale medewerkers die werkzaam warenzijn in de beheersgebieden van de waterschappen Aa en Maas, De Dommel en Brabantse Delta in ambtelijke dienst komen van waterschap Brabantse Delta als een eigen afdeling. Dit wordt expliciet geregeld met dit artikel.

Artikel 6 Financiële deelneming

~~Met de provincie Noord-Brabant is overeengekomen dat de totale kosten van bestrijding worden verdeeld op basis van de volgende percentages: 17,117% voor de waterschappen en 82,883% voor de provincie. Vervolgens worden d~~De kosten voor de waterschappen worden gelijkelijk verdeeld onder de drie deelnemende waterschappen.

~~De gelijke financiële deelname aan de gemeenschappelijke regeling is een voortzetting van de bestaande financiële afspraken.~~ Brabantse solidariteit en de efficiency van de bestrijding zijn daarbij leidend geweest. ~~Daar brengt deze regeling geen wijziging in.~~

Artikel 7 Financiën

Om de andere deelnemers in staat te stellen tijdig kennis te kunnen nemen van de begroting wordt door waterschap Brabantse Delta het ontwerp van de begroting jaarlijks uiterlijk 1 augustus vooraf ter afstemming toegezonden aan de overige deelnemende waterschappen. Het waterschap Brabantse Delta zendt ieder jaar voorafgaande aan de vaststelling van de begroting dat deel van de begroting dat betrekking heeft op de bestrijdingstaak aan de deelnemende waterschappen ter goedkeuring. Het betreft een afgezonderd gedeelte van de begroting van ~~het~~ waterschap Brabantse Delta en geen aparte begroting.

Artikel 8 Voorschot en afrekening

Dit artikel spreekt voor zich.

Artikel 9 Het archief

De archiefbescheiden met betrekking tot de muskusrattenbestrijding vallen onder de zorg van waterschap Brabantse Delta die deze beheert conform de eigen archiefverordening. Deze verordening regelt de zorg die het dagelijks bestuur draagt voor de archieven, het beheer van de archiefbewaarplaats en het toezicht op het beheer van de archiefbescheiden, die niet zijn overgebracht naar een archiefbewaarplaats.

Deze verordening is niet alleen van toepassing op papieren archiefbescheiden, maar ook op de digitale informatiedragers.

Artikel 10 Duur, inwerkingtreding en evaluatie

De inwerkingtreding van de gemeenschappelijke regeling is geregeld in artikel 27, tweede lid jo. 50a van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Hierin is bepaald dat gedeputeerde staten een register bijhouden van de regelingen waaraan in hun provincie gelegen waterschappen deelnemen.

Een regeling treedt in werking met ingang van de dag volgende op die waarop de regeling is opgenomen in dit register. Het register bevat de belangrijkste kenmerken van de regeling en is kosteloos in te zien.

Waterschap Brabantse Delta is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de werkzaamheden die voortvloeien uit artikel 26 jo. 50a van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Hiertoe behoort ondermeer de toezending van (wijziging of opheffing van) de regeling aan gedeputeerde staten.

De Wet gemeenschappelijke regelingen schrijft voor dat iedere regeling een evaluatiebepaling bevat. In deze gemeenschappelijke regeling is dat vormgegeven door het dagelijks bestuur van iedere deelnemer de mogelijkheid te geven om te besluiten tot een evaluatie. Deze formulering laat tevens ruimte voor de frequentie en inhoud van zo'n evaluatie.

Artikel 11 Wijziging

Dit artikel spreekt voor zich.

Artikel 12 Uittreding

Het artikel over uittreding is zodanig geformuleerd dat een waterschap de eerste vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van de regeling niet kan besluiten uit te treden. Deze bepaling is opgenomen met het oog op eventuele toekomstige nieuwe toetreders. Daarna is zo'n besluit wel mogelijk, maar alleen als door de meerderheid van de waterschappen (waaronder het opzeggende waterschap) met die uittreding wordt ingestemd. Eenzijdig opzeggen van de regeling is daarmee de facto niet mogelijk. Daadwerkelijke uittreding kan vervolgens maar pas op zijn vroegst plaatsvinden één jaar na het besluit tot uittreding. De periode tussen het besluit tot uittreden en daadwerkelijk uittreden is nodig om de gevolgen van de uittreding te regelen.

Een nagenoeg gelijkkluidend artikel is opgenomen in de Overeenkomst voor gemene rekening waarin dezelfde perioden zijn aangehouden om de overeenkomst te mogen opzeggen (vijf jaar na het aangaan van de overeenkomst) en het daadwerkelijk ingaan van de opzegging (één jaar na het opzeggen zelf).

In artikel 12 staat een concrete uitwerking voor de uittreedregeling. Belangrijk is dat de deelnemers vooraf kunnen weten wat de uittreetskosten zijn. Uittreden moet niet onmogelijk gemaakt worden, maar mag ook de achterblijvers niet met meerkosten (van de vertrekkende partij) confronteren. Concreet komt de uittreedregeling neer op driemaal de jaarbijdrage (gebaseerd op een afbouw over 5 jaar) op basis van de begroting in het jaar van uittreding.

Het uittredende waterschap betaalt:

- het eerste jaar na uittreding 100% van de bijdrage, bedoeld in artikel 8, derde lid;
- het tweede jaar na uittreding 80% van de bijdrage, bedoeld in artikel 8, derde lid;
- het derde jaar na uittreding 60% van de bijdrage, bedoeld in artikel 8, derde lid;
- het vierde jaar na uittreding 40% van de bijdrage, bedoeld in artikel 8, derde lid, en
- het vijfde jaar na uittreding 20% van de bijdrage, bedoeld in artikel 8, derde lid.

Dit uittreedbedrag wordt betaald binnen zes maanden nadat de kostenberekening is vastgesteld door het dagelijks bestuur van het uitvoerende waterschap van deze gemeenschappelijke regeling: waterschap Brabantse Delta.

Stapsgewijs ziet een fictieve opzegging er als volgt uit:

- Toetreding 1 juni 2020;
- Op zijn vroegst uittreding op 1 juni 2025 (minimaal 5 jaar na toetreding)
- Kennisgeving uittreding 1 maart 2025
- Opzegtermijn van een jaar vanaf 1 januari 2026 tot en met 31 december 2026
- Uiterlijk 1 september 2025, berekening kosten van uittreding opstellen zijnde driemaal de jaarbijdrage begroting 2026
 - 2 september 2025, besluit tot uittreding door uittreder op basis van berekening kosten, of zoveel eerder als berekening kosten van uittreding is opgesteld.
 - Uiterlijk 2 maart 2026, vaststelling kosten van uittreding, of zoveel eerder uittreder tot uittreden op basis van de kostenberekening heeft besloten
 - Uiterlijk 2 september 2026, betaling kosten van uittreding aan gemeenschappelijke regeling, of zoveel eerder als berekening kosten uittreding is vastgesteld
 - Op zijn vroegst formele uittreding op 1 januari 2027 conform opzegtermijn

Artikel 13 Opheffing

Dit artikel spreekt voor zich.

Artikel 14 Slotbepaling

Dit artikel spreekt voor zich.

GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant
Mail: bestuurssecretariaat Waterschap Brabantse Delta

Postbus 10.001
5280 DA Boxtel
Bosscheweg 56
5283 WB Boxtel

(0411) 618 618
info@dommel.nl
www.dommel.nl

Boxtel	:	2 juli 2025	Behandeld door	:	Ron Dijkmans
Ons kenmerk	:		Doorkiesnummer	:	(0411) 618 471
Uw kenmerk	:		E-mailadres	:	rdijkmans@dommel.nl
Onderwerp	:	Zienswijze 1 ^e wijziging GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant	Bijlagen	:	
			Verzonden	:	

Geacht bestuur,

In reactie op de mail van 16 april 2025 waarin wordt verzocht aan om zo spoedig mogelijk aan te geven of het waterschap een eventuele zienswijze op de 1^e wijziging GR Muskusrattenbestrijding zal indienen, delen wij u mede dat wij besloten hebben om geen zienswijze op de 1^e wijziging GR Muskusrattenbestrijding 2025 in te dienen.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Namens het dagelijks bestuur,

E. de Ridder
watergraaf

H.J. Kielenstijn
secretaris

GR Muskusrattenbestrijding Voldoen aan wettelijke bepalingen - Evaluatiebepaling en Uittredingsbepaling

4 juni 2025
Ron Dijkmans

GR Muskusrattenbestrijding

- Muskusrattenbestrijding was een provinciale taak
- Wijziging waterwet (2011: taak muskusrattenbestrijding overgegaan naar de waterschappen)
- Brabantbreed gekozen voor een GR Muskusrattenbestrijding:
 - - Deelnemers: Waterschappen Brabantse Delta, Aa en Maas en De Dommel
 - - Personeel in dienst van Waterschap Brabantse Delta (circa 33 fte's)

Aanpassingen GR Muskusrattenbestrijding

- Voorstel: Wijzigingen **wettelijke** bepalingen in de WGR
- Voor de GR Muskusrattenbestrijdingen hebben de wijzigingen betrekking op:
 - Evaluatiebepaling
 - Was: Geen bepaling aanwezig
 - Wordt: DB kan regeling evalueren
 - Uittredingsbepaling
 - Was: periode van 5 jaar, gevolgen van uittreding onderling te regelen
 - Wordt: duidelijke kaders en voorwaarden uittreding
 - Uittredingsperiode na periode van 5 jaar
 - Opzegtermijn 1 jaar met kennisgeving vooraf
 - Uittredingsvergoeding (3X jaarvergoeding), afwikkeling periode van afrekening (binnen 6 maanden), fiscale consequenties voor rekening van uittredend waterschap
 - Bepaling inzake wijziging van de regeling bij uittreding